

อิทธิพลของรูปแบบความผูกพันต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์
โดยมีรูปแบบการอนุมานสาเหตุและรูปแบบการอนุมานความรับผิดชอบเป็นตัวแปรส่งผ่าน

นายพงศมนัส บุศยประทีป

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาจิตวิทยาสังคม
คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2554
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

EFFECTS OF ATTACHMENT STYLES ON RELATIONSHIP SATISFACTION AS MEDIATED
BY CAUSAL ATTRIBUTION STYLES AND RESPONSIBILITY ATTRIBUTION STYLES

Mr. Phongmanus Budsayaprateep

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Social Psychology

Faculty of Psychology

Chulalongkorn University

Academic Year 2011

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

อิทธิพลของรูปแบบความผูกพันต่อความพึงพอใจใน
ความสัมพันธ์ โดยมีรูปแบบการอนุมานสาเหตุและ
รูปแบบการอนุมานความรับผิดชอบเป็นตัวแปรส่งผ่าน

โดย

นายพงศ์มันต์ บุญประทีป

สาขาวิชา

จิตวิทยาสังคม

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

อาจารย์ จรุงกุล บุรพวงศ์

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะจิตวิทยา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์นางค์ มณีศรี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์นางค์ มณีศรี)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(อาจารย์ จรุงกุล บุรพวงศ์)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร. อภิษฎา ไชยวุฒิกิจกรณีนวนิช)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ กิตติคุณ ดร. นงลักษณ์ วิรัชชัย)

พงศ์มันัส บุศยประทีป : อิทธิพลของรูปแบบความผูกพันต่อความพึงพอใจใน
ความสัมพันธ์ โดยมีรูปแบบการอนุมานสาเหตุและรูปแบบการอนุมานความรับผิดชอบ
เป็นตัวแปรส่งผ่าน (EFFECTS OF ATTACHMENT SYLES ON RELATIONSHIP
SATISFACTION AS MEDIATED BY CAUSAL ATTRIBUTION STYLES AND
RESPONSIBILITY ATTRIBUTION STYLES)

อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : อ. จรุงกุล บุรพวงศ์, 151 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของรูปแบบความผูกพันทั้งมิติด้านวิตกกังวล และด้านหลีกเลี่ยงในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก ทั้งทางตรงต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ และทางอ้อมโดยส่งผ่านรูปแบบการอนุมานสถานการณ์ทางลบเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในมิติที่มาของสาเหตุ ความคงทนของสาเหตุ การแผ่ขยายของสาเหตุไปยังสถานการณ์อื่น และการอนุมานความรับผิดชอบและการกล่าวโทษ นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยระดับปริญญาตรีจำนวน 454 คน ตอบแบบสอบถามที่ประเมินรูปแบบความผูกพัน รูปแบบการอนุมาน และความพึงพอใจในความสัมพันธ์

ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างพบว่า รูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ แต่มีอิทธิพลทางอ้อมทางลบโดยส่งผ่านรูปแบบการอนุมานด้านต่าง ๆ ในขณะที่รูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยงนี้มีอิทธิพลทางตรงทางลบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ แต่ไม่มีอิทธิพลทางอ้อมที่ส่งผ่านรูปแบบการอนุมานสถานการณ์ทางลบเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงคู่รัก

สาขาวิชา.....จิตวิทยาสังคม.....ลายมือชื่อ.....

ปีการศึกษา.....2554.....ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

5278114438 : MAJOR SOCIAL PSYCHOLOGY

KEYWORDS: ATTACHMENT STYLES / ATTRIBUTIONS STYLES / RELATIONSHIP SATISFACTION

PHONGMANUS BUDSAYAPRATEEP: EFFECTS OF ATTACHMENT SYLES ON RELATIONSHIP SATISFACTION AS MEDIATED BY CAUSAL ATTRIBUTION STYLES AND RESPONSIBILITY ATTRIBUTION STYLES.

ADVISOR : JARUNGKUL BURAPAVONG, 151 pp.

The purpose of this research was to examine the direct effects of both the anxious and avoidant attachment styles on romantic relationship satisfaction, and the indirect effects via the attribution styles - loci, stability, and globality of the causes, responsibility of, and blame on the partner - in negative romantic relationship situations. Four hundred and fifty four Chulalongkorn University's undergraduate students completed a battery of questionnaires assessing their attachment styles, attribution styles, and relationship satisfaction.

Structural equation modeling reveals that anxious attachment style does not have a direct effect on romantic relationship satisfaction, but the indirect effect of anxious attachment style is mediated by attribution styles. On the other hand, avoidant attachment style has a direct effect on romantic relationship satisfaction without an indirect effect via attribution styles.

Field of Study : ...Social Psychology... Student's Signature.....

Academic Year :2011..... Advisor's Signature.....

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์จรุงกุล บุรพวงศ์ อาจารย์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่คอยช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ คอยแก้ไขในสิ่งที่ผู้วิจัยละเลย ให้ความอิสระในการทำวิจัยตามหัวข้อ และเส้นทางที่ผู้วิจัยสนใจและต้องการ โดยวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะเสร็จสมบูรณ์ไม่ได้หากไม่ได้รับความช่วยเหลืออย่างเต็มที่จากอาจารย์

นอกจากนี้วิทยานิพนธ์เล่มนี้จะไม่เกิดขึ้นหากขาดคณาจารย์ที่คอยพร่ำสอนผู้วิจัยในระยะเวลาสองปีที่ผ่านมา ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. ธีระพร อุวรรณโณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศักนาค์ มณีศรี และ อาจารย์ ดร. อภิษฎา ไชยวุฒิภรณ์วณิช ที่มอบความรู้ในศาสตร์จิตวิทยาสังคม และการวิจัยอันมีค่ายิ่งแก่ผู้วิจัย

กราบขอบพระคุณศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. นงลักษณ์ วิรัชชัย ที่คอยส่งสอนความรู้วิชาสถิติที่แสนล้ำค่า และคอยเป็นที่ปรึกษาด้านสถิติแก่ผู้วิจัย แม้ผู้วิจัยจะไม่ใช่นิสิตคณะครุศาสตร์ แต่ก็ได้รับความเมตตา และความกรุณาจากอาจารย์เสมอมา

กราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.ณัฐสุดา เต็มพันธ์ และอาจารย์ทิพย์นภา หวนสุริยา ซึ่งคอยให้คำปรึกษา และให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา และคอยแนะนำหนังสือ หรืองานวิจัย ซึ่งล้วนแต่มีประโยชน์อย่างยิ่งในการเริ่มต้นวิทยานิพนธ์เล่มนี้

กราบขอบพระคุณคณาจารย์คณะจิตวิทยาทุกท่านที่พร่ำสอนผู้วิจัยตั้งแต่วระดับบัณฑิตศึกษาซึ่งเป็นพื้นฐานความรู้ที่มีค่าต่อผู้วิจัยเสมอมาในปัจจุบันจนถึงอนาคต นอกจากนี้ยังให้ความเอื้อเฟื้อต่อผู้วิจัยในการสละเวลาของคาบเรียนต่าง ๆ สำหรับการเก็บข้อมูลของผู้วิจัยเสมอมา

ขอบพระคุณผู้ช่วยอาจารย์ทุกท่านที่คอยให้ความช่วยเหลือ และคอยประสานงานในการเก็บข้อมูลด้วยความเป็นมิตรอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ทุกคนทั้งเพื่อน ๆ จิตวิทยาสังคม เพื่อน ๆ ในระดับบัณฑิตศึกษา และเพื่อน ๆ ในระดับมัธยมศึกษา ที่คอยช่วยเหลืออย่างสม่ำเสมอ และคอยเป็นกำลังและแรงใจในยามที่ผู้วิจัยท้อ โดยผู้วิจัยอาจจะมีโอกาสที่จะดำเนินชีวิตมาถึงจุดนี้ได้หากขาดเพื่อน ๆ ทุก ๆ คน

ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ และคุณแม่ของผู้วิจัย รวมถึงพี่ ๆ ทั้งสองคน ซึ่งเป็นบุคคลในครอบครัวที่สำคัญยิ่งที่คอยเกื้อหนุน และมอบแต่ความปรารถนาดีเสมอมา

สุดท้ายขอขอบพระคุณในน้ำใจของผู้ร่วมการวิจัยทุกท่านที่สละเวลาอันมีค่า และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการตอบแบบสอบถาม ซึ่งวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะเกิดขึ้นไม่ได้หากขาดน้ำใจของทุกท่าน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฒ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	3
ความพึงพอใจในความสัมพันธ์.....	3
การวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์.....	4
ทฤษฎีความผูกพัน.....	5
ที่มาของทฤษฎีความผูกพัน.....	6
ความสำคัญของความผูกพันต่อเด็กและผู้เลี้ยงดู.....	7
กลไกของความผูกพันในเด็ก.....	7
โมเดลการทำงานภายในของทฤษฎีความผูกพัน.....	8
ที่มาของรูปแบบความผูกพัน.....	9
ความผูกพันในผู้ใหญ่ และความสัมพันธ์เชิงคู่รัก.....	10
ความคงทนของความผูกพัน.....	12
ความสำคัญของความผูกพันในผู้ใหญ่.....	13
โครงสร้างแบบมิติของรูปแบบความผูกพันในผู้ใหญ่.....	14
รูปแบบความผูกพันในมุมมองทางปัญญาสังคม.....	17

โครงสร้างของรูปแบบความผูกพันหลายโมเดล และรูปแบบความผูกพันโมเดล ลดหลั่น.....	19
ทฤษฎีรูปแบบการอนุมาน.....	23
ที่มาของทฤษฎีรูปแบบการอนุมานสาเหตุ.....	24
การมองโลกในแง่ดี และการมองโลกในแง่ร้าย.....	25
พัฒนาการของรูปแบบการอนุมานสาเหตุ.....	26
การวัดรูปแบบการอนุมานสาเหตุ.....	27
ความคงทนของรูปแบบการอนุมานสาเหตุ.....	29
รูปแบบการอนุมานสาเหตุกับตัวแปรเพศ และตัวแปรบุคลิกภาพ.....	29
การอนุมานในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก.....	30
การจัดองค์ประกอบของรูปแบบการอนุมานในงานวิจัยครั้งนี้.....	34
ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบความผูกพันและความพึงพอใจในความสัมพันธ์.....	37
ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบความผูกพันและรูปแบบการอนุมาน.....	40
ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอนุมานและความพึงพอใจในความสัมพันธ์.....	44
ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบความผูกพัน รูปแบบการอนุมาน และความพึงพอใจ ในความสัมพันธ์.....	45
วัตถุประสงค์ของงานวิจัย.....	48
ขอบเขตของการวิจัย.....	48
ตัวแปรในการวิจัย.....	49
สมมติฐานการวิจัย.....	50
คำจำกัดความของตัวแปรความในงานวิจัย.....	52
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	54
บทที่ 2 วิธีดำเนินการวิจัย.....	55
กลุ่มตัวอย่าง.....	55

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	55
ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ.....	56
1. มาตรฐานรูปแบบความผูกพันในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก.....	56
2. มาตรฐานรูปแบบการอนุमानในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์เชิงคู่รัก.....	58
3. มาตรฐานวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์.....	71
4. มาตรฐานสำหรับบุคคลที่ไม่ตรงใจ.....	73
วิธีการเก็บข้อมูล.....	73
บทที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	75
สัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปรในการวิจัย.....	75
สัญลักษณ์ที่ใช้แทนค่าสถิติในการวิจัย.....	76
ตอนที่ 1 ลักษณะทางประชากรของผู้เข้าร่วมการวิจัย.....	76
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น.....	78
ตอนที่ 3 การทดสอบโมเดลการวัด.....	81
ตอนที่ 4 การทดสอบสมมติฐานของโมเดลการวิจัยหลัก.....	81
บทที่ 4 อภิปรายผลการวิจัย.....	91
ตอนที่ 1 อิทธิพลของรูปแบบความผูกพันต่อรูปแบบการอนุमानในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก.....	91
ตอนที่ 2 อิทธิพลของรูปแบบการอนุमानในความสัมพันธ์เชิงคู่รักต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์.....	94
ตอนที่ 3 อิทธิพลของรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์.....	94
ตอนที่ 4 อิทธิพลของรูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยงต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์.....	96

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....	100
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	100
สมมติฐานการวิจัย.....	100
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	101
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	101
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	103
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	104
ผลการวิจัย.....	104
ข้อเสนอแนะ.....	105
รายการอ้างอิง.....	106
ภาคผนวก.....	113
ภาคผนวก ก.....	114
ภาคผนวก ข.....	119
ภาคผนวก ค.....	145
ภาคผนวก ง.....	149
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	151

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	รูปแบบความผูกพัน 4 รูปแบบของ Bartholomew และ Horowitz (1991).....	15
2	เปรียบเทียบประเภทของรูปแบบความผูกพันในผู้ใหญ่แยกตามงานวิจัย.....	17
3	ตัวอย่างรูปแบบการอนุมานสาเหตุ 8 รูปแบบ จากสถานการณ์ “ผู้หญิงถูกคนรัก ปฏิบัติ”.....	26
4	การอนุมานสาเหตุของบุคคลที่มองโลกในแง่ดี และบุคคลที่มองโลกในแง่ร้าย....	27
5	รายละเอียดองค์ประกอบของการวัดรูปแบบการอนุมานในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก แยกตามงานวิจัย.....	35
6	จำนวนข้อกระทงของมาตรวัดรูปแบบความผูกพันในความสัมพันธ์เชิงคู่รักใน ขั้นตอน 1.1.....	56
7	จำนวนสถานการณ์ในการสร้างมาตรวัดรูปแบบการอนุมานในขั้นตอนที่ 2.1.....	59
8	ข้อคำถามที่ใช้ในการวัดรูปแบบการอนุมาน ของมาตรวัดการอนุมานใน ความสัมพันธ์เชิงคู่รัก.....	61
9	จำนวนตัวอย่างของกลุ่มสูง และกลุ่มต่ำในการวิเคราะห์ข้อกระทงรายมิติการ อนุมานสาเหตุ ของมาตรวัดการอนุมานในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก.....	62
10	ค่าแอลฟาของครอนบาคของแต่ละมิติการอนุมานสาเหตุ ของมาตรวัดการ อนุมานในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก.....	62
11	แสดงค่าน้ำหนักบรรจุของตัวแปรสังเกตได้ต่อตัวแปรแฝง จากการวิเคราะห์ องค์ประกอบเพื่อการยืนยันในตัวแปรรูปแบบการอนุมานโมเดลที่ 1 ($N = 200$)...	65
12	แสดงค่าน้ำหนักบรรจุของตัวแปรสังเกตได้ต่อตัวแปรแฝง จากการวิเคราะห์ องค์ประกอบเพื่อการยืนยันในตัวแปรรูปแบบการอนุมานโมเดลที่ 2 ($N = 200$)..	66
13	แสดงค่าน้ำหนักบรรจุของตัวแปรสังเกตได้ต่อตัวแปรแฝง จากการวิเคราะห์ องค์ประกอบเพื่อการยืนยันในตัวแปรรูปแบบการอนุมานโมเดลที่ 3 ($N = 200$)..	68
14	แสดงค่าน้ำหนักบรรจุของตัวแปรสังเกตได้ต่อตัวแปรแฝง จากการวิเคราะห์ องค์ประกอบอันดับสอง (โมเดลที่ 4) เพื่อการยืนยันในตัวแปรรูปแบบการ อนุมาน ($N = 200$).....	70
15	จำนวนข้อกระทงของมาตรวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ในขั้นตอน 3.1.....	72
16	สถิติบรรยายข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ($N = 454$).....	77

ตารางที่		หน้า
17	คะแนนต่ำสุด คะแนนสูงสุด ค่ามัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรสังเกตได้ 11 ตัวแปร ($N = 454$).....	79
18	ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในแต่ละตัวแปร ($N = 454$).....	80
19	อิทธิพลทางตรง ทางอ้อม อิทธิพลรวม และค่าสหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ ($N = 454$).....	84
20	แสดงค่าน้ำหนักบรรจุของตัวแปรสังเกตได้ต่อตัวแปรแฝง เฉพาะตัวแปรรูปแบบการอนุมาน ($N = 454$).....	87
21	แสดงค่าน้ำหนักบรรจุของตัวแปรสังเกตได้ต่อตัวแปรแฝง เฉพาะตัวแปรรูปแบบความผูกพัน และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ ($N = 454$).....	88
22	สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน.....	90
23	ค่าแอลฟาของครอนบาคของแต่ละมิติการอนุมานสาเหตุ ของมาตรวัดการอนุมานในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก.....	102
ข1	ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างในขั้นการสร้างมาตรความพึงพอใจในความสัมพันธ์.....	119
ข2	แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจากคะแนนที่ได้จากมาตรวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์เชิงคู่รักในขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือ ($N=180$).....	120
ข3	ผลการวิเคราะห์ข้อกระทงรายชื่อของความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนรายชื่อ ระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ด้วยการทดสอบค่าที (t-test) และหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกับคะแนนรวมข้ออื่น ๆ ในมาตร (Corrected Item-Total Correlation, CITC) ($N = 180$).....	120
ข4	สถิติบรรยายข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนามาตรรูปแบบความผูกพันในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก และรูปแบบการอนุมาน ในขั้นตอนการทดสอบกลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ และความสอดคล้องภายใน (กลุ่มตัวอย่างทุกคนศึกษาที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.....	122
ข5	แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติ t แบบหนึ่งกลุ่มตัวอย่าง ด้วยค่าทดสอบเท่ากับ 3 ในการทดสอบทิศทางของสถานการณ์ ในขั้นตอนการพัฒนามาตรรูปแบบการอนุมานในสถานการณ์ความสัมพันธ์เชิงคู่รัก ($N = 200$).....	123

ตารางที่		หน้า
ข6	แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติ t แบบหนึ่งกลุ่มตัวอย่าง ด้วยค่าทดสอบเท่ากับ 3 ในการทดสอบความต้องการในการอนุมานสาเหตุ ในขั้นตอนการพัฒนามาตรรูปแบบการอนุมานในสถานการณ์ความสัมพันธ์เชิงคู่รัก (N = 200).....	124
ข7	แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจากคะแนนที่ได้จากมาตรวัดรูปแบบ ความผูกพันในความสัมพันธ์เชิงคู่รักในขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือ (N = 200)..	125
ข8	ผลการวิเคราะห์ข้อกระทงรายข้อของมาตรรูปแบบความผูกพันด้านกังวลใน ความสัมพันธ์เชิงคู่รัก โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนรายข้อ ระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ด้วยการทดสอบค่าที (t-test) และหาค่าสหสัมพันธ์ ระหว่างข้อกับคะแนนรวมข้ออื่น ๆ ในมาตร (Corrected Item-Total Correlation, CITC) (N = 200).....	126
ข9	ผลการวิเคราะห์ข้อกระทงรายข้อของมาตรรูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยงใน ความสัมพันธ์เชิงคู่รัก โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนรายข้อ ระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ด้วยการทดสอบค่าที (t-test) และหาค่าสหสัมพันธ์ ระหว่างข้อกับคะแนนรวมข้ออื่น ๆ ในมาตร (Corrected Item-Total Correlation, CITC) (N = 200).....	129
ข10	สถิติบรรยายข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนามาตร (กลุ่ม ตัวอย่างทุกคนเป็นนิสิตคณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).....	132
ข11	แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจากคะแนนที่ได้จากมาตรวัดรูปแบบ การอนุมานในความสัมพันธ์เชิงคู่รักแยกตามด้าน ในขั้นตอนการพัฒนา เครื่องมือ (N = 200).....	133
ข12	ผลการวิเคราะห์ข้อกระทงรายข้อของมาตรวัดการอนุมานในความสัมพันธ์เชิง คู่รักด้านที่มาของสาเหตุจากคู่รัก โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง คะแนนรายข้อจาก 8 สถานการณ์ที่แตกต่างกัน ระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ด้วยการทดสอบค่าที (t-test) และหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกับคะแนนรวมข้อ อื่น ๆ ในมาตร (Corrected Item-Total Correlation, CITC) (N = 200).....	135

ตารางที่	หน้า
<p>ข13 ผลการวิเคราะห์ข้อกระทงรายข้อของมาตรวัดการอนุมานในความสัมพันธ์เชิง คู่รักด้านที่มาของสาเหตุจากผู้ตอบ โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง คะแนนรายข้อจาก 8 สถานการณ์ที่แตกต่างกัน ระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ด้วยการทดสอบค่าที (t-test) และหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกับคะแนนรวมข้อ อื่น ๆ ในมาตร (Corrected Item-Total Correlation, CITC) (N = 200).....</p>	136
<p>ข14 ผลการวิเคราะห์ข้อกระทงรายข้อของมาตรวัดการอนุมานในความสัมพันธ์เชิง คู่รักด้านที่มาของสาเหตุจากความสัมพันธ์ โดยการเปรียบเทียบความแตกต่าง ระหว่างคะแนนรายข้อจาก 8 สถานการณ์ที่แตกต่างกัน ระหว่างกลุ่มสูงและ กลุ่มต่ำ ด้วยการทดสอบค่าที (t-test) และหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกับ คะแนนรวมข้ออื่น ๆ ในมาตร (Corrected Item-Total Correlation, CITC) (N = 200).....</p>	137
<p>ข15 ผลการวิเคราะห์ข้อกระทงรายข้อของมาตรวัดการอนุมานในความสัมพันธ์เชิง คู่รักด้านที่มาของสาเหตุจากสถานการณ์ โดยการเปรียบเทียบความแตกต่าง ระหว่างคะแนนรายข้อจาก 8 สถานการณ์ที่แตกต่างกัน ระหว่างกลุ่มสูงและ กลุ่มต่ำ ด้วยการทดสอบค่าที (t-test) และหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกับ คะแนนรวมข้ออื่น ๆ ในมาตร (Corrected Item-Total Correlation, CITC) (N = 200).....</p>	138
<p>ข16 ผลการวิเคราะห์ข้อกระทงรายข้อของมาตรวัดการอนุมานในความสัมพันธ์เชิง คู่รักด้านความคงทนของสาเหตุ โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง คะแนนรายข้อจาก 8 สถานการณ์ที่แตกต่างกัน ระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ด้วยการทดสอบค่าที (t-test) และหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกับคะแนนรวมข้อ อื่น ๆ ในมาตร (Corrected Item-Total Correlation, CITC) (N = 200).....</p>	139
<p>ข17 ผลการวิเคราะห์ข้อกระทงรายข้อของมาตรวัดการอนุมานในความสัมพันธ์เชิง คู่รักด้านการแผ่ขยายของสาเหตุ โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง คะแนนรายข้อจาก 8 สถานการณ์ที่แตกต่างกัน ระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ด้วยการทดสอบค่าที (t-test) และหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกับคะแนนรวมข้อ อื่น ๆ ในมาตร (Corrected Item-Total Correlation, CITC) (N = 200).....</p>	140

ตารางที่		หน้า
ข18	ผลการวิเคราะห์ข้อกระทงรายข้อของมาตรวัดการอนุมานในความสัมพันธ์เชิง คู่รักด้านการรับรู้เจตนาของคู่รัก โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง คะแนนรายข้อจาก 8 สถานการณ์ที่แตกต่างกัน ระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ด้วยการทดสอบค่าที (t-test) และหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกับคะแนนรวมข้อ อื่น ๆ ในมาตร (Corrected Item-Total Correlation, CITC) (N = 200).....	141
ข19	ผลการวิเคราะห์ข้อกระทงรายข้อของมาตรวัดการอนุมานในความสัมพันธ์เชิง คู่รักด้านการรับรู้แรงจูงใจที่เห็นแก่ตัวของคู่รัก โดยการเปรียบเทียบความ แตกต่างระหว่างคะแนนรายข้อจาก 8 สถานการณ์ที่แตกต่างกัน ระหว่างกลุ่มสูง และกลุ่มต่ำ ด้วยการทดสอบค่าที (t-test) และหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกับ คะแนนรวมข้ออื่น ๆ ในมาตร (Corrected Item-Total Correlation, CITC) (N = 200).....	142
ข20	ผลการวิเคราะห์ข้อกระทงรายข้อของมาตรวัดการอนุมานในความสัมพันธ์เชิง คู่รักด้านการประเมินว่าเป็นความผิดของคู่รัก โดยการเปรียบเทียบความ แตกต่างระหว่างคะแนนรายข้อจาก 8 สถานการณ์ที่แตกต่างกัน ระหว่างกลุ่มสูง และกลุ่มต่ำ ด้วยการทดสอบค่าที (t-test) และหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกับ คะแนนรวมข้ออื่น ๆ ในมาตร (Corrected Item-Total Correlation, CITC) (N = 200).....	143
ข21	ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของค่าเฉลี่ย จากมาตรในแต่ละตัวแปรในขั้นตอนการพัฒนามาตรรูปแบบความผูกพัน และ รูปแบบการอนุมาน (N = 200).....	144
ค1	จำนวนข้อมูลที่ขาดหายในขั้นตอนการทดสอบสมมติฐาน (N = 454).....	145

สารบัญญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	โครงสร้างของโมเดลการทำงานแบบทั่วไป และแบบเฉพาะเจาะจง ตาม ผลการวิจัยของ Pierce & Lydon.....	20
2	โครงสร้างของโมเดลการทำงานแบบทั่วไป และแบบเฉพาะด้าน และแบบ เฉพาะความสัมพันธ์ ตามผลการวิจัยของ Sibley และ Overall.....	22
3	ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบความผูกพันในโมเดลของบุคคลอื่นที่ เฉพาะเจาะจง และโมเดลของตนเองที่เฉพาะเจาะจงต่อความพึงพอใจใน ความสัมพันธ์ตามผลการวิจัยของ Cozzarelli, Hoekstra และ Bylsma.....	38
4	โครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบความผูกพัน การมองโลกในแง่ร้าย เป้าหมาย/ความต้องการที่จะมีความผูกพัน และอารมณ์เศร้าโศก ต่อเจตนาเชิง พฤติกรรมที่จะมีความขัดแย้ง โดย Collin และคณะ.....	42
5	สมมติฐานโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบความผูกพัน รูปแบบการ อนุমানสาเหตุ และตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของความสัมพันธ์ในคู่รักของ Sumer และ Cozzarelli.....	46
6	ผลการทดสอบโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบความผูกพัน รูปแบบ การอนุমানสาเหตุ และตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของความสัมพันธ์ในคู่รัก ของ Sumer และ Cozzarelli ซึ่งได้หลังการทดสอบ.....	47
7	โมเดลความพึงพอใจในความสัมพันธ์.....	51
8	โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของมาตรวัดรูปแบบการอนุমান โมเดลที่ 1 ($N = 200$).....	64
9	โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของมาตรวัดรูปแบบการอนุমান โมเดลที่ 2 ($N = 200$).....	64
10	โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของมาตรวัดรูปแบบการอนุমান โมเดลที่ 3 ($N = 200$).....	67
11	โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบอันดับสองเชิงยืนยันของมาตรวัดรูปแบบการ อนุমান (โมเดลที่ 4) ($N = 200$).....	69
12	ผลการวิเคราะห์โมเดลการวิจัยหลัก.....	82

ภาพที่		หน้า
ค1	โมเดลการวิเคราะห์ห้วงศ์ประกอบเชิงยืนยันของความพึงพอใจในความสัมพันธ์ (N = 454).....	147
ค2	โมเดลการวิเคราะห์ห้วงศ์ประกอบเชิงยืนยันของรูปแบบความผูกพัน (N = 454).	147
ค3	โมเดลการวิเคราะห์ห้วงศ์ประกอบอันดับสองเชิงยืนยันของมาตรวัดรูปแบบการ อนุมาน (N = 454).....	148

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (interpersonal relationship) เป็นหัวข้อที่ได้รับการศึกษามาอย่างสม่ำเสมอในศาสตร์จิตวิทยา โดยเฉพาะสาขาจิตวิทยาสังคม โดยจากการที่มนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นสิ่งจำเป็นที่บุคคลจะพบปะปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นแทบจะตลอดเวลาในแต่ละวัน การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจึงเป็นหัวข้อที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในการศึกษาทางพฤติกรรมศาสตร์ เพราะพฤติกรรมของมนุษย์นั้นได้รับผลกระทบจากตัวแปรต่าง ๆ ที่มาจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับผู้อื่นแทบจะตลอดเวลา

ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นไปในหลายรูปแบบ เริ่มต้นตั้งแต่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับคนแปลกหน้า จนถึงความสัมพันธ์ใกล้ชิด (intimate relationship) ที่บุคคลสร้างกับผู้ที่อยู่ใกล้และให้ความสำคัญ เช่น เพื่อน คนในครอบครัว และคู่รัก งานวิจัยครั้งนี้ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ใกล้ชิดในรูปแบบที่บุคคลมีกับคู่รัก หรือความสัมพันธ์เชิงคู่รัก (romantic relationship) เพราะเป็นการยากที่จะปฏิเสธว่าในชีวิตของคนเรา ตั้งแต่วัยรุ่นไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ ความรัก และคู่รัก เป็นหัวข้อหนึ่งที่สำคัญอย่างมาก (Erikson, 1975 อ้างถึงใน Larsen, & Bush, 2008) โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัยรุ่นจะให้ความสำคัญกับการหาผู้ที่ผูกสัมพันธ์ด้วยเพื่อที่จะเป็นคู่รักของตน นอกจากนี้ความสัมพันธ์เชิงคู่รักจะยังมีผลต่อชีวิตของบุคคลตลอดเวลาจากการที่บุคคลมักอยู่ในบริบทของความสัมพันธ์เชิงคู่รักทั้งในชีวิตการเรียน การทำงาน ชีวิตสมรส และชีวิตครอบครัว ทำให้ตัวแปรนี้ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมหลากหลายด้านของเราอย่างต่อเนื่องและยาวนาน การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงคู่รักจึงเป็นหัวข้อที่มีความสำคัญและน่าสนใจยิ่ง

การวัดและการศึกษาตัวแปรที่เป็นตัวบ่งชี้เกี่ยวกับสภาพของความสัมพันธ์เชิงคู่รัก มีหลากหลายรูปแบบ ตัวแปรหนึ่งที่นักจิตวิทยาสังคมให้ความสนใจ และมีการศึกษาอย่างแพร่หลาย ได้แก่ ความพึงพอใจในความสัมพันธ์ (relationship satisfaction) เพราะเป็นตัวแปรที่บ่งบอกว่าความสัมพันธ์ของคู่วัยนั้นอยู่ในสภาพใด และความสัมพันธ์นั้นจะยั่งยืนต่อไปหรือไม่ (Hendrick, Hendrick, & Adels, 1988 อ้างถึงใน Hendrick, 2004) ยิ่งไปกว่านี้ ลักษณะที่น่าสนใจประการหนึ่งของความพึงพอใจในความสัมพันธ์คือ การที่บุคคลจะพึงพอใจในความสัมพันธ์มากหรือน้อยเพียงใดนั้น มาจากการประเมินเชิงอัตนัย (subjective) ซึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ของบุคคลเอง โดยอาจจะไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงก็ได้ ดังนั้นบุคลิกภาพ หรือความแตกต่างระหว่างบุคคล ที่

คอยส่งผลให้บุคคลตีความ และรับรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของตน จึงเป็นตัวแปรที่น่าจะส่งผลอย่างมากต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์

จากการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ พบว่ามีตัวแปรทางบุคลิกภาพหลากหลายตัวแปรที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาถึงสาเหตุของความแตกต่างระหว่างบุคคลในการรับรู้และตีความซึ่งจะนำไปสู่ความพึงพอใจหรือไม่นั้น เป็นประเด็นที่ยังไม่เคยมีการศึกษาวิจัยมาก่อนในสังคมไทย จึงน่าจะเป็นหนทางที่เหมาะสมเพื่อความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพและความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของคู่รักที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งเน้นตัวแปรทางบุคลิกภาพ ที่เกี่ยวข้องกับกรรับรู้โลก และการตีความในความสัมพันธ์เป็นหลัก

ตัวแปรแรกที่ถูกวิจัยเห็นว่าเป็นสาเหตุของความแตกต่างในความพึงพอใจในความสัมพันธ์ ได้แก่ ตัวแปรรูปแบบความผูกพัน (attachment styles) จากทฤษฎีความผูกพัน (attachment theory) ที่เสนอโดย Bowlby (1958, 1969, 1973) ซึ่งเป็นตัวแปรบุคลิกภาพที่หล่อหลอมมาตั้งแต่บุคคลเป็นทารก โดยรูปแบบความผูกพันเป็นเหมือนรูปแบบที่บุคคลใช้ในการรับรู้ตนเอง และผู้อื่นหรือโลกภายนอกในบริบทของความสัมพันธ์ ว่าตนเองมีค่าเพียงพอที่จะให้คนอื่นรักเพียงใด และไว้วางใจที่จะรักผู้อื่นเพียงใด ตัวแปรรูปแบบความผูกพันจึงเป็นตัวแปรทางบุคลิกภาพที่น่าจะมีบทบาทสำคัญต่อตัวแปรความพึงพอใจในความสัมพันธ์

ตัวแปรที่สองที่ผู้วิจัยคาดว่ามึบทบาทในความพึงพอใจในความสัมพันธ์ได้แก่ รูปแบบการอนุมาน (attributional styles) ซึ่งมีที่มาจากรูปแบบการอธิบายสาเหตุ (explanatory style) ของ Abramson, Seligman, และ Teasdale (1978) ที่บุคคลจะอธิบายสถานการณ์ในมิติของที่มาของสาเหตุ ความคงทนของสาเหตุ และการแผ่ขยายไปยังสถานการณ์อื่นของสาเหตุ ซึ่งการอธิบายหรือการอนุมานสาเหตุนี้เป็นความแตกต่างระหว่างบุคคล แต่ละบุคคลจะมองสถานการณ์แตกต่างกันไป โดยการอนุมานที่ต่างกันย่อมส่งผลถึงการรับรู้ความพึงพอใจในความสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน เช่น บุคคลที่มองว่าสถานการณ์ที่ทำให้ตนรู้สึกไม่ดีมีสาเหตุมาจากคู่รักของตนจะมีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ที่ต่ำกว่าบุคคลที่มองว่าสถานการณ์ที่ทำให้รู้สึกไม่ดีมีสาเหตุมาจากสิ่งอื่น ๆ ภายนอก (Fincham & Bradbury, 1992)

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับทั้งสามตัวแปรที่กล่าวถึง ผู้วิจัยจึงมีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างโมเดลเพื่ออธิบายความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของคู่รักโดยรูปแบบความผูกพัน และรูปแบบการอนุมาน แม้จะเคยมีการศึกษาทำนองนี้บ้างแล้วในต่างประเทศ เช่น งานวิจัยของ Sumer และ Cozzarelli (2004) แต่งานวิจัยยังขาดรายละเอียดที่ชัดเจนโดยเฉพาะมิติต่าง ๆ ของรูปแบบการอนุมานที่สามารถปรับให้มีความละเอียดในการศึกษาเส้นทางอิทธิพลที่ชัดเจนขึ้นไปอีก นอกจากนี้ งานวิจัยที่ศึกษาตัวแปรทั้งสามนี้ยังมีจำนวนน้อย และยังไม่มึงานวิจัยในประเทศไทยที่ศึกษาใน

หัวข้อเดียวกัน ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาต่อยอดเพื่อความชัดเจนเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของตัวแปรดังกล่าว ซึ่งความสัมพันธ์เชิงคู่รักเป็นพฤติกรรมทางสังคมที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง และมีบทบาทในเกือบทุกบริบทของการดำเนินชีวิตของเรา การศึกษาตัวแปรดังกล่าวจะสร้างความกระจ่างในด้านความสัมพันธ์เชิงคู่รัก และจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาหัวข้อดังกล่าวต่อไปในอนาคตด้วย

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่จะเสนอในส่วนต่อไป ประกอบด้วยหัวข้อหลัก ๆ สี่หัวข้อ โดยเรียงลำดับดังนี้

- ความพึงพอใจในความสัมพันธ์
- ทฤษฎีความผูกพัน และรูปแบบความผูกพัน
- ทฤษฎีรูปแบบการอนุমান
- ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ

ความพึงพอใจในความสัมพันธ์ (relationship satisfaction)

ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนั้น สิ่งหนึ่งที่ศาสตร์จิตวิทยาให้ความสนใจคือการวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์

Fletcher, Simpson, และ Thomas (2004 อ้างถึงใน Hendrick, 2004) ได้เสนอว่าความพึงพอใจในความสัมพันธ์เป็นหนึ่งในองค์ประกอบของคุณภาพของความสัมพันธ์ (relationship quality) ซึ่งประกอบด้วย การผูกมัด (commitment) ความชอบพอ (intimacy) ความรัก (love) ความดึงดูดทางเพศ (passion) และ ความพึงพอใจในความสัมพันธ์

การให้คำนิยามของ ความพึงพอใจในความสัมพันธ์ มีความหลากหลายออกไป เช่น Kamo (1993 อ้างถึงใน Vaughn, & Baier, 1999) ได้เสนอว่า ความพึงพอใจในความสัมพันธ์อยู่ในลักษณะของทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม (social exchange) โดยบุคคลจะพึงพอใจหากได้รับในสิ่งที่เท่าเทียมกับสิ่งที่ตนเองเสียไป เช่น หากบุคคลได้รับความอบอุ่น และการเปิดเผยจากคู่รัก อย่างเท่าเทียมกับที่ตนให้คู่รัก บุคคลนั้นก็จะมี ความพึงพอใจในความสัมพันธ์

นิยามที่นิยมใช้กันแพร่หลาย และเป็นนิยามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ด้วยคือ นิยามของ Hendrick (1995) ที่กล่าวว่า ความพึงพอใจในความสัมพันธ์ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลต่อความสัมพันธ์ของบุคคลนั้นและคู่รักว่าดีเพียงพอ หรือตรงกับความต้องการของตนเพียงใด โดย

ความรู้สึกของบุคคลมีความเป็นอัตนัย (subjective) หรือขึ้นอยู่กับความรู้สึกของบุคคลนั้น ซึ่งอาจจะตรงหรือไม่ตรงกับความเป็นจริงก็ได้ Hendrick และคณะ (1988 อ้างถึงใน Hendrick, 2004) กล่าวว่าความพึงพอใจในความสัมพันธ์ มีบทบาทสำคัญที่จะบ่งชี้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนั้น และคู่อีกจะยังคงดำเนินต่อไปหรือไม่ หากบุคคลมีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ต่ำ บุคคลนั้นจะมีแนวโน้มที่จะยุติความสัมพันธ์ของตนและคู่อีก ในทางตรงกันข้าม หากบุคคลมีความพึงพอใจในความสัมพันธ์สูง บุคคลนั้นจะพยายามสานต่อความสัมพันธ์นั้นต่อไป

การวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์

Spanier (1976) ได้พัฒนามาตราการประเมินคู่อีก (Dyadic Adjustment Scale) หรือ DAS ซึ่งเป็นหนึ่งในมาตรแรก ๆ ในการวัดคุณภาพความสัมพันธ์ของคู่แต่งงานที่ได้รับความนิยมอย่างมาก โดยมาตร DAS แบ่งออกเป็นองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบได้แก่ ความเห็นพ้องต้องกันของคู่อีก (dyadic consensus) ความพึงพอใจของคู่อีก (dyadic satisfaction) ความกลมเกลียวของคู่อีก (dyadic cohesion) และการแสดงความรักความอบอุ่น (affectionate expression) โดย Spanier ได้เสนอว่ามาตร DAS สามารถแยกใช้ได้ตามส่วนขององค์ประกอบตามความสนใจเฉพาะเจาะจงของผู้ที่ต้องการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในองค์ประกอบของความพึงพอใจ

Kurdek (1992) ได้ตรวจสอบ และยืนยันความเที่ยงและความตรงของมาตร DAS นอกจากนี้ Kurdek ยังใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อการยืนยัน (confirmatory factor analysis) ในการสนับสนุนทั้ง 4 องค์ประกอบตามที่ Spanier (1976) ได้เสนอไว้ โดย Kurdek เสนอว่ามาตร DAS ประกอบด้วยองค์ประกอบเกี่ยวกับ “ความพึงพอใจ” และ 3 องค์ประกอบที่เหลือนั้นเป็นองค์ประกอบที่ทำให้เกิด “ความพึงพอใจ” ได้แก่ ความเห็นพ้องต้องกันของคู่อีก และองค์ประกอบที่เป็นผลมาจากความพึงพอใจ ได้แก่ ความกลมเกลียวของคู่อีก และการแสดงความรักและความอบอุ่น

ต่อมา Hendrick (1981 อ้างถึงใน Hendrick, 1988) พัฒนามาตราการประเมินความสัมพันธ์ (Relationship Assessment Scale) หรือ RAS โดยมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนามาตราการวัดความสัมพันธ์ที่สามารถวัดได้ในคู่อีกที่ไม่ใช่คู่สมรส โดย Hendrick นำมาตร Marriage Adjustment Inventory (Manson & Lerner, 1962 อ้างถึงใน Hendrick, 1998) มาพัฒนาปรับคำจากเดิมที่เหมาะสมเพียงกับคู่สมรสเท่านั้น ให้เป็นคำถามที่บุคคลที่มีความสัมพันธ์เชิงคู่อีกแบบอื่นสามารถตอบได้ RAS มีเกณฑ์ในการวัด 5 ด้าน ได้แก่ การประเมินว่าคู่อีกตรงกับความต้องการของตนเพียงใด การประเมินว่าความสัมพันธ์ของตนดีเทียบเท่ากับความสัมพันธ์ของคู่อีกอื่นทั่วไปเพียงใด ความรู้สึก

เสียใจและเสียตายที่ต้องมาอยู่ในความสัมพันธ์ครั้งนี้ การประเมินว่าความสัมพันธ์ในขณะนั้นตรงกับความคิดหวังเพียงใด และความถี่ของปัญหาที่เกิดขึ้นในความสัมพันธ์

มาตร RAS ได้รับการทดสอบความตรงตามสภาพ (concurrent validity) กับมาตรหลายมาตร โดยพบว่าสัมพันธ์ในระดับสูงกับมาตร DAS และ Kansas Marital Satisfaction Scale (KMSS; Schumm et al., 1986 อ้างถึงใน Hendrick, 1998) นอกจากนี้ยังได้พบว่าคะแนนของ RAS สามารถจำแนกคู่รักที่เข้ารับการบำบัดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ กับคู่รักปกติได้ ซึ่งเป็นการสนับสนุนความตรงของ RAS เช่นกัน ในด้านความเที่ยง Hendrick ทดสอบว่ามาตร RAS มีความเที่ยงจากการทดสอบซ้ำ (test-retest reliability) โดยพบสหสัมพันธ์ในระดับสูงระหว่างการทดสอบภายใน 7 สัปดาห์ นอกจากนี้ Vaughn และ Baier (1999) ได้ทดสอบความตรง และความเที่ยงของมาตร RAS ในทำนองเดียวกัน และพบผลที่สอดคล้องกับงานของ Hendrick และยังเสนอเพิ่มเติมว่า มาตร RAS สามารถวัดในส่วนเฉพาะความพึงพอใจในความสัมพันธ์เท่านั้น แตกต่างจาก DAS ซึ่งวัดในส่วนอื่นนอกเหนือจากความพึงพอใจในความสัมพันธ์อีกด้วย โดยเหตุผลในส่วนนี้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยครั้งนี้ที่ต้องการศึกษาความพึงพอใจในความสัมพันธ์เท่านั้น

นอกเหนือจากการทดสอบความตรง และความเที่ยงดังที่ได้กล่าวมาแล้ว การศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในความสัมพันธ์พบว่า มาตร RAS เป็นมาตรที่นิยมใช้ทั่วไปในต่างประเทศ และในประเทศไทย ซึ่งเคยได้รับการแปลและพัฒนาเป็นภาษาไทย เช่น งานวิจัยของ วาริน เทพยายน (2542) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ รูปแบบความรัก และความพึงพอใจในความสัมพันธ์

ในการศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจในความสัมพันธ์นั้นนอกจากหัวข้อเกี่ยวกับการวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์แล้ว ส่วนใหญ่จะศึกษาความพึงพอใจในความสัมพันธ์ร่วมกับตัวแปรต่าง ๆ เพื่อสำรวจ และวิเคราะห์ว่าปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ เช่น งานวิจัยของ Stackert และ Bursik ที่ศึกษาว่ารูปแบบความผูกพัน และความเชื่อที่ไม่สมเหตุสมผลของหญิงและชายส่งผลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์อย่างไร โดยงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในความสัมพันธ์กับตัวแปรรูปแบบความผูกพัน และรูปแบบการอธิบายจะเสนอในส่วนต่อ ๆ ไปภายหลัง

ทฤษฎีความผูกพัน (Attachment theory)

ในการศึกษาตัวแปรรูปแบบความผูกพันในคู่รัก การทำความเข้าใจในที่มา และพัฒนาการของรูปแบบความผูกพันจะทำให้เห็นที่มาของความเกี่ยวข้อง และทิศทางของความสัมพันธ์เชิง

สาเหตุของรูปแบบความผูกพันและตัวแปรการอนุมาณได้ชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรรูปแบบความผูกพันมีหลากหลาย และใช้รูปแบบความผูกพันในลักษณะที่แตกต่างกันออกไป แม้ว่ารูปแบบความผูกพันที่ใช้ในครั้งนี้เป็นรูปแบบความผูกพันในลักษณะ 2 มิติตามแบบของ Bartholomew (1990 อ้างถึงใน Bartholomew, & Horowitz, 1991) ดังนั้นจึงสมควรศึกษาความเป็นมาและเนื้อหาของรูปแบบความผูกพันในลักษณะอื่น ๆ ร่วมด้วยดังต่อไปนี้

ที่มาของทฤษฎีความผูกพัน

Harlow และ Zimmerman (1959 อ้างถึงใน Bowlby 1958) ได้ทำการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ นอกจากปัจจัยทางกายภาพที่มีความจำเป็นต่อเด็ก และทำการทดลองกับลูกลิง โดยให้ลูกลิงเลือกระหว่างแม่ลิงจำลองว่า ลูกลิงจะใช้เวลาอยู่กับแม่ลิงที่ทำจากผ้าขนวม หรือแม่ลิงที่ทำจากขดลวดแต่มีขวดนมผูกติดอยู่ ผลพบว่าลูกลิงจะใช้เวลาอยู่กับแม่ลิงที่ทำจากผ้าขนวมเป็นส่วนใหญ่ และจะอยู่กับแม่ลิงที่มีขวดนมเฉพาะตอนที่หิวเท่านั้น จากการทดลองแสดงให้เห็นว่านอกจากอาหารแล้วลูกลิงยังต้องการ “ความนุ่ม” ซึ่งไม่มีความจำเป็นต่อความอยู่รอดโดยตรง นอกจากนี้ Harlow (1962 อ้างถึงใน Bowlby) ยังพบว่าลูกลิงที่ขาดการเลี้ยงดูจากแม่ลิง เมื่อโตขึ้นจะขาดความสามารถในการปฏิสัมพันธ์อย่างเหมาะสมกับลิงตัวอื่น และเมื่อถึงวัยเจริญพันธุ์ก็ไม่สามารถแสดงทักษะในการดูแลลูกของตนได้ จากทั้งสองตัวอย่างที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่านอกจากปัจจัยทางกายภาพแล้ว ยังมีปัจจัยอื่น ได้แก่ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการได้รับความอบอุ่น และการตอบสนองจากผู้เลี้ยงดู หรือตัวแทนผู้เลี้ยงดู ที่มีความสำคัญและส่งผลต่อพัฒนาการของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม แม้ว่าจะไม่ได้ศึกษาในมนุษย์ แต่หัวข้อนี้ก็เป็นที่น่าสนใจเพราะลิงเป็นสัตว์ที่มีสายพันธุ์ใกล้ชิดกับมนุษย์พอสมควร

Bowlby (1958) เล็งเห็นถึงความสำคัญของตัวแปรอื่นนอกเหนือจากตัวแปรทางกายภาพตามที่ Harlow (1962 อ้างถึงใน Bowlby, 1958) เสนอ โดยเริ่มศึกษาเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นเมื่อเด็กต้องพรากจากผู้เลี้ยงดูในสถานดูแลเด็ก และพบว่านอกจากความต้องการพื้นฐานทางกายภาพ เช่น อาหารและเครื่องนุ่งห่มแล้ว ยังมีตัวแปรอื่น ๆ ซึ่งมีความสำคัญต่อเด็กไม่แพ้กันได้แก่การได้รับความใกล้ชิด และเอาใจใส่จากมารดา และก็พบว่าเมื่อเด็กต้องเผชิญกับภาวะที่ต้องพรากจากแม่หรือผู้เลี้ยงดู เด็กจะพยายามเกาะ และดิ้นรนแม่หรือผู้เลี้ยงดูไว้เพื่อไม่ให้บุคคลเหล่านั้นออกจากตน และเมื่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูทอดทิ้งเด็กไป เด็กจะดูเป็นทุกข์ กังวล และเกิดความกระวนกระวาย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงพันธะบางอย่างที่สร้างขึ้นระหว่างเด็กและผู้เลี้ยงดู เพื่อให้ทั้งสองรักษาความใกล้ชิดซึ่งกันและกันไว้ การที่เด็กแสดงความทุกข์ทรมานแสดงให้เห็นถึงการที่พันธะนั้นถูกทำลายลง โดย Bowlby เสนอว่าพันธะนั้นคือ *ความผูกพัน* ระหว่างเด็กและผู้เลี้ยงดู

ต่อมา Bowlby (1969) เสนอความหมายว่า ความผูกพัน คือ พันธะทางอารมณ์ระหว่างเด็กกับบุคคลที่ผูกพันด้วย (attachment figure) โดย พันธะนี้จะทำให้เด็กรักษาความใกล้ชิดระหว่างตนและผู้เลี้ยงดู เด็กจะแสดงพฤติกรรมผูกพัน (attachment behavior) ที่จะทำให้ผู้เลี้ยงดูรักษาความใกล้ชิดกับตนไว้ เช่น ยื้อมือให้เมื่อพบผู้เลี้ยงดู ร้องไห้เมื่อผู้เลี้ยงดูพยายามจะจากไป หรือพยายามเกาะตัวผู้เลี้ยงดูไว้เพื่อป้องกันการทิ้งห่างไป หากเด็กพบว่าผู้เลี้ยงดูได้ไปจากตนแล้ว เด็กจะแสดงความวิตกกังวลจากการแยกจาก (Separation Anxiety) ซึ่งทำให้เด็กมีความทุกข์ และกระวนกระวาย แต่เมื่อความใกล้ชิดได้รับการตอบสนอง เด็กจะยึดเอาผู้เลี้ยงดู เป็นฐานที่มั่นคง (secure) เพื่อที่เด็กจะใช้เป็นฐานในการสำรวจโลกภายนอกต่อไป

ความสำคัญของความผูกพันต่อเด็กและผู้เลี้ยงดู

ความสัมพันธ์ระหว่างเด็ก และผู้เลี้ยงดูนั้น เป็นสิ่งที่ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalysis) ให้ความสนใจมาก่อนที่จะเกิดทฤษฎีความผูกพันขึ้น เพราะพื้นฐานของทฤษฎีจิตวิเคราะห์ให้ความสำคัญกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็ก และผู้เลี้ยงดูในช่วง 5 ปีแรกของชีวิต ว่าส่งผลต่อบุคลิกภาพของผู้ใหญ่เป็นอย่างมาก แม้ว่า Bowlby (1958) จะใช้ทฤษฎีจิตวิเคราะห์เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างทฤษฎีความผูกพัน แต่ก็ไม่เห็นด้วยว่าเหตุผลของความใกล้ชิดคือการตอบสนองความต้องการของจิตไร้สำนึก (unconscious) ตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์ โดย Bowlby เสนอว่า ความผูกพันเป็นกลไกที่ใช้เพื่อรักษาความใกล้ชิดเชิงกายภาพเพื่อเพิ่มความปลอดภัย และความอยู่รอดในเด็กที่ไม่สามารถป้องกัน และดูแลตนเองได้

Bowlby (1969) ได้ยกแนวคิดทางวิวัฒนาการ (Evolutionary) ในการศึกษาพฤติกรรม ความผูกพันในลิงสายพันธุ์ต่าง ๆ เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมของสัตว์ที่มีสายวิวัฒนาการใกล้เคียงกับมนุษย์ การศึกษาพบว่าในลิงสายพันธุ์ต่าง ๆ มีพฤติกรรมความผูกพันในลักษณะที่คล้ายคลึงกับมนุษย์ โดยความผูกพันจะรักษาความใกล้ชิดระหว่างลูกลิงและแม่ ซึ่งเป็นการสนับสนุนว่าความผูกพันเป็นกลไกที่เกิดขึ้นจากวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต เพื่อที่จะรักษาความใกล้ชิดกับแม่ซึ่งคอยให้อาหารและความปลอดภัย และแน่นอนที่กลไกนี้ถ่ายทอดมาจนถึงมนุษย์

กลไกของความผูกพันในเด็ก

การศึกษาของ Bowlby (1969) เกี่ยวกับความผูกพันในเชิงของชาติพันธุ์วิทยา (Ethnology) ด้านพฤติกรรมของสัตว์ สนับสนุนประเด็นที่ว่าความผูกพันทำงานในลักษณะของสัญชาตญาณของเด็กที่มีติดตัวตั้งแต่เกิด โดยพฤติกรรมการผูกพันซึ่งเด็กเลือกที่จะยึดเกาะกับ

บุคคลที่เป็นผู้เลี้ยงดูหลักคล้ายคลึงกับพฤติกรรมการฝังใจ (imprinting) ของ Lorenz (1952 อ้างถึงใน Bowlby) ซึ่งเป็นสัญชาตญาณที่ได้รับผลจากสิ่งแวดล้อม เช่น ในพฤติกรรมการฝังใจที่ลูกสัตว์เดินตามสิ่งเคลื่อนที่แรกที่ลูกสัตว์นั้นเห็น อย่างไรก็ตาม Bowlby เสนอว่าความผูกพันไม่สามารถอธิบายได้โดยพฤติกรรมการฝังใจทั้งหมด นอกจากนี้เขายังเสนอว่าพฤติกรรมความผูกพันอยู่ในรูปแบบของระบบควบคุม ตามทฤษฎีระบบควบคุม (Control theory) โดยพฤติกรรมจะเกิดขึ้นจนกว่าจะถึงระดับที่ทารก หรือเด็กรับได้ ในภาวะปกติ พฤติกรรมความผูกพัน เช่น การยึดเกาะ หรือการร้องไห้ เพื่อที่จะทำให้ผู้เลี้ยงดูไม่จากไปไหนจะไม่ทำงาน แต่เมื่อพบกับภาวะที่ผู้เลี้ยงดูออกห่าง หรือการที่ได้รับสัญญาณซึ่งแสดงถึงอันตราย หรือการที่ได้กอยู่ในภาวะที่เจ็บปวดหรือไม่สบาย พฤติกรรมความผูกพันจะเกิดขึ้น และจะยังเกิดขึ้นต่อไปจนกว่าระยะห่างระหว่างเด็กและผู้เลี้ยงดูจะลดลงจนถึงขีดที่รับได้ จากนั้นพฤติกรรมความผูกพันในแบบที่เหนียวรั้งไว้จึงจะหยุด และเมื่อความใกล้ชิดถึงขีดที่เด็กมั่นใจแล้ว พฤติกรรมการสำรวจโลกภายนอกจะเกิดขึ้น

โมเดลการทำงานภายใน (Internal working model) ของทฤษฎีความผูกพัน

โมเดลการทำงานภายใน เป็นส่วนสำคัญในทฤษฎีความผูกพัน โดย Bowlby (1969) ได้ศึกษาจากทฤษฎีความสัมพันธ์กับที่หมาย (object relations theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ซึ่งมีข้อตกลงเบื้องต้นคือ ความหวังและความต้องการของเด็กไม่มีความสำคัญเท่าพัฒนาการของความสัมพันธ์ของเด็กกับบุคคลภายนอกที่มีความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแม่ โดยบุคคลสำคัญที่เด็กมีความสัมพันธ์ด้วยจะได้รับกระบวนการทำให้เข้าสู่ภายใน (internalized) กลายเป็นวัตถุทางจิตใจ (mental objects) เด็กจะสร้างตัวแทนของแม่ในจิตไร้สำนึก (unconscious representation) ทำให้เด็กมีตัวแทนของ “แม่” อยู่ภายในเมื่อปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ที่เด็กได้เข้ามาสัมพันธ์ด้วย เด็กซึ่งไม่เคยสัมพันธ์กับบุคคลอื่นจึงสามารถสร้างสัมพันธ์กับบุคคลเหล่านั้นได้ กระบวนการทำให้เข้าสู่ภายในนี้ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและบุคคลอื่นได้รับผลกระทบจากความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและแม่ หากเด็กและแม่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้อื่นจะเป็นไปด้วยดี และในทางตรงกันข้าม หากเด็กและแม่มีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีต่อกัน ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและบุคคลอื่นก็จะไม่ดีตามไปด้วย

Bowlby (1969) ผสมผสานพื้นฐานจากทฤษฎีความสัมพันธ์กับวัตถุ กับมโนทัศน์โมเดลการทำงาน (working model) ของ Young (1964 อ้างถึงใน Bowlby) ซึ่งเสนอว่า มนุษย์มีโมเดลในสมองที่หลากหลาย โดยโมเดลจะเสมือนโลกจำลองที่บุคคลจะทดสอบสมมติฐานและจัดกระทำเพื่อที่จะนำไปใช้ในโลกความจริง ดังนั้นโมเดลการทำงานนอกจากจะใช้ในการทดสอบเกี่ยวกับ

สิ่งแวดล้อมรอบตัวแล้ว การใช้โมเดลการทำงานจึงเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เด็กสร้างโมเดลการทำงานจากการปฏิสัมพันธ์กับผู้เลี้ยงดูซึ่งมีเนื้อหาว่า ถ้าหากตนทำอะไรแล้ว ผู้เลี้ยงดูจะตอบสนองอย่างไร Bowlby เรียกสิ่งนี้ว่า *โมเดลการทำงานภายใน*

โมเดลการทำงานภายใน เริ่มพัฒนาตั้งแต่ช่วงขวบปีแรกของเด็กในช่วงที่เด็กสร้างความผูกพันกับผู้เลี้ยงดูหรือบุคคลที่ผูกพัน ถ้าหากผู้เลี้ยงดูให้ความรัก และตอบสนองต่อความต้องการของเด็กซึ่งก่อให้เกิดความผูกพันที่มั่นคง เด็กจะมองตนเองว่ามีค่าพอที่จะได้รับความรัก เด็กจะไว้วางใจผู้เลี้ยงดู และมองโลกภายนอกเป็นที่ที่ปลอดภัย แต่ถ้าหากผู้เลี้ยงดูขาดความรัก และการตอบสนองต่อความต้องการของเด็กอย่างเหมาะสม ซึ่งก่อให้เกิดความผูกพันแบบไม่มั่นคง เด็กก็จะมองตนเองว่าไม่มีค่าเพียงพอ เด็กจะไม่ไว้วางใจผู้เลี้ยงดู และมองโลกภายนอกว่าไม่มั่นคง โมเดลของการมองตนเองและผู้เลี้ยงดูลักษณะนี้จะคงทน และเป็นสิ่งที่บุคคลนั้นใช้ในการมองตนเองตามมุมมองเดิมจากที่เป็นเด็กว่าตนมีค่าพอที่ผู้อื่นจะทำการดีกลับมากหรือไม่ และมองโลกหรือบุคคลอื่นในอนาคตในรูปแบบเดียวกับผู้เลี้ยงดูว่าผู้อื่นจะให้ความใส่ใจ หรือทำดีกับตนเองหรือไม่ (Bowlby, 1973)

นอกจากนี้เมื่ออยู่ในสังคม บุคคลยังเลือกใส่ใจกับความสัมพันธ์ระหว่างตนและผู้อื่นที่สอดคล้องกับโมเดลการทำงานภายในของตน ถ้าบุคคลมีความผูกพันที่มั่นคง ก็จะเลือกจดจำสถานการณ์ที่ผู้อื่นทำดี และให้คุณค่ากับตน ส่วนบุคคลที่มีความผูกพันที่ไม่มั่นคงก็จะเลือกจดจำแต่สถานการณ์ที่ผู้อื่นขาดความสนใจ และไม่ให้คุณค่ากับตน การเลือกใส่ใจกับเหตุการณ์ที่สอดคล้องกับโมเดลการทำงานภายในลักษณะนี้ยิ่งเสริมความคงเส้นคงวาของการตีความตนเอง และผู้อื่นให้สอดคล้องกับโมเดลการทำงานภายใน และกลายเป็นวัฏจักรที่ยิ่งทำให้โมเดลการทำงานภายในมีความคงทนต่อไป โดย Bowlby (1973) กล่าวไว้ว่ารูปแบบนี้จะใช้ตั้งแต่ "the cradle to the grave" หรือตั้งแต่เกิดจนตายนั่นเอง

ที่มาของรูปแบบความผูกพัน

รูปแบบความผูกพัน (attachment style) เป็นความแตกต่างเชิงบุคลิกภาพ โดยคนเราจะมีลักษณะของการตอบสนองในสถานการณ์ที่เราปฏิสัมพันธ์ติดใกล้กับบุคคลที่ผูกพันด้วยแตกต่างกัน

ที่มาของรูปแบบความผูกพันเริ่มต้นจาก Ainsworth (1978 อ้างถึงใน Holmes, 1993) ผู้สังเกตว่า การที่ทารกสร้างความผูกพันกับผู้เลี้ยงดู และได้รับการตอบสนองจากผู้เลี้ยงดูในลักษณะต่างกัน ทำให้พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความผูกพันของทารกมีรูปแบบแตกต่างกัน Ainsworth ทำการศึกษาเพื่อหารูปแบบความผูกพันระหว่างทารกกับผู้เลี้ยงดูว่ามีรูปแบบใดบ้าง

โดยใช้การทดลองที่เรียกว่าสถานการณ์ที่ไม่คุ้นเคย (Strange Situation) คือสร้างสถานการณ์ให้ทารกอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่คุ้นเคย และสังเกตว่าเมื่อทารกอยู่กับผู้เลี้ยงดูจะสำรวจสภาพแวดล้อมรอบตัวอย่างไร และเมื่อผู้เลี้ยงดูแยกตัวออกไปทารกจะมีพฤติกรรมอย่างไร และสุดท้ายเมื่อผู้เลี้ยงดูกลับเข้ามาทารกจะมีพฤติกรรมอย่างไร ผลจากการทดลอง Ainsworth พบว่าพฤติกรรมของทารกแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบดังนี้

1. รูปแบบความผูกพันแบบมั่นคง (Secure) คือรูปแบบที่ทารกมีความวางใจผู้เลี้ยงดูกล้าที่จะสำรวจสิ่งต่าง ๆ ภายนอก ถึงแม้ว่าจะรู้สึกไม่สบายใจเมื่อผู้เลี้ยงดูจากไป แต่ก็อยู่ในระดับที่ไม่มากไป เมื่อผู้เลี้ยงดูกลับมา ทารกจะแสดงอาการดีใจ

นอกจากนี้เป็นรูปแบบความผูกพันแบบไม่มั่นคง (Insecure) อีก 2 รูปแบบ ได้แก่

2. รูปแบบต่อต้าน (Resistant) คือรูปแบบที่ทารกต่อต้านการจากไปของผู้เลี้ยงดูอย่างมาก ไม่กล้าออกจากผู้เลี้ยงดูและไม่สำรวจสิ่งต่าง ๆ เมื่อผู้เลี้ยงดูจากไป ทารกแสดงความทุกข์ทรมาน และเมื่อผู้เลี้ยงดูกลับมาจะยึดหรือเกาะติดกับผู้เลี้ยงดูมากขึ้น

3. รูปแบบความผูกพันแบบหลีกเลี่ยง (Avoidance) คือรูปแบบที่ทารกเพิกเฉยต่อผู้เลี้ยงดู ทารกมีความกล้าที่จะสำรวจสิ่งต่าง ๆ และไม่สนใจผู้เลี้ยงดูไม่ว่าผู้เลี้ยงดูจะอยู่หรือไม่ก็ตาม

ต่อมาภายหลัง Ainsworth (1978 อ้างถึงใน Holmes, 1993) พบรูปแบบที่ 4 เพิ่มเติม ได้แก่ รูปแบบไม่แน่นอน (Disorganize) คือรูปแบบที่ทารกแสดงออกอย่างสับสน หากแยกจากผู้เลี้ยงดูและพบกับผู้เลี้ยงดูอีกครั้ง มักจะมีอาการชะงัก หรือแสดงท่าทีว่าต้องการไปหาผู้เลี้ยงดูแต่ก็เปลี่ยนท่าทีและหันหลังกลับ Ainsworth ยังพบความสัมพันธ์ว่าทารกที่แสดงความผูกพันแบบมั่นคง จะมีผู้ปกครองที่ตอบสนองได้ตรงความต้องการ และในทางตรงกันข้ามทารกที่แสดงความผูกพันแบบไม่มั่นคงจะมีผู้ปกครองที่ไม่ตอบสนอง และไม่รู้จักความต้องการของทารก นอกจากนี้ยังเลี้ยงดูแบบไม่คงเส้นคงวา และเพิกเฉยต่อความต้องการของทารก

ความผูกพันในผู้ใหญ่ และความสัมพันธ์เชิงคู่รัก

Bowlby (1973) เสนอว่าในช่วงเวลาที่มีความอ่อนไหว (sensitive period) หรือ ในวัยเด็ก การตอบสนองของผู้เลี้ยงดูต่อเด็กจะไปพัฒนาความคาดหวังของเด็กต่อบุคคลที่เด็กผูกพันด้วย ซึ่งความคาดหวังนั้นจะค่อย ๆ พัฒนามาตลอดตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 5 ปี และจะกลายเป็นความคาดหวังต่อบุคคลที่ผูกพันด้วยอย่างคงทนไปตลอดชีวิต Hazan และ Shaver (1987) สนับสนุนแนวคิดนี้และเสนอว่าการที่ความผูกพันระหว่างเด็กและผู้เลี้ยงดูมีผลกระทบไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ น่าจะเป็นพื้นฐานในการสนับสนุนว่า ความผูกพันเป็นกลไกที่ใกล้เคียงกับความสัมพันธ์เชิงคู่รักในผู้ใหญ่

Hazan และ Shaver (1987) ทำการวิจัยเพื่อทดสอบข้อสันนิษฐานว่าถ้าความผูกพันที่เกิดขึ้นระหว่างเด็กและผู้เลี้ยงดูเป็นปกติเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของคูรัก จากที่ Ainsworth (1978) อ้างถึงใน Hazan & Shaver, (1987) ได้ทำการจำแนกรูปแบบความผูกพันของเด็กออกเป็น 3 แบบ ได้แก่ มั่นคง ต่อต้าน หลีกหนี ดังนั้นความสัมพันธ์เชิงคูรักก็ย่อมใช้กลไกเดียวกับความผูกพันที่เด็กใช้สัมพันธ์กับผู้เลี้ยงดู ความสัมพันธ์เชิงคูรักก็ควรมีความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งย่อมเป็นไปตามรูปแบบความผูกพันดังการวิจัยของ Ainsworth ด้วย

Hazan และ Shaver (1987) ใช้แบบสอบถามที่เป็นข้อคำถาม 3 ข้อ (three category model) ให้ผู้ร่วมการทดลองเลือกข้อที่ตรงกับตนเองที่สุด ข้อแรกแสดงถึงบุคคลที่มีความสุขกับการได้อยู่ใกล้ชิดอีกฝ่าย และมีความไว้วางใจคูรักของตน หรือแบบมั่นคง (secure) ข้อที่สองแสดงถึงบุคคลที่ระแวงกับความสัมพันธ์ว่าอีกฝ่ายอาจจะไม่ต้องการหรือรักตนอย่างแท้จริง และในขณะเดียวกันก็ต้องการใกล้ชิดผูกพันกับคูรักนั้น หรือแบบวิตกกังวล/ขัดแย้ง (anxiety/ambivalent) และข้อสุดท้ายแสดงถึงบุคคลที่รู้สึกอึดอัดกับการใกล้ชิดคนอื่น ไม่เชื่อใจและไม่ต้องการที่จะสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น หรือแบบหลีกหนี (avoidant) ผลการสำรวจพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประมาณ 50 % มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคง และที่เหลือเป็นแบบหลีกหนี และแบบวิตกกังวล ซึ่งเป็นอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกับรูปแบบความผูกพันในเด็กตามการสำรวจของ Campos, Barrett, Lamb, Goldsmith, และ Sternberg (1983 อ้างถึงใน Hazan & Shaver)

นอกจากนี้ผลการวิจัย โดยการให้ผู้ร่วมการทดลองเลือกข้อคำถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ที่ใกล้เคียงกับตน พบว่าบุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันแตกต่างกันมีความสัมพันธ์เชิงคูรักที่ต่างกันอย่างเห็นได้ชัด โดยบุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงจะมีความสุขมากกว่า ยอมรับและคอยเกื้อกูลอีกฝ่ายมากกว่า และมีความสัมพันธ์ที่ยาวนานกว่า ในขณะที่แบบหลีกหนีจะมีความกลัวการใกล้ชิด และมีความสุขในความสัมพันธ์น้อยกว่า ส่วนแบบวิตกกังวล/ขัดแย้ง ต้องการความรักตอบจากอีกฝ่ายอย่างมาก หวาดระแวงในความสัมพันธ์ และมีอารมณ์ไม่มั่นคงและหึงหวง ซึ่งผลการวิจัยที่ได้สอดคล้องกับลักษณะของรูปแบบความผูกพันในเด็กตามการวิจัยของ Ainsworth (1978 อ้างถึงใน Hazan & Shaver, 1987) ไม่เพียงเท่านั้น การวิจัยของ Hazan และ Shaver ยังให้บุคคลเลือกข้อคำถามที่แสดงถึงโมเดลการทำงาน (working model) ซึ่งผลออกมาสนับสนุนทฤษฎีโมเดลการทำงานภายในของ Bowlby (1969) คือในความสัมพันธ์เชิงคูรัก บุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคง จะมีการมองเห็นคุณค่าของบุคคลอื่น และคุณค่าของตนเองในสายตาของคนอื่นที่ดีกว่า บุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันแบบไม่มั่นคง การวิจัยยังพบว่า บุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคง จะมีความทรงจำว่าได้รับการเลี้ยงดูจากพ่อแม่ที่เอาใจใส่ และอบอุ่นมากกว่า บุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันแบบหลีกหนี หรือวิตกกังวล/ขัดแย้ง ซึ่งมักจะได้รับ การเลี้ยงดูที่เย็นชา ไม่เอาใจใส่ หรือไม่ยุติธรรม

สรุปแล้วการวิจัยของ Hazan และ Shaver (1987) เป็นการเริ่มต้นยืนยันว่าความสัมพันธ์เชิงคู่รักของผู้ใหญ่เป็นกลไกที่ใกล้เคียงกับความผูกพันของเด็กและผู้เลี้ยงดู และมีแนวโน้มว่าทั้งสองกลไกมีความเกี่ยวเนื่องกัน

Fraley และ Shaver (2000) ให้ข้อสนับสนุนเพิ่มเติมเกี่ยวกับความเกี่ยวข้องของความสัมพันธ์เชิงคู่รัก และความผูกพันว่าเป็นกลไกเดียวกัน โดยเสนอว่า ทั้งสองกลไกควบคุมโดยระบบทางชีววิทยาแบบเดียวกัน คือความผูกพันเป็นกลไกในลักษณะของระบบควบคุม ซึ่งจะคอยรักษาความใกล้ชิดระหว่างเด็กและผู้เลี้ยงดู เมื่อผู้เลี้ยงดูออกห่าง ระบบควบคุมของเด็กคนนั้นจะรับรู้ถึงระยะห่างที่มากเกินไป เด็กจะแสดงพฤติกรรมความผูกพันแบบยึดเกาะ หรือร้องเพื่อเพิ่มความใกล้ชิดระหว่างตนและผู้เลี้ยงดู จนกว่าความใกล้ชิดจะกลับมาในระดับที่เด็กได้รับได้ระบบจึงหยุดทำงาน กลไกนี้เป็นกลไกในลักษณะเดียวกับความสัมพันธ์เชิงคู่รัก ซึ่งในผู้ใหญ่เมื่อบุคคลอยู่ห่างจากคู่รัก จะมีอาการที่แสดงให้เห็นถึงการทำงานของระบบควบคุมเช่นกัน โดยบุคคลจะรู้สึกกังวลหากคู่รักต้องห่างไป และเกิดพฤติกรรมที่ต้องการรักษาความใกล้ชิดเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ในความผูกพันของเด็ก และความสัมพันธ์เชิงคู่รัก ยังพบหลายพฤติกรรมที่มีกลไกคล้ายคลึงกัน เช่น การพูดในลักษณะของเด็ก (baby talk) การใช้เสียงกระซิบ การแบ่งปันประสบการณ์ เป็นต้น

นอกจากนี้ Hazan และ Zeifman (1994 อ้างถึงใน Feeney & Naller, 1996) พบว่าเมื่อบุคคลเข้าสู่วัยรุ่น พฤติกรรมความผูกพัน ได้แก่ การเรียกหาความใกล้ชิดจากบุคคลที่ผูกพันด้วยการต่อต้านการออกห่างของบุคคลที่ผูกพันด้วย การยอมกลับมาหาบุคคลที่ผูกพันด้วยเมื่อพบกับอันตราย และความรู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่กับบุคคลที่ผูกพันด้วย จะเกิดการถ่ายโอนที่มาจากบุคคลที่วัยรุ่นเคยผูกพัน คือกับแม่หรือผู้เลี้ยงดู มาเป็นผูกพันกับเพื่อนในบุคคลที่ไม่มีคู่รัก และผูกพันกับแฟนในบุคคลที่มีคู่รัก

สรุปได้ว่าความผูกพันเป็นตัวแปรที่มีบทบาทในผู้ใหญ่เช่นเดียวกับในเด็ก แต่จะปรากฏในความสัมพันธ์อื่น เช่น ความสัมพันธ์กับเพื่อน และความสัมพันธ์เชิงคู่รัก

ความคงทนของความผูกพัน (Stability of attachment)

แม้ Bowlby (1969, 1973) เสนอว่าโมเดลการทำงานภายในของมนุษย์นั้น หลังจากเกิดขึ้นระหว่างที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เลี้ยงดูและพัฒนาในการรับรู้บุคคลที่มีความสำคัญ จะคงทนและใช้ในบุคคลนั้นไปตลอดชีวิต แต่อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีการวิเคราะห์ที่ชัดเจนถึงความคงทนของความผูกพันว่าบุคคลจะมีรูปแบบความผูกพันที่คงทนตั้งแต่เด็กจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่

Fraley (2002) ศึกษาโมเดลการทำงานภายในของบุคคลว่าจะมีความคงทนมากหรือน้อยเพียงใด โดยโมเดลการทำงานภายในถูกแบ่งออกเป็น 2 ทาง ตามแนวคิดที่แตกต่างกัน ได้แก่ มุมมองแบบปรับปรุงใหม่ (Revisionist perspective) ซึ่งเสนอว่าโมเดลการทำงานสามารถเปลี่ยนแปลงได้เรื่อยๆ โดยประสบการณ์ความสัมพันธ์ของบุคคลนั้นกับผู้อื่นจะเข้ามาเปลี่ยนแปลงโมเดลการทำงานอย่างช้า ๆ จนเปลี่ยนแปลงไปและแตกต่างจากรูปแบบเดิม หรือหมายความว่า เป็นโมเดลการทำงานภายในที่ไม่มีความคงทน ส่วนมุมมองแบบต้นแบบ (Prototype perspective) มองว่าบุคคลจะใช้โมเดลแรกสุดจากความสัมพันธ์ของบุคคลกับผู้เลี้ยงดูเป็นรูปแบบพื้นฐานในการรับรู้ประสบการณ์และใช้โมเดลต้นแบบนี้ในการปรับการรับรู้ผู้อื่น หรือหมายความว่าโมเดลการทำงานภายในของบุคคลจะยังคงที่ และรักษาความคงทนไว้ไม่มากนักน้อย

Fraley (2002) ทดสอบด้วยการวิเคราะห์ห่อภิมาณ (meta-analysis) ในการศึกษาทางวิจัยแบบระยะยาว (longitudinal study) 27 เรื่อง ผลการวิเคราะห์สนับสนุนมุมมองแบบต้นแบบ โดยโมเดลการทำงานภายในของบุคคลมีความคงทน แม้ว่าความคงทนนั้นไม่ได้พบในระดับที่สูงหรือไม่มีเปลี่ยนแปลงใด ๆ แต่รูปแบบความผูกพันของบุคคลจากวัยเด็ก ย่อมยังคงลักษณะเมื่อบุคคลเข้าสู่ผู้ใหญ่ไม่มากนักน้อย

ความสำคัญของความผูกพันในผู้ใหญ่

แม้ว่าความผูกพันในผู้ใหญ่ เช่น ในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก จะมีกลไกการทำงานที่เป็นแบบเดียวกับความผูกพันในเด็ก อย่างไรก็ตามเพื่อเป็นการยืนยันว่า ความผูกพันทั้งสองแบบเป็นความผูกพันในกลไกเดียวกัน Fraley, Brumbaugh, และ Marks (2005) ได้วิจัยตามแนวทางจิตวิทยาสังคมเชิงวิวัฒนาการ (Evolutionary social psychology) เพื่อหาสาเหตุว่า ในเมื่อความผูกพันเป็นกลไกที่เกิดขึ้นเพื่อรักษาความใกล้ชิดระหว่างเด็กและผู้เลี้ยงดู เพราะเด็กนั้นไม่สามารถดูแลและปกป้องตนเองได้ตามที่ Bowlby (1969) เสนอไว้ แต่ในผู้ใหญ่ซึ่งถือว่าเป็นช่วงอายุที่สามารถปกป้องและดูแลตนเองได้แล้ว มนุษย์ต้องมีกลไกความผูกพันหลงเหลืออยู่เพราะความจำเป็นใด

Fraley และคณะ (2005) ได้ศึกษาทางวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบความผูกพัน และงานวิจัยเกี่ยวกับจิตวิทยาสังคมเชิงวิวัฒนาการ และเสนอสมมติฐาน 2 ข้อ ข้อแรก คือ ความผูกพันยังคงอยู่ในความสัมพันธ์เชิงคู่รักเนื่องจากจะทำให้ทั้งพ่อและแม่อยู่ใกล้กัน เพื่อที่จะช่วยกันเลี้ยงดูลูก เพราะตามปกติแล้วเพศผู้มักจะมีบทบาทน้อยมาก หรือแทบไม่มีบทบาทในการเลี้ยงดูลูกเลย ดังนั้นในสปีชีส์ (species) ของสัตว์ที่จำเป็นต้องอาศัยทั้งพ่อและแม่ในการเลี้ยงดู หากไม่มีทั้งพ่อและแม่จะทำให้อัตราการรอดของลูกน้อยลง สปีชีส์นั้นจึงยังเหลือความผูกพันที่จะยึดเหนี่ยวทั้งพ่อและแม่ให้อยู่ด้วยกัน เพื่อช่วยกันเลี้ยงดูเด็ก ส่วนสมมติฐานข้อสองเสนอว่า ในสัตว์หลาย

ประเภทรวมถึงมนุษย์จะมีลักษณะทางกายภาพและพฤติกรรมบางอย่างของตัวอ่อนหรือวัยเด็กที่ยังคงอยู่แม้จะเติบโตเต็มวัยหรือเป็นวัยผู้ใหญ่แล้วก็ตาม (neoteny) ซึ่งหนึ่งในลักษณะที่ยังคงอยู่นั้นคือกลไกของความผูกพัน และคงอยู่จนถึงวัยผู้ใหญ่ โดยลักษณะที่คล้ายกับวัยเด็กเป็นแค่ลักษณะที่ร่วมมากับลักษณะอื่น ๆ โดยไม่ได้เกี่ยวข้องหรือมีความจำเป็นกับลักษณะนั้น (by product)

จากการทดสอบโดยใช้การดูตามสายวิวัฒนาการของสัตว์ในหลากหลายสปีชีส์ (phylogenetic) ว่าลักษณะใดที่คงอยู่ร่วมกันในทุก ๆ สปีชีส์ แปลว่าลักษณะ 2 อย่างนั้น มีส่วนเกี่ยวข้องกัน Fraley และคณะ (2005) พบว่าทั้งจากการศึกษาสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม และเฉพาะสัตว์ประเภท primate ลักษณะของสัตว์ที่พบพฤติกรรมผูกพัน และลักษณะของสัตว์ที่จำเป็นต้องมีทั้งพ่อและแม่ในการเลี้ยงดูลูกเท่านั้น ที่คงอยู่คู่กันในทุก ๆ สายพันธุ์ ส่วนลักษณะของสัตว์ที่ยังคงเหลือไว้ซึ่งพฤติกรรมในวัยเด็กแม้จะเติบโตจนถึงช่วงโตเต็มวัย พบว่าไม่จำเป็นที่สายพันธุ์เหล่านี้ต้องมีพฤติกรรมผูกพันเสมอไป

จากการวิจัยของ Fraley และคณะ (2005) จึงสรุปได้ว่า ความผูกพันในผู้ใหญ่ มีความสำคัญ โดยที่จะรักษาความใกล้ชิดของคู่รักไว้ เพราะเมื่อทั้งคู่มีบุตร การที่มีทั้งพ่อและแม่ดูแล จะช่วยส่งเสริมการอยู่รอดของบุตรมากกว่า และจากการศึกษาวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต พฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตรที่มีพ่อและแม่ เป็นพฤติกรรมที่มีความเก่าแก่กว่าในเชิงวิวัฒนาการ หากเทียบกับพฤติกรรมความผูกพัน จึงสามารถอนุมานทิศทางของเหตุผล ได้ว่าจากการที่สัตว์บางประเภทต้องการทั้งพ่อและแม่ในการเลี้ยงดูลูก พฤติกรรมความผูกพันจึงได้วิวัฒนาการตามมา เพราะเอื้อกับการที่จะยึดเหนี่ยวทั้งสัตว์เพศผู้ และเพศเมียไว้ด้วยกันหลังจากที่มีลูกแล้ว

มิติของรูปแบบความผูกพันในผู้ใหญ่

Bartholomew (1990 อ้างถึงใน Bartholomew & Horowitz, 1991) เสนอรูปแบบความผูกพันที่แตกต่างจากรูปแบบ 3 รูปแบบตาม Hazan และ Shaver (1987) โดยเสนอว่ารูปแบบความผูกพันแบบหลีกเลี่ยงสามารถแบ่งย่อยได้เพิ่มอีก 2 รูปแบบ บุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันที่หลีกเลี่ยงจากผู้อื่นจะมีทั้งแบบหวาดกลัว (fearful) คือ ไม่ต้องการสร้างความสัมพันธ์เพราะกลัวจะได้รับความเจ็บปวด และแบบหมางเมิน (dismiss) คือ หลีกเลี่ยงความสัมพันธ์เพื่อที่จะปกป้องคุณค่า และอิสรภาพของตนเอง

Bartholomew (1990) สร้างโครงสร้างของรูปแบบความผูกพันในผู้ใหญ่ที่แบ่งออกเป็นมิติ (dimensional model) ซึ่งแตกต่างจากรูปแบบความผูกพันในผู้ใหญ่แบบเดิมของ Hazan และ

Shaver (1987) โดยใช้หลักการเกี่ยวกับโมเดลการทำงานภายในของ Bowlby (1973) ที่แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบได้แก่

1. **โมเดลของตนเอง (model of self)** คือ โมเดลที่ใช้มองตนเองว่ามีคุณค่า และมีความหมายเพียงพอที่จะให้ผู้อื่นรักหรือคอยเกื้อหนุนดูแลหรือไม่ หากบุคคลมองว่าตนไม่มีคุณค่าเพียงพอ บุคคลนั้นจะแสดงการยึดติดผู้อื่น ต้องการใกล้ชิดผู้อื่นอย่างมาก และมีความวิตกกังวลในความมั่นคงของความสัมพันธ์

2. **โมเดลของผู้อื่น (model of other)** คือ โมเดลที่ใช้มองผู้อื่นว่า ผู้อื่นมีคุณค่า และมีความน่าเชื่อถือเพียงพอที่จะทำให้ตนเองรัก หรือคอยพึ่งพาได้หรือไม่ หากมองว่าผู้อื่นไม่มีคุณค่าเพียงพอ บุคคลนั้นจะแสดงการหลีกเลี่ยง ไม่ต้องการสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้อื่น

Bartholomew เสนอว่าทั้ง 2 โมเดลนี้เป็น 2 มิติหลักของรูปแบบความผูกพันที่เป็นอิสระจากกัน และสามารถนำทั้ง 2 มิตินี้มาสร้างเป็นรูปแบบความผูกพันได้ 4 รูปแบบ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1

รูปแบบความผูกพัน 4 รูปแบบของ Bartholomew และ Horowitz (1991)

		โมเดลของตนเอง (ระดับการยึดติดผู้อื่น)	
		บวก (ต่ำ)	ลบ (สูง)
โมเดลของผู้อื่น (ระดับการหลีกเลี่ยงผู้อื่น)	บวก (ต่ำ)	มั่นคง	หมกมุ่น
	ลบ (สูง)	หมางเมิน	หวาดกลัว

จากการทดสอบโดยการสัมภาษณ์ และการใช้แบบวัดประเมินตนเอง ผลการวิจัยของ Bartholomew และ Horowitz (1991) สนับสนุนว่ารูปแบบความผูกพันสามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภท โดยแต่ละประเภทมีลักษณะ ดังนี้

1. **รูปแบบความผูกพันแบบมั่นคง (Secure attachment style)** เป็นรูปแบบที่มองตนเองทางบวก และมองผู้อื่นทางบวก บุคคลในรูปแบบนี้จะรู้สึกสบายใจเมื่อมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด มองเห็นคุณค่าในตนเอง และให้ความสำคัญกับการเป็นตัวของตัวเอง

2. **รูปแบบความผูกพันแบบหมกมุ่น (Preoccupied attachment style)** เป็นรูปแบบที่มองตนเองทางลบ และมองผู้อื่นทางบวก รูปแบบนี้จะมีความรู้สึกกลัว ๆ ว่าตนเองไม่มีคุณค่า จึงต้องการที่จะยืนยันคุณค่าของตนเองด้วยการพยายามอย่างมากที่จะมีความสัมพันธ์

ใกล้ชิดกับผู้อื่น และถ้าหากผู้อื่นไม่เข้าใกล้ หรือใกล้ชิดเพียงพอ บุคคลรูปแบบนี้จะมีความเศร้า และหดหู่อย่างมาก

3. **รูปแบบความผูกพันแบบหมางเมิน (Dismissing attachment style)** เป็นรูปแบบที่มองตนเองทางบวก และมองผู้อื่นทางลบ บุคคลในรูปแบบนี้จะปฏิเสธ และหลีกเลี่ยงที่จะใกล้ชิดกับผู้อื่น เพราะมีความคาดหวังเกี่ยวกับผู้อื่นในทางลบ นอกจากนี้บุคคลรูปแบบนี้ให้คุณค่ากับตนเองด้วยการปฏิเสธว่าบุคคลอื่นมีคุณค่า และให้ความสำคัญกับความเป็นอิสระอย่างมาก

4. **รูปแบบความผูกพันแบบหวาดกลัว (Fearful attachment style)** เป็นรูปแบบที่มองตนเองทางลบ และมองผู้อื่นทางลบ บุคคลในรูปแบบนี้จะประเมินค่าของตนเองจากการตอบสนองของผู้อื่น และลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตนและผู้อื่นว่าผู้อื่นทำดีกับตนหรือไม่ แต่ในขณะเดียวกันบุคคลรูปแบบนี้กลับหวาดกลัวที่จะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด เพราะกลัวว่าจะได้รับความเจ็บปวดจากความสัมพันธ์ หรือการถูกเพิกเฉยไม่ใส่ใจจากผู้อื่น เพราะว่ามีผู้อื่นในแง่ลบ

หลังจากนั้น Bartholomew และ Holowitz (1991) และ Griffin และ Bartholomew (1994) ได้ทดสอบรูปแบบของรูปแบบความผูกพันโดยใช้การวิเคราะห์ลักษณะนิสัยหลากหลาย (Multitrait-Multimethod technique) และเทียบผลข้อมูลที่ได้จากการใช้แบบวัดการรายงานตนเอง (self report) แบบวัดที่ให้เพื่อนเป็นผู้ประเมิน (friend report) และการสัมภาษณ์บุคคลที่สนิท (peer interview) รวมทั้งทำการวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) ผลที่ได้สอดคล้องกับรูปแบบความผูกพันแบบ 2 มิติ คือโมเดลของตนเอง และโมเดลของผู้อื่น ตามที่ Bartholomew (1990) เสนอไว้เช่นเดียวกัน

Brennan, Clark, และ Shaver (1998 อ้างถึงใน Fraley et al., 2000) ได้พัฒนามาตรประสปรการณ์ในความสัมพันธ์ใกล้ชิด (Experiences in Close Relationships) หรือ ECR โดยการแปรผลของมาตรนี้ ไม่ได้แบ่งบุคคลเป็นประเภท (categories) แต่แสดงถึงคะแนน ซึ่งเป็นค่าต่อเนื่อง (continuous score) ของมิติทั้งสองมิติว่า ในแต่ละบุคคลจะมีคะแนนของรูปแบบความผูกพันสองค่า ได้แก่ ระดับรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวล (anxiety) ซึ่งเทียบได้กับโมเดลของตนเอง และระดับรูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยง (avoidance) ซึ่งเทียบได้กับโมเดลของผู้อื่น ว่าสูงหรือต่ำเพียงใด การใช้คะแนนต่อเนื่องเป็นวิธีที่ได้ข้อมูลที่มีรายละเอียดมากกว่า และสูญเสียความแปรปรวนของข้อมูลน้อยกว่าการแบ่งบุคคลออกเป็นประเภท และเหมาะกับการวิเคราะห์ทางสถิติมากกว่า หลังจากนั้น Fraley และคณะ (2000) ได้นำมาตร ECR มาพัฒนา โดยใช้วิธีตอบสนองข้อกระทง (Item response) และได้พัฒนามาเป็นมาตรประสปรการณ์ในความสัมพันธ์ใกล้ชิดฉบับแก้ไข (Experiences in Close Relationships Revised) หรือ ECR-R ซึ่งทั้ง ECR และ ECR-R ได้รับความนิยมในการศึกษาตัวแปรรูปแบบความผูกพันอย่างแพร่หลาย จากการรายงาน

ของ Ravitz และคณะ (2010) ซึ่งสำรวจระดับความตรง และความเที่ยงของมาตรวัดรูปแบบความผูกพันต่าง ๆ ที่ศึกษาในช่วง 25 ปีที่ผ่านมา ECR และ ECR-R มีระดับความตรงและความเที่ยงอยู่ในเกณฑ์ที่ดีที่สุดในการวัดรูปแบบความผูกพันด้วยการรายงานตนเอง

นอกจากนี้ยังมีการวัดรูปแบบความผูกพันที่แบ่งออกเป็น 3 มิติ โดย Collins และ Read (1990) ซึ่งจะกล่าวถึงในส่วนต่อ ๆ ไป โดยขอสรุปเกี่ยวกับรูปแบบความผูกพันประเภทต่าง ๆ ที่ถูกใช้ในการวิจัยครั้งนี้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2

เปรียบเทียบประเภทของรูปแบบความผูกพันในผู้ใหญ่แยกตามงานวิจัย (เรียงลำดับตามการกล่าวถึงในเล่ม)

งานวิจัย	ลักษณะของรูปแบบ	ส่วนประกอบของรูปแบบ
Hazan และ Shaver (1987)	3 ประเภท	มั่นคง (secure)
		วิตกกังวล/ขัดแย้ง (anxiety/ambivalent)
		หลีกเลี่ยง (avoidant)
Bartholomew (1990)	4 ประเภท	มั่นคง (secure)
		หมกมุ่น (preoccupied)
		หมางเมิน (dismissing)
		หวาดกลัว (fearful)
Brennan, Clark, และ Shaver (1998) และ Fraley และคณะ (2000)	2 มิติ	วิตกกังวล (anxiety)
		หลีกเลี่ยง (avoidance)
Collins และ Read (1990)	3 มิติ	ความใกล้ชิด (closeness)
		การพึ่งพา (depend)
		ความวิตกกังวล (anxiety)

รูปแบบความผูกพันในมุมมองทางปัญญาสังคม (social cognition)

Baldwin (1995) เสนอว่าโมเดลการทำงานที่บุคคลใช้ในการมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบุคคลอื่นมีกลไกการทำงานเช่นเดียวกับกระบวนการทางปัญญา (cognitive process) อื่น ๆ โดย

โมเดลการทำงานภายในของบุคคล รับรู้ประสบการณ์ที่ได้จากความสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ นำมาตีความ และเก็บเป็นโครงสร้างของความคิด (schemas) ในความจำ (memory) เช่นเดียวกับข้อมูลอื่น ๆ และเมื่อบุคคลต้องปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น บุคคลนั้นจะเรียกข้อมูลจากความทรงจำขึ้นมา เพื่อใช้เป็นโมเดลการทำงานว่าเมื่อบุคคลนั้นทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้ว แล้วอีกฝ่ายหนึ่งจะตอบสนองอย่างไร โดยโครงสร้างของความคิดนี้ถูกเรียกว่า โครงสร้างของความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ (relational schemas)

นอกจากนี้ยังมีทฤษฎีของ Baldwin และคณะ (1996) ที่ยืนยันว่าโมเดลการทำงานภายในของบุคคลนั้น เป็นกระบวนการทางปัญญา โดยผลการวิจัยพบว่า บุคคลจะระลึกถึงคำหรือข้อมูลที่สอดคล้องกับรูปแบบความผูกพันของตนเองได้มากกว่าคำหรือข้อมูลที่ไม่สอดคล้องกับรูปแบบความผูกพันของตนเอง นอกจากนี้บุคคลยังนึกถึงตัวอย่างสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกับรูปแบบความผูกพันของตนเองได้มากกว่าสถานการณ์ที่ไม่สอดคล้องกับรูปแบบความผูกพันของตนเองอีกด้วย ซึ่งผลในประเด็นนี้ยืนยันว่าโมเดลการทำงานภายในของบุคคล มีลักษณะการทำงานแบบเดียวกับกระบวนการทางปัญญาอื่น ๆ โดยข้อมูลที่สอดคล้องกับโมเดลการทำงานภายใน หรือเทียบได้กับข้อมูลที่บุคคลนั้นคุ้นเคยอยู่ จะเป็นข้อมูลประเภทที่มีพร้อมอยู่ในความทรงจำ (availability) ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่เข้าถึงได้ง่าย หรือเรียกมาใช้ได้ง่ายและสะดวก (accessibility)

นอกจากนี้ การกระตุ้นทางความคิด (priming) เกี่ยวกับลักษณะตามรูปแบบความผูกพันต่าง ๆ เช่น การให้อ่านเรื่องราวเกี่ยวกับความสัมพันธ์ที่อบอุ่น หรือเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับความหวาดระแวงในความสัมพันธ์ ส่งผลต่อการระลึกเกี่ยวกับโมเดลการทำงานภายในของบุคคลให้ระลึกในสิ่งที่สอดคล้องกับข้อมูลที่ใช้ในการกระตุ้นทางความคิดที่ให้บุคคลนั้นล่วงหน้า โดยการกระตุ้นทางความคิดทำให้รูปแบบที่สอดคล้องกับข้อมูลที่ถูกเรียกมาใช้ได้ง่ายและสะดวกขึ้น จากการวิจัยของ Baldwin และคณะ (1996) พบว่า ในสถานการณ์การนัดหมาย (dating) ที่จำลองขึ้น เมื่อผู้ร่วมการวิจัยได้รับข้อมูลล่วงหน้าโดยไม่รู้ตัวว่าข้อมูลที่ได้รับนั้นเป็นการกระตุ้นความคิดที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของบุคคลในรูปแบบความผูกพันแบบใดแบบหนึ่ง หลังจากนั้นเมื่อผู้ร่วมการทดลองได้พบกับคู่นัดหมาย ผลการวิจัยพบว่าผู้ร่วมการทดลองจะชอบคู่นัดหมายที่มีรูปแบบความผูกพันตรงกับข้อมูลที่ถูกกระตุ้นทางความคิดในช่วงก่อนหน้ามากที่สุด

ผลการวิจัยส่วนนี้ยืนยันว่าโมเดลการทำงานภายในของบุคคล มีลักษณะการทำงานแบบเดียวกับกระบวนการการทำงานทางปัญญาอื่น ๆ เช่นเดียวกัน เพราะโมเดลการทำงานภายในที่บุคคลนั้นจะใช้เป็นข้อมูลในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจะถูกกระตุ้นได้ง่ายและชัดเจนขึ้น หากได้รับการกระตุ้นทางความคิด ซึ่งเป็นลักษณะการทำงานแบบเดียวกันกับกระบวนการทางปัญญาอื่น ๆ

โครงสร้างของรูปแบบความผูกพันหลายโมเดล และรูปแบบความผูกพันโมเดลลดหลั่น (Hierarchical model of attachment styles)

ทฤษฎีของ Bowlby (1969) เสนอว่าบุคคลจะใช้โมเดลการทำงานภายในที่สร้างจากประสบการณ์ระหว่างตนและผู้เลี้ยงดูสมัยวัยเด็กเป็นโมเดลสำหรับการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นไปตลอดชีวิต หรือหมายความว่าโมเดลต้นแบบเพียงรูปแบบเดียวเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม Baldwin (1992 อ้างถึงใน Pierce & Lydon, 2001) ได้เสนอว่าโมเดลการทำงานภายในไม่ได้หลายโมเดล เนื่องจากบุคคลมีหลายบทบาทที่ต้องปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่หลากหลายในสังคม ข้อเสนอของทฤษฎีในส่วนนี้ได้รับการสนับสนุนจากงานวิจัยของ Cozzarelli, Hoekstra, และ Bylsma (2000) ที่วัดรูปแบบความผูกพันหลากหลายโมเดลที่เจาะจงในความสัมพันธ์ และพบว่าสามารถทำนายความพึงพอใจในความสัมพันธ์นั้น ๆ ได้มากกว่าการใช้รูปแบบความผูกพันแบบทั่วไปที่ครอบคลุมทุก ๆ ความสัมพันธ์

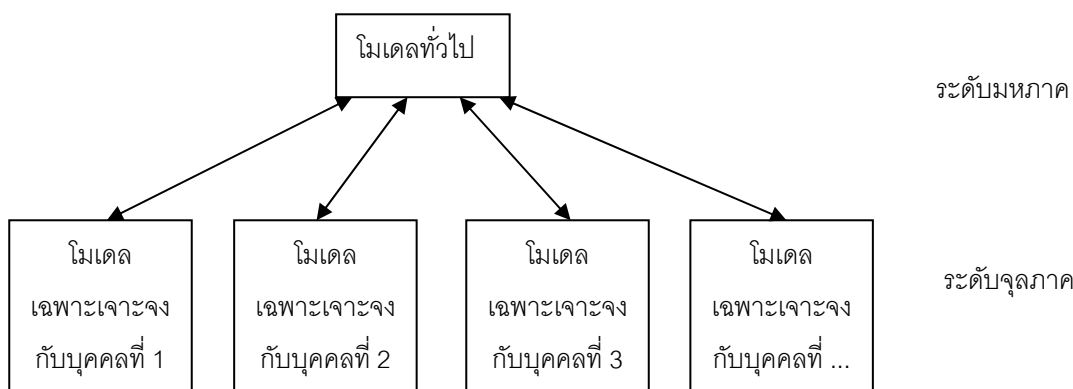
งานวิจัยของ Baldwin และคณะ (1996) พบว่าประสบการณ์ความสัมพันธ์ที่มีความสำคัญที่บุคคลระลึกได้นั้นมีหลากหลายรูปแบบความผูกพัน ซึ่งแตกต่างจากทฤษฎีความผูกพันเดิม อย่างไรก็ตามบุคคลจะระลึกถึงรูปแบบของความสัมพันธ์และสถานการณ์ที่สอดคล้องกับรูปแบบความผูกพันของตนได้มากกว่ารูปแบบของความสัมพันธ์และสถานการณ์ที่ไม่สอดคล้อง หรือการที่บุคคลมีรูปแบบความผูกพันใด บุคคลจะมีข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ประเภทนั้นมากกว่า และถูกนำมาเรียกใช้ได้ง่ายกว่า ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

Baldwin และคณะ (1996) เสนอว่าโมเดลการทำงานภายในที่ทำงานในลักษณะของกระบวนการทางปัญญาสอดคล้องกับการที่บุคคลมีหลายรูปแบบความผูกพัน เมื่อบุคคลมีประสบการณ์ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น จะจดจำข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์นั้นไว้ จากนั้นบุคคลจะเริ่มสร้างโมเดลที่มีความคงทนที่ชี้เฉพาะกับบุคคลนั้นมากขึ้น อย่างไรก็ตามโมเดลการทำงานหลัก หรือรูปแบบความผูกพันที่เป็นความแตกต่างเชิงบุคลิกลักษณะของแต่ละบุคคลก็ยังคงอยู่ ซึ่งน่าจะเกิดจากการหล่อหลอมประสบการณ์ทั้งหมดออกเป็นโมเดลหลักซึ่งมีความคงทนสูง ดังเช่นรูปแบบความผูกพันตามทฤษฎีของ Bowlby (1973) โดยโมเดลทั้งสองอาจจะอยู่ในรูปของลำดับที่ลดหลั่นกัน (hierarchical)

Critenden (1994 อ้างถึงใน Pierce & Lydon, 2001) เสนอว่ารูปแบบความผูกพันของบุคคลมีโครงสร้างเป็นลำดับที่ลดหลั่น โดยลำดับสูงสุดได้แก่ โมเดลทั่วไป (global model) เป็นรูปแบบความผูกพันที่บุคคลใช้ในการสัมพันธ์โดยรวม แต่ภายหลังจากที่บุคคลปฏิสัมพันธ์กับบุคคลมากขึ้น บุคคลจะได้รับข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ และสร้างรูปแบบความผูกพันลำดับต่อไปได้แก่ โมเดลเฉพาะเจาะจง (specific model) ซึ่งเป็นรูปแบบความผูกพันที่มีความเฉพาะเจาะจง

โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เช่น โมเดลที่ใช้กับแม่ โมเดลที่ใช้กับพ่อ โมเดลที่ใช้เฉพาะกับแฟนคนนี้ หรือโมเดลที่ใช้เฉพาะกับเพื่อนคนนี้

Pierce และ Lydon (2001) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโมเดลต่าง ๆ ของรูปแบบความผูกพัน และใช้การวิเคราะห์โมเดลเชิงเส้นลำดับลดหลั่น (Hierarchical Linear Modeling; HLM) ในการทดสอบโครงสร้างของความผูกพัน โดยให้โมเดลที่เฉพาะเจาะจงเป็นตัวแปรระดับจุลภาค (micro level) และโมเดลทั่วไปเป็นตัวแปรระดับมหภาค (macro level) พบว่าโมเดลทั่วไป และโมเดลเฉพาะเจาะจงเป็นตัวแปรที่แตกต่างกัน โดยมีความแปรปรวนร่วมกันในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังมีความแตกต่างกันระหว่างโมเดลที่เฉพาะต่อความสัมพันธ์นั้น ๆ หรือโมเดลที่บุคคลใช้กับบุคคลที่ผูกพันด้วยแต่ละบุคคลไม่จำเป็นต้องเหมือนกันทุกประการ อย่างไรก็ตามโมเดลทั่วไปสามารถอธิบายความแปรปรวนของโมเดลเฉพาะเจาะจงได้ทุกรูปแบบ แต่อยู่ในระดับที่ไม่มากนัก นอกจากนี้จากการศึกษาในระยะยาว โดยศึกษาในสองช่วงเวลา และวิเคราะห์ผลโดยใช้การวิเคราะห์โมเดลเชิงเส้นลำดับลดหลั่นพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโมเดลเฉพาะเจาะจง และโมเดลทั่วไปอยู่ในลักษณะของอิทธิพลทั้งสองทาง (reciprocal influence) โดยโมเดลเฉพาะเจาะจงจะหลอมรวมเป็นโมเดลทั่วไป โมเดลทั่วไปจะเป็นตัวกำหนดรูปแบบของโมเดลเฉพาะเจาะจงที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ แม้ว่าอิทธิพลทั้งสองเส้นทางจะถูกทดสอบว่าถึงระดับนัยสำคัญทางสถิติ แต่ความแปรปรวนที่ทั้งสองเส้นทางอธิบายได้อยู่ในระดับต่ำ (ดังภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 โครงสร้างของโมเดลการทำงานโมเดลทั่วไป และโมเดลเฉพาะเจาะจง ตามผลการวิจัยของ Pierce และ Lydon
ที่มา : Pierce และ Lydon (2001)

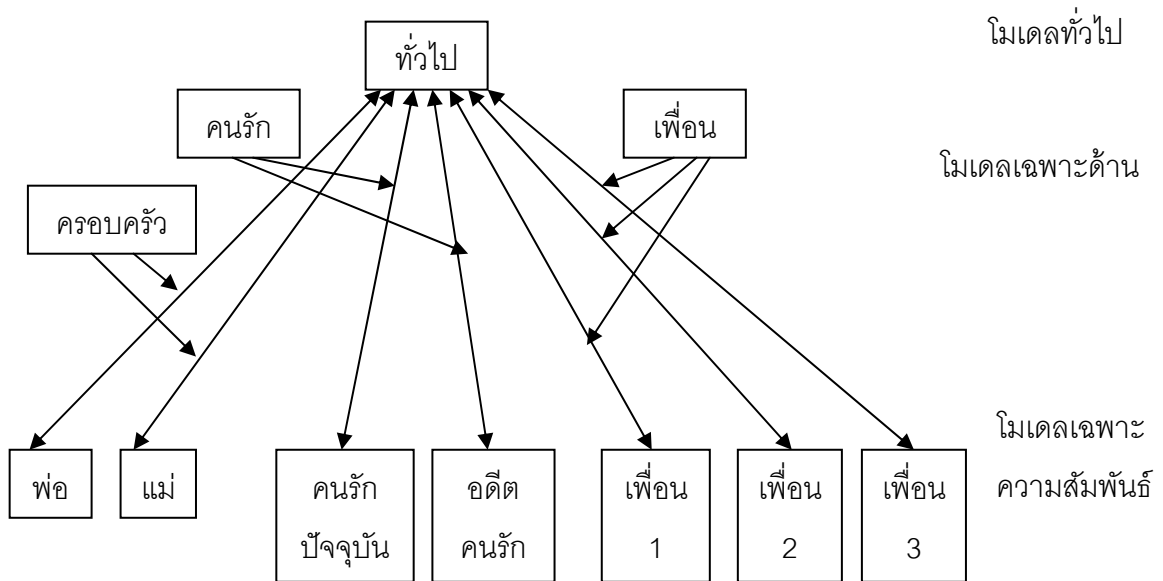
Feeny และ Cassidy (2010) สนับสนุนทิศทางการความสัมพันธ์แบบล่างขึ้นบน กล่าวคือ รูปแบบความผูกพันที่เฉพาะเจาะจงจะเปลี่ยนแปลงไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนั้นกับผู้อื่น และหากรูปแบบความผูกพันที่เฉพาะเจาะจงมีความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมแล้ว รูปแบบความผูกพันทั่วไปก็มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปในทิศทางเดียวกันกับรูปแบบความผูกพันที่เฉพาะเจาะจง

ในด้านของความคงทนของโมเดล Pierce และ Lydon (2001) พบว่าโมเดลทั่วไป มีความคงทนมากกว่าโมเดลเฉพาะเจาะจง

งานวิจัยของ Sibley และ Overall (2008, 2010) ได้พัฒนาโครงสร้างของโมเดลตาม Collins และ Read (1994 อ้างถึงใน Sibley & Overall, 2010) โดยการวิเคราะห์โมเดลเชิงเส้น ลำดับลดหลั่น ผลการวิจัยสอดคล้องกับโมเดลของ Pierce และ Lydon (2001) คือสรุปแล้ว สามารถแบ่งรูปแบบความผูกพันทั้งหมดออกเป็น 3 ประเภท ดังภาพที่ 2 ประเภทแรกได้แก่ โมเดลทั่วไป (general model) ซึ่งเป็นโมเดลที่มีอิทธิพลต่อทุก ๆ ความสัมพันธ์ของบุคคล ประเภทถัดลงมาคือ โมเดลเฉพาะความสัมพันธ์ (relationship specific model) ซึ่งเป็นโมเดลเฉพาะเจาะจง สำหรับผู้อื่นคนใดคนหนึ่ง โดยรูปแบบนี้มีหลากหลายรูปแบบแตกต่างกันไปตามลักษณะของ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและผู้อื่น ประเภทสุดท้ายคือ โมเดลเฉพาะด้าน (domain specific model) ซึ่งเป็นรูปแบบความผูกพันของแต่ละประเภทความสัมพันธ์ ได้แก่ รูปแบบความผูกพันใน ความสัมพันธ์เชิงคู่รัก รูปแบบความผูกพันระหว่างบุคคลและเพื่อน และรูปแบบความผูกพัน ระหว่างบุคคลและพ่อแม่ ซึ่งการวิเคราะห์โมเดลเชิงเส้นลำดับลดหลั่นพบว่า รูปแบบความผูกพัน แบบทั่วไป สามารถอธิบายความแปรปรวนของรูปแบบความผูกพันที่เฉพาะเจาะจงได้ โดยจะมี รูปแบบความผูกพันเฉพาะด้านเป็นตัวแปรกำกับ (moderator) ที่จะกำหนดขนาดความสัมพันธ์ ระหว่างโมเดลทั่วไป และโมเดลเฉพาะเจาะจงว่าสัมพันธ์กันเพียงใด

สรุปแล้วรูปแบบความผูกพันของบุคคลเป็นลำดับลดหลั่นตามแบบของ Sibley และ Overall (2008, 2010) ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าบุคคลจะมีรูปแบบความผูกพันที่เฉพาะเจาะจงกับผู้อื่นที่แตกต่างกันไปหลากหลายรูปแบบ อย่างไรก็ตามโมเดลเฉพาะเจาะจงยังคงมีความสัมพันธ์ ผ่านทางรูปแบบความผูกพันแบบทั่วไป ซึ่งเป็นโมเดลหลักของบุคคลนั้น การที่โมเดลทั่วไปจะมี ความสัมพันธ์กับรูปแบบความผูกพันที่เฉพาะเจาะจงในลักษณะใดนั้น ขึ้นอยู่กับรูปแบบความ ผูกพันเฉพาะด้าน เป็นต้นว่า บุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลสูง เมื่อมีคู่รักคนใดคน หนึ่ง บุคคลนั้นจะมีแนวโน้มที่จะมีโมเดลเฉพาะเจาะจงกับคู่รักคนนั้นด้านวิตกกังวลที่สูง เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีนี้โดยทั่วไปแล้ว บุคคลนั้นมีแนวโน้มที่จะมีความวิตกกังวล กับความสัมพันธ์เชิงคู่รักซึ่งเป็นโมเดลเฉพาะด้านในระดับที่สูงด้วย นอกจากนี้รูปแบบความผูกพัน ที่เฉพาะเจาะจงจะมีความสัมพันธ์กับรูปแบบความผูกพันในต่างลักษณะความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

เช่น บุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันกับคนรักคนใดคนหนึ่งในรูปแบบใด รูปแบบนั้นจะไม่เหมือนรูปแบบความผูกพันที่บุคคลนั้นมีต่อเพื่อน (Cozzarelli, Hoekstra, & Bylsma, 2010)

หมายเหตุ : บุคคลในโมเดลเฉพาะความสัมพันธ์อาจมีจำนวนมากหรือน้อยกว่านี้ ขึ้นอยู่กับบุคคลนั้น ๆ

ภาพที่ 2 โครงสร้างของโมเดลการทำงานแบบทั่วไป และแบบเฉพาะด้าน และแบบเฉพาะความสัมพันธ์ ตามผลการวิจัยของ Sibley และ Overall
ที่มา : Sibley และ Overall (2010)

โดยทั่วไปแล้วบุคคลจะใช้โมเดลทั่วไปเป็นโมเดลหลักในการปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ โดยเฉพาะคนที่ไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์เพียงพอว่าตนควรจะมีปฏิบัติและตอบสนองอย่างไร จากนั้นเมื่อบุคคลมีข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งมากขึ้น บุคคลจะเริ่มมีโมเดลเฉพาะด้านและเฉพาะความสัมพันธ์ (Feeny & Cassidy, 2008) เช่น หาก A ต้องปฏิสัมพันธ์กับ B ซึ่งเป็นบุคคลแปลกหน้าที่ไม่รู้จักกันเลย A จะใช้โมเดลทั่วไปในการปฏิสัมพันธ์กับ B แต่เมื่อ A ต้องปฏิสัมพันธ์กับ C ที่เป็นคู่รักของตนที่คบหากันเป็นระยะเวลาอันยาวนาน A จะไม่ใช้โมเดลทั่วไป แต่จะใช้โมเดลเฉพาะความสัมพันธ์ที่ตนเรียนรู้จากประสบการณ์ในการปฏิสัมพันธ์กับ C แทน นอกจากนี้ หาก A ต้องปฏิสัมพันธ์กับ D ซึ่งเป็นเพื่อนร่วมชั้น แต่ยังไม่รู้จักกันได้นานนัก A จะไม่ใช้โมเดลทั่วไป แต่จะใช้โมเดลเฉพาะด้านในส่วนของเพื่อน ในการปฏิสัมพันธ์กับ D เพราะ A เคยมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิสัมพันธ์ในลักษณะของเพื่อนบ้างแล้ว

โครงสร้างแบบลำดับลดหลั่น ตามแบบของ Pierce และ Lydon (2001) หรือ Sibley และ Overall (2010) มีความสอดคล้องกับทฤษฎีความผูกพันในกระบวนการทางปัญญา โดยมองว่า โมเดลการทำงานภายในทำงานในลักษณะของการรับข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และถูกจัดเก็บในความทรงจำ ดังนั้น โมเดลจึงมีได้หลากหลาย และสามารถเปลี่ยนแปลงได้หาก ได้รับประสบการณ์ใหม่ แต่โมเดลที่เปลี่ยนแปลงได้ง่ายนั้นไม่ใช่รูปแบบความผูกพันทั้งหมด โดยส่วนที่ยังพบความคงทนได้แก่รูปแบบความผูกพันแบบทั่วไป ซึ่งส่วนนี้สอดคล้องกับความคงทนของรูปแบบความผูกพันดังที่กล่าวมาแล้ว

โดยสรุปจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบความผูกพัน ในงานวิจัยครั้งนี้ จึงเลือกศึกษารูปแบบความผูกพันในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก โดยระดับความเฉพาะเจาะจงที่ใช้คือ โมเดลเฉพาะความสัมพันธ์ ซึ่งเจาะจงไปยังคนรักคนใดคนหนึ่งเท่านั้น เพราะจากงานวิจัยที่กล่าวมาสนับสนุนให้ใช้ระดับที่เฉพาะเจาะจงเพื่อความแม่นยำชัดเจนในการวัด ส่วนทฤษฎีรูปแบบความผูกพันที่เลือกใช้ เป็นทฤษฎีรูปแบบความผูกพันแบบ 2 มิติ ได้แก่ มิติด้านวิตกกังวล และด้านหลีกเลี่ยง ที่ได้รับความนิยมในงานวิจัยส่วนใหญ่ และการทดสอบความตรงและความเที่ยงเป็นอย่างดี

ทฤษฎีรูปแบบการอนุมาน (attributional style theory)

ก่อนจะเข้าสู่เนื้อหา ผู้วิจัยขอเสนอเกี่ยวกับคำศัพท์ของทฤษฎีรูปแบบการอนุมาน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน โดยรูปแบบการอนุมานสาเหตุ (causal attribution styles) และรูปแบบการอธิบายสาเหตุ (explanatory styles) เป็นคำที่มีความหมายแบบเดียวกัน สามารถเลือกใช้คำใดคำหนึ่งแทนอีกคำได้ หลักฐานดังปรากฏในตัวอย่างงานวิจัย เช่น งานวิจัยของ Peterson และคณะ (1982) ซึ่งใช้คำว่ารูปแบบการอนุมานสาเหตุแทนรูปแบบการอธิบายสาเหตุตลอดทั้งงานวิจัยซึ่งตัวแปรที่ศึกษาที่มีความหมายของรูปแบบการอนุมานตรงกับรูปแบบการอธิบาย และนักวิจัยบางส่วนเป็นหนึ่งในกลุ่มซึ่งเสนอทฤษฎีรูปแบบการอธิบาย ได้แก่ Abramson และ Seligman อย่างไรก็ตาม รูปแบบการอนุมานสาเหตุเป็นคำที่มีการใช้อย่างแพร่หลายและกว้างขวางกว่ารูปแบบการอธิบายสาเหตุ ซึ่งมักจะปรากฏเฉพาะบางทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ Seligman ซึ่งเป็นผู้เสนอทฤษฎีรูปแบบการอธิบายสาเหตุขึ้น (Abramson et al., 1978) ดังนั้นจึงขอใช้คำว่า รูปแบบการอนุมานสาเหตุ แทนรูปแบบการอธิบายสาเหตุทั้งหมด

นอกจากนี้ในการวิจัยครั้งนี้ให้ความหมายของคำว่า รูปแบบการอนุมาน (attributional styles) ว่ามีความแตกต่างจากคำว่า รูปแบบการอนุมานสาเหตุ เพราะรูปแบบการอนุมาน

นอกจากจะประกอบจากรูปแบบการอนุมานสาเหตุแล้ว ยังประกอบด้วยรูปแบบการอนุมานความรับผิดชอบ (responsibility attribution styles) โดยรายละเอียดจะกล่าวถึงในส่วนต่อไป

ที่มาของทฤษฎีรูปแบบการอนุมานสาเหตุ

ทฤษฎีรูปแบบการอนุมานสาเหตุเริ่มต้นจากการศึกษาการช่วยตัวเองไม่ได้ที่เกิดจากการเรียนรู้ (learned helplessness) ของสัตว์ต่าง ๆ เช่น สุนัข หรือหนู โดย Seligman (1965 อ้างถึงใน Seligman, 1990) จากภาวะที่สัตว์ต้องเผชิญกับสิ่งเร้าที่ทำให้รู้สึกไม่สบาย หรือเจ็บปวด เช่น ถูกไฟฟ้าช็อต และสัตว์นั้นไม่สามารถดิ้นรนอะไรได้เพื่อที่จะหยุด หรือหลีกเลี่ยงภาวะนั้นได้เลย สัตว์จะหยุดนิ่งไม่พยายามหาทางหลีกเลี่ยงอีกต่อไปและอยู่ในภาวะที่จำนน แม้ว่าพอเปลี่ยนไปยังสถานการณ์อื่น ๆ ที่มีทางหลีกเลี่ยงความรู้สึกไม่สบายนั้นได้ แต่สัตว์จะยังคงไม่หาทางหลีกเลี่ยง Seligman เสนอว่า เป็นเพราะสัตว์เกิดการเรียนรู้ว่าไม่สามารถช่วยตัวเองได้ หรือเรียกว่าเกิดภาวะช่วยตัวเองไม่ได้ที่เกิดจากการเรียนรู้ เช่น หนูที่อยู่ในกรงที่ทุกพื้นที่ของกรงมีการช็อตไฟฟ้า ไม่ว่าจะหนูจะกดแป้น หรือเคลื่อนที่ไปส่วนไหนของกรงก็จะถูกช็อตไฟฟ้าเสมอ สักระยะหนูตัวนั้นจะนอนนิ่งให้ไฟฟ้าช็อต แม้ว่าจะย้ายหนูตัวเดิมไปยังกรงอื่นที่มีแป้นที่เมื่อกดไฟฟ้าแล้วจะหยุดช็อต หรือมีส่วนอื่นของพื้นที่กรงที่ไม่มีไฟฟ้าช็อต หนูก็จะยังคงจำยอมที่จะอยู่ในส่วนที่มีไฟฟ้าช็อตต่อไปไม่พยายามหาทางหลีกเลี่ยง จากความสนใจในปรากฏการณ์นี้ Seligman จึงศึกษาต่อเกี่ยวกับภาวะดังกล่าวในมนุษย์

Seligman (ไม่ระบุปี อ้างถึงใน Seligman, 1990) ได้ศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการอนุมานสาเหตุของ Weiner (1960s อ้างถึงใน Seligman, 1990) โดยทฤษฎีนี้กล่าวถึง การที่บุคคลหาสาเหตุของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเองโดยเฉพาะเหตุการณ์ที่เป็นความล้มเหลวว่ามาจากสาเหตุใด Seligman เห็นว่าการช่วยตัวเองไม่ได้ที่เกิดจากการเรียนรู้ในบุคคล ขึ้นอยู่กับการอนุมานสาเหตุของบุคคลนั้นว่าระบุมลความล้มเหลวของสถานการณ์นั้นอย่างไร

จากการศึกษาเกี่ยวกับการช่วยตัวเองไม่ได้ที่เกิดจากการเรียนรู้ Abramson และคณะ (1978) พบว่างานวิจัยเกี่ยวกับการช่วยตัวเองไม่ได้ที่เกิดจากการเรียนรู้ยุคแรก ๆ นั้นยังไม่พบโครงสร้างที่ชัดเจนของการอนุมาน เช่น จากการวิจัยของ Hiroto (1974 อ้างถึงใน Abramson และคณะ 1978) ทดสอบภาวะช่วยตัวเองไม่ได้ที่เกิดจากการเรียนรู้ ด้วยการให้บุคคลอยู่ในห้องที่มีเสียงดัง และได้รับการบอกว่าการกดสวิชต์จะปิดเสียงนั้นได้ แต่เมื่อบุคคลลองกดสวิชต์ก็พบว่าเสียงยังคงดังต่อไป พฤติกรรมที่ไม่ได้รับผลตอบแทนจากสภาพแวดล้อมเป็นประเด็นที่งานวิจัยในสมัยนั้นเห็นว่าการก่อให้เกิดภาวะช่วยตัวเองไม่ได้ที่เกิดจากการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาเพิ่มเติมของ Abramson และคณะ พบว่า สถานการณ์ในรูปแบบนี้ยังสามารถแบ่งย่อย

ได้อีกเป็นสองแบบตามการรับรู้ความสามารถในการแก้ปัญหาของตน และการรับรู้ความสามารถในการแก้ปัญหาของบุคคลทั่วไป โดยหากการกระทำที่เกิดขึ้นเฉพาะของตนเท่านั้นที่ไม่เป็นผลหรือหมายถึงเป็นเพราะตนไม่มีความสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงสิ่งใด การช่วยตัวเองไม่ได้ที่เกิดจากการเรียนรู้ในลักษณะนี้เรียกว่าการช่วยตัวเองไม่ได้ส่วนบุคคล (personal helplessness) แต่หากไม่ว่าใครก็ตามก็ไม่สามารถกระทำการที่จะเปลี่ยนแปลงอะไรในสถานการณ์นี้ได้ หรือหมายถึงเป็นเพราะสถานการณ์การช่วยตัวเองไม่ได้ที่เกิดจากการเรียนรู้ในลักษณะนี้เรียกว่าการช่วยตัวเองไม่ได้ที่เป็นสากล (universal helplessness) ลักษณะทั้งสองนี้เป็นที่มาของมิติแรกของรูปแบบการอนุมานสาเหตุ คือ มิติที่มาของสาเหตุซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น ภายใน (internal) หรือสาเหตุมาจากบุคคลนั้น หรือ ภายนอก (external) หรือสาเหตุมาจากสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ทฤษฎีเดิมยังไม่ครอบคลุมปัจจัยทางสถานการณ์ โดย Abramson และคณะ (1978) จึงแบ่งลักษณะของสถานการณ์ที่ส่งผลต่อการเกิดการช่วยตัวเองไม่ได้ที่เกิดจากการเรียนรู้ ออกได้อีก 2 ปัจจัยได้แก่ ความเรื้อรัง (chronicity) หรือความคงทนของสาเหตุ (stability) และความทั่วไป (generality) หรือการแผ่ขยายของสาเหตุ (pervasiveness) โดยในด้านความเรื้อรัง จำแนกได้ว่าการไม่สามารถควบคุมได้จะเกิดขึ้นในสถานการณ์แบบเดียวกันต่อไปในอนาคต (chronic) หรือเกิดขึ้นเพียงครั้งนี้นเท่านั้น (transient) ส่วนในด้านความทั่วไป จำแนกได้ว่าการไม่สามารถควบคุมได้จะเกิดขึ้นกับสถานการณ์อื่น ๆ ของบุคคลนั้น หรือเรียกว่ามีความทั่วไป (global) หรือเกิดขึ้นเฉพาะกับสถานการณ์ (specific)

Abramson และคณะ (1978) คาดว่ามีมิติทั้ง 3 นี้เป็นอิสระจากกัน หรือตั้งฉากกัน (orthogonal) การอนุมานสาเหตุสามารถเป็นไปได้ทั้ง 8 รูปแบบตามมิติ ที่มาของสาเหตุ x ความทั่วไป x ความคงทน (แต่ละมิติมี 2 รูปแบบ) ดังตัวอย่างสถานการณ์ในตารางที่ 3 ที่แสดงถึงรูปแบบการอนุมานสาเหตุในเหตุการณ์ของเพศหญิงคนหนึ่งที่ถูกคนรักปฏิเสธ

ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างการอนุมานสาเหตุในสถานการณ์ทางบวก และสถานการณ์ทางลบ งานวิจัยของ Corr และ Gray (1995) พบว่าการอนุมานสาเหตุของสถานการณ์ทั้งสองมีความเป็นอิสระจากกัน โดยบุคคลอาจจะไม่จำเป็นต้องอนุมานสาเหตุของเหตุการณ์ทางบวกและทางลบในด้านความทั่วไป และความคงทนเหมือนกันหรือตรงกันข้ามกัน

การมองโลกในแง่ดี และการมองโลกในแง่ร้าย

จากการศึกษาเกี่ยวกับการอนุมานสาเหตุของบุคคลที่อยู่ในภาวะช่วยตัวเองไม่ได้ที่เกิดจากการเรียนรู้ Seligman (1990) ใช้รูปแบบการอนุมานสาเหตุทั้ง 3 มิติ ได้แก่ ที่มาของสาเหตุ

ตารางที่ 3

ตัวอย่างรูปแบบการอนุมานสาเหตุ 8 รูปแบบ จากสถานการณ์ “เพศหญิงถูกคนรักปฏิเสธ”

มิติของการอนุมานสาเหตุ	ภายใน		ภายนอก	
	คงทน	ไม่คงทน	คงทน	ไม่คงทน
ทั่วไป	ฉันขาดเสน่ห์ดึงดูดใจต่อเพศชาย	บางครั้งบทสนทนาของฉันทำให้เพศชายเบื่อ	เพศชายรู้สึกว่าคุณเปรียบเทียบกับเมื่ออยู่กับเพศหญิงที่ฉลาดกว่า	ในบางครั้งเพศชายอาจจะมีอารมณ์เพิกเฉย
เฉพาะเจาะจง	ฉันขาดเสน่ห์ดึงดูดเขา	บางครั้งบทสนทนาของฉันทำให้เขาเบื่อ	เขารู้สึกว่าคุณเปรียบเทียบกับเมื่ออยู่กับฉัน	เขามีอารมณ์เพิกเฉยในตอนนี้

ความคงทน และความทั่วไป ในการทดสอบว่าคุณคิดมองโลกในแง่ดี (optimism) หรือแง่ร้าย (pessimist) โดย Seligman เสนอว่าในสถานการณ์ทางลบหรือสถานการณ์ที่ทำให้ไม่สบายใจ บุคคลที่มองโลกในแง่ดีอธิบายสาเหตุของสถานการณ์นั้นว่าเกิดจากภายนอก จะเกิดเพียงชั่วคราว และจะไม่แผ่ขยายไปยังสถานการณ์อื่น ในทางตรงกันข้ามบุคคลที่มองโลกในแง่ร้ายอธิบายสาเหตุของสถานการณ์นั้นว่าเกิดจากภายใน เกิดขึ้นอย่างถาวร และจะแผ่ขยายไปยังสถานการณ์อื่น ๆ และในทางกลับกัน ในสถานการณ์ทางบวกหรือสถานการณ์ที่ทำให้รู้สึกดี บุคคลที่มองโลกในแง่ดีอธิบายสาเหตุของสถานการณ์นั้นว่าเกิดจากภายใน เกิดขึ้นอย่างถาวร และจะแผ่ขยายไปยังสถานการณ์อื่น ๆ และบุคคลที่มองโลกในแง่ร้ายอธิบายสาเหตุของสถานการณ์นั้นว่าเกิดจากภายนอก จะเกิดเพียงชั่วคราว และจะไม่แผ่ขยายไปยังสถานการณ์อื่น โดยสามารถสรุปได้ตามตารางที่ 4

พัฒนาการของรูปแบบการอนุมานสาเหตุ

Seligman (1990) ได้กล่าวถึงพัฒนาการของรูปแบบการอนุมานสาเหตุว่า รูปแบบการอนุมานสาเหตุนั้นพัฒนามาตั้งแต่บุคคลอยู่ในวัยเด็ก หนึ่งในที่มาของรูปแบบการอนุมานสาเหตุที่สำคัญมาจากการสังเกตบุคคลรอบตัว โดยเฉพาะแม่ หรือบุคคลที่คอยเลี้ยงดูเด็ก เพราะเด็กใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับบุคคลเหล่านั้น และจะคอยสังเกต และจดจำว่าในสถานการณ์รูปแบบต่าง ๆ คนเหล่านั้นอนุมานสาเหตุเกี่ยวกับสถานการณ์นั้นในรูปแบบใด นอกจากนี้ก็อีกปัจจัยหนึ่งที่มีผล

ตารางที่ 4

การอนุมานสาเหตุของบุคคลที่มองโลกในแง่ดี และบุคคลที่มองโลกในแง่ร้าย

มิติของการ อนุมานสาเหตุ	บุคคลที่มองโลกในแง่ดี		บุคคลที่มองโลกในแง่ร้าย	
	สถานการณ์ ทางบวก	สถานการณ์ ทางลบ	สถานการณ์ ทางบวก	สถานการณ์ ทางลบ
ที่มาของสาเหตุ	ภายใน	ภายนอก	ภายนอก	ภายใน
ความคงทนของ สาเหตุ	คงทน	ชั่วคราว	ชั่วคราว	คงทน
การแผ่ขยายของ สาเหตุ	แผ่ขยาย	เฉพาะเจาะจง	เฉพาะเจาะจง	แผ่ขยาย

สำคัญต่อรูปแบบการอนุมานสาเหตุ ได้แก่ การตอบสนอง เช่น คำวิจารณ์และคำชมเชยของครูที่ให้กับเด็กเมื่อเด็กนั้นประสบความสำเร็จ หรือประสบความสำเร็จล้มเหลว การที่ครูชมเชย หรือวิจารณ์ว่าผลงานที่เด็กได้ทำไปนั้นเป็นผลมาจากอะไร จะทำให้เด็กซึมซับรูปแบบการอนุมานสาเหตุนั้นไปใช้ต่อไป ในปัจจุันสุดท้ายที่ Seligman กล่าวถึงคือ เหตุการณ์วิกฤต หรือเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดผลกระทบรุนแรงที่เกิดขึ้นกับชีวิตในวัยเด็กจะส่งผลต่อรูปแบบการอนุมานสาเหตุของเด็กได้เช่นเดียวกัน เช่น การที่เด็กประสบกับความสูญเสียที่มาจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ อาจจะทำให้เด็กเรียนรู้ว่าตนไม่สามารถทำสิ่งใดกับเหตุการณ์เลวร้ายอื่น ๆ ต่อไปในอนาคต เช่นเดียวกับภัยพิบัติทางธรรมชาติซึ่งตนไม่สามารถบังคับให้เกิดหรือไม่เกิดได้

การวัดรูปแบบการอนุมานสาเหตุ

จากทฤษฎีที่ปรับปรุงใหม่เกี่ยวกับรูปแบบการอนุมานสาเหตุ Peterson, Semmel, Baeyer, Metalsky และ Seligman (1982) ได้สร้างข้อคำถามรูปแบบการอนุมานสาเหตุ (Attributional Style Questionnaire) หรือ ASQ ซึ่งประกอบด้วยเหตุการณ์ที่เป็นสถานการณ์ทางการสัมฤทธิ์ (Achievement) และทางความสัมพันธ์ (Affiliation) ทั้งในสถานการณ์ที่ได้รับผลดีต่อผู้ตอบและได้รับผลเสียต่อผู้ตอบ ในแต่ละสถานการณ์ประกอบด้วยคำถาม 5 คำถาม ข้อแรกเป็นคำถามปลายเปิดซึ่งให้ตอบที่มาของสาเหตุของสถานการณ์นั้น ส่วนคำถามอีก 3 ข้อ เป็นการวัดรูปแบบการอนุมานสาเหตุทั้ง 3 มิติ ได้แก่ ที่มาของสาเหตุ หรือ ผลของสถานการณ์นั้นเกิดจากตัวผู้ตอบหรือเกิดจากสถานการณ์หรือบุคคลอื่น ความคงทนของสาเหตุ หรือ ผลของสถานการณ์

นั้นจะคงเดิมในสถานการณ์แบบเดียวกันต่อไปในอนาคตหรือไม่ และการแผ่ขยายของสาเหตุไปยังสถานการณ์อื่น หรือ ในสถานการณ์รูปแบบอื่น ๆ จะได้รับผลแบบเดียวกันหรือไม่ ส่วนข้อคำถามสุดท้ายถามระดับของความสำคัญของเหตุการณ์ โดยใน 4 ข้อสุดท้ายผู้ตอบจะต้องเลือกค่าคู่ตรงกันข้ามว่าสถานการณ์ตรงกับคำในฝั่งใด เช่น เกิดจากตนเองหรือเกิดจากสถานการณ์ ซึ่งจะ เป็นมาตรฐานแบบ 7 ระดับ

จากการทดสอบความตรงของมาตร ASQ โดย Peterson และคณะ (1982) เพื่อทดสอบว่าข้อคะแนนของคำถามทั้ง 3 มิติ ทั้งในด้านที่มาของสาเหตุ ความคงทน และการแผ่ขยาย มีความเป็นอิสระจากกันดังที่เสนอทฤษฎีรูปแบบการอนุมานสาเหตุหรือไม่ ผลปรากฏว่า คะแนนของข้อคำถามในสถานการณ์ทางลบมีความเป็นอิสระจากกันในทุก 3 มิติ แต่พบสหสัมพันธ์ระดับปานกลางระหว่างคะแนนของข้อคำถามในสถานการณ์ทางบวก โดยให้เหตุผลว่า เป็นเพราะธรรมชาติของสถานการณ์ทางบวกที่บุคคลจะไม่หมกมุ่น ครุ่นคิด หรือพยายามหาสาเหตุว่าสถานการณ์เกิดขึ้นเพราะอะไรเท่ากับสถานการณ์ทางลบ ซึ่งทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการวัดการอนุมานสาเหตุของสถานการณ์ทางบวก

นอกจากนี้มาตร ASQ ได้รับการทดสอบโดย Schulman, Seligman, และ Amsterdam (1987) ว่ายังคงมีความตรงแม้ผู้ตอบจะต้องการตอบให้ได้คะแนนสูงก็ตาม จากการทดลองให้กลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มตอบมาตร ASQ โดยกลุ่มทดลองได้รับคำแนะนำว่าถ้าบุคคลที่ตอบแบบสอบถามนี้ได้คะแนนสูงจะได้รับรางวัล แต่ส่วนกลุ่มควบคุมจะไม่ได้รับคำแนะนำนี้ ผลพบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่ความแตกต่างกัน หรือบุคคลทั่วไปไม่รู้ว่าควรจะตอบ ASQ อย่างไรให้ได้คะแนนที่ดี จึงยากที่จะตอบให้ดูดีและไม่ตรงกับความเป็นจริง

ในปัจจุบัน มาตร ASQ ยังคงเป็นที่นิยมในการใช้วัดรูปแบบการอนุมานสาเหตุ และเป็นรูปแบบในการสร้างมาตรวัดการอนุมานสาเหตุในบริบทอื่น ๆ เช่น การอนุมานสาเหตุในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก ดังที่จะกล่าวในต่อไป

Hewitt, Foxcroft และ MacDonald (2004) ได้ทดสอบความตรงเชิงภาวะสันนิษฐานของมาตร ASQ เฉพาะข้อกระทงในสถานการณ์ทางลบ โดยการใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) พบว่าข้อกระทงของมาตร ASQ มีความตรงเชิงภาวะสันนิษฐานจากทฤษฎีของ Abramson และคณะ (1978) พบว่าโมเดลการวัดที่สร้างขึ้นจากการใช้รูปแบบการอนุมานสาเหตุแต่ละมิติแยกเป็นองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กันเองในระดับปานกลาง ถึงสูง (ประมาณ .4 ถึง .7) ซึ่งเป็นประเด็นที่ควรระวังเพราะขัดแย้งกับทฤษฎีรูปแบบการอนุมานสาเหตุที่รูปแบบการอนุมานสาเหตุในแต่ละมิติควรจะอิสระจากกัน

ความความคงทนของรูปแบบการอนุมานสาเหตุ

ในขั้นพัฒนามาตร ASQ ของ Peterson และคณะ (1982) โดยการใช้วิธีทดสอบซ้ำภายใน 5 สัปดาห์ พบว่ารูปแบบการอนุมานสาเหตุภายใน 5 สัปดาห์นั้นมีสหสัมพันธ์กันสูง

นอกจากนี้ Burns และ Seligman (1989) ใช้การศึกษาระยะยาว ในการตรวจสอบความคงทนของรูปแบบการอนุมานสาเหตุ โดยจากการศึกษาระยะยาว 2 ครั้ง ในระยะเวลาห่างกัน 52 ปี ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาจากถ้อยคำการอธิบาย (Content Analysis of Verbatim; CAVE) ซึ่งให้ผู้ร่วมการวิจัยเขียนประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวที่ทำให้สิ้นหวัง หรือเป็นทุกข์ และแปลผลออกเป็นคะแนนรูปแบบการอนุมานสาเหตุ ว่ามีการอธิบายที่มาของสาเหตุ ความคงทนของสาเหตุ และการแผ่ขยายของสาเหตุในระดับใด จากการเปรียบเทียบผลทั้งสองครั้งโดยการวิเคราะห์โดยรวมเพื่อดูว่าบุคคลที่มองโลกในแง่ดีหรือแง่ร้ายยังคงมองโลกในลักษณะเดิมหรือไม่เมื่อเวลาผ่านไป และวิเคราะห์แยกเป็นรายมิติเพื่อดูความคงทนของระดับคะแนนในมิติการอนุมานสาเหตุทั้ง 3 มิติ ผลพบว่าความคงทนในสถานการณ์ทางบวกไม่ว่าจะเป็นความคงทนโดยรวม หรือแยกวิเคราะห์เป็นรายมิติอยู่ในระดับต่ำ และไม่ถึงระดับนัยสำคัญ อย่างไรก็ตามพบความคงทนในสถานการณ์ทางลบในระดับปานกลางเมื่อวิเคราะห์โดยรวม แต่ไม่พบเมื่อแยกวิเคราะห์เป็นรายมิติ

รูปแบบการอนุมานสาเหตุกับตัวแปรเพศ และตัวแปรบุคลิกภาพ

Seligman (1990) อธิบายสาเหตุที่เพศหญิงมีอัตราส่วนที่จะซึมเศร้าสูงกว่าเพศชายว่า ส่วนหนึ่งมาจากการมองโลกที่แตกต่างกันของเพศหญิงและเพศชาย โดยเพศหญิงมองโลกในแง่ร้ายมากกว่า เนื่องจากสังคมหล่อหลอมการอนุมานสาเหตุของเพศหญิง โดยไม่ให้การตอบสนองต่อผลงานของเพศหญิง ทำให้เพศหญิงมีโอกาสที่จะมองว่าตนไม่สามารถทำอะไรได้รับคำชมได้ ซึ่งแตกต่างจากเพศชายซึ่งสังคมให้ความสำคัญในเรืองความสามารถ ซึ่งจะได้รับคำชมเชยหรือการวิจารณ์อย่างสม่ำเสมอ

การศึกษาของ Bunce และ Peterson (1997) พบว่าคะแนนที่ได้จากมาตร ASQ ของชายและหญิงไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตามจากการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอนุมานสาเหตุ กับบุคลิกภาพด้านต่าง ๆ ที่วัดได้จากมาตร CPI (California Psychological Inventory) พบว่าความสัมพันธ์ของทั้งสองตัวแปร มีความแตกต่างกันไปตามเพศ ซึ่งสามารถใช้เป็นเหตุผลในการอธิบายได้ว่าเพราะเหตุใดอัตราส่วนของเพศหญิงที่ซึมเศร้าจึงมีมากกว่าเพศชาย โดย สุขภาวะ (well-being) และการมีความประทับใจที่ดี (good impression) มีความสัมพันธ์ทางลบกับการอนุมานสาเหตุในแง่ร้าย เมื่อเผชิญสถานการณ์ทางลบเฉพาะในเพศ

หญิง ความสามารถในการเข้าสังคม (sociability) มีความสัมพันธ์ทางลบกับการอนุมานสาเหตุในแง่ร้าย เมื่อเผชิญสถานการณ์ทางลบเฉพาะในเพศชาย การขัดเกลาทางสังคม (socialization) และประสิทธิภาพทางปัญญา (intellectual efficiency) มีความสัมพันธ์ทางลบกับการอนุมานสาเหตุแบบสิ้นหวังเฉพาะในเพศชาย และจากผลอื่น ๆ Bunce และ Peterson เสนอว่าการอนุมานสาเหตุของสถานการณ์ทางลบในแง่ร้ายของเพศหญิงจะเกี่ยวข้องกับสุขภาพ ปัญหาส่วนตัว อนาคต และความเป็นตัวของตัวเอง ในเพศชายจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความเงิน รู้สึกไม่ดีกับสถานการณ์ตอนเข้าสังคม อยากจะอยู่ในฐานะเดิมของตน ต่อต้านกฎเกณฑ์ รู้สึกยากที่จะยอมตามบุคคลอื่น โดยรวมแล้วจะเห็นว่าการอนุมานสาเหตุของสถานการณ์ทางลบมีความแตกต่างระหว่างเพศ

ในสถานการณ์ทางบวก การอนุมานสาเหตุในแง่ดีมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเหนือกว่า (dominance) ความสามารถในการเข้าสังคม การปรากฏตัวในสังคม (social presence) และ สัมพันธ์ทางลบกับความวิตกกังวล (anxiety) นอกจากนี้การอนุมานสาเหตุในแง่ดีมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ การยอมรับตนเอง (self acceptance) เฉพาะในเพศชาย และมีความสัมพันธ์ทางลบกับการยืดหยุ่น (flexibility) เฉพาะในเพศหญิง Poropat (2002) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ (Five-factor model of personality) กับรูปแบบการอนุมานสาเหตุ และตัวแปรเพศ ผลพบว่ามีความแตกต่างระหว่างเพศใน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแต่ละองค์ประกอบ กับรูปแบบการอนุมานสาเหตุในแต่ละมิติย่อย โดยในเพศชาย คะแนนการอนุมานสาเหตุในเหตุการณ์ด้านบวกหรือเหตุการณ์ที่ดีมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับการเปิดเผย (extraversion) และความเป็นมิตร (agreeableness) และการอนุมานสาเหตุในเหตุการณ์ด้านลบหรือเหตุการณ์ที่ไม่ดีมีสหสัมพันธ์ทางลบกับความมีจิตสำนึก (conscientiousness) ส่วนคะแนนรวมของการอนุมานสาเหตุในสถานการณ์ทั้งสองด้านมีสหสัมพันธ์ทางลบกับการเปิดรับประสบการณ์ (openness) ในเพศชาย ในเพศหญิงการอนุมานสาเหตุในเหตุการณ์ด้านลบมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (neuroticism) ส่วนคะแนนรวมของการอนุมานสาเหตุทั้งสองด้านมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับการเปิดรับประสบการณ์ในเพศหญิง อย่างไรก็ตามค่าสหสัมพันธ์ที่พบในทุกคู่ของตัวแปรอยู่ในระดับไม่สูงนัก

การอนุมานในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก

การศึกษากการอนุมาน นอกจากจะใช้ในการศึกษาสถานการณ์ทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับชีวิตประจำวันแล้ว ในบริบทของความสัมพัทธ์ระหว่างบุคคล โดยเฉพาะความสัมพันธ์เชิงคู่รัก ก็มีงานวิจัยจำนวนหนึ่ง (เช่น Collins, 1996, Collins, Ford, Guichard, & Allard, 2006, Fincham,

& Bradbury, 1992, Gallo, & Smith, 2001, & Holtzworth-Munroe, & Jacobson, 1985; ในไทย เช่น อรพรรณ ภากรพบ, 2546) ที่ศึกษารูปแบบการอนุมานเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงคู่รัก เช่นเดียวกัน

เช่นเดียวกับการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการอนุมานสาเหตุในบริบทอื่น ๆ รูปแบบการอนุมานในบริบทของความสัมพันธ์เชิงคู่รักวัดจากการให้ผู้ร่วมการทดลองอธิบายสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์เชิงคู่รักแทนที่จะเป็นสถานการณ์ทั่ว ๆ ไป Orvis และคณะ (1976 อ้างถึงใน Passer, Kelley, & Michela, 1978) และ Holtzworth-Munroe และ Jacobson (1985) วิจัยเกี่ยวกับสถานการณ์ที่ควรใช้ในการอนุมานในความสัมพันธ์เชิงคู่รักและพบว่า สถานการณ์ทางลบบุคคลจะทำให้มีการคิดอนุมานสาเหตุว่าสถานการณ์นั้นเกิดจากอะไรมากกว่าสถานการณ์ทางบวก สถานการณ์ที่บุคคลพยายามหาทางอนุมานสาเหตุ ได้แก่ สถานการณ์ที่คู่รักทำให้ตนเองโกรธ คู่รักแสดงอาการโกรธหรือคู่รักทำให้ตนอับอาย

อย่างไรก็ตามการอนุมานในความสัมพันธ์เชิงคู่รักมีความแตกต่างจากการอนุมานในสถานการณ์ทั่วไปตามทฤษฎีของ Abramson และคณะ (1978) โดยจากการศึกษางานวิจัยของ Bradbury และ Fincham (1990) ได้แบ่งการอนุมานสาเหตุในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก ออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้

1. การอนุมานสาเหตุ (causal attribution)

การอนุมานสาเหตุในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์เชิงคู่รัก เป็นไปในรูปแบบเดียวกับการอนุมานสาเหตุของสถานการณ์ทั่วไปตามทฤษฎีของ Abramson และคณะ (1978) ซึ่งสามารถแบ่งเป็น 3 มิติ ได้แก่ มิติที่มาของสาเหตุ (locus) หรือ การอนุมานว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมาจากสิ่งใด มิติความคงทนของสาเหตุ (stability) หรือ การอนุมานว่าสาเหตุที่เกิดขึ้นจะส่งผลอย่างคงทนต่อสถานการณ์นี้หรือไม่ และการแผ่ขยายของสาเหตุ (globality) หรือการอนุมานว่าสาเหตุของสถานการณ์นี้จะส่งผลไปยังสถานการณ์อื่น ๆ ด้วยหรือไม่

อย่างไรก็ตาม Bradbury & Fincham (1990) พบว่า รายละเอียดในส่วนมิติที่มาของสาเหตุในความสัมพันธ์เชิงคู่รักมีความแตกต่างจากสถานการณ์ทั่วไป ซึ่งมีเพียงภายใน หรือ ภายนอกของผู้ตอบ เนื่องจากการที่สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์มีสาเหตุที่มาจากหลากหลายที่มา การให้ตอบเพียงภายใน และภายนอกไม่อาจครอบคลุมที่มาของสาเหตุได้ทั้งหมด โดยที่มาของสาเหตุที่ครอบคลุมในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ ได้แก่

1. สาเหตุมาจากตัวคู่รัก คือ อนุมานว่าสถานการณ์ที่เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากบุคลิกภาพ หรือลักษณะของคู่รัก เช่น การที่เขาเฉยชากับฉันเป็นเพราะเขาเป็นคนเงิบขี้มออยู่แล้ว

2. สาเหตุมาจากตนเอง คือ อนุมานว่าสถานการณ์ที่เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากบุคลิกภาพ หรือลักษณะของตนเอง เช่น การที่เขาเฉยชากับฉันเป็นเพราะฉันไม่มีเสน่ห์เพียงพอ
3. สาเหตุมาจากความสัมพันธ์ คือ อนุมานว่าสถานการณ์ที่เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และคู่รัก เช่น การที่เขาเฉยชากับฉันเป็นเพราะเราเป็นคู่รักที่คบกันมานาน ที่ไม่จำเป็นต้องมีการเอาอกเอาใจเหมือนคู่รักที่คบกันใหม่ ๆ แล้ว
4. สาเหตุมาจากสถานการณ์ คือ อนุมานว่าสถานการณ์ที่เกิดขึ้นว่ามีสาเหตุมาจากสถานการณ์หรือสิ่งอื่น ๆ ภายนอก ที่ไม่ได้มาจากทั้งข้อ 1 ถึง 3 เช่น การที่เขาเฉยชากับฉันเป็นเพราะเจ้านายของเขาให้งานเขามากจนเขาเครียดและอยากจะทำปัญหานั้นคนเดียว

อย่างไรก็ตามในการวัดรูปแบบการอนุมานสาเหตุในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์เชิงคู่รัก มีจำนวนที่มาจากสาเหตุแตกต่างกันไปตามงานวิจัย เช่น Fincham และ Bradbury (1992) ซึ่งพัฒนามาตรวัดการอนุมานสาเหตุในความสัมพันธ์ (Relationship Attribution Measure; RAM) และเสนอว่ารูปแบบการอนุมานสาเหตุในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก มีความจำเป็นของการวัดในส่วนของที่มาว่ามาจากตัวคู่รัก หรือมาจากภายนอกคู่รักเพียงเท่านั้น จึงวัดในส่วนของสาเหตุเพียงหนึ่งข้อ แต่ Fincham และ Bradbury ยังคงให้ข้อสังเกตว่าการวัดเพียงที่มาในส่วนของคู่รักไม่ใช่การวัดที่ครอบคลุมข้อมูลของการอนุมานสาเหตุทั้งหมดแตกต่างจากงานวิจัยของ Collins (1996) ซึ่งวัดที่มาของสาเหตุทั้ง 4 ประเภทดังที่เสนอไว้ นอกจากนี้การวัดที่มาของสาเหตุจากงานวิจัยของ Collins และคณะ (2006) ได้ตัดในที่มาส่วนของสถานการณ์ออกโดยไม่ได้บอกเหตุผลไว้

จากการศึกษาวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการเลือกใช้ที่มาของสาเหตุยังคงขาดความชัดเจน นอกจากนี้งานวิจัยเกี่ยวกับการอนุมานสาเหตุในความสัมพันธ์เชิงคู่รักยังเป็นเรื่องที่ใหม่ในประเทศไทย จึงน่าจะก่อให้เกิดความชัดเจนและเป็นประโยชน์ หากศึกษาที่มาของสาเหตุจากทั้ง 4 แหล่งที่มาตามงานวิจัยของ Collins (1996)

ในด้านการจัดองค์ประกอบของการอนุมานสาเหตุ แม้ว่ารูปแบบการอนุมานสาเหตุ จะถูกแบ่งออกเป็น 3 มิติตามงานวิจัยของ Abramson และคณะ (1978) ซึ่ง Seligman (1990) ได้เสนอไว้ว่าทั้ง 3 มิตินี้เป็นอิสระจากกัน แต่ผลงานวิจัยส่วนใหญ่ในยุคต่อ ๆ มาพบความสัมพันธ์ตั้งแต่ระดับปานกลางถึงค่อนข้างสูงระหว่างแต่ละมิติของการอนุมานสาเหตุ บางงานวิจัยจึงวิเคราะห์รวบรวมคะแนนของบางมิติเข้าด้วยกัน เช่น Corr และ Gray (1996 อ้างถึงใน Poropat, 2002) เสนอว่าควรนำส่วนของมิติความคงทนของสาเหตุ และการแผ่ขยายของสาเหตุในสถานการณ์ทางลบ รวมเข้าด้วยกันเป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการมองว่าสถานการณ์มีความหวัง (hopeful) หรืออธิบายสาเหตุในเหตุการณ์ทางลบว่าชั่วคราว และเฉพาะเหตุการณ์นี้เท่านั้น และมองว่า

สถานการณ์สิ้นหวัง (hopeless) หรืออธิบายสาเหตุในเหตุการณ์ทางลบว่าคงทนถาวร และแผ่ขยายไปยังสถานการณ์อื่น โดย Corr และ Gray (1995) แยกมิติที่มาของสาเหตุออกจากอีกสองมิติที่เหลือ ตามงานวิจัยของ Rotter (1990) ที่กล่าวถึงมิติที่มาของสาเหตุว่า มีลักษณะใกล้เคียงกับตัวแปรศูนย์อำนาจควบคุม (locus of control)

Fincham (1985) ได้พยายามจัดองค์ประกอบที่มาของสาเหตุ 4 แหล่ง ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นออกเป็น 2 ด้านที่ตรงกันข้ามกันได้แก่ สาเหตุที่มาจากภายนอกคู่รัก ประกอบด้วยตัวผู้ตอบ และสถานการณ์ และสาเหตุที่มาจากภายในตัวคู่รัก ประกอบด้วยตัวคู่รัก และความสัมพันธ์ ผลการวิเคราะห์พบว่าตัวคู่รัก และตัวผู้ตอบ มีสหสัมพันธ์ทางลบต่อกันเท่านั้น แต่ไม่พบความสัมพันธ์ที่ชัดเจนระหว่างความสัมพันธ์อื่น ๆ ตามที่สันนิษฐานไว้แต่อย่างใด โดย Fincham (1985) และ Fincham และ Bradbury (1992) ให้ข้อเสนอจากผลการวิจัยที่ได้ และการอ้างอิงงานวิจัยอื่น ๆ ว่าควรจะศึกษาที่มาของสาเหตุแยกข้อออกจากกัน

งานวิจัยที่ใช้การวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล (Path Analysis) และโมเดลสมการเชิงโครงสร้างโดยมีตัวแปรรูปแบบการอนุมานเป็นตัวแปรหนึ่งในโมเดล เช่น งานวิจัยของ Collins (1996), Collins และคณะ (2006) และ Sumer และ Cozzarelli (2004) มีความจำเป็นต้องรวมทุกมิติของการอนุมานเป็นองค์ประกอบ เพื่อไม่ให้มีตัวแปรในโมเดลที่มากเกินไป โดยผลการวิเคราะห์องค์ประกอบในงานวิจัยดังกล่าว พบว่าทุกมิติของรูปแบบการอนุมานสามารถรวมอยู่ในองค์ประกอบเดียวกันได้

2. การอนุมานความรับผิดชอบ (responsibility attribution) และการอนุมานการกล่าวโทษ (blame attribution)

การอนุมานสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ใกล้ชิด ยังมีความแตกต่างจากสถานการณ์ทั่วไปที่สำคัญคือ นอกจากการอนุมานสาเหตุแล้ว ยังมีการตัดสินใจเกี่ยวกับความรับผิดชอบ และการกล่าวโทษคู่รักว่าควรรับผิดชอบต่อสถานการณ์นี้หรือไม่ หรือควรถูกกล่าวโทษหรือไม่

จากการศึกษาวิจัยของ Bradbury และ Fincham (1990) พบการอนุมานที่แตกต่างจากการอนุมานสาเหตุ คือ การอนุมานความรับผิดชอบและการอนุมานการกล่าวโทษ โดยทั้งสองแตกต่างจากการอนุมานสาเหตุที่ต้องการหาสาเหตุของสถานการณ์ แต่การอนุมานความรับผิดชอบเป็นการตัดสินใจว่าผลของสถานการณ์นั้นใครควรจะเป็นผู้รับผิดชอบ ส่วนการอนุมานการกล่าวโทษเป็นการตัดสินใจว่าใครจะเป็นคนถูกตำหนิหรือถูกกล่าวโทษจากผลของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น การอนุมานทั้งสองนี้ไม่ถือว่ารวมอยู่ในการอนุมานสาเหตุ และยังได้รับการยืนยันผลของการ

วิเคราะห์ทางสถิติว่าไม่อยู่ในองค์ประกอบเดียวกันอย่างชัดเจน เช่น ผลจากงานวิเคราะห์ของ Fincham และ Bradbury (1992)

การอนุมานความรับผิดชอบ และการอนุมานการกล่าวโทษมีความแตกต่างกันสองประการ (Bradbury & Fincham, 1990) ประการแรก การอนุมานการกล่าวโทษจะเกิดหลังจากที่คู่รักได้รับการตัดสินแล้วว่าต้องรับผิดชอบหรือไม่ หากการตัดสินความรับผิดชอบยังไม่เกิดขึ้นก็จะมีกรกล่าวโทษเกิดขึ้นแต่อย่างใด นอกจากนี้การอนุมานการกล่าวโทษยังมีความแตกต่างจากการอนุมานความรับผิดชอบตรงที่การกล่าวโทษจะเกี่ยวข้องกับความคิด ซึ่งแตกต่างจากการรับผิดชอบซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับความคิดก็ได้

อย่างไรก็ตามโครงสร้างของการอนุมานความรับผิดชอบ และการอนุมานการกล่าวโทษยังขาดความชัดเจนว่าเป็นองค์ประกอบที่อิสระจากกัน จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และการวิเคราะห์องค์ประกอบ โดย Fincham และ Bradbury (1992) และ Collins และคณะ (2006) ได้ผลว่าควรผนวกการอนุมานทั้งสองไว้เป็นองค์ประกอบเดียวกัน ซึ่งประกอบด้วยเกณฑ์สามข้อได้แก่ การรับรู้เจตนาของคู่รักว่าตั้งใจจะทำเหตุการณ์นั้นหรือไม่ การรับรู้แรงจูงใจของคู่รักว่ามีแรงจูงใจหรือเจตนาที่จะทำเหตุการณ์ให้เกิดผลแบบนั้นหรือไม่ และการตัดสินว่าคู่รักควรได้รับการกล่าวโทษจากผลของเหตุการณ์หรือไม่

การจัดองค์ประกอบของรูปแบบการอนุมานในงานวิจัยครั้งนี้

ในการวิจัยครั้งนี้ต้องการทดสอบอิทธิพลของตัวแปรอื่น ๆ ที่มีต่อรูปแบบการอนุมาน และอิทธิพลที่รูปแบบการอนุมานมีผลต่อตัวแปรอื่น ๆ ด้วยสถิติโมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Modeling; SEM) แต่จากการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ พบการแบ่งองค์ประกอบที่แตกต่างกันของตัวแปรการอนุมาน รวมทั้งการมีข้อกระทงที่แตกต่างกันด้วย ดังสรุปในตารางที่ 5 การวิจัยนี้จึงทดสอบโครงสร้างของตัวแปรโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis; CFA) ด้วยโปรแกรม LISREL และแบ่งองค์ประกอบของตัวแปรรูปแบบการอนุมานจากผลงานวิจัยต่าง ๆ ดังนี้

รูปแบบการอนุมานสาเหตุด้านความคงทนของสาเหตุ รวมกับการแผ่ขยายของสาเหตุ เป็นองค์ประกอบเดียวกันตามงานวิจัยของ Fincham และ Bradbury (1992) และ Corr และ Gray (1996 อ้างถึงใน Poropat, 2002)

รูปแบบการอนุมานความรับผิดชอบ รวมกับรูปแบบการอนุมานกล่าวโทษ เป็นองค์ประกอบเดียวกัน โดยให้รูปแบบการอนุมานกล่าวโทษเป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบการอนุมาน-

ตารางที่ 5

รายละเอียดองค์ประกอบของการวัดรูปแบบการอนุมานในความสัมพันธ์เชิงคู่รักแยกตามงานวิจัย

	Fincham และ Bradbury (1992)		Collins (1996)		Collins และคณะ (2006)	
	กลุ่มขององค์ประกอบ	ส่วนประกอบภายใน	กลุ่มขององค์ประกอบ	ส่วนประกอบภายใน	กลุ่มขององค์ประกอบ	ส่วนประกอบภายใน
ส่วนที่แบ่งองค์ประกอบแตกต่างกัน	สาเหตุ	1. ที่มาของสาเหตุ (ภายใน-ภายนอก)	(ไม่รวมเป็นองค์ประกอบ)	1. ที่มาจากคู่รัก	ภายใน ความสัมพันธ์	1. ที่มาจากคู่รัก
				2. ที่มาจากตนเอง		2. ที่มาจากตนเอง
				3. ที่มาจากความสัมพันธ์		3. ที่มาจากความสัมพันธ์
				4. ที่มาจากสถานการณ์		
	2. ความคงทนของสาเหตุ	ลักษณะของ	1. ความคงทนของสาเหตุ	4. ความคงทนของสาเหตุ		
3. การแผ่ขยายของสาเหตุ	สาเหตุ	2. การแผ่ขยายของสาเหตุ	5. การแผ่ขยายของสาเหตุ			
ส่วนที่แบ่งองค์ประกอบเหมือนกัน	ความรับผิดชอบ	1. เจตนาที่จะทำพฤติกรรม				
		2. แรงจูงใจที่เห็นแก่ตัว				
		3. การรับรู้ว่าคุณีรักมีความผิด				

ความรับผิดชอบตามงานวิจัยของ Fincham และ Bradbury (1992) และ Collins และคณะ (2006)

รูปแบบการอนุมานสาเหตุในส่วนที่มาของสาเหตุได้แก่ ที่มาของสาเหตุจากคู่รัก จากตนเอง จากความสัมพันธ์ และจากสถานการณ์ รวมทุกสาเหตุเป็นองค์ประกอบเดียวกัน แม้ว่าจะไม่มีงานสนับสนุนที่ชัดเจน แต่สอดคล้องกับงานบางส่วนของ Collins และคณะ (2006) ที่รวมการอนุมานสาเหตุทั้งหมดไว้ด้วยกัน เนื่องจากผู้วิจัยต้องการที่จะแยกองค์ประกอบที่มาของสาเหตุไว้เพื่อศึกษารายละเอียดเส้นทางอิทธิพลที่ชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ในมิติที่มาของสาเหตุจากสถานการณ์นั้นหลังจากขั้นตอนการสร้างมาตร ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนมิติที่มาของสาเหตุจากสถานการณ์ และตัวแปรรูปแบบความผูกพัน และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ พบว่าที่มาของสาเหตุจากสถานการณ์ไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่นที่ต้องการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Collins (1996) และสอดคล้องกับการวัดรูปแบบการอนุมานโดย Collins และคณะ (2006) ผวนวกกับการที่ผู้วิจัยเปรียบเทียบโมเดลการวัดที่สร้างขึ้นโดยการใส่ที่มาของสาเหตุจากสถานการณ์ กับโมเดลที่ไม่ใส่ที่มาของสาเหตุจากสถานการณ์ ผลพบว่าโมเดลที่ไม่ใส่ที่มาของสาเหตุจากสถานการณ์มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แตกต่างจากโมเดลที่ใส่ที่มาของสาเหตุจากสถานการณ์ที่ไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จึงเห็นสมควรในการตัดข้อกระทงที่วัดมิติที่มาของสาเหตุจากสถานการณ์ในขั้นตอนการศึกษาจริง

โดยสรุปแล้วในงานวิจัยครั้งนี้ รูปแบบการอนุมานประกอบด้วย 3 องค์ประกอบดังนี้

1. การอนุมานที่มาของสาเหตุภายในความสัมพันธ์ (internal to relationship) ประกอบด้วย คะแนนที่มาของสาเหตุจากคู่รัก จากผู้ตอบ และจากลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างคู่รักและผู้ตอบ
2. การอนุมานความสิ้นหวัง (hopeless) ประกอบด้วย คะแนนความคงทนของสาเหตุ และการแผ่ขยายของสาเหตุ
3. การอนุมานความรับผิดชอบ (responsibility) ประกอบด้วย คะแนนการรับรู้เจตนาของคู่รัก การรับรู้แรงจูงใจที่เห็นแก่ตัวของคู่รัก และการรับรู้ว่าคู่รักมีความผิด

อย่างไรก็ตามจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทั้งสามค่อนข้างสูง ผู้วิจัยจึงใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบอันดับที่สอง (second-order factor analysis) สร้างองค์ประกอบอันดับที่สองซึ่งรวมองค์ประกอบการอนุมานที่มาของสาเหตุภายในความสัมพันธ์ การอนุมานความสิ้นหวัง และการอนุมานความรับผิดชอบ ไว้เป็น

องค์ประกอบ การอนุมาน โดยการวิเคราะห์ด้วยวิธีนี้มีประโยชน์กว่าการรวมมิติของการอนุมานทุกมิติไว้ในองค์ประกอบเดียวกันในองค์ประกอบอันดับแรก เนื่องจากสามารถดูค่าน้ำหนักบรรจุของแต่ละองค์ประกอบที่มีต่อองค์ประกอบอันดับที่สองว่า ในองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบดังกล่าวไว้ส่งผลกระทบต่ออิทธิพลต่อตัวแปรอื่น ๆ ในอัตราส่วนเท่าใด (รายละเอียดของผลการวิเคราะห์โมเดลที่ผู้วิจัยเลือกใช้จะกล่าวถึงอีกครั้งในบทที่ 2 และในภาคผนวกที่ ค)

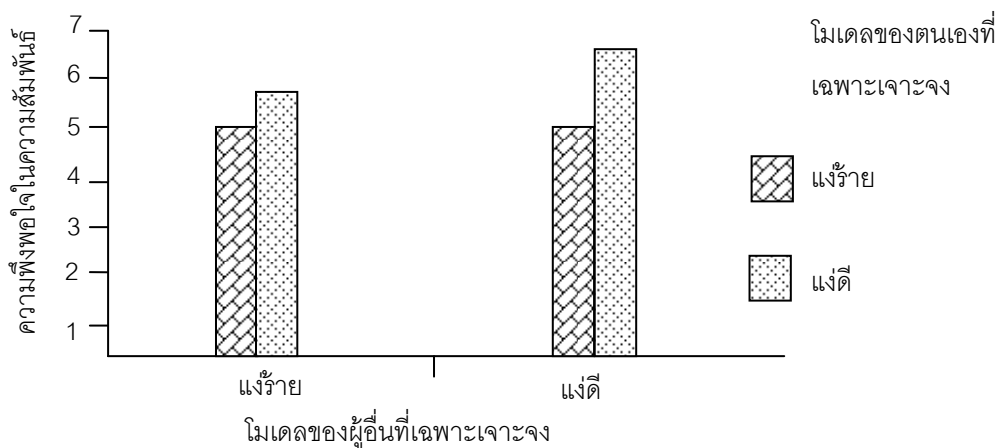
ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบความผูกพันและความพึงพอใจในความสัมพันธ์

รูปแบบความผูกพันเป็นตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อสภาพความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอย่างมาก จากทฤษฎีรูปแบบความผูกพัน (Bartholomew, & Horowitz, 1991; Bowlby, 1969; Hazan, & Shaver, 1987) แม้จะไม่กล่าวถึงความสัมพันธ์ไว้โดยตรง แต่โมเดลการทำงานภายในเป็นสิ่งที่บุคคลใช้ในการตีความความสัมพันธ์กับตนและบุคคลที่ตนผูกพันด้วย ถึงแม้ว่าบุคคลจะพบกับประสบการณ์ในความสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน แต่การมีรูปแบบความผูกพันที่แตกต่างกันจะส่งผลกระทบต่อความรู้สึกและการรับรู้สถานการณ์ในรูปแบบที่แตกต่างกัน บุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันที่มั่นคง จะมีการมองโลก และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างตนและบุคคลอื่นที่ผูกพันด้วยในทางที่ดีกว่า มีความเชื่อใจ และมีความสุขกับความสัมพันธ์นั้นมากกว่า แตกต่างจากบุคคลที่มีรูปแบบไม่มั่นคงทุกรูปแบบ (บุคคลที่มีคะแนนรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลสูง หรือด้านหลีกเลี่ยงสูง หรือทั้งสองด้าน) ที่มักจะมองบุคคลที่ผูกพันด้วยในแง่ร้าย ไม่เชื่อใจในบุคคลที่ตนผูกพันด้วย และไม่มีความสุขในความสัมพันธ์ นอกจากนี้ในมุมมองรูปแบบความผูกพันของแนวคิดทางปัญญาสังคม Baldwin (1995) และ Baldwin และคณะ (1996) ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า บุคคลจะสามารถคิดถึงประสบการณ์ที่สอดคล้องกับรูปแบบความผูกพันของตนได้ง่าย และสะดวกกว่า บุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงย่อมเรียกข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ที่ทำให้ตนรู้สึกดีได้ง่ายกว่า ในทางตรงกันข้ามบุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันที่ไม่มั่นคงย่อมเรียกข้อมูลที่使自己รู้สึกไม่ดีได้ง่ายกว่า รูปแบบความผูกพันจึงมีส่วนสำคัญในการทำให้บุคคลมีความพึงพอใจในความสัมพันธ์แตกต่างกัน

งานวิจัยของ Collins และ Read (1990) พบความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบความผูกพัน ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 มิติได้แก่ 1) ความใกล้ชิด (closeness) คือ ความพอใจที่จะอยู่ใกล้ชิด หรือมีความสัมพันธ์ที่แนบแน่นกับคู่รัก 2) การพึ่งพา (depend) คือ ความต้องการและความสบายใจที่จะพึ่งพาคู่รักในเรื่องต่าง ๆ 3) ความวิตกกังวล (anxiety) คือ ความวิตกกังวลว่าคู่รักจะไม่รักตนอีกต่อไป หรือคู่รักจะทอดทิ้ง โดยรูปแบบความผูกพันส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของบุคคลและคู่รักของบุคคลนั้น แต่จะแตกต่างกันไปตามเพศ เพศหญิงที่มีคะแนนในมิติความวิตก

กังวลสูง ไม่ว่าจะคะแนนในมิติอื่นจะเป็นอย่างไร จะมีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ต่ำ และคู่รักก็จะมี ความพึงพอใจในความสัมพันธ์ต่ำเช่นเดียวกัน เพศชายที่มีคะแนนความใกล้ชิดสูง ไม่ว่าจะคะแนน ในมิติอื่นจะเป็นอย่างไร จะมีความพึงพอใจในความสัมพันธ์สูง และคู่รักก็จะมี ความพึงพอใจใน ความสัมพันธ์สูงเช่นเดียวกัน

งานวิจัยของ Cozzarelli, Hoekstra, และ Bylsma (2000) ศึกษารูปแบบความผูกพันที่ใช้ วิธีวัดแบบคะแนนรูปแบบความผูกพัน 4 ประเภท (Bartholomew, & Horowitz, 1991) พบว่า รูปแบบความผูกพันที่เฉพาะเจาะจงมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ การยอมรับ คู่รักให้เป็นส่วนหนึ่งของตน (inclusion of other in the self) และความรักแบบโรแมนติก (romantic love) บุคคลที่มีรูปแบบมั่นคงมีคะแนนของความสัมพันธ์กับทั้งสามตัวแปรดังกล่าว ดีกว่าบุคคลที่มีรูปแบบไม่มั่นคงในทุกด้าน ผลที่น่าสนใจคือปฏิสัมพันธ์ระหว่างโมเดลของตนเอง และโมเดลของบุคคลอื่น คือบุคคลที่มีโมเดลของตนเองในแง่ดีจะมีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ มากกว่าบุคคลที่มีโมเดลของตนเองในแง่ร้าย แต่โมเดลของบุคคลอื่นจะส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจ เฉพาะในบุคคลที่มีโมเดลของตนเองในแง่ดีเท่านั้น โดยบุคคลที่มีโมเดลทั้งสองในแง่ดีจะยิ่งส่งผลดี ต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ แต่ไม่พบความแตกต่างของระดับความพึงพอใจใน ความสัมพันธ์ในบุคคลที่มีโมเดลของตนเองในแง่ร้าย ไม่ว่าจะโมเดลของบุคคลอื่นจะอยู่ในระดับใดก็ตาม ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบความผูกพันในโมเดลของผู้ที่เฉพาะเจาะจง และโมเดล ของตนเองที่เฉพาะเจาะจงต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ตามผลการวิจัยของ Cozzarelli, Hoekstra, และ Bylsma

ที่มา : Cozzarelli, Hoekstra, และ Bylsma (2000)

นอกจากความสัมพันธ์ทางตรง งานวิจัยของ Stackert และ Bursik (2002) พบว่ารูปแบบความผูกพันมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของคู่รัก โดยส่งผ่านความเชื่อเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายที่ไม่สมเหตุสมผล (gendered irrational relationship belief) โดยจากการวัดรูปแบบความผูกพัน 3 รูปแบบ ของ Hazan และ Shaver (1987) พบว่าบุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงจะมีความพึงพอใจว่าบุคคลที่มีรูปแบบไม่มั่นคงทั้งสองแบบ เพราะบุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงมีความเชื่อเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายที่ไม่สมเหตุสมผลน้อยที่สุด ซึ่งส่งผลให้มีความพึงพอใจในความสัมพันธ์มากกว่าบุคคลที่มีรูปแบบไม่มั่นคง และไม่พบความแตกต่างที่มีระหว่างบุคคลรูปแบบวิตกกังวล/ขัดแย้ง และหลีกเลี่ยง

นอกจากนี้ Stackert และ Bursik (2002) ศึกษาเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างเพศ และความเชื่อเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายที่ไม่สมเหตุสมผล พบว่าเพศหญิงมีระดับความเชื่อว่าคุณรักไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ และการไม่เห็นพ้องกันเป็นเรื่องบ่อนทำลายความสัมพันธ์มากกว่าเพศชาย ในขณะที่เพศชายจะมีระดับความเชื่อเกี่ยวกับความสัมพันธ์แบบทางเพศมากกว่าเพศหญิง นอกจากนี้ความเชื่อเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายที่ไม่สมเหตุสมผลในด้านต่าง ๆ ส่งผลต่อความพึงพอใจที่แตกต่างกันออกไป โดยพบว่าความเชื่อว่าคุณมีความแตกต่างมีสหสัมพันธ์ทางลบสูงสุดกับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ รองลงมาคือความเชื่อว่าคุณรักไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ซึ่งมีสหสัมพันธ์ทางลบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์เช่นกัน นอกจากนี้ความเชื่อว่าการไม่เห็นพ้องกันเป็นเรื่องบ่อนทำลายมีสหสัมพันธ์ทางลบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ แต่เฉพาะในเพศหญิงเท่านั้น

จากทฤษฎีและงานวิจัยที่กล่าวมา จึงเป็นที่มาของสมมติฐานบางส่วน ในข้อที่ 1 และข้อที่ 2 โดยรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลมีอิทธิพลทางตรงทางลบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยบุคคลที่มีคะแนนด้านวิตกกังวลสูงจะมีความวิตกกังวลในความสัมพันธ์ ไม่มีความมั่นใจในคุณค่าของตนในสายตาคู่รัก รวมถึงกลัวการถูกทอดทิ้ง ส่งผลให้มีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ต่ำ นอกจากนี้รูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยงมีอิทธิพลทางตรงทางลบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยบุคคลที่มีคะแนนด้านหลีกเลี่ยงสูงจะมีความสุขในความสัมพันธ์ใกล้ชิดต่ำ ไม่เชื่อใจและไม่ต้องการพึ่งพาคู่รัก ซึ่งโดยรวมแล้วจะมีความสัมพันธ์ต่อคู่รักที่ห่างเหินมากกว่า และจะส่งผลให้บุคคลมีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ในระดับต่ำเช่นเดียวกัน

ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบความผูกพันและรูปแบบการอนุমান

โมเดลการทำงานภายในของทฤษฎีความผูกพัน (Bowlby, 1969) เป็นตัวแปรที่มีความเกี่ยวข้องกับอารมณ์โลก โดยเฉพาะในสถานการณ์ความสัมพันธ์ของบุคคล บุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันที่มีความมั่นคงจะรับรู้ทั้งตนเอง และคู่รักในบริบทของความสัมพันธ์ในด้านบวกมากกว่า มีความวิตกกังวลน้อยกว่า และมีความสุขในความสัมพันธ์มากกว่า รูปแบบความผูกพันจึงเป็นหนึ่งในตัวแปรที่ผู้วิจัยคาดว่ามีความสัมพันธ์กับรูปแบบการอนุมานของบุคคลในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความผูกพัน โดยบุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงจะมองตนเองและโลกในแง่ดีกว่าเมื่อพบกับสถานการณ์ทางลบจึงอนุมานว่าสาเหตุเกิดจากตนเอง หรือคนรักน้อยกว่า มองว่าสาเหตุที่ทำให้เกิดสถานการณ์นั้นไม่คงทน และไม่มีผลต่อสถานการณ์อื่น รวมถึงไม่คิดว่าอีกฝ่ายควรจะรับผิดชอบหรือกระทำผิด

อรพวรรณ ภารพบ (2546) ได้ทดสอบค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของรูปแบบความผูกพัน 4 รูปแบบได้แก่รูปแบบ มั่นคง หมกมุ่น หมางเมิน และหวาดหวั่น โดยใช้มาตรซึ่งพัฒนาตามพื้นฐานของมาตรวัดรูปแบบความผูกพันของอัลบานี (Albany Measure of Attachment Styles; AMAS; McGowan et al., 2000) กับคะแนนของรูปแบบการอนุมานสาเหตุแต่ละมิติ ได้แก่ มิติแหล่งที่มาของสาเหตุ ความคงทนของสาเหตุ และการแผ่ขยายของสาเหตุ ในสถานการณ์ทางลบที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ใกล้ชิด และความสัมพันธ์ทั่วไป และแบ่งสถานการณ์ย่อยออกเป็นสถานการณ์ที่บุคคลผู้ตอบเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์เอง และบุคคลอื่นเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ โดยมีสมมติฐานงานวิจัยคือ โมเดลของตนเองที่ดี ได้แก่ รูปแบบมั่นคง และรูปแบบหมางเมิน มีสหสัมพันธ์กับการอนุมานสถานการณ์ที่ตนเองได้รับผลกระทบในแง่ดี ในทางตรงกันข้าม โมเดลของตนเองที่ไม่ดี ได้แก่ รูปแบบหมกมุ่น และหวาดกลัว มีสหสัมพันธ์กับการอนุมานสถานการณ์ที่ตนเองได้รับผลกระทบในแง่ร้าย นอกจากนี้ โมเดลของผู้อื่นที่ดี ได้แก่ รูปแบบมั่นคง และรูปแบบหมกมุ่น มีสหสัมพันธ์กับการอนุมานสถานการณ์ที่ผู้อื่นได้รับผลกระทบในแง่ดี และในทางตรงกันข้าม โมเดลของผู้อื่นที่ไม่ดี ได้แก่ รูปแบบหมางเมิน และหวาดกลัว มีสหสัมพันธ์กับการอนุมานสถานการณ์ที่ผู้อื่นได้รับผลกระทบในแง่ร้าย ผลการวิจัย สนับสนุนสมมติฐานเป็นส่วนใหญ่ แต่ค่าสหสัมพันธ์ค่อนข้างต่ำคือ ประมาณที่ .1 ถึง .2 และสมมติฐานในส่วนของความสัมพันธ์ของบุคคลรูปแบบหมกมุ่นที่อธิบายสถานการณ์ที่บุคคลอื่นได้รับผลกระทบ และความสัมพันธ์ของบุคคลรูปแบบหมางเมิน กับการอนุมานสาเหตุทั้งหมด ไม่ได้รับการสนับสนุน โดยอรพวรรณ ภารพบ ได้ให้เหตุผลในส่วนนี้ว่า เป็นเพราะบุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันแบบหมางเมินนั้น มองตนเองในบริบทของความสามารถ มากกว่าในบริบทของความสัมพันธ์

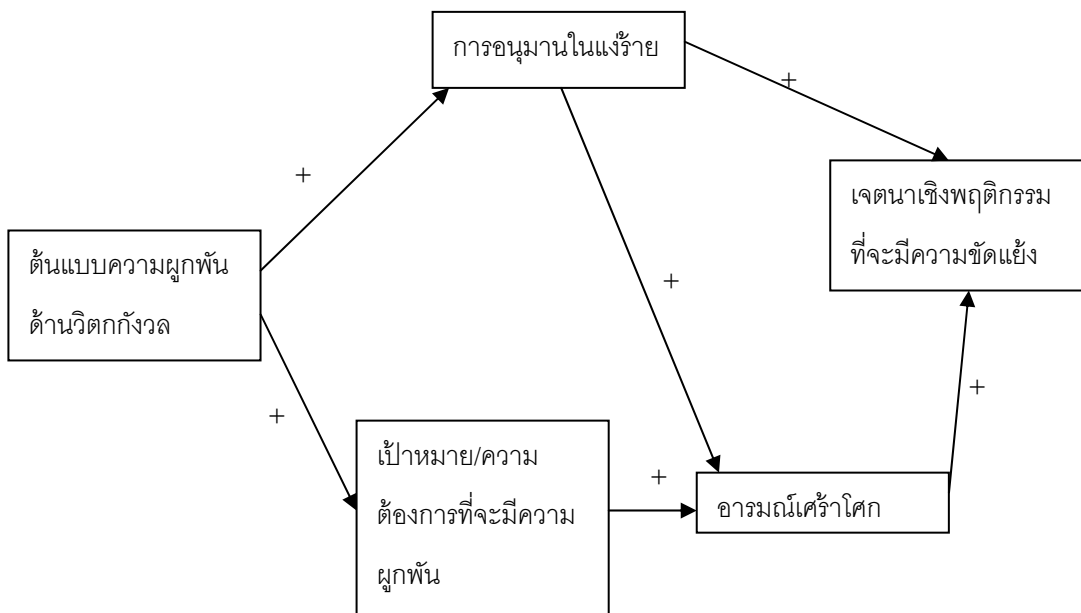
อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นส่วนที่สามารถพัฒนาได้จากงานวิจัยของ อรพรรณ ภากรพบ ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบความผูกพัน และรูปแบบการอนุมานสาเหตุในหลาย ๆ ด้าน ส่วนหนึ่งคือ ทฤษฎีความผูกพันในระยะหลังให้ความสำคัญกับรูปแบบความผูกพันในโมเดล เฉพาะเจาะจง (Cozzarelli, Hoekstra, & Bylsma, 2010) ว่าสามารถอธิบายความสัมพันธ์ได้ แม่นยำกว่ารูปแบบความผูกพันแบบทั่วไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกใช้มาตร ECR-R ที่มีความ เฉพาะเจาะจงกว่ามาตรวัดรูปแบบความผูกพันของอัลบานี คือวัดรูปแบบความผูกพันเฉพาะใน ความสัมพันธ์เชิงคู่รัก นอกจากนี้สถานการณ์ที่ใช้ในการวัดการอนุมานสาเหตุ จะเป็นเฉพาะ สถานการณ์ในความสัมพันธ์ใกล้ชิด ได้แก่ คู่รักเท่านั้น เพราะแม้ว่าตัวแปรความผูกพันจะส่งผลใน พฤติกรรมความสัมพันธ์อื่น ๆ ได้จริง (Bowlby, 1973; Feeney, & Cassidy, 2008) แต่ใน สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่มั่นใจว่าบุคคลนั้นมีแนวโน้มที่จะผูกพันด้วย ย่อมเป็นการเพิ่มความแม่นยำในการทำนายได้ดีกว่า

นอกจากนี้ Collins (1996) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบความผูกพันในนักศึกษา มหาวิทยาลัย ใน 3 มิติได้แก่ ความใกล้ชิด การพึ่งพา และความวิตกกังวล กับการอนุมานใน สถานการณ์ทางลบที่เกี่ยวข้องกับความผูกพัน ได้แก่ ที่มาของสาเหตุ (คู่รัก ตนเอง สถานการณ์ หรือสิ่งอื่น ๆ และความสัมพันธ์) ความคงทนของสาเหตุ ความทั่วไปของสาเหตุ เจตนาของคู่รักที่ จะกระทำพฤติกรรมดังในสถานการณ์ เจตคติของคู่รักต่อสถานการณ์ ผลพบว่าบุคคลที่มีคะแนน ในมิติความใกล้ชิด และการพึ่งพาสูง จะมองว่าสาเหตุมาจากตนเองน้อยกว่า มองว่าสถานการณ์มีความไม่คงทน และไม่แผ่ขยายไปยังสถานการณ์อื่น และมองว่าคู่รักไม่ตั้งใจที่จะกระทำ ส่วน บุคคลที่มีคะแนนในมิติวิตกกังวลสูง จะมองว่าสถานการณ์ทางลบคงทน และมีความทั่วไป และ มองว่าคู่รักตั้งใจที่จะกระทำ แต่ไม่พบว่าสหสัมพันธ์ระหว่างการมองว่าสาเหตุมาจากคู่รักหรือ สถานการณ์กับคะแนนของรูปแบบความผูกพันแต่อย่างใด นอกจากนี้ถ้าใช้คะแนนแต่ละมิติแบ่ง บุคคลออกเป็นรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคง หลีกหนี และกังวล ก็พบว่าบุคคลที่มีรูปแบบความ ผูกพันแบบมั่นคงมองว่าสาเหตุมาจากตนเองน้อยกว่า และมองว่าอีกฝ่ายตั้งใจน้อยกว่า รูปแบบ ความผูกพันแบบหลีกหนี และกังวล ส่วนรูปแบบกังวลมองว่าสถานการณ์ทางลบมีความคงทน และมีความทั่วไปมากกว่ารูปแบบความผูกพันแบบมั่นคง และหลีกหนี

อย่างไรก็ตามเมื่อ Collins (1996) ศึกษาคลุ่มตัวอย่างเฉพาะในบุคคลที่มีคู่รักเท่านั้นโดย พบว่า บุคคลที่มีคู่รักและมีคะแนนมิติความใกล้ชิดต่ำ และการพึ่งพาต่ำ หรือเทียบได้กับบุคคลที่มี รูปแบบความผูกพันด้านหลีกหนีสูง จะไม่อธิบายสาเหตุการกระทำของคู่รักในแง่ร้าย แตกต่างจาก ที่พบในการอนุมานสาเหตุของผู้อื่นทั่ว ๆ ไปที่ไม่ใช่คู่รัก เพราะการกระทำเช่นนั้นเป็นการทำให้ตน รู้สึกไม่ดีอย่างมาก

จากความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบความผูกพันและ

รูปแบบการอนุมานในความสัมพันธ์เชิงคู่รักในสถานการณ์ทางลบ Collins และคณะ (2006) ได้ศึกษาต่อไป โดยรวมมิติที่ใช้วัดความผูกพันจากมาตรฐานแบบ 3 มิติ ให้เหลือ 2 มิติ คือยังคงมิติวิตกกังวลไว้ แต่นำคะแนนของมิติความใกล้ชิด และการพึ่งพา รวมไว้ด้วยกันเป็น มิติการหลีกเลี่ยงนี้ ผลพบว่ารูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับการอนุมานที่รวมตัวแปรทั้งมิติด้านที่มาของสาเหตุ ความคงทน และการแผ่ขยายไว้ในองค์ประกอบเดียวกันจากการวิเคราะห์องค์ประกอบ นอกจากนี้ Collins และคณะ ยังศึกษาโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบความผูกพันและการอนุมานร่วมกับตัวแปรอื่น ๆ ในความสัมพันธ์เชิงคู่รักในสถานการณ์ทางลบโดยใช้การวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล (Path Analysis) ผลพบว่ารูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลมีอิทธิพลทางบวกต่อการอนุมานในแง่ร้าย และการมองโลกในแง่ร้ายมีอิทธิพลทางบวกต่อเจตนาเชิงพฤติกรรมที่จะมีความขัดแย้ง และอารมณ์เศร้าโศก นอกจากนี้รูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวล มีอิทธิพลทางบวกต่อเป้าหมาย/ความต้องการผูกพัน ซึ่งมีอิทธิพลทางบวกต่ออารมณ์เศร้าโศก และอารมณ์เศร้าโศกมีอิทธิพลทางบวกต่อเจตนาเชิงพฤติกรรมที่จะมีความขัดแย้ง ซึ่งสรุปเป็นโครงสร้างดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 โครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบความผูกพัน การมองโลกในแง่ร้าย เป้าหมาย/ความต้องการที่ผูกพัน และอารมณ์เศร้าโศก ต่อเจตนาเชิงพฤติกรรมที่จะมีความขัดแย้ง โดย Collin และคณะ
ที่มา : Collin และคณะ (2006)

การพิจารณาถึงทิศทางเชิงเหตุและผล ของตัวแปรรูปแบบความผูกพัน และตัวแปรรูปแบบการอนุমান ทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบความผูกพัน ได้เสนอไว้ว่าโมเดลการทำงานภายในถูกสร้างเมื่อบุคคลนั้นเป็นทารก (Bowlby, 1969) และยังคงมีความคงทน ดังผลงานวิจัยของ Fraley (2002) แม้ว่าระดับของความคงทนนั้นจะไม่มากนักก็ตาม ดังนั้นจึงน่าจะพัฒนาก่อนรูปแบบการอนุमान ซึ่ง Seligman (1990) เสนอไว้ว่าเป็นบุคลิกภาพที่พัฒนาในวัยเด็ก นอกจากนี้ในโมเดลของ Collin และคณะ (2006) และ Sumer และ Cozzarelli (2004) ต่างมีผลสอดคล้องในด้านทิศทางว่า รูปแบบความผูกพันเป็นตัวแปรสาเหตุ และรูปแบบการอนุमानเป็นตัวแปรผล

จากงานวิจัยที่กล่าวมา จึงเป็นที่มาของสมมติฐานข้อที่ 4 โดยรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวล มีอิทธิพลทางตรงทางบวกต่อรูปแบบการอนุमानทั้งในองค์ประกอบการอนุमानที่มาของสาเหตุภายในความสัมพันธ์ ความสิ้นหวัง และการอนุमानความรับผิดชอบ โดยบุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลสูง จะมีความหวาดระแวงในความสัมพันธ์ เมื่อพบกับสถานการณ์ทางลบ บุคคลนั้นจึงมองว่าสถานการณ์มีสาเหตุมาจากคนรักที่บุคคลนั้นกังวลว่าจะไม่รักตน หรือตนเองซึ่งบุคคลนั้นขาดความมั่นใจว่ามีคุณค่า หรือมาจากความสัมพันธ์ที่บุคคลนั้นกังวลว่าจะไม่มั่นคง รวมถึงมองว่าสาเหตุนั้นจะคงทน เปลี่ยนแปลงได้ยาก และแผ่ขยายไปยังสถานการณ์อื่น จากผลของความวิตกกังวลและไม่เชื่อมั่นในความสัมพันธ์ รวมทั้งบุคคลจะคิดว่าคู่รักมีเจตนาที่จะกระทำ มีแรงจูงใจที่เห็นแก่ตัว และรับรู้ว่าคุณรักมีความผิด จากพื้นฐานของการต้องการการตอบสนอง และจากความระแวงในความรักและความสัมพันธ์

ส่วนอิทธิพลของรูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยง แม้จะขาดความชัดเจนว่ามีอิทธิพลต่อรูปแบบการอนุमानหรือไม่ โดยพบเพียงงานวิจัยของ Collins (1996) ซึ่งพบว่าบุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยงนี้ต่ำจะมีการอนุमानสถานการณ์ทางลบในแง่ที่ต่ำกว่าในบางมิติของการอนุमान อย่างไรก็ตามจากการทบทวนวรรณกรรมทำให้ผู้วิจัยคาดว่า จะพบอิทธิพลของรูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยงนี้ต่อรูปแบบการอนุमान และเป็นที่มาของสมมติฐานข้อที่ 5 ว่ารูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยงนี้ มีอิทธิพลทางตรงทางบวกต่อรูปแบบการอนุमानทั้งในองค์ประกอบที่มาของการอนุमानที่มาของสาเหตุภายในความสัมพันธ์ ความสิ้นหวัง และการอนุमानความรับผิดชอบ โดยบุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยงนี้สูง จะพอใจในความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดน้อยกว่า และเมื่อเกิดสถานการณ์ทางลบขึ้นบุคคลนั้นจึงมีแนวโน้มจะอนุमानว่าสาเหตุมาจากคนรักจากตนเอง (เพราะไม่ต้องการความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด) หรือจากความสัมพันธ์ นอกจากนี้บุคคลนั้นจะมองว่าสาเหตุนั้นคงทน และแผ่ขยายมากกว่า เพราะมองความสัมพันธ์ในทางลบมากกว่า อีกทั้งจากการไม่เชื่อใจคู่รัก บุคคลจึงมีแนวโน้มจะอนุमानว่าสถานการณ์มาจากเจตนาของคู่รัก คู่รักมีแรงจูงใจที่เห็นแก่ตัว และรับรู้ว่าคุณรักมีความผิดมากกว่า

ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอนุมานและความพึงพอใจในความสัมพันธ์

เมื่อเผชิญสถานการณ์ทางลบ หากบุคคลอนุมานว่าสถานการณ์นั้นมีสาเหตุมาจากภายนอก ไม่มีความคงทนและความแผ่ขยาย ย่อมทำให้บุคคลมองสถานการณ์นั้นในแง่ดีมากกว่า การที่จะอนุมานในลักษณะตรงกันข้าม ตามทฤษฎีการมองโลกในแง่ดีและแง่ร้ายของ Seligman (1990) รูปแบบการอนุมานในความสัมพันธ์เชิงคู่รักนั้น เป็นไปในลักษณะเดียวกันกับสถานการณ์ปกติ แต่จะแตกต่างในเรื่องของรายละเอียดเกี่ยวกับที่มาของสาเหตุว่ามีความหลากหลายกว่า เพียงสาเหตุจากภายในและภายนอกเท่านั้น และมีการอนุมานความรับผิดชอบด้วย เมื่อพบกับสถานการณ์ทางลบในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก บุคคลที่มีรูปแบบการอนุมานว่าสาเหตุไม่ได้มาจากภายใน สาเหตุไม่คงทน และไม่แผ่ขยาย รวมถึงไม่คิดว่าการที่คู่รักมีเจตนาหรือควรจะได้รับผิดชอบ เช่นนี้จะเป็นการมองสถานการณ์ในแง่ดีกว่า และทำให้ในชีวิตความสัมพันธ์โดยรวมแล้ว บุคคลนั้น ควรจะมีความพึงพอใจมากกว่า

Fincham และ Bradbury (1992) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอนุมานในเหตุการณ์ ความสัมพันธ์เชิงคู่รัก กับความพึงพอใจในชีวิตสมรส พบว่ายิ่งบุคคลมองว่าสาเหตุของสถานการณ์ทางลบมาจากภายในตัวคู่รัก สาเหตุมีความคงทน และสาเหตุมีการแผ่ขยายไปยังสถานการณ์อื่น และบุคคลมองว่าคู่รักต้องรับผิดชอบต่อสถานการณ์ทางลบที่เกิดขึ้น และโทษว่าคู่รักเป็นฝ่ายผิด จะยิ่งทำให้คะแนนความพึงพอใจในชีวิตสมรสต่ำลง นอกจากนี้ยังพบว่า รูปแบบการอนุมานสาเหตุทั้งในมิติของที่มาของสาเหตุ ความคงทน และการแผ่ขยายไม่ได้รับผลแทรกซ้อนจากความโกรธในสถานการณ์นั้น Fincham และ Bradbury ไม่ได้ศึกษาการอนุมานในสถานการณ์ทางบวกในความสัมพันธ์ โดยอ้างถึงงานวิจัยของ Baucon และคณะ (1989 อ้างถึงใน Fincham & Bradbury) และ Fincham และคณะ (1987 อ้างถึงใน Fincham & Bradbury) ว่าการอนุมานสาเหตุในสถานการณ์ทางลบมีความสัมพันธ์ที่มากและมีความคงทนกว่าการอนุมานในสถานการณ์ทางบวก

จากงานวิจัยที่ได้กล่าวมา เป็นที่มาของสมมติฐานข้อที่ 3 ว่ารูปแบบการอนุมานทั้งสามองค์ประกอบได้แก่ การอนุมานที่มาของสาเหตุภายในความสัมพันธ์ การอนุมานความสิ้นหวัง และการอนุมานความรับผิดชอบมีอิทธิพลทางตรงทางลบกับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ ในสถานการณ์ทางลบบุคคลที่มีการอนุมานทิศทางของสาเหตุไปยังที่มาภายในความสัมพันธ์ ซึ่งได้แก่ คู่รัก ตนเอง หรือลักษณะความสัมพันธ์ จะมองสถานการณ์ทางลบในความสัมพันธ์ในแง่ร้ายมากกว่า และบุคคลที่มีการอนุมานว่าสาเหตุของสถานการณ์ทางลบคงทน และแผ่ขยายไปยังสถานการณ์อื่น จะรู้สึกสิ้นหวังที่จะเห็นความสัมพันธ์เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น รวมถึงการที่บุคคลมองว่าคู่รักมีเจตนาที่จะทำให้เกิดสถานการณ์ทางลบ มีแรงจูงใจที่เห็นแก่ตัว และรับรู้ว่าคู่รัก

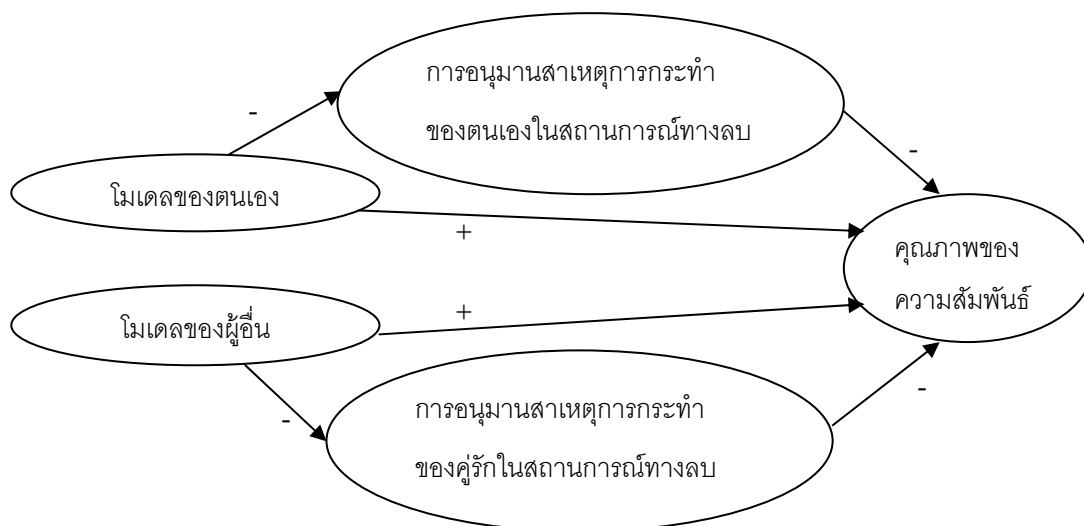
มีความผิดก็จะลดความพึงพอใจในตัวของผู้รักด้วย การอนุมานในลักษณะเหล่านี้ล้วนส่งผลให้บุคคลมีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ลดลง

ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบความผูกพัน รูปแบบการอนุมาน และความพึงพอใจในความสัมพันธ์

จากการศึกษาอิทธิพลของรูปแบบความผูกพันต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ อิทธิพลของรูปแบบความผูกพันต่อรูปแบบการอนุมาน และอิทธิพลระหว่างรูปแบบการอนุมานกับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ ผู้วิจัยเห็นว่าความแตกต่างของรูปแบบการอนุมานที่เกิดขึ้นจากความแตกต่างของรูปแบบความผูกพัน และจากที่รูปแบบการอนุมานมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ จะทำให้เกิดเส้นทางอิทธิพลอีกหนึ่งเส้นทาง คือรูปแบบความผูกพันจะส่งอิทธิพลทางอ้อมผ่านรูปแบบการอนุมานสู่ความพึงพอใจในความสัมพันธ์

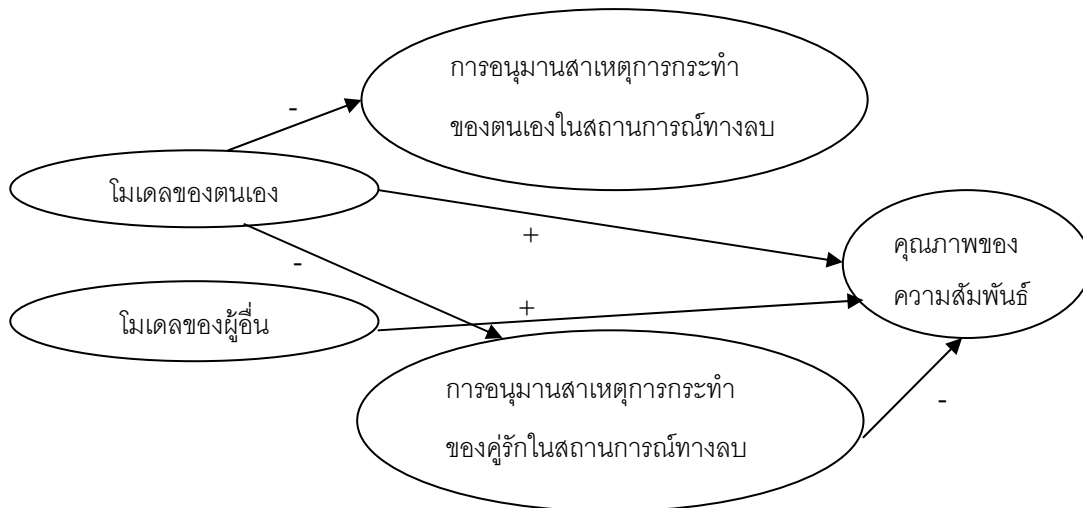
Sumer และ Cozzarelli (2004) ได้ศึกษาโครงสร้างระหว่างรูปแบบความผูกพัน รูปแบบการอนุมาน และตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของความสัมพันธ์ในคู่รัก โดยรูปแบบความผูกพันที่ศึกษาใช้มาตรวัดรูปแบบความผูกพันแบบ 4 รูปแบบ ได้แก่รูปแบบมั่นคง หมกมุ่น หมางเมินและหวาดกลัว ส่วนรูปแบบการอนุมานทางลบในความสัมพันธ์ แบ่งเป็นรูปแบบการอนุมานการกระทำของตน ซึ่งประกอบด้วยที่มาของสาเหตุว่ามาจากผู้ตอบหรือไม่ ความคงทนของสถานการณ์ การแผ่ขยายของสาเหตุ เจตนาของผู้ตอบ การมีแรงจูงใจที่เห็นแก่ตัวของผู้ตอบ และการรับรู้ว่ามีฝ่ายอื่นมีความผิด และรูปแบบการอนุมานการกระทำของคู่รัก ซึ่งประกอบด้วยที่มาของสาเหตุว่ามาจากคู่รักหรือไม่ ความคงทนของสถานการณ์ การแผ่ขยายของสาเหตุ เจตนาของคู่รัก แรงจูงใจที่เห็นแก่ตัวของคู่รัก และการรับรู้ว่ามีฝ่ายอื่นมีความผิดของคู่รัก ส่วนตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของความสัมพันธ์ประกอบด้วยมาตรวัดที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของคู่รัก คุณภาพของชีวิตสมรส และความสุขในความสัมพันธ์ โดย Sumer และ Cozzarelli ใช้การทดสอบโมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Modeling; SEM) โดยมีสมมติฐานว่ารูปแบบความผูกพันในส่วนของโมเดลของตนเอง มีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพของความสัมพันธ์ และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพของความสัมพันธ์โดยส่งผ่านรูปแบบการอนุมานสาเหตุเกี่ยวกับการกระทำของตนเองในสถานการณ์ทางลบ โดยโมเดลของตนเองในด้านดีจะส่งผลทางตรงให้มีคุณภาพของความสัมพันธ์ที่ดี และส่งผลให้ลดการอนุมานที่ไม่ดีในสถานการณ์ทางลบที่ตนเองกระทำในความสัมพันธ์ ซึ่งส่งผลให้มีคุณภาพของความสัมพันธ์ที่ดี และในทางสอดคล้องกัน รูปแบบความผูกพันในส่วนของโมเดลของผู้อื่น จะมีอิทธิพลทางตรงกับคุณภาพของความสัมพันธ์ และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพของความสัมพันธ์โดยส่งผ่านรูปแบบการอนุมานสาเหตุเกี่ยวกับการกระทำของคู่รักใน

สถานการณ์ทางลบ โดยโมเดลของผู้อื่นในด้านดีจะส่งผลทางตรงให้มีคุณภาพของความสัมพันธ์ที่ดี และส่งผลให้การอนุมานที่ไม่ดีในสถานการณ์ทางลบที่ผู้อื่นกระทำ ซึ่งส่งผลให้มีคุณภาพของความสัมพันธ์ที่ดีเช่นกัน ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 สมมติฐานโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบความผูกพัน รูปแบบการอนุมานสาเหตุ และตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของความสัมพันธ์ในคู่รักของ Sumer และ Cozzarelli ที่มา : Sumer และ Cozzarelli (2004)

อย่างไรก็ตามผลจากการทดสอบโมเดล Sumer และ Cozzarelli (2004) พบว่าสนับสนุนสมมติฐานเฉพาะอิทธิพลทางตรงทั้งโมเดลของตนเองและบุคคลอื่น แต่สำหรับอิทธิพลทางอ้อมพบว่าแม้โมเดลของตนเองจะส่งผลต่อการอนุมานการกระทำของตนเองจริง แต่การอนุมานการกระทำของตนเองกลับไม่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของความสัมพันธ์ แต่ทว่าโมเดลของตนเองกลับส่งอิทธิพลต่อการอนุมานของคู่รัก ซึ่งส่งผลทางอ้อมไปยังคุณภาพของความสัมพันธ์ นอกจากนี้ไม่พบอิทธิพลของโมเดลของผู้อื่นต่อการอนุมานของคู่รักดังภาพที่ 6 โมเดลที่ได้จากงานวิจัย แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของโมเดลของตนเองว่ามีอิทธิพลต่อการอนุมานทั้งของตนเองและบุคคลอื่น อย่างไรก็ตาม Sumer และ Cozzarelli ยังให้ข้อสังเกตว่า โมเดลของผู้อื่น แม้จะไม่มีผลต่อการอนุมานสาเหตุการกระทำของคู่รักโดยตรง แต่จากการศึกษาวิจัยอื่นพบว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างโมเดลของตนเอง และโมเดลของผู้อื่นจะทำนายการอนุมานสาเหตุการกระทำของคู่รักได้ดีกว่า หากบุคคลมีรูปแบบที่ดีทั้งของตนและบุคคลอื่นจะส่งผลต่อการอนุมานสาเหตุการกระทำของคู่รักในแง่ดียิ่งกว่าการมีโมเดลของตนเองที่ดีเพียงด้านเดียว

ภาพที่ 6 ผลการทดสอบโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบความผูกพัน รูปแบบการอนุমানสาเหตุ และตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของความสัมพันธืในคูรัักของ Sumer และ Cozzarelli ซึ่งได้หลังการทดสอบ

ที่มา : Sumer และ Cozzarelli (2004)

Collins และคณะ (2006) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบความผูกพันและการอนุমানสาเหตุโดยวัดการอนุমানสาเหตุแบบเดียวกับ Collins (1996) ผลกระทบที่เกิดจากสถานการณืต่อความสัมพันธ์ และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ ทั้งในสถานการณืทางบวกและทางลบ โดยใช้รูปแบบความผูกพันแบบ 2 มิติ (รูปแบบด้านวิตกกังวล และด้านหลีกเลี่ยง ซึ่งได้จากการรวมคะแนนด้านความใกล้ชิด และด้านพึ่งพาเข้าด้วยกัน) พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ดังนี้ ในสถานการณืทางลบ บุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันแบบกังวลสูง และมีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ต่ำ จะอนุমানสาเหตุของสถานการณืที่เกิดขึ้นว่าจะส่งผลร้ายต่อความสัมพันธ์ รวมทั้งมองว่าสถานการณืนั้นคงทน และจะแผ่ขยายไปยังสถานการณือื่น และมีสาเหตุมาจากคูรัักของตน หรือจากความสัมพันธ์ของบุคคลนั้นและคูรััก (ทั้งหมดรวมอยู่ในองค์ประกอบเดียวกัน) ส่วนในสถานการณืทางบวกบุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลสูง และมีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ต่ำ จะอนุমানสาเหตุของสถานการณืที่เกิดขึ้นว่าจะส่งผลร้ายต่อความสัมพันธ์ แต่ไม่ส่งผลถึงที่มาของสาเหตุ การมองสถานการณืว่าคงทน และการแผ่ขยายของสาเหตุแต่อย่างใด (ทั้งหมดรวมอยู่ในองค์ประกอบเดียวกัน) นอกจากนี้ในสถานการณืทางบวกเฉพาะบุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันแบบหมางเมิน หรือมีรูปแบบด้านวิตกกังวลต่ำและหลีกเลี่ยงสูง ที่มีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ต่ำจะอนุমানสาเหตุของสถานการณืว่าเป็นผลมาจากภายนอก ไม่คงทน และไม่แผ่ขยายไปยังสถานการณือื่น ๆ

นอกจากนี้ Halat และ Hovadaoglu (2010) ได้ศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส ได้แก่รูปแบบความผูกพัน รูปแบบการอนุমানทั้งสาเหตุและความรับผิดชอบ ความรู้สึกเหงา (loneliness) และการรับรู้ทางเลือกอื่น (alternatives) นอกจากคู่สมรสคนปัจจุบัน จากการศึกษาโดยใช้สถิติถดถอย พบว่าความผูกพันรูปแบบมั่นคง และการอนุমানที่มองสถานการณ์ทางลบว่าไม่ได้มีสาเหตุมาจากคู่รัก และไม่ใช้สิ่งที่คงทนและแผ่ขยายไปยังสถานการณ์อื่น ๆ รวมถึงการไม่โทษหรือมองว่าคู่รักต้องรับผิดชอบต่อผลของสถานการณ์ทางลบนั้น จะส่งผลให้บุคคลนั้นมีความพึงพอใจในความสัมพันธ์เชิงคู่รักมากกว่า

จากการทบทวนงานวิจัยที่ได้กล่าวมา เป็นที่มาของสมมติฐานข้อที่ 1 และข้อ 2 คือ รูปแบบความผูกพันทั้งด้านวิตกกังวล และด้านหลีกเลี่ยง มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยการส่งผ่านองค์ประกอบของรูปแบบการอนุমান ทั้งด้านการอนุমানที่มาจากสาเหตุภายในความสัมพันธ์ การอนุমানความสิ้นหวัง และอนุমানความรับผิดชอบ ทั้งนี้จากการที่ความแปรปรวนของรูปแบบความผูกพันมีอิทธิพลต่อความแปรปรวนของรูปแบบการอนุমান อิทธิพลของรูปแบบความผูกพันต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์บางส่วนจึงน่าจะส่งผ่านรูปแบบการอนุমান

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

เพื่อศึกษาอิทธิพลของรูปแบบความผูกพันทั้งมิติด้านวิตกกังวล และด้านหลีกเลี่ยงในความสัมพันธ์เชิงคู่รักต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ทั้งทางตรง และทางอ้อมโดยส่งผ่านรูปแบบการอนุমানสถานการณ์ทางลบเกี่ยวกับความสัมพันธ์ ในมิติที่มาจากสาเหตุ ความคงทนของสาเหตุ การแผ่ขยายของสาเหตุไปยังสถานการณ์อื่น และความรับผิดชอบต่อและการกล่าวโทษ

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิติระดับปริญญาตรีที่มีคู่รัก หรือเคยมีคู่รัก และศึกษาตัวแปรในระดับเฉพาะเจาะจง คือ ศึกษาเฉพาะความพึงพอใจในความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมการวิจัยและคู่รักคนใดคนหนึ่งเท่านั้น ศึกษาเฉพาะรูปแบบความผูกพันในความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมการวิจัยและคู่รักคนใดคนหนึ่งเท่านั้น และศึกษาเฉพาะรูปแบบการอนุমানในสถานการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมการวิจัยและคู่รักคนใดคนหนึ่งเท่านั้น

ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรแฝงภายนอก

1. รูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้คือคะแนนรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวล
2. รูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยงในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้คือคะแนนรูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยง

ตัวแปรแฝงภายใน

องค์ประกอบอันดับที่ 1 ได้แก่

1. องค์ประกอบการอนุมานที่มาของสาเหตุภายในความสัมพันธ์ ประกอบด้วย ตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร คือ คะแนนที่มาของสาเหตุจากคู่รัก คะแนนที่มาของสาเหตุจากผู้ตอบ และคะแนนที่มาของสาเหตุจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้ตอบและคู่รัก
2. องค์ประกอบการอนุมานความสิ้นหวัง ประกอบด้วย ตัวแปรสังเกตได้ 2 ตัวแปร คือ คะแนนความคงทนของสาเหตุ และคะแนนการแผ่ขยายของสาเหตุ
3. องค์ประกอบการอนุมานความรับผิดชอบ ประกอบด้วย ตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร คือ คะแนนการรับรู้เจตนาของคู่รัก คะแนนการรับรู้แรงจูงใจที่เห็นแก่ตัวของคู่รัก และคะแนนการรับรู้ว่าคู่รักมีความผิด

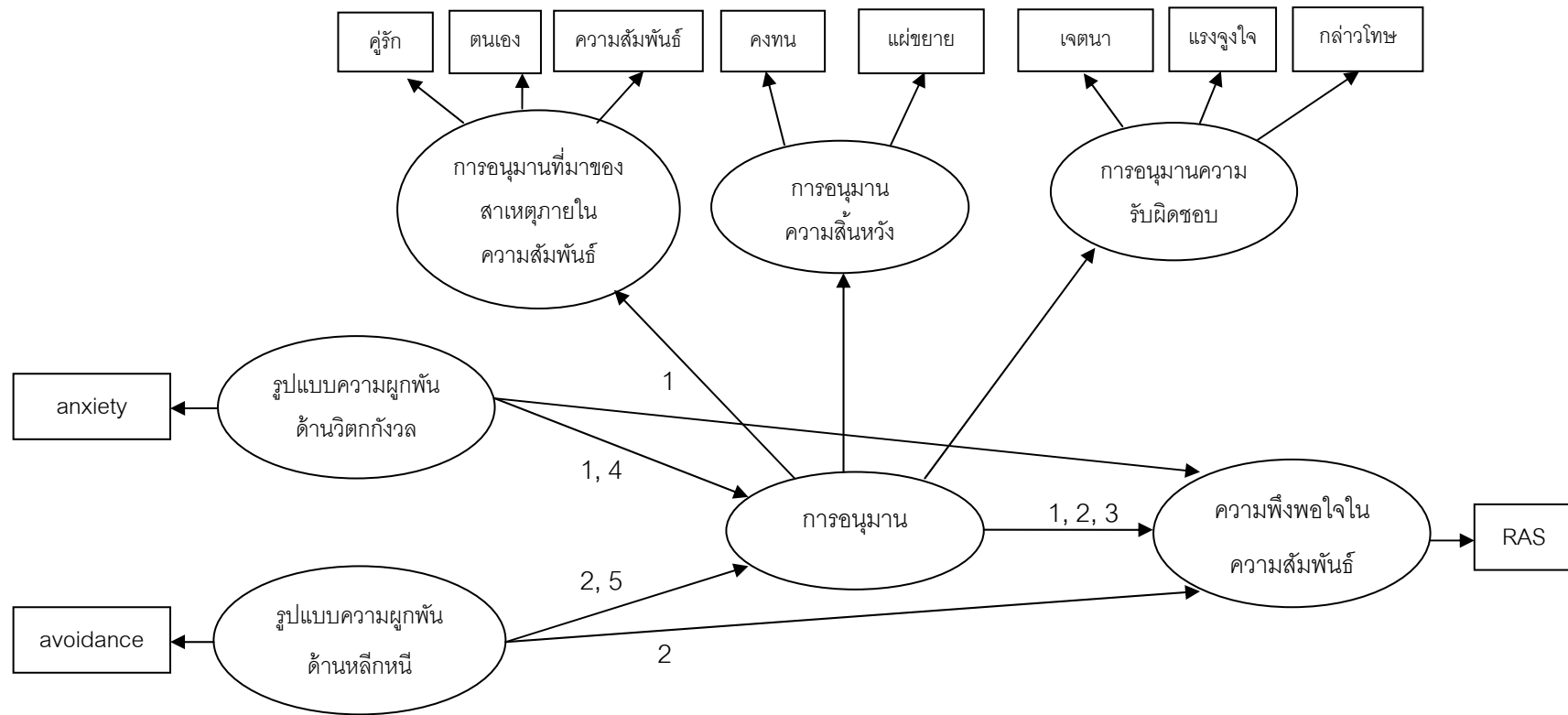
องค์ประกอบอันดับที่ 2 ได้แก่ รูปแบบการอนุมาน ประกอบด้วยองค์ประกอบการอนุมานที่มาของสาเหตุภายในความสัมพันธ์ การอนุมานความสิ้นหวัง และองค์ประกอบการอนุมานความรับผิดชอบ

ตัวแปรตาม

ความพึงพอใจในความสัมพันธ์ ตัวแปรสังเกตได้คือ คะแนนความพึงพอใจในความสัมพันธ์

สมมติฐานการวิจัย

- สมมติฐานข้อที่ 1 รูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลมีอิทธิพลทางตรงทางลบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ และมีอิทธิพลทางอ้อมทางลบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ส่งผ่านรูปแบบการอนุমান
- สมมติฐานข้อที่ 2 รูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยงมีอิทธิพลทางตรงทางลบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ และมีอิทธิพลทางอ้อมทางลบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ส่งผ่านรูปแบบการอนุমান
- สมมติฐานข้อที่ 3 การอนุমানที่มาของสาเหตุภายในความสัมพันธ์ การอนุমানความสิ้นหวัง และการอนุমানความรับผิดชอบ มีอิทธิพลทางตรงทางลบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์
- สมมติฐานข้อที่ 4 รูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลมีอิทธิพลทางตรงทางบวกต่อการอนุমানที่มาของสาเหตุภายในความสัมพันธ์ การอนุমানความสิ้นหวัง และการอนุমানความรับผิดชอบ
- สมมติฐานข้อที่ 5 รูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยงมีอิทธิพลทางตรงทางบวกต่อการอนุমানที่มาของสาเหตุภายในความสัมพันธ์ การอนุমানความสิ้นหวัง และการอนุমানความรับผิดชอบ

หมายเหตุ ตัวเลขที่กำกับเส้นอิทธิพลแสดงถึงข้อสมมติฐานการวิจัย

ภาพที่ 7 โมเดลความพึงพอใจในความสัมพันธ์

คำจำกัดความของตัวแปรในงานวิจัย

ความพึงพอใจในความสัมพันธ์ หมายถึง ความรู้สึกเชิงอัตนัยของบุคคลใน

ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและคู่รัก ในการวิจัยนี้ได้แก่คะแนนที่ได้จากการตอบมาตราวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ที่ผู้วิจัยพัฒนาร่วมกับ สิริภรณ์ ระวังงาน โดยพัฒนาจากมาตร RAS ของ Hendrick (1981)

ความพึงพอใจในความสัมพันธ์ในการศึกษาครั้งนี้เป็นความพึงพอใจในความสัมพันธ์เชิงคู่รักกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่เฉพาะเจาะจง เช่นเดียวกับในการตอบมาตราวัดรูปแบบความผูกพันและรูปแบบการอนุমান

รูปแบบความผูกพันในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก หมายถึง รูปแบบที่บุคคลใช้รับรู้ และตีความความสัมพันธ์ระหว่างตนและบุคคลที่ตนผูกพันด้วย การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะการรับรู้และการตีความในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์เชิงคู่รักเท่านั้น โดยแบ่งรูปแบบความผูกพันออกเป็นสองมิติที่เป็นอิสระจากกัน ได้แก่ มิติด้านวิตกกังวล และมิติด้านหลีกเลี่ยง ความแตกต่างระหว่างบุคคลในแต่ละมิติแสดงได้ด้วยค่าคะแนนที่ต่อเนื่องตามแนวคิดของ Bartholomew และ Horowitz (1991) และ Brennan, Clark, และ Shaver (1998) ดังนี้

รูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก หมายถึง รูปแบบที่บุคคลแสดงความกังวลถึงคุณค่าของตนเองในสายตาของคู่รักของตน หรือความวิตกกังวลที่จะถูกทอดทิ้งโดยคู่รักของตน และความวิตกกังวลที่คู่รักจะไม่รักตน ตัวแปรนี้วัดได้จากคะแนนของมาตราวัดรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาจากมาตราวัดรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวล ของ ปารณีย์ อิมธนาวิช (2545) ซึ่งมีต้นแบบมาจากมาตร ECR-R ของ Fraley และคณะ (2000)

รูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยงในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก หมายถึง รูปแบบที่บุคคลไม่พอใจกับการได้ใกล้ชิดคู่รัก ขาดความไว้วางใจและความสบายใจที่จะพึ่งพาคู่รักของตน รวมถึงปิดบังตัวตนต่อคู่รัก ตัวแปรนี้วัดได้จากคะแนนของมาตราวัดรูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยงในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาจากมาตราวัดรูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยงของ ปารณีย์ อิมธนาวิช (2545) เช่นกัน

รูปแบบการอนุমানในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก หมายถึง รูปแบบที่บุคคลใช้ในการอนุমানสาเหตุและมองหาผู้รับผิดชอบเมื่อเกิดสถานการณ์ทางลบหรือสถานการณ์ที่ทำให้รู้สึกไม่ดี เฉพาะเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์เชิงคู่รัก (Collins, 1996, Collin, et al., 2006, &

Fincham & Bradbury, 1992) จากการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบ พบว่ารูปแบบการอนุมานในความสัมพันธ์เชิงคู่รักประกอบด้วยสามองค์ประกอบดังนี้

1. องค์ประกอบการอนุมานที่มาของสาเหตุภายในความสัมพันธ์ ประกอบด้วย ที่มาของสาเหตุจากตนเอง สาเหตุจากคู่รัก และสาเหตุจากความสัมพันธ์ โดยแต่ละตัวแปร หมายถึง รูปแบบที่บุคคลมองว่าสาเหตุของสถานการณ์ทางลบมาจาก 3 แหล่งได้แก่ จากตนเอง จากคู่รัก และจากความสัมพันธ์ในระดับเท่าใด โดยตัวแปรดังกล่าววัดได้จากคะแนนรวมของข้อคำถามที่ถามที่มาจากสาเหตุในสถานการณ์จำลองของมาตรวัดการอนุมานสาเหตุของสถานการณ์ทางลบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแยกคะแนนออกเป็นแต่ละด้านของที่มา

2. องค์ประกอบการอนุมานความสิ้นหวัง ประกอบด้วยสองตัวแปร ดังนี้

ความคงทนของสาเหตุ หมายถึง รูปแบบที่บุคคลมองว่าสาเหตุของสถานการณ์ทางลบนั้นจะยังคงอยู่และส่งผลต่อไปอีกยาวนานเท่าใด ตัวแปรนี้วัดได้จากคะแนนรวมของข้อคำถามที่ถามความคงทนของสาเหตุในสถานการณ์จำลองของมาตรวัดการอนุมานสาเหตุของสถานการณ์ทางลบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การแผ่ขยายของสาเหตุ หมายถึง รูปแบบที่บุคคลมองว่าสาเหตุของสถานการณ์ทางลบนี้อาจส่งผลแผ่ขยายไปยังสถานการณ์อื่น ๆ ด้วยหรือไม่ ตัวแปรนี้วัดได้จากคะแนนรวมของข้อคำถามที่ถามการแผ่ขยายของสาเหตุในสถานการณ์จำลองของมาตรวัดการอนุมานสาเหตุของสถานการณ์ทางลบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3. องค์ประกอบรูปแบบการอนุมานความรับผิดชอบ ประกอบด้วยสามตัวแปร ดังนี้

การรับรู้เจตนาของคู่รัก หมายถึง รูปแบบที่บุคคลมองว่าในสถานการณ์ทางลบนั้น การที่คู่รักเป็นหรือทำเช่นนี้ มาจากเจตนาหรือความตั้งใจ ไม่ใช่เหตุบังเอิญ ในการวิจัยนี้ตัวแปรนี้วัดได้จากคะแนนรวมของข้อคำถามที่ถามการรับรู้เจตนาของคู่รักในสถานการณ์จำลองของมาตรวัดการอนุมานความรับผิดชอบในสถานการณ์ทางลบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การรับรู้แรงจูงใจที่เห็นแก่ตัวของคู่รัก หมายถึง รูปแบบที่บุคคลมองว่าในสถานการณ์ทางลบนั้น คู่รักมีแรงจูงใจที่เห็นแก่ตัว โดยไม่คำนึงถึงความต้องการของอีกฝ่าย ในการวิจัยนี้ ตัวแปรนี้วัดได้จากคะแนนรวมของข้อคำถามที่ถามการรับรู้แรงจูงใจที่เห็นแก่ตัวของคู่รักในสถานการณ์จำลองของมาตรวัดการอนุมานความรับผิดชอบในสถานการณ์ทางลบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การรับรู้ว่าคู่รักมีความผิด หมายถึง รูปแบบที่บุคคลมองว่าสถานการณ์นั้น คู่รักเป็นผู้กระทำผิด และควรจะได้รับกรกล่าวโทษ ในการวิจัยนี้ ตัวแปรนี้วัดได้จากคะแนนรวมของข้อ

คำถามที่ถามการประเมินว่าเป็นความผิดของคู่รักในสถานการณ์จำลองของมาตรวัดการอนุมาน
ความรับผิดชอบในสถานการณ์ทางลบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้ความชัดเจนเกี่ยวกับอิทธิพลของรูปแบบความผูกพัน ทั้งในมิติด้านวิตกกังวลและมิติ
ด้านหลีกเลี่ยง และรูปแบบการอนุมาน ทั้งองค์ประกอบการอนุมานที่มาของสาเหตุจากภายใน
ความสัมพันธ์ ความสิ้นหวังและการรับผิดชอบ ต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์เชิงคู่รักในบริบท
ของสังคมไทย โดยพบทั้งทิศทางและค่าของเส้นทางอิทธิพลของตัวแปรดังกล่าว

2. ได้เครื่องมือในการวัดตัวแปรรูปแบบความผูกพันในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก รูปแบบการ
อนุมานในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์เชิงคู่รัก และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ ที่มี
ประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย

3. ผลงานวิจัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงคู่รัก ทั้งในทาง
ปฏิบัติ และในการวิจัยต่อยอด

บทที่ 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) เพื่อศึกษาอิทธิพลของรูปแบบความผูกพัน และรูปแบบการอนุমানต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก โดยมีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัยดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง

ขั้นสร้างเครื่องมือ

กลุ่มตัวอย่างในการทดสอบความสอดคล้องภายในของมาตรวัดรูปแบบความผูกพันในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก และมาตรวัดรูปแบบการอนุমানในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์เชิงคู่รัก เป็นนิสิตปริญญาตรีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีคู่รักในปัจจุบัน หรือเคยมีคู่รักจำนวน 200 คน เป็นชาย 61 คน และหญิง 139 คน

กลุ่มตัวอย่างในการสร้างมาตรวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ เป็นนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และพนักงานบริษัทที่มีคู่รักในปัจจุบัน จำนวน 180 คน เป็นชาย 53 คน และหญิง 127 คน

นอกจากนี้ในขั้นตอนการสร้างมาตรวัดรูปแบบการอนุমানในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์เชิงคู่รักในขั้นตอนการสร้างสถานการณ์ และข้อกระทงอีกสองกลุ่ม เป็นนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 79 คน และ 111 คน ซึ่งจะกล่าวรายละเอียดในส่วนต่อไป

ขั้นศึกษาจริง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้จริงในการวิจัยเป็นนิสิตหรือนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีคู่รักในปัจจุบัน หรือเคยมีคู่รักจำนวน 454 คน เป็นชาย 168 คน และหญิง 286 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. มาตรวัดรูปแบบความผูกพันในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก
2. มาตรวัดรูปแบบการอนุমানในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์เชิงคู่รัก
3. มาตรวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์
4. มาตรสำหรับบุคคลที่ไม่ตรงเงื่อนไข

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. มาตรฐานรูปแบบความผูกพันในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก

มาตรฐานรูปแบบความผูกพันในความสัมพันธ์เชิงคู่รักพัฒนามาจากมาตรฐานของ ปารณีย์ อิมธนาวิช (2545) ซึ่งประกอบด้วย 2 มาตรฐานย่อย แยกตามมิติของรูปแบบความผูกพัน ได้แก่ มิติด้านวิตกกังวล และมิติด้านหลีกเลี่ยง ตามแนวคิดของมาตรฐานประสบการณ์ในความสัมพันธ์ใกล้ชิดฉบับปรับปรุง (Experiences in Close Relationships Revised) หรือ ECR-R ของ Fraley และคณะ (2000) ทั้งสองมาตรฐานย่อยมีขั้นตอนในการพัฒนาดังนี้

1.1 ศึกษาทฤษฎีความผูกพัน และทฤษฎีรูปแบบความผูกพันของ Bowlby (1969, 1973) รูปแบบความผูกพันแบบ 2 มิติของ Bartholomew และ Horowitz (1991) และงานวิจัยของ ปารณีย์ อิมธนาวิช (2545) ที่ใช้มาตรฐาน ECR-R ของ Fraley และคณะ (2000) เป็นต้นแบบ ผู้วิจัยนำข้อกระทงที่ได้รับการแปลเป็นภาษาไทยโดย ปารณีย์ อิมธนาวิช จำนวน 28 ข้อ และข้อกระทงที่แต่งเพิ่มขึ้นโดย ปารณีย์ อิมธนาวิช จำนวน 6 ข้อ มาปรับปรุงภาษาให้เหมาะสมมากขึ้น และแต่งข้อกระทงเพิ่มอีกจำนวน 6 ข้อ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คืออาจารย์จรุงกุล บุรพวงค์ เป็นผู้ให้การแนะนำ รวมแล้วได้ข้อกระทงของทั้ง 2 มิติ ทั้งหมด 40 ข้อ ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6

จำนวนข้อกระทงของมาตรฐานรูปแบบความผูกพันในความสัมพันธ์เชิงคู่รักในขั้นตอน 1.1

องค์ประกอบ/ ที่มา	ECR-R แปลโดย ปารณีย์	ข้อกระทงที่ ปารณีย์สร้าง เพิ่ม	ข้อกระทงที่ สร้างเพิ่มเติม	รวม
ด้านวิตกกังวล	15	2	3	20
ด้านหลีกเลี่ยง	13	4	3	20
รวม	28	6	6	40

1.2 นำข้อกระทงที่ได้จำนวน 40 ข้อ มาจัดเป็นมาตรฐานแบบลิเคิร์ต (Likert scale) แบบ 7 ช่วงคำตอบ โดยมีคำตอบตั้งแต่ 1 คือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไปจนถึง 7 คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง (ตัวอย่างมาตรฐานปรากฏดังภาคผนวก ก)

1.3 นำมาตรที่สร้างไปเก็บข้อมูลกับนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยระดับปริญญาตรี และคัดเลือกเฉพาะข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างที่มีคูรักรในปัจจุบัน หรือเคยมีคูรักร โดยการให้กลุ่มตัวอย่างตอบคำถามเกี่ยวกับสถานะความสัมพันธ์ในส่วนของข้อมูลทั่วไปในตอนต้นของแบบสอบถาม ในแบบสอบถามได้แนะนำให้กลุ่มตัวอย่างนึกถึงคูรักรคนใดคนหนึ่งของตนเท่านั้นในการตอบ หากกลุ่มตัวอย่างไม่มีคูรักร ให้กลุ่มตัวอย่างนึกถึงเพื่อนที่สนิทที่สุดคนใดคนหนึ่งแทน ซึ่งจะไม่นำข้อมูลส่วนนี้มาใช้ในขั้นพัฒนามาตร โดยสรุปแล้วมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ทั้งหมด 200 คนโดยกลุ่มตัวอย่าง 102 คนมีคูรักรในปัจจุบัน และกลุ่มตัวอย่าง 98 คนเคยมีคูรักร แต่ในปัจจุบันไม่มีคูรักร กลุ่มตัวอย่างอยู่ในช่วงอายุ 17-23 ปี (ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างแสดงในตารางที่ ข 4 ภาคผนวก ข)

1.4 ตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของข้อมูล และแทนที่ข้อมูลที่ขาดหายด้วยสถิติถดถอยโดยโปรแกรม SPSS for Windows พบข้อมูลที่ขาดหายประมาณร้อยละ 0.5 ในแต่ละข้อคำถาม จากนั้นนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ข้อกระทงรายข้อด้วยสถิติ t (t -test) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนของกลุ่มสูง (เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่สูงกว่าหรือเท่ากับ 73) และคะแนนของกลุ่มต่ำ (เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 27) โดยวิเคราะห์แยกตามมิติด้านวิตกกังวลได้กลุ่มสูงจำนวน 48 คน และกลุ่มต่ำจำนวน 46 คน ส่วนมิติด้านหลักหนีได้กลุ่มสูงจำนวน 49 คน และกลุ่มต่ำจำนวน 49 คน ผลการวิเคราะห์พบว่าข้อกระทงของทั้งสองมิติสามารถจำแนกกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำได้อย่างมีนัยสำคัญทุกข้อ (ค่าสถิติของการวิเคราะห์แสดงใน ตารางที่ ข8 และ ข9 ภาคผนวก ข)

1.5 นำข้อกระทงที่ผ่านการวิเคราะห์ในขั้น 1.4 มาหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของข้อกับคะแนนรวมในข้ออื่น ๆ (Corrected Item-Total Correlation; CITC) โดยวิเคราะห์แยกตามมิติด้านวิตกกังวล และมีมิติด้านหลักหนี ได้ผลดังนี้

1.5.1 ข้อกระทงในมิติด้านวิตกกังวลผ่านการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกับคะแนนรวมในข้ออื่น ๆ ทุกข้อ จากเกณฑ์ค่าวิกฤตของ $r(198) \approx .116, p = .05$ (หนึ่งหาง) โดยได้ค่าแอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient of internal consistency) เท่ากับ .90 อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ได้มาตรที่มีจำนวนข้อน้อยลงเพื่อไม่ให้แบบสอบถามที่จะนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงมีความยาวเกินไป ผู้วิจัยจึงตัดข้อกระทงที่มีค่า CITC ต่ำสุดออก 5 ข้อ เหลือข้อกระทงทั้งสิ้น 15 ข้อ ค่าแอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .91 (ค่าสถิติของการวิเคราะห์ในแต่ละข้อแสดงใน ตารางที่ ข8 ภาคผนวก ข)

1.5.2 ข้อกระทงในมิติด้านหลักหนีผ่านการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกับคะแนนรวมในข้ออื่น ๆ ทุกข้อ จากเกณฑ์ค่าวิกฤตของ $r(198) \approx .116, p = .05$ (หนึ่งหาง) โดยได้

ค่าแอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .87 อย่างไรก็ตามเพื่อให้ได้มาตรที่มีจำนวนข้อน้อยลงเพื่อไม่ให้แบบสอบถามที่จะนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงมีความยาวเกินไป ผู้วิจัยจึงตัดข้อกระทงที่มีค่า CITC ต่ำสุดออก 5 ข้อ เหลือข้อกระทงทั้งสิ้น 15 ข้อ ค่าแอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .87 (ค่าสถิติของการวิเคราะห์ในแต่ละข้อแสดงใน ตารางที่ ข9 ภาคผนวก ข) เพื่อให้ได้มาตรที่มีจำนวนข้อน้อยลง

จากขั้นตอนดังกล่าวมา มาตรวัดรูปแบบความผูกพันในความสัมพันธ์เชิงคู่รักที่สร้างขึ้นในการวิจัยนี้มีข้อกระทงทั้งหมด 30 ข้อ แบ่งเป็นมิติด้านวิตกกังวล 15 ข้อ และมิติด้านหลีกเลี่ยง 15 ข้อ

2. มาตรวัดรูปแบบการอนุมานในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์เชิงคู่รัก

มาตรนี้พัฒนาจากมาตรที่ใช้วัดรูปแบบการอนุมานในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์เชิงคู่รักซึ่งพัฒนาโดย Fincham และ Bradbury (1992), Collins (1996), และ Collins และคณะ (2006) โดยนักวิจัยทั้งสามเรื่องได้แบ่งการอนุมานออกเป็น 2 ประเภทหลัก ๆ ได้แก่ การอนุมานสาเหตุ และการอนุมานความรับผิดชอบ ทั้งสองมาตรมีขั้นตอนในการพัฒนาดังนี้

2.1 การสร้างสถานการณ์ทางลบ

2.1.1 ศึกษาทฤษฎีการอนุมานสาเหตุของ Abramson และคณะ (1978) และงานวิจัยที่ศึกษารูปแบบการอนุมานในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์เชิงคู่รัก ได้แก่ งานวิจัยของ Fincham และ Bradbury (1992), Collins (1996) และ Collins และคณะ (2006) จากนั้นจึงเลือกสถานการณ์ที่ใช้สำหรับให้ผู้ร่วมการวิจัยอ่านเพื่ออนุมานสาเหตุของสถานการณ์นั้น จากเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยของ Collins (1996) และ มาตรการอนุมานในความสัมพันธ์ (Relationship Attribution Measure; RAM) ของ Fincham และ Bradbury (1992) โดยตัดสถานการณ์ที่ไม่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย และสถานการณ์ที่มีความหมายใกล้เคียงกันออกไป รวมได้สถานการณ์ทางลบจากงานวิจัยทั้งสอง 8 สถานการณ์ จากนั้นนำทั้ง 8 สถานการณ์มาแปลเป็นภาษาไทย

2.1.2 สอบถามสถานการณ์ที่เป็นสถานการณ์ทางลบเพื่อใช้สร้างมาตรเพิ่มเติม โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิดให้กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 79 คน ตอบคำถาม “โปรดนึกถึงว่ามีเหตุการณ์ใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของคู่รักทั่วไป ซึ่งทำให้ทั้งสองฝ่าย หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งรู้สึกแค้นกับเหตุการณ์นั้น” โดยสามารถตอบได้มากที่สุด 9 สถานการณ์ เมื่อรวบรวมข้อมูลที่ได้ และจับกลุ่ม

สถานการณ์ทำนองเดียวกันเข้าด้วยกันแล้ว จึงเลือกสถานการณ์ที่มีความถี่สะสมตั้งแต่ร้อยละ 75 ขึ้นไปได้ทั้งหมด 15 สถานการณ์

2.1.3 คัดเลือกสถานการณ์จากข้อ 2.1.2 เฉพาะสถานการณ์ที่ไม่มีคะแนนชัดของที่มาของสาเหตุมากเกินไป และตัดสถานการณ์ที่มีเนื้อหาคล้ายคลึงกับในข้อ 2.1.1 ออก ได้สถานการณ์เพิ่มเติมทั้งสิ้น 5 สถานการณ์ และผู้วิจัยคิดเพิ่มอีก 1 สถานการณ์ที่เห็นว่ามีควาที่น่าสนใจและไม่ซ้ำซ้อนกับสถานการณ์อื่น โดยมีอาจารย์จรุงกุล บุรพวงค์ อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาด้านความเหมาะสม รวมได้สถานการณ์ทางลบทั้งสิ้น 14 สถานการณ์ ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7

จำนวนสถานการณ์ในการสร้างมาตรวัดรูปแบบการอนุมานในขั้นตอนที่ 2.1

ที่มา	จำนวนสถานการณ์
Collins (1996)	2
Fincham และ Bradbury (1992)	6
จากการรวบรวมโดยคำถามปลายเปิด	5
เพิ่มจากความสนใจของผู้วิจัย	1
รวม	14

2.1.5 สร้างแบบสอบถามเพื่อทดสอบว่าสถานการณ์ที่ได้ สามารถใช้ในการอนุมานเกี่ยวกับสถานการณ์นั้นหรือไม่ ตามงานวิจัยของ Orvis และคณะ (1976 อ้างถึงใน Passer, Kelley, & Michela, 1978) และ Holtzworth-Munroe และ Jacobson (1985) โดยให้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 111 คน เป็นชาย 27 คน และหญิง 84 คน (ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างแสดงในตาราง ข10 ภาคผนวก ข) อ่านสถานการณ์และตอบคำถามสองข้อ ข้อแรกถามว่า “คุณรู้สึกว่าสถานการณ์นี้เป็นสถานการณ์ที่” และให้เลือกตอบความรู้สึก 5 ระดับตั้งแต่ 1 คือ “ทำให้รู้สึกแย่” จนถึง 5 คือ “ทำให้รู้สึกดี” เพื่อทดสอบว่าสถานการณ์ที่ผู้วิจัยเลือกเป็นสถานการณ์ทางลบจริงหรือไม่ นอกจากนี้ยังถามข้อที่สองว่า “หากสถานการณ์นี้เกิดขึ้นคุณจะต้องการหาสาเหตุของสถานการณ์มาก-น้อยเพียงใด” และให้เลือกตอบความรู้สึก 5 ระดับตั้งแต่ 1 คือ “น้อย” จนถึง 5 คือ “มาก” เพื่อทดสอบว่าสถานการณ์ที่ผู้วิจัยเลือกจะทำให้บุคคลต้องการอนุมานสาเหตุหรือไม่

2.1.6 ทดสอบด้วยสถิติ t แบบหนึ่งกลุ่มตัวอย่าง (One-sample t -test) ว่าคะแนนเฉลี่ยของแต่ละคำถามที่กลุ่มตัวอย่างใน ข้อ 2.1.5 ตอบนั้นแตกต่างจากค่าคะแนนกลาง คือ 3 จากมาตร 5 ช่วงคำตอบหรือไม่ หากค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่า 3 (ทำให้รู้สึกดีและแย่พอ ๆ กัน) ใน

คำถามข้อแรก และมากกว่า 3 (ต้องการอนุमानในระดับปานกลาง) ในข้อที่สอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยอนุमानว่าสถานการณ์นั้นเป็นสถานการณ์ทางลบที่กลุ่มตัวอย่างต้องการอนุमानเกี่ยวกับสถานการณ์นั้นจริง ผลพบว่าเป็นสถานการณ์ทางลบทุกสถานการณ์ และเป็นสถานการณ์ที่บุคคลทั่วไปต้องการอนุमानในระดับสูง 13 สถานการณ์ (รายละเอียดแสดงในตารางที่ ข 5 และ ข 6 ภาคผนวก ข) ผู้วิจัยจึงคัดเลือกสถานการณ์ที่มีคะแนนความต้องการอนุमानสูงสุด 8 สถานการณ์แรก เพื่อนำไปใช้ในแบบสอบถามต่อไป

2.2 สร้างข้อกระทงเพื่อใช้วัดรูปแบบการอนุमानของแต่ละสถานการณ์โดยยึดแนวทางตามงานวิจัยของ Collins (1996) ซึ่งใช้ข้อกระทงในการวัดรูปแบบการอนุमानสถานการณ์ละ 9 ข้อ เป็นการถามเกี่ยวกับการอนุमानสาเหตุ ได้แก่ ที่มาของสาเหตุ 4 ข้อ ความคงทนของสาเหตุ 1 ข้อ และการแผ่ขยายของสาเหตุ 1 ข้อ และการอนุमानความรับผิดชอบ ได้แก่ เจตนาของคู่รัก แรงจูงใจที่เห็นแก่ตัวของคู่รัก และรับรู้ว่าคุณคู่รักมีความผิด อย่างละ 1 ข้อ ดังตารางที่ 8 โดยแต่ละข้อเป็นมาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert scale) แบบ 7 ช่วงคำตอบ ตั้งแต่ 7 หรือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง จนถึง 1 หรือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ข้อกระทงทุกข้อได้รับการพิจารณาความเหมาะสมโดยอาจารย์จรุงกุล บุรพวงค์ อาจารย์ที่ปรึกษา (ตัวอย่างมาตรปรากฏดังภาคผนวก ก)

2.3 นำมาตรที่สร้างไปเก็บข้อมูลกับนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยระดับปริญญาตรี และคัดเลือกเฉพาะข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างที่มีคู่รักในปัจจุบัน หรือเคยมีคู่รัก โดยการให้กลุ่มตัวอย่างตอบคำถามเกี่ยวกับสถานะความสัมพันธ์ในส่วนของคุณข้อมูลทั่วไปในตอนต้นของแบบสอบถาม ในแบบสอบถามได้แนะนำให้กลุ่มตัวอย่างนึกถึงคู่รักคนใดคนหนึ่งของตนเท่านั้นในการตอบ หากกลุ่มตัวอย่างไม่มีคู่รักให้กลุ่มตัวอย่างนึกถึงเพื่อนที่สนิทที่สุดคนใดคนหนึ่งแทน ซึ่งจะไม่นำข้อมูลส่วนนี้มาใช้ในขั้นพัฒนามาตร โดยสรุปแล้วมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ทั้งหมด 200 คนโดยกลุ่มตัวอย่าง 102 คนมีคู่รักในปัจจุบัน และกลุ่มตัวอย่าง 98 คนเคยมีคู่รัก แต่ในปัจจุบันไม่มีคู่รัก กลุ่มตัวอย่างอยู่ในช่วงอายุ 17-23 ปี (ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างแสดงในตารางที่ ข 4 ภาคผนวก ข)

2.4 ตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของข้อมูล และแทนที่ข้อมูลที่ขาดหายด้วยสถิติถดถอย โดยโปรแกรม SPSS for Windows พบข้อมูลที่ขาดหายประมาณร้อยละ 0.5 ในแต่ละข้อคำถาม จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อกระทงรายข้อด้วยสถิติ t (t -test) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนของกลุ่มสูง (เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่สูงกว่าหรือเท่ากับ 73) และคะแนนของกลุ่มต่ำ (เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 27) โดยวิเคราะห์แยกตามมิติการอนุमानทั้งหมด 9 มิติ

ตารางที่ 8

ข้อคำถามที่ใช้ในการวัดรูปแบบการอนุมาน ของมาตรวัดการอนุมานในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก

ข้อที่	ข้อคำถาม	มิติในการวัด
	ที่มาของสาเหตุ*	
1	สาเหตุที่คู่รักเป็นเช่นนี้มาจากตัวเขา	ที่มาของสาเหตุจากคู่รัก
2	สาเหตุที่คู่รักเป็นเช่นนี้มาจากตัวฉัน	ที่มาของสาเหตุจากผู้ตอบ
3	สาเหตุที่คู่รักเป็นเช่นนี้มาจากความสัมพันธ์ของเรา	ที่มาของสาเหตุจากความสัมพันธ์
4	สาเหตุที่คู่รักเป็นเช่นนี้เป็นสาเหตุอื่น ๆ ที่มาจากสถานการณ์	ที่มาของสาเหตุจากสถานการณ์
	ความสิ้นหวัง*	
5	สาเหตุที่คู่รักเป็นเช่นนี้จะคงทน ไม่เปลี่ยนแปลง	ความคงทนของสาเหตุ
6	สาเหตุที่คู่รักเป็นเช่นนี้จะมีผลกระทบต่อเรื่องราวอื่น ๆ ในชีวิตของเรา	การแผ่ขยายของสาเหตุ
	การรับผิดชอบ*	
7	คู่รักมีเจตนาที่จะเป็นเช่นนี้	เจตนาของคู่รัก
8	คู่รักมีแรงจูงใจที่เห็นแก่ตัวในเหตุการณ์	แรงจูงใจที่เห็นแก่ตัวของคู่รัก
9	เหตุการณ์นี้เป็นความผิดของคู่รัก	การรับรู้ว่าคู่รักมีความผิด

* รายละเอียดขององค์ประกอบปรากฏในบทที่ 1 และส่วนต่อไปในขั้นตอนการวิเคราะห์องค์ประกอบ

แต่ละมิติจะมีจำนวนข้อเท่ากับสถานการณ์แต่ละสถานการณ์ที่ได้อ่าน ดังตารางที่ 9 (ค่าสถิติรายข้อของการวิเคราะห์แสดงในตารางที่ ข12 ถึง ข20 ภาคผนวก ข) ในขั้นตอนนี้ผลการวิเคราะห์พบว่า ข้อกระทงในทุกมิติที่ใช้วัดรูปแบบการอนุมานสามารถจำแนกกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำได้อย่างมีนัยสำคัญ

2.5 นำสถานการณ์ที่ผ่านการคัดเลือกในข้อ 2.4 ในทุก ๆ ด้านมาหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกับคะแนนรวมในข้ออื่น ๆ โดยวิเคราะห์แยกตามมิติ พบว่าข้อที่มาจากแต่ละสถานการณ์ผ่านทุกข้อคำถาม จากเกณฑ์ค่าวิกฤตของ $r(198) \approx .116, p = .05$ (หนึ่งหาง) และได้ค่าแอลฟาของครอนบาคดังตารางที่ 10 (ค่าสถิติรายข้อของการวิเคราะห์แสดงในตารางที่ ข12 ถึง ข20 ภาคผนวก ข)

2.6 หาค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากสถานการณ์ทั้ง 8 สถานการณ์ ได้เป็นคะแนนเฉลี่ย 9 ค่าเฉลี่ย จากมาตรวัดการอนุมานทั้ง 9 ข้อ จากนั้นผู้วิจัยสร้างโมเดลเพื่อการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis; CFA) โดยยึดแนวทางจากงานวิจัยของ

Collins (1996), Collins และคณะ (2006), Corr และ Gray (1995) และ Fincham และ Bradbury (1992) ซึ่งมีรายละเอียดขององค์ประกอบดังนี้

ตารางที่ 9

จำนวนตัวอย่างของกลุ่มสูง และกลุ่มต่ำในการวิเคราะห์ข้อกระทงรายมิติการอนุมานสาเหตุ ของมาตรวัดการอนุมานในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก

มิติในการวัด	จำนวนตัวอย่าง ของกลุ่มสูง	จำนวนตัวอย่าง ของกลุ่มต่ำ
ที่มาของสาเหตุจากคู่รัก	47	55
ที่มาของสาเหตุจากผู้ตอบ	50	48
ที่มาของสาเหตุจากความสัมพันธ์	51	52
ที่มาของสาเหตุจากสถานการณ์	49	54
ความคงทนของสาเหตุ	47	48
การแผ่ขยายของสาเหตุ	49	46
เจตนาของคู่รัก	56	46
แรงจูงใจที่เห็นแก่ตัวของคู่รัก	52	49
การรับรู้ว่าคุณคู่รักมีความผิด	47	48

ตารางที่ 10

ค่าแอลฟาของครอนบาคของแต่ละมิติการอนุมานสาเหตุ ของมาตรวัดการอนุมานในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก

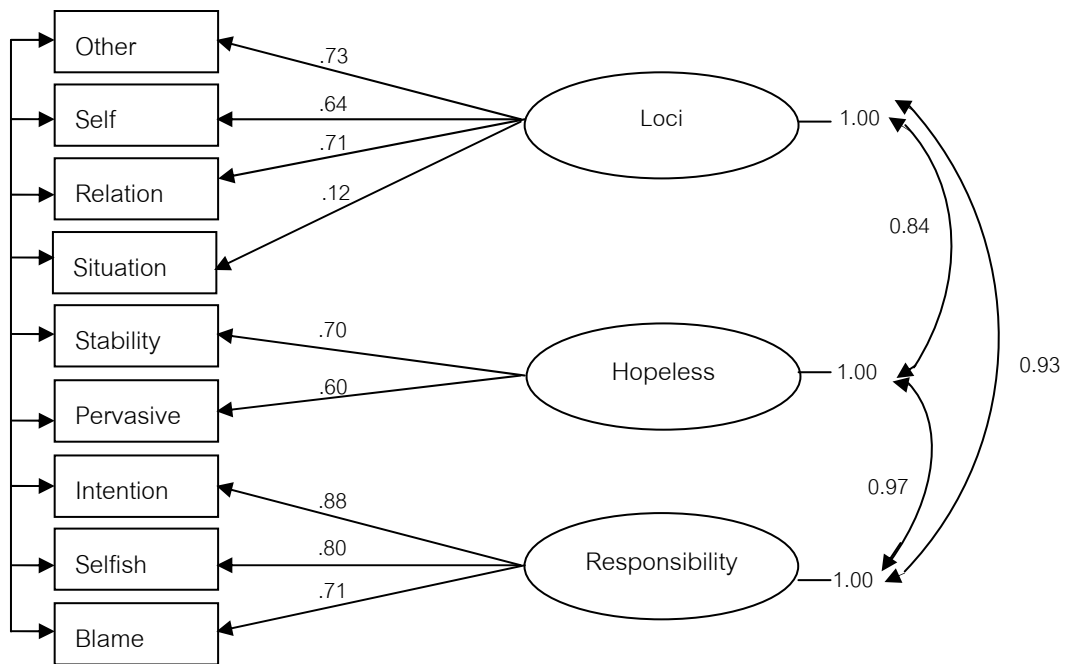
มิติในการวัด	α
ที่มาของสาเหตุจากคู่รัก	.80
ที่มาของสาเหตุจากผู้ตอบ	.72
ที่มาของสาเหตุจากความสัมพันธ์	.84
ที่มาของสาเหตุจากสถานการณ์	.80
ความคงทนของสาเหตุ	.87
การแผ่ขยายของสาเหตุ	.88
เจตนาของคู่รัก	.85
แรงจูงใจที่เห็นแก่ตัวของคู่รัก	.91
การรับรู้ว่าคุณคู่รักมีความผิด	.90

1. องค์ประกอบการอนุมานที่มาของสาเหตุ (loci) ประกอบด้วย คะแนนที่ได้จากการตอบข้อกระทงในมาตรวัดการอนุมาน 4 ข้อ คือ ที่มาของสาเหตุจากคู่รัก ที่มาของสาเหตุจากจากผู้ตอบ ที่มาของสาเหตุจากความสัมพันธ์ระหว่างคู่รักและผู้ตอบ และที่มาของสาเหตุจากสถานการณ์
2. องค์ประกอบการอนุมานความสิ้นหวัง (hopeless) ประกอบด้วย คะแนนที่ได้จากการตอบข้อกระทงในมาตรวัดการอนุมาน 2 ข้อ คือ ความคงทนของสาเหตุ และการแผ่ขยายของสาเหตุ
3. องค์ประกอบการอนุมานความรับผิดชอบ (responsibility) ประกอบด้วย คะแนนที่ได้จากการตอบข้อกระทงในมาตรวัดการอนุมาน 3 ข้อ คือ การรับรู้เจตนาของคู่รัก การรับรู้แรงจูงใจที่เห็นแก่ตัวของคู่รัก และการรับรู้ว่าคุณคู่รักมีความผิด

อย่างไรก็ตามจากการศึกษางานวิจัยของ Collins (1996), Collins และคณะ (2006) รวมถึงการทดสอบสหสัมพันธ์ที่ได้จากข้อมูลในขั้นตอนการพัฒนามาตรการอนุมานสาเหตุ พบว่า คะแนนที่มาของสาเหตุที่ได้จากการตอบข้อกระทงที่มาของสาเหตุจากสถานการณ์ไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรรูปแบบความผูกพัน ผู้วิจัยจึงสร้างโมเดลที่สองที่มีรายละเอียดเหมือนกับโมเดลแรก ยกเว้นมีความแตกต่างที่องค์ประกอบแรกที่ปรับแก้โดยตัดคะแนนที่มาของสาเหตุจากสถานการณ์ออก เป็นโมเดลทางเลือกในการทดสอบ

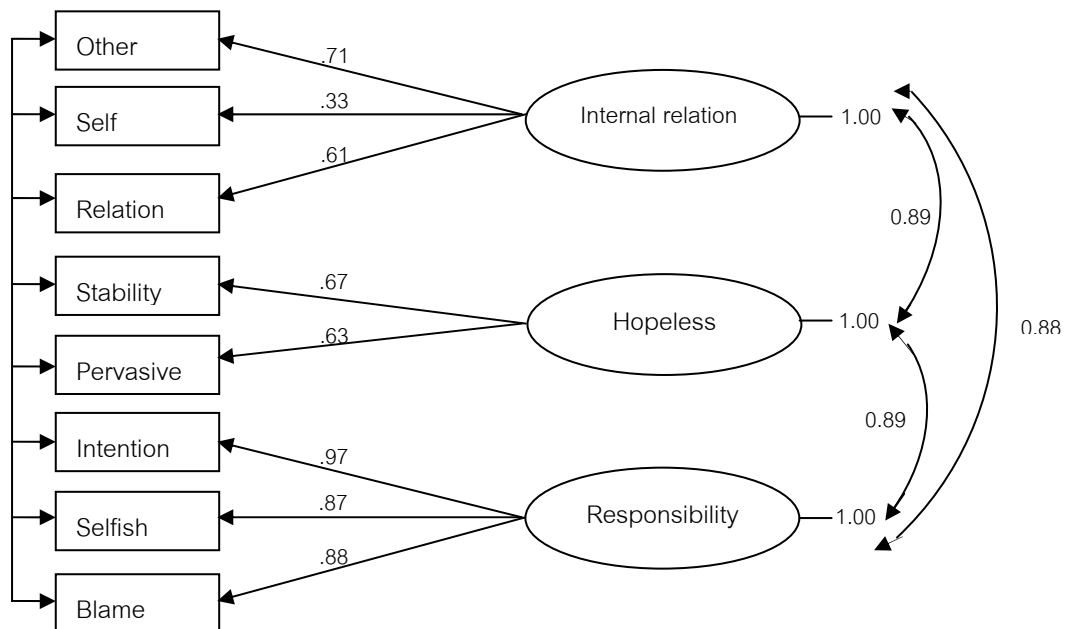
จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรม LISREL (ตารางสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปรากฏดังภาคผนวก ข ตาราง ข 21) พบว่าโมเดลแรกไม่สามารถปรับให้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ต่ำสุดหลังจากปรับโมเดลเท่ากับ 29.07 ระดับนัยสำคัญเท่ากับ .003 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ .97 ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือ (RMR) เท่ากับ .06 ค่ารากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ .09 รายละเอียดของโมเดลปรากฏในตารางที่ 11 และภาพที่ 8 ซึ่งแตกต่างจากโมเดลที่สองซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์เท่ากับ 13.21 ระดับนัยสำคัญเท่ากับ .15 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ .98 ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือ (RMR) เท่ากับ .04 ค่ารากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ .01 รายละเอียดของโมเดลปรากฏในตารางที่ 12 และภาพที่ 9

จากการวิเคราะห์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงไม่นำข้อมูลที่ได้จากการอนุมานที่มาสาเหตุจากสถานการณ์มาวิเคราะห์โมเดลการวัดของรูปแบบการอนุมาน และโมเดลหลักในการวิจัย และเปลี่ยนชื่อองค์ประกอบที่มาของสาเหตุ (loci) ให้สอดคล้องกับตัวแปรสังเกตได้ภายใน โดยเปลี่ยนเป็น **ที่มาของสาเหตุภายในความสัมพันธ์ (internal to relationship)** ซึ่งประกอบด้วย ที่มาของสาเหตุจากคู่รัก ที่มาของสาเหตุจากผู้ตอบ ที่มาของสาเหตุจากความสัมพันธ์

$\chi^2 = 29.07, df = 12, p = .003, GFI = 0.97, RMSEA = 0.06, RMR = 0.09$

ภาพที่ 8 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของมาตรวัดรูปแบบการอนุมานโมเดลที่ 1 (N = 200)

$\chi^2 = 13.21, df = 9, p = .15, GFI = 0.98, RMSEA = 0.05, RMR = 0.04$

ภาพที่ 9 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของมาตรวัดรูปแบบการอนุมานโมเดลที่ 2 (N = 200)

ตารางที่ 11

แสดงค่าน้ำหนักบรรจุของตัวแปรสังเกตได้ต่อตัวแปรแฝง จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อการยืนยันในตัวแปรรูปแบบการอนุมานโมเดลที่ 1 (N = 200)

ตัวแปร	Locus				Hopeless				Responsibility				R ²
	b	SE	t	B	b	SE	t	B	b	SE	t	B	
Other	0.83	0.08	10.02***	.73	-	-	-	-	-	-	-	-	.53
Self	0.14	0.09	1.60**	.64	-	-	-	-	-	-	-	-	.02
Relation	0.74	0.09	8.52***	.71	-	-	-	-	-	-	-	-	.38
Situation	0.11	0.08	1.35***	.12	-	-	-	-	-	-	-	-	.01
Stability	-	-	-	-	0.81	0.08	9.57***	.70	-	-	-	-	.48
Pervasive	-	-	-	-	0.72	0.09	8.30***	.60	-	-	-	-	.36
Intention	-	-	-	-	-	-	-	-	1.06	0.07	14.90***	.88	.78
Selfish	-	-	-	-	-	-	-	-	1.09	0.08	13.16***	.80	.65
Blame	-	-	-	-	-	-	-	-	0.96	0.09	11.03***	.71	.51

p < .01, หนึ่งหาง. *p < .001, หนึ่งหาง

ตารางที่ 12

แสดงค่าน้ำหนักบรรจุของตัวแปรสังเกตได้ต่อตัวแปรแฝง จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อการยืนยันในตัวแปรรูปแบบการอนุมานโมเดลที่ 2 (N = 200)

ตัวแปร	Internal relation				Hopeless				Responsibility				R ²
	b	SE	t	B	b	SE	t	B	b	SE	t	B	
Other	0.81	0.08	9.89***	.71	-	-	-	-	-	-	-	-	.50
Self	0.32	0.09	3.47***	.33	-	-	-	-	-	-	-	-	.11
Relation	0.73	0.09	8.47***	.61	-	-	-	-	-	-	-	-	.37
Stability	-	-	-	-	0.77	0.08	9.26***	.67	-	-	-	-	.45
Pervasive	-	-	-	-	0.75	0.09	8.76***	.63	-	-	-	-	.40
Intention	-	-	-	-	-	-	-	-	1.16	0.08	13.92***	.97	.93
Selfish	-	-	-	-	-	-	-	-	1.18	0.08	14.53***	.87	.76
Blame	-	-	-	-	-	-	-	-	1.18	0.08	14.65***	.88	.77

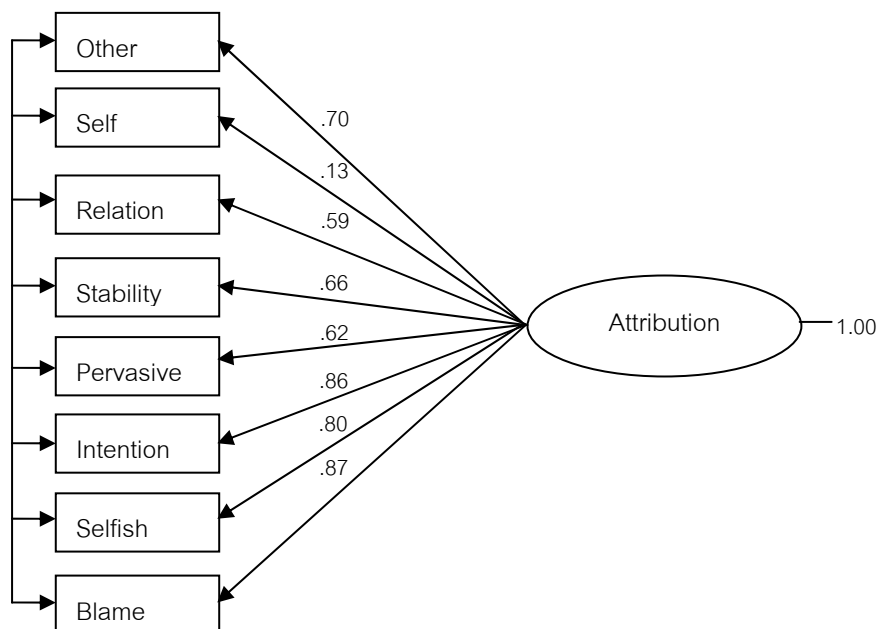
***p < .001, หนึ่งหาง.

ระหว่างผู้รักและผู้ตอบ แต่ในแบบสอบถามจะยังคงข้อความที่มาจากสาเหตุจากสถานการณ์ไว้ เพื่อให้ผู้ร่วมการวิจัยมีที่มาของสาเหตุเป็นทางเลือกที่ครบถ้วน

2.7 จากการพบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทั้งองค์ประกอบการอนุมานที่มาจากสาเหตุภายในความสัมพันธ์ การอนุมานความสิ้นหวัง และการอนุมานความรับผิดชอบ ในระดับสูง ผู้วิจัยจึงเห็นสมควรว่าควรปรับปรุงโมเดลเพิ่มเติม เปลี่ยนโมเดลให้เหลือแค่องค์ประกอบเดียวซึ่งรวมตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมดไว้ด้วยกัน (โมเดลที่ 3) หรือใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบอันดับสอง (second-order factor analysis) ซึ่งรวมองค์ประกอบทั้งสามไว้ในองค์ประกอบเดียวกัน (โมเดลที่ 4)

2.7.1 โมเดลที่ 3 ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรม LISREL พบว่าโมเดลใหม่ที่ได้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ ซึ่งมีค่าเท่ากับ 19.13 ระดับนัยสำคัญเท่ากับ .12 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ .98 ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือ (RMR) เท่ากับ .05 ค่ารากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ .05 รายละเอียดของโมเดลปรากฏในตารางที่ 13 และภาพที่

10

$\chi^2 = 19.13, df = 13, p = .12, GFI = 0.98, RMSEA = 0.05, RMR = 0.05$

ภาพที่ 10 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของมาตรวัดรูปแบบการอนุมานโมเดลที่ 3 (N = 200)

ตารางที่ 13

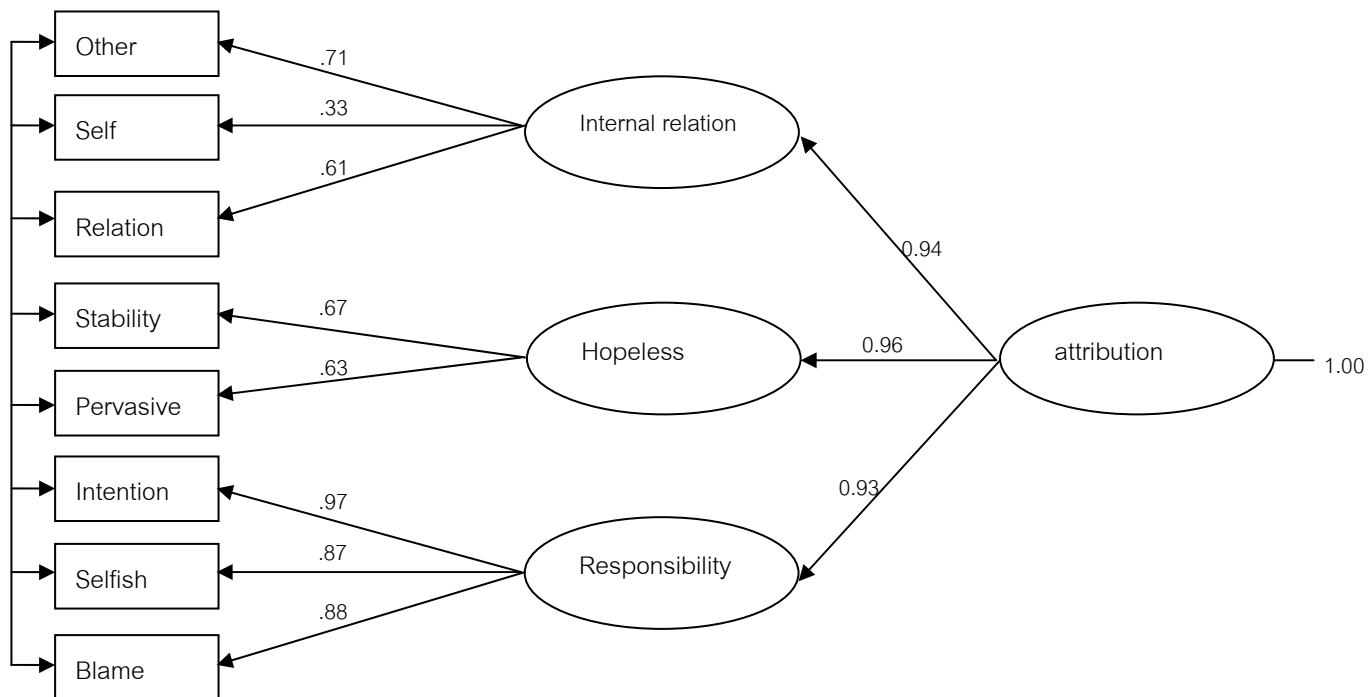
แสดงค่าน้ำหนักบรรจุของตัวแปรสังเกตได้ต่อตัวแปรแฝง จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อการยืนยันในตัวแปรรูปแบบการอนุมานโมเดลที่ 3 ($N = 200$)

ตัวแปร	Attribution			B	R^2
	b	SE	t		
Other	0.81	0.07	10.81***	.70	.49
Self	0.13	0.08	1.66**	.13	.02
Relation	0.70	0.08	8.70***	.59	.35
Stability	0.77	0.08	10.08***	.66	.44
Pervasive	0.74	0.08	9.25***	.62	.38
Intention	1.04	0.07	14.64***	.86	.74
Selfish	1.09	0.08	13.15***	.80	.64
Blame	10.03	0.08	12.35***	.87	.60

** $p < .01$, หนึ่งหาง. *** $p < .001$, หนึ่งหาง

2.7.2 โมเดลที่ 4 ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบอันดับสองเชิงยืนยันด้วยโปรแกรม LISREL พบว่าโมเดลใหม่ที่ได้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ ซึ่งมีค่าเท่ากับ 13.21 ระดับนัยสำคัญเท่ากับ .15 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ .98 ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือ (RMR) เท่ากับ .04 ค่ารากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ .01 ดังภาพที่ 9 รายละเอียดของโมเดลปรากฏในตารางที่ 14 และภาพที่ 11

2.7.3 ผู้วิจัยเปรียบเทียบค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ ระหว่างโมเดลที่ 3 ซึ่งเท่ากับ 1.471 และโมเดลที่ 4 ซึ่งเท่ากับ 1.468 และตัดสินใจเลือกโมเดลที่ 4 ในการวิจัยครั้งนี้ เพราะโมเดลที่ 4 มีค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ที่น้อยกว่าเล็กน้อย และเป็นโมเดลที่มีความสะดวกต่อการวิเคราะห์ผลมากกว่า เพราะเมื่อนำไปวิเคราะห์ในโมเดลงานหลักจะสามารถแสดงให้เห็นได้ว่าองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบมีอิทธิพลต่อตัวแปรอื่นมากน้อยเพียงใด ซึ่งแตกต่างจากโมเดลที่ 3 ซึ่งมีองค์ประกอบเพียงองค์ประกอบเดียว

$\chi^2 = 13.21, df = 9, p = .15, GFI = 0.98, RMSEA = 0.05, RMR = 0.04$

ภาพที่ 11 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบอันดับสองเชิงยืนยันของมาตรวัดรูปแบบการอนุมาน (โมเดลที่ 4) ($N = 200$)

ตารางที่ 14

แสดงค่าน้ำหนักบรรจุของตัวแปรสังเกตได้ต่อตัวแปรแฝง จากการวิเคราะห์ห้องศ์ประกอบอันดับสอง (โมเดลที่ 4) เพื่อการยืนยันในตัวแปรรูปแบบการอนุมาน (N = 200)

First Order	Internal relation				Hopeless				Responsibility				R ²
	b	SE	t	B	b	SE	t	B	b	SE	t	B	
Other	0.81	-	-	.71	-	-	-	-	-	-	-	-	.50
Self	0.32	0.09	3.48**	.33	-	-	-	-	-	-	-	-	.11
Relation	0.73	0.10	7.68***	.61	-	-	-	-	-	-	-	-	.37
Stability	-	-	-	-	0.77	-	-	.67	-	-	-	-	.45
Pervasive	-	-	-	-	0.75	0.10	7.90***	.63	-	-	-	-	.40
Intention	-	-	-	-	-	-	-	-	1.16	-	-	.97	.93
Selfish	-	-	-	-	-	-	-	-	1.18	0.09	12.99***	.87	.76
Blame	-	-	-	-	-	-	-	-	1.18	0.10	14.65***	.88	.77
Second Order	Attribution												R ²
	b	SE	t	B									
Internal relation	0.94	0.09	9.87***	.94									.88
Hopeless	0.96	0.10	9.51***	.96									.91
Responsibility	0.93	0.07	14.09***	.93									.87

p < .01, หนึ่งหาง. *p < .001, หนึ่งหาง

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงค่าสัมประสิทธิ์การทำนายของตัวแปรที่มาจากสาเหตุจากตนเองในโมเดลที่สามารถอธิบายความแปรปรวนขององค์ประกอบอารมณ์ที่มาของสาเหตุจากภายในความสัมพันธ์ได้เพียงร้อยละ 11 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ และควรพิจารณาว่าจะตัดตัวแปรนี้ออกจากองค์ประกอบหรือไม่ แต่จากงานวิจัยของ Collins (1996), Collins และคณะ (2006) และ Sumer และ Cozzarelli (2004) พบว่าตัวแปรที่มาจากสาเหตุจากตนเองเป็นตัวแปรที่สามารถทำนายความพึงพอใจในความสัมพันธ์ได้ และเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบความผูกพัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวแปรที่มาจากสาเหตุจากตนเองจำเป็นต้องศึกษาและคงไว้ในโมเดลหลักของการวิจัย นอกจากนี้ ในขั้นตอนการวิเคราะห์โมเดลหลักเมื่อนำองค์ประกอบการอารมณ์เข้าโมเดลหลักของการวิจัย ค่าน้ำหนักบรรจุ และค่าสัมประสิทธิ์การทำนายของตัวแปรที่มาจากสาเหตุจากตนเองอาจจะเพิ่มขึ้น ผู้วิจัยจึงตัดสินใจที่จะคงตัวแปรที่มาจากสาเหตุจากตนเองไว้จากสาเหตุดังกล่าว

สรุปแล้วมาตรวัดรูปแบบการอารมณ์ในความสัมพันธ์เชิงคู่รักที่พัฒนาขึ้นนี้ประกอบด้วยสถานการณ์ทางลบที่บุคคลทั่วไปต้องการอารมณ์สาเหตุ 8 สถานการณ์ ในแต่ละสถานการณ์ประกอบด้วยข้อคำถาม 8 ข้อ ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามวัดการอารมณ์สาเหตุ 6 ข้อ ได้แก่ มิติที่มาของสาเหตุ 4 ข้อ (นำมาใช้ในการวิเคราะห์ผลเพียง 3 ข้อ) มิติความคงทนของสาเหตุและการแผ่ขยายของสาเหตุอย่างละ 1 ข้อ และวัดการอารมณ์ความรับผิดชอบ 3 ข้อ ได้แก่ มิติเจตนาของคู่รัก แรงจูงใจที่เห็นแก่ตัวของคู่รัก และการรับรู้ว่าคุณคู่รักมีความผิด อย่างละ 1 ข้อ รวมเป็นข้อกระทงทั้งสิ้นจำนวน 72 ข้อ

3. มาตรวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์

มาตรวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์เชิงคู่รักที่ใช้ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยพัฒนาร่วมกับ สิริภรณ์ ระวังงาน นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาสังคม คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามแนวมาตรวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ (Relationship Assessment Scale) หรือ RAS ของ Hendrick (1988) โดยการนำเอามาตรวัด RAS มาแปลและเรียบเรียงใหม่เป็นภาษาไทย โดยมีรายละเอียดการสร้างและพัฒนามาตร ดังนี้

3.1 ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก และการสร้างมาตรวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ ของ Hendrick (1988) ซึ่งมีข้อกระทงจำนวน 7 ข้อ รวมทั้งศึกษาการวิจัยของวาริน เทพายน (2542) ซึ่งได้พัฒนามาตรวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ตามแบบ

ของ Hendrick เช่นเดียวกัน จากนั้นสิริภรณ์ ระวังงาน และผู้วิจัยนำข้อกระทงของ Hendrick ทั้งหมดมาแปลและเรียบเรียงใหม่เป็นภาษาไทย และสร้างข้อกระทงเพิ่มขึ้นอีกจำนวน 11 ข้อ ตามภาวะสันนิษฐานของความพึงพอใจในความสัมพันธ์ และผ่านการพิจารณาความเหมาะสมโดยอาจารย์จรุงกุล บุรพวงศ์อาจารย์ที่ปรึกษา ได้ข้อกระทงรวมทั้งสิ้น 18 ข้อ ดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15

จำนวนข้อกระทงของมาตรวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ในขั้นตอน 3.1

ที่มา	จำนวน
ข้อกระทงที่แปลจาก Hendrick (1988)	7
ข้อกระทงที่คิดเพิ่มเติมเอง	11
รวม	18

3.2 นำข้อกระทงที่ได้จำนวน 18 ข้อ มาจัดเป็นมาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert scale) แบบ 7 ช่วงคำตอบ โดยคำตอบมีตั้งแต่ 1 คือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไปจนถึง 7 คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง (ตัวอย่างมาตรปรากฏดังภาคผนวก ก)

3.3 นำมาตรที่สร้างไปเก็บข้อมูลกับ นิสิตจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และบุคคลทั่วไป จำนวน 180 คน โดยคัดเลือกเฉพาะผู้ตอบแบบสอบถามที่กำลังมีคู่รักในปัจจุบันที่คบหากันมาไม่ต่ำกว่า 3 เดือน กลุ่มตัวอย่างเป็นชาย 53 คน และหญิง 127 คน อยู่ในช่วงอายุ 17-35 ปี (ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างแสดงในตารางที่ ข ภาคผนวก ข)

3.4 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อกระทงรายข้อด้วยสถิติ t (t -test) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนของกลุ่มสูง (เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่เท่ากับ 73 หรือสูงกว่า) และคะแนนของกลุ่มต่ำ (เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่เท่ากับ 27 หรือต่ำกว่า) ได้กลุ่มสูงจำนวน 52 คน และกลุ่มต่ำจำนวน 48 คน ผลพบว่าข้อกระทงสามารถจำแนกกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำได้อย่างมีนัยสำคัญ

3.5 นำข้อกระทงมาคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อกับผลรวมของข้ออื่น ๆ ในมาตร พบว่าข้อกระทงผ่านทุกข้อ จากเกณฑ์ค่าวิกฤตของ $r(178) \approx .134$,

$p = .05$ (หนึ่งหาง) และได้ค่าแอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .91 สรุปแล้วได้ข้อกระทงของมาตรวัดความพึงพอใจที่มีคุณภาพ 18 ข้อ (ค่าสถิติรายข้อของการวิเคราะห์แสดงในตารางที่ ข3 ภาคผนวก ข)

4. มาตรฐานสำหรับบุคคลที่ไม่ตรงเงื่อนไข

งานวิจัยครั้งนี้ต้องการเก็บข้อมูลเฉพาะจากกลุ่มตัวอย่างที่มีคูรัักในปัจจุบัน หรือเคยมีคูรัักเท่านั้น แต่ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลที่ใช้แบบสอบถามซึ่งไม่สามารถเลือกแจกเฉพาะบุคคลที่มีสถานะความสัมพันธ์ที่ต้องการได้ จึงมีความจำเป็นต้องให้ผู้ร่วมการวิจัยเลือกตอบมาตราที่แตกต่างกันตามสถานะความสัมพันธ์ของตน โดยผู้ที่อยู่ในสถานะความสัมพันธ์ที่ไม่เคยมีคูรัักที่ได้รับการแจกแบบสอบถาม จะได้รับคำสั่งที่ปรากฏในแบบสอบถามให้ตอบมาตราวัดอื่นที่มีจำนวนข้อใกล้เคียงกันแทน โดยข้อมูลที่ได้จากมาตรวัดในส่วนนี้จะไม่ถูกนำไปวิเคราะห์ มาตรวัดสำหรับบุคคลที่ไม่ตรงเงื่อนไขประกอบด้วยมาตร 3 มาตรได้แก่

4.1 มาตรวัดพื้นลักษณะนิสัยการให้อภัยต่อตนเองซึ่งพัฒนาโดย วิตา ระย้านิล (2553) จำนวน 11 ข้อ

4.2 มาตรวัดรูปแบบความผูกพันในความสัมพันธ์ทั่วไปซึ่งพัฒนาโดย วิตา ระย้านิล (2553) จำนวน 35 ข้อ

4.3 มาตรวัดรูปแบบการอนุমানในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กับเพื่อนสนิทซึ่งพัฒนาต่อจากมาตรวัดรูปแบบการอนุমানในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์เชิงคูรัักที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ โดยผู้วิจัยปรับเปลี่ยนสถานการณ์ทางลบให้เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ระหว่างเพื่อนสนิทแทน ตัวอย่างเช่น “เพื่อนของคุณเย็นชา และเหินห่าง” “คุณไม่ได้รับการติดต่อกลับจากเพื่อนของคุณเป็นระยะเวลาานานผิดปกติ” โดยมาตรนี้ได้รับการตรวจสอบความเหมาะสมของสถานการณ์โดยอาจารย์ที่ปรึกษา คืออาจารย์จรุงกุล นูรพวงค์ มาตรมีจำนวนสถานการณ์ 8 สถานการณ์ และมีติการอนุমানสถานการณ์ละ 9 ข้อ โดยสรุปแล้ว มีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 72 ข้อ

วิธีการเก็บข้อมูล

1. การเรียบเรียงและจัดพิมพ์แบบสอบถาม

แบบสอบถามทั้งหมดจะถูกแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1) ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ข้อมูลคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ การศึกษา และ สถานะ ความสัมพันธ์ของกลุ่มตัวอย่าง และคำแนะนำให้กลุ่มตัวอย่างที่มีคูรััก หรือเคยมีคูรัักตอบ แบบสอบถามชุด A และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยมีคูรัักตอบแบบสอบถามชุด B

2) แบบสอบถามชุด A ประกอบด้วยมาตรวัด 3 มาตร ได้แก่ มาตรวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ มาตรวัดรูปแบบความผูกพันในความสัมพันธ์เชิงคูรััก และมาตรวัดรูปแบบการอนุฆานในความสัมพันธ์เชิงคูรััก ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามชุด A จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์ผลเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

3) แบบสอบถามชุด B สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยมีคูรััก ประกอบด้วยมาตรวัด 3 มาตร ได้แก่ มาตรวัดลักษณะนิสัยการให้อภัยต่อตนเอง มาตรวัดรูปแบบความผูกพันในความสัมพันธ์ทั่วไป และมาตรวัดรูปแบบการอนุฆานในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กับเพื่อนสนิท โดยข้อมูลที่ได้ในแบบสอบถามชุด B จะไม่นำมาวิเคราะห์ในการวิจัยครั้งนี้

2. การเก็บข้อมูล

1. นำแบบสอบถามไปแจกให้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนิสิตหรือนักศึกษาระดับปริญญาตรีในเวลาทำยคาบเรียนของวิชาที่ได้รับการอนุญาตจากอาจารย์ผู้สอน ผู้วิจัยบอกกลุ่มตัวอย่างว่า “เป็นการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ได้แก่ ความสัมพันธ์เชิงคูรััก และความสัมพันธ์กับเพื่อนสนิท” จากนั้นอธิบายถึงขั้นตอนในการตอบแบบสอบถาม โดยให้กลุ่มตัวอย่างเลือกทำแบบสอบถาม ชุด A หรือ ชุด B ชุดใดชุดหนึ่งเท่านั้น หลังจากทีกลุ่มตัวอย่างตอบคำถามเสร็จแล้ว ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามทั้งฉบับกลับคืน และคัดเลือกเฉพาะข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างที่มีคูรัักในปัจจุบัน หรือเคยมีคูรััก มาใช้ในการวิเคราะห์ผล

2. นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความครบถ้วนด้วยการดูความเป็นไปได้ของข้อมูลทั้งหมด และแทนที่ค่าที่ถูกเว้นว่างในการตอบด้วยสถิติถดถอย

3. นำข้อมูลทีผ่านการตรวจสอบและแทนที่ค่าที่ถูกเว้นว่าง มาวิเคราะห์สถิติบรรยายด้วยโปรแกรม SPSS for Window และทดสอบสมมติฐานด้วยการใช้สถิติโมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Modeling; SEM) ด้วยโปรแกรม LISREL

บทที่ 3

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยขอนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะทางประชากรของผู้เข้าร่วมการวิจัย

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

ตอนที่ 3 การทดสอบโมเดลการวัด

ตอนที่ 4 การทดสอบสมมติฐานของโมเดลการวิจัยหลัก

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปรในการวิจัย

เพื่อความสะดวกในการแสดงชื่อของตัวแปรในตารางและแผนภาพ จึงขอใช้สัญลักษณ์แทนตัวแปรในการวิจัยดังต่อไปนี้

RelaFc	หมายถึง องค์ประกอบความพึงพอใจในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก
relasat	หมายถึง คะแนนความพึงพอใจในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก
AnxFc	หมายถึง องค์ประกอบรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวล
anx	หมายถึง คะแนนรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวล
AvdFc	หมายถึง องค์ประกอบรูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยง
avd	หมายถึง คะแนนรูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยง
Attri	หมายถึง องค์ประกอบลำดับสองของรูปแบบการอนุমান
Inner	หมายถึง องค์ประกอบรูปแบบการอนุमानที่มาจากสาเหตุจากความสัมพันธ์
partn	หมายถึง คะแนนการอนุमानที่มาจากสาเหตุจากคู่รัก
self	หมายถึง คะแนนการอนุमानที่มาจากสาเหตุจากตนเอง
relat	หมายถึง คะแนนการอนุमानที่มาจากสาเหตุจากความสัมพันธ์
Hopel	หมายถึง องค์ประกอบรูปแบบการอนุमानด้านความสิ้นหวัง
stabl	หมายถึง คะแนนการอนุमानความคงทนของสาเหตุ
pervs	หมายถึง คะแนนการอนุमानการแผ่ขยายของสาเหตุ
Respon	หมายถึง องค์ประกอบรูปแบบการอนุमानความรับผิดชอบ

intent	หมายถึง คະแนนการอนุมานเจตนาของคู่รัก
motiv	หมายถึง คະแนนการอนุมานแรงจูงใจที่เห็นแก่ตัว
blame	หมายถึง คະแนนการอนุมานการรับรู้ว่าคุณรักมีความผิด

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนค่าสถิติในการวิจัย

<i>M</i>	หมายถึง ค่ามัชฌิมเลขคณิต
<i>SD</i>	หมายถึง ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
<i>Min</i>	หมายถึง คະแนนต่ำสุด
<i>Max</i>	หมายถึง คະแนนสูงสุด
TE	หมายถึง อิทธิพลรวม
DE	หมายถึง อิทธิพลทางตรง
IE	หมายถึง อิทธิพลทางอ้อม
χ^2	หมายถึง ค่าสถิติไคสแควร์
GFI	หมายถึง ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness-of-fit Index)
RMR	หมายถึง ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (Root Mean Square Residual)
RMSEA	หมายถึง ค่ารากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (Root Mean Square Error of Approximation)

ตอนที่ 1 ลักษณะทางประชากรของผู้เข้าร่วมการวิจัย

ผู้เข้าร่วมการวิจัยทั้งหมด 454 คน เป็นชาย 168 คน หญิง 286 คน อายุ 18-24 ปี ทั้งหมดเป็นนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ลงทะเบียนในวิชาของคณะจิตวิทยา ส่วนใหญ่เป็นนิสิตคณะนิเทศศาสตร์ 98 คน และคณะจิตวิทยา 72 คน และที่เหลืออยู่ในคณะต่าง ๆ อีก 13 คณะ ดังปรากฏในตารางที่ 16 กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่มีคู่รักในปัจจุบันจำนวน 214 คน และไม่มีคู่รักในปัจจุบัน แต่เคยมีคู่รักมาก่อนจำนวน 240 คน

เมื่อตรวจสอบข้อมูลขาดหายพบว่า มีข้อกระทงที่พบข้อมูลขาดหายจำนวน 45 ข้อกระทง แต่ไม่มีข้อกระทงใดที่มีอัตราส่วนข้อมูลขาดหายมากกว่าร้อยละ 1 โดยข้อมูลที่ขาดหายถูกแทนที่ด้วยวิธีการถดถอย (ภาคผนวก ค)

ตารางที่ 16

สถิติบรรยายข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ($N = 454$)

ตัวแปร	ลักษณะจำแนก	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	168	37.00
	หญิง	286	63.00
อายุ	18	84	18.50
	19	145	31.94
	20	82	18.06
	21	109	24.01
	22	32	7.05
	23 ปีและมากกว่า	2	0.44
	<i>M</i>	19.71	
	<i>SD</i>	1.25	
ระดับการศึกษา (ปริญญาตรี)	ปี 1	87	19.16
	ปี 2	174	38.33
	ปี 3	47	10.35
	ปี 4	142	31.28
	ปี 5 และปี 6	4	0.88
คณะที่กำลังศึกษา	คณะนิเทศศาสตร์	98	21.59
	คณะจิตวิทยา	72	15.86
	คณะวิศวกรรมศาสตร์	47	10.35
	คณะเภสัชศาสตร์	40	8.81
	คณะวิทยาศาสตร์	39	8.59
	คณะรัฐศาสตร์	33	7.27
	คณะสหเวชศาสตร์	32	7.05
	คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี	21	4.63
	คณะเศรษฐศาสตร์	21	4.63
	คณะครุศาสตร์	18	3.96
	คณะอักษรศาสตร์	11	2.42
	คณะแพทยศาสตร์	10	2.2
	คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา	7	1.54
	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์	3	0.66
	คณะนิติศาสตร์	2	0.44
	สถานะความสัมพันธ์	มีคูรัักในปัจจุบัน	214
ปัจจุบันไม่มีคูรััก (แต่เคยมีคูรััก)		240	52.86
รวม		454	100

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมด 11 ตัวแปร ได้แก่ ความพึงพอใจในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก (relasat) รูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวล (anx) รูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยง (avd) การอนุমানที่มาของสาเหตุจากคู่รัก (partn) การอนุমানที่มาของสาเหตุจากตนเอง (self) การอนุমানที่มาของสาเหตุจากความสัมพันธ์ (relat) การอนุমানความคงทนของสาเหตุ (stabl) การอนุমানการแผ่ขยายของสาเหตุ (pervs) การอนุমানเจตนาของคู่รัก (intent) การอนุমানแรงจูงใจที่เห็นแก่ตัว (motiv) และการอนุমানการรับรู้ว่าคุณคู่รักมีความผิด (blame) และเนื่องจากตัวแปรแต่ละตัวแปรมีการวัดด้วยข้อกระทงมากกว่า 1 ข้อ คะแนนของตัวแปรที่นำไปวิเคราะห์ในขั้นต่อไป มาจากการหาค่าเฉลี่ยของคะแนนในแต่ละข้อกระทงทุกข้อที่วัดตัวแปรนั้น

ผลการวิเคราะห์สถิติบรรยายดังแสดงในตารางที่ 17 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนความพึงพอใจในความสัมพันธ์เชิงคู่รักเฉลี่ยในระดับค่อนข้างสูง ($M = 5.18, SD = 0.89$) มีพิสัยระหว่าง 1.78 ถึง 6.93 คะแนน มีคะแนนรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลเฉลี่ยในระดับต่ำเล็กน้อย ($M = 3.03, SD = 1.17$) มีพิสัยระหว่าง 1.00 ถึง 6.60 คะแนน มีคะแนนรูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยงเฉลี่ยในระดับต่ำเล็กน้อย ($M = 2.96, SD = 1.04$) มีพิสัยระหว่าง 1.00 ถึง 6.00 คะแนน มีคะแนนการอนุমানที่มาของสาเหตุจากคู่รักเฉลี่ยในระดับปานกลาง ($M = 4.57, SD = 1.25$) มีพิสัยระหว่าง 1.00 ถึง 7 คะแนน มีคะแนนการอนุমানที่มาของสาเหตุจากตนเองเฉลี่ยในระดับปานกลาง ($M = 4.13, SD = 1.12$) มีพิสัยระหว่าง 1.00 ถึง 7.00 คะแนน มีคะแนนการอนุমানที่มาของสาเหตุจากความสัมพันธ์เฉลี่ยในระดับปานกลาง ($M = 4.17, SD = 1.35$) มีพิสัยระหว่าง 1.00 ถึง 7.00 คะแนน มีคะแนนการอนุমানความคงทนของสาเหตุเฉลี่ยในระดับต่ำเล็กน้อย ($M = 3.05, SD = 1.29$) มีพิสัยระหว่าง 1.00 ถึง 7.00 คะแนน มีคะแนนการอนุমানการแผ่ขยายของสาเหตุเฉลี่ยในระดับปานกลาง ($M = 4.40, SD = 1.36$) มีพิสัยระหว่าง 1.00 ถึง 7.00 คะแนน มีคะแนนการอนุমানเจตนาของคู่รักเฉลี่ยในระดับปานกลาง ($M = 3.77, SD = 1.42$) มีพิสัยระหว่าง 1.00 ถึง 7.00 คะแนน มีคะแนนการอนุমানแรงจูงใจที่เห็นแก่ตัวเฉลี่ยในระดับปานกลาง ($M = 3.48, SD = 1.56$) มีพิสัยระหว่าง 1.00 ถึง 7.00 คะแนน และมีคะแนนการอนุমানการรับรู้ว่าคุณคู่รักมีความผิดเฉลี่ยในระดับต่ำเล็กน้อย ($M = 3.21, SD = 1.56$) มีพิสัยระหว่าง 1.00 ถึง 7.00 คะแนน

เมื่อวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ที่เป็นตัวแปรต้น และตัวแปรตาม ดังตารางที่ 18 พบว่าตัวแปรรูปแบบความผูกพันทั้งด้านวิตกกังวล รูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยง และตัวแปรรูปแบบการอนุমানทั้งการอนุমানสาเหตุ 5 ด้าน และการอนุমানความรับผิดชอบ 3 ด้านมีสหสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับตัวแปรความพึงพอใจในความสัมพันธ์เชิง-

ตารางที่ 17

คะแนนต่ำสุด คะแนนสูงสุด ค่ามัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรสังเกตได้ 11 ตัวแปร ($N = 454$)

ตัวแปรสังเกตได้	Min	Max	M	SD
relasat	1.78	6.93	5.18	0.89
anx	1.00	6.60	3.03	1.17
avd	1.00	6.00	2.96	1.04
partn	1.00	7.00	4.57	1.25
self	1.00	7.00	4.13	1.12
relat	1.00	7.00	4.17	1.35
stabl	1.00	7.00	3.05	1.29
pervs	1.00	7.00	4.40	1.36
intent	1.00	7.00	3.77	1.42
motiv	1.00	7.00	3.48	1.56
blame	1.00	7.00	3.21	1.40

คู่รัก โดยตัวแปรต้นที่มีสหสัมพันธ์ทางลบกับความพึงพอใจในความสัมพันธ์เชิงคู่รักมากที่สุดได้แก่ ตัวแปรรูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยง ($r = -.70, p < .01$) และรองลงมาได้แก่ตัวแปรรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวล ($r = -.53, p < .01$) ส่วนตัวแปรที่มีสหสัมพันธ์ทางลบน้อยที่สุดคือ ตัวแปรการอนุমানที่มาของสาเหตุจากคู่รัก ($r = -.18, p < .01$)

จากการวิเคราะห์สถิติ Bartlett's test of sphericity ผลปรากฏว่า มีค่าเท่ากับ 2570.01 ($p < .001$) แสดงว่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีไคเซอร์-ไมเยอร์-ออลคิน (Kaiser-Meyer-Olkin measure of sampling adequacy) ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 ($KMO = .87$) ดังตารางที่ 18 แสดงว่าข้อมูลชุดนี้มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง และเหมาะสมกับการนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ และการวิเคราะห์สถิติโมเดลสมการเชิงโครงสร้าง

ตารางที่ 18

ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในแต่ละตัวแปร (N = 454)

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. relasat	(.91)										
2. anx	-.53**	(.91)									
3. avd	-.70**	.55**	(.87)								
4. partn	-.18**	.29**	.15**	(.80)							
5. self	-.22**	.16**	.24**	.33**	(.72)						
6. relat	-.30**	.34**	.25**	.48**	.54**	(.84)					
7. stabl	-.41**	.44**	.36**	.35**	.24**	.45**	(.87)				
8. pervs	-.21**	.30**	.09*	.40**	.25**	.48**	.38**	(.88)			
9. intent	-.36**	.45**	.30**	.62**	.25**	.51**	.61**	.50**	(.85)		
10. motiv	-.40**	.45**	.31**	.51**	.19**	.46**	.61**	.50**	.82**	(.91)	
11. blame	-.34**	.32**	.26**	.45**	.15**	.39**	.52**	.42**	.68**	.74**	(.90)
M	5.18	3.03	2.96	4.57	4.13	4.17	3.05	4.40	3.77	3.48	3.21
SD	0.89	1.17	1.04	1.25	1.12	1.35	1.29	1.36	1.42	1.56	1.40

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บแนวทแยง คือ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy = .87

Bartlett's Test of Sphericity Approx. Chi-Square = 2570.01, $df = 55$, $p = .000$

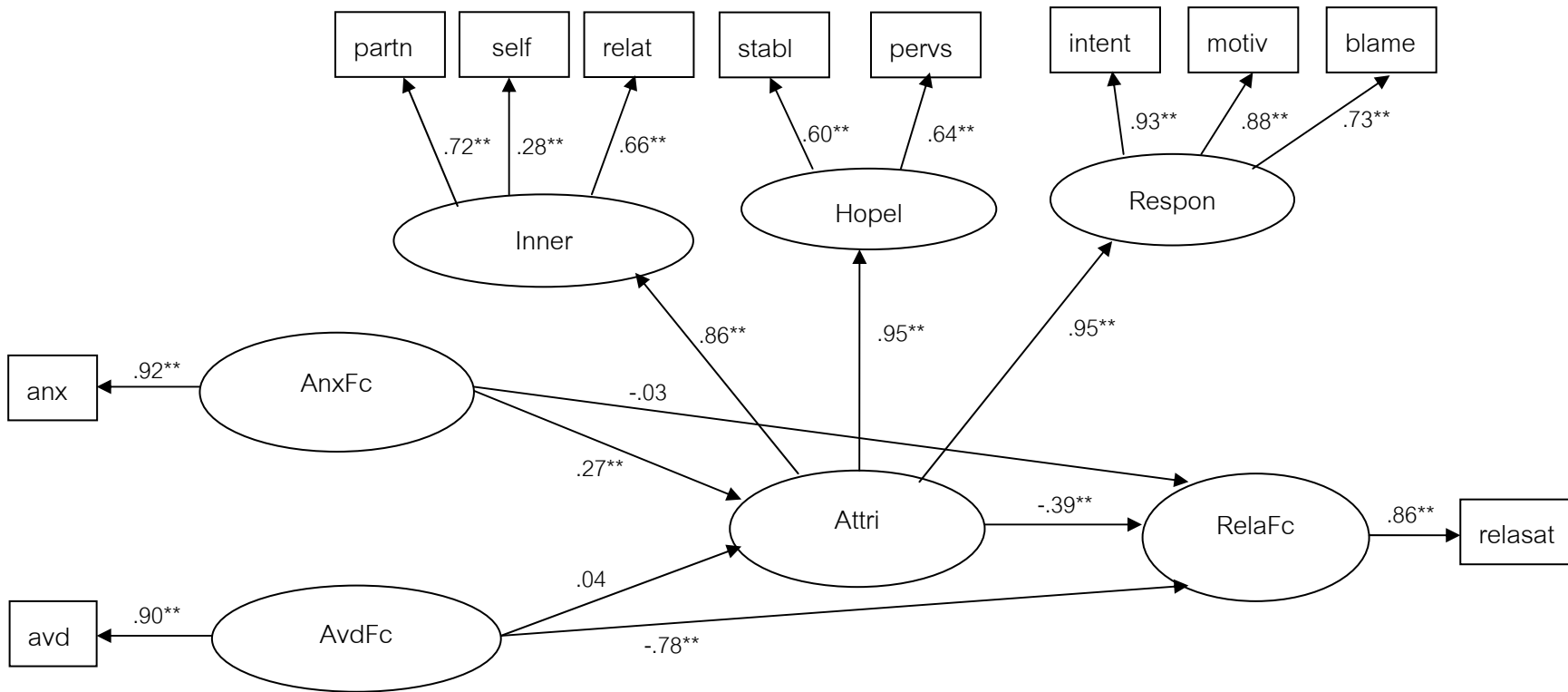
* $p < .05$, สองหาง. ** $p < .01$, สองหาง.

ตอนที่ 3 การทดสอบโมเดลการวัด

ผลการวิเคราะห์โมเดลการวัดเพื่อทดสอบโครงสร้างขององค์ประกอบในแต่ละตัวแปร ก่อนที่จะนำไปวิเคราะห์โมเดลการวิจัยหลัก ผลจากการวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่าโมเดลการวัดของทั้ง 3 ตัวแปรสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยโมเดลความพึงพอใจในความสัมพันธ์มีค่าสถิติไค-สแควร์ (chi-square) เท่ากับศูนย์ ($\chi^2 = 0$, $df = 0$, $p = 1.00$) และค่าประมาณของรากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสอง (RMSEA) มีค่าเท่ากับศูนย์ โมเดลรูปแบบความผูกพันมีค่าสถิติไค-สแควร์ (chi-square) เท่ากับศูนย์ ($\chi^2 = 0$, $df = 0$, $p = 1.00$) และค่าประมาณของรากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสอง (RMSEA) มีค่าเท่ากับศูนย์ และโมเดลรูปแบบการอนุมานในสถานการณ์ทางลบของความสัมพันธ์เชิงคู่รัก มีค่าเท่ากับศูนย์ โมเดลรูปแบบความผูกพันมีค่าสถิติไค-สแควร์ (chi-square) เท่ากับ 11.41 ($\chi^2 = 11.41$, $df = 5$, $p = .08$) และค่าประมาณของรากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสอง (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.01 โดยรายละเอียดของโมเดลทั้งสามปรากฏในภาคผนวก ค

ตอนที่ 4 การทดสอบสมมติฐานของโมเดลการวิจัยหลัก

จากการวิเคราะห์อิทธิพลของรูปแบบความผูกพัน และรูปแบบการอนุมานสาเหตุ และการอนุมานความรับผิดชอบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ด้วยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง พบว่าภายหลังการปรับแก้โดยอนุโลมให้ความคลาดเคลื่อนของตัวแปรสังเกตได้สามารถสัมพันธ์กันได้ ผลปรากฏว่า โมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ซึ่งมีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 16.10$, $df = 15$, $p = .38$) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI = .99) ที่มีค่าเข้าใกล้ 1 และค่าประมาณของรากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสอง (RMSEA = .01) รวมถึงค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR = .02) ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ศูนย์ ดังภาพที่ 12 รายละเอียดของอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมแยกวิเคราะห์ตามสมมติฐานของการวิจัยดังนี้

$\chi^2 = 16.10, df = 15, p = .38, GFI = .99, RMSEA = .01, RMR = .02$

** $p < .01$.

ภาพที่ 12 ผลการวิเคราะห์โมเดลการวิจัยหลัก

สมมติฐานข้อที่ 1 รูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลมีอิทธิพลทางตรงทางลบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ และมีอิทธิพลทางอ้อมทางลบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ส่งผ่านรูปแบบการอนุมาน

ผลการวิจัยสนับสนุนสมมติฐานข้อที่หนึ่งบางส่วน เมื่อพิจารณาจากโมเดลดังภาพที่ 12 และตารางที่ 19 พบว่ารูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลไม่มีอิทธิพลทางตรงทางลบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ ซึ่งค่าอิทธิพลที่ได้อยู่ในระดับต่ำมากคือเท่ากับ $-.03$ และไม่ถึงระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$) อย่างไรก็ตามพบอิทธิพลทางอ้อมทางลบโดยส่งผ่านองค์ประกอบลำดับสองของรูปแบบการอนุมาน โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ $-.11$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) โดยรวมแล้วตัวแปรรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลส่งอิทธิพลรวมทางลบไปยังความพึงพอใจในความสัมพันธ์เท่ากับ $-.14$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

สมมติฐานข้อที่ 2 รูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยงมีอิทธิพลทางตรงทางลบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ และมีอิทธิพลทางอ้อมทางลบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ส่งผ่านรูปแบบการอนุมาน

ผลการวิจัยสนับสนุนสมมติฐานข้อที่สองบางส่วน เมื่อพิจารณาจากโมเดลดังภาพที่ 12 และตารางที่ 19 พบว่ารูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยงส่งอิทธิพลทางตรงทางลบไปยังความพึงพอใจในความสัมพันธ์ตามสมมติฐาน โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ $-.78$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) แต่อิทธิพลทางอ้อมทางลบซึ่งส่งผ่านองค์ประกอบลำดับสองของรูปแบบการอนุมาน มีค่าอิทธิพลอยู่ในระดับต่ำมากคือ $-.01$ และไม่ถึงระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$) โดยรวมแล้วตัวแปรรูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยงส่งอิทธิพลรวมทางลบไปยังความพึงพอใจในความสัมพันธ์เท่ากับ $-.80$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$)

ตารางที่ 19

อิทธิพลทางตรง ทางอ้อม อิทธิพลรวม และค่าสหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ ($N = 454$)

Construct		Attri			RelaFc		
		DE	IE	TE	DE	IE	TE
AnxFc	<i>b</i>	.27	-	.27	-.03	-.11	-.14
	<i>SE</i>	(.04)	-	(.04)	(.06)	(.02)	(.06)
	<i>t</i>	6.57**	-	6.57**	-0.53	-6.57**	-2.28*
	β	.51	-	.51	-.03	-.11	-.14
AvdFc	<i>b</i>	.04	-	.04	-.78	-.01	-.80
	<i>SE</i>	(.04)	-	(.04)	(.06)	(.01)	(.06)
	<i>t</i>	0.98	-	0.98	-12.27**	-0.98	-12.36**
	β	.07	-	.07	-.78	-.01	-.80
Attri	<i>b</i>	-	-	-	-.39	-	-.39
	<i>SE</i>	-	-	-	-	-	-
	<i>t</i>	-	-	-	-	-	-
	β	-	-	-	-.21	-	-.21
			$R^2 = .31$		$R^2 = .83$		
χ^2	16.10, $df = 15$, $p = 0.38$						
RMSEA	.01						
RMR	.02						
GFI	.99						
	RelaFc	Attri	Inner	Hopel	Respon	AnxFc	AvdFc
RelaFc	1.00						
Attri	-.54	1.00					
Inner	-.47	.86	1.00				
Hopel	-.51	.95	.92	1.00			
Respon	-.52	.95	.82	.90	1.00		
AnxFc	-.65	.55	.48	.52	.53	1.00	
AvdFc	-.89	.40	.34	.37	.38	.64	1.00

* $p < .05$, หนึ่งหาง. ** $p < .01$, หนึ่งหาง.

สมมติฐานข้อที่ 3 การอนุมานที่มาของสาเหตุภายในความสัมพันธ์ การอนุมานความสิ้นหวัง และการอนุมานความรับผิดชอบ มีอิทธิพลทางตรงทางลบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์

ผลการวิจัยสนับสนุนสมมติฐาน เมื่อพิจารณาจากโมเดลดังภาพที่ 12 และตารางที่ 19 พบว่าองค์ประกอบลำดับสองของรูปแบบการอนุมาน มีอิทธิพลทางตรงทางลบโดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ $-.39$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$)

สมมติฐานข้อที่ 4 รูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลมีอิทธิพลทางตรงทางบวกต่อการอนุมานที่มาของสาเหตุภายในความสัมพันธ์ การอนุมานความสิ้นหวัง และการอนุมานความรับผิดชอบ

ผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมติฐาน เมื่อพิจารณาจากโมเดลดังภาพที่ 12 และตารางที่ 19 พบว่ารูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลส่งอิทธิพลทางตรงทางบวกไปยังองค์ประกอบลำดับสองของรูปแบบการอนุมาน โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ $.27$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$)

สมมติฐานข้อที่ 5 รูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยงมีอิทธิพลทางตรงทางบวกต่อการอนุมานที่มาของสาเหตุภายในความสัมพันธ์ การอนุมานความสิ้นหวัง และการอนุมานความรับผิดชอบ

ผลการวิจัยไม่สนับสนุนสมมติฐานเมื่อพิจารณาจากโมเดลดังภาพที่ 12 และตารางที่ 19 พบว่ารูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยงไม่มีอิทธิพลทางตรงทางบวกต่อองค์ประกอบลำดับสองของรูปแบบการอนุมาน เพราะมีค่าอิทธิพลที่ต่ำมากคือ $.04$ และไม่ถึงระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$)

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) จากตารางที่ 19 พบว่าองค์ประกอบรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวล และองค์ประกอบรูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยง สามารถอธิบายความแปรปรวนขององค์ประกอบลำดับสองของรูปแบบการอนุมานได้ร้อยละ 31 และองค์ประกอบรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวล องค์ประกอบรูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยง และองค์ประกอบลำดับสองของรูปแบบการอนุมานสามารถอธิบายความแปรปรวนขององค์ประกอบความพึงพอใจในความสัมพันธ์ได้ร้อยละ 83

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมด 11 ตัวแปร ดังภาพที่ 12 ตารางที่ 20 และตารางที่ 21 เพื่อดูความสำคัญของตัวแปรสังเกตได้ในแต่ละองค์ประกอบ โดยพบรายละเอียดดังนี้

1) องค์ประกอบความพึงพอใจในความสัมพันธ์ มีตัวแปรสังเกตได้ 1 ตัวแปร โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ .86 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) สามารถอธิบายความแปรปรวนขององค์ประกอบได้ร้อยละ 74

2) องค์ประกอบรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลมีตัวแปรสังเกตได้ 1 ตัวแปร โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ .92 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) สามารถอธิบายความแปรปรวนขององค์ประกอบได้ร้อยละ 82

3) องค์ประกอบรูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยงมีตัวแปรสังเกตได้ 1 ตัวแปร โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ .90 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) สามารถอธิบายความแปรปรวนขององค์ประกอบได้ร้อยละ 81

4) องค์ประกอบการอนุเคราะห์มาของสาเหตุภายในความสัมพันธ์ มีตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร โดยตัวแปรการอนุเคราะห์มาของสาเหตุจากคู่รักมีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากที่สุดเท่ากับ .72 ($p < .01$) สามารถอธิบายความแปรปรวนขององค์ประกอบได้ร้อยละ 51 รองลงมาได้แก่ตัวแปรการอนุเคราะห์มาของสาเหตุจากความสัมพันธ์โดยมีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ .66 ($p < .01$) สามารถอธิบายความแปรปรวนขององค์ประกอบได้ร้อยละ 44 และตัวแปรการอนุเคราะห์มาของสาเหตุจากตนเองมีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานน้อยที่สุดเท่ากับ .28 ($p < .01$) ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนขององค์ประกอบได้ร้อยละ 8

5) องค์ประกอบการอนุเคราะห์ความสิ้นหวัง มีตัวแปรสังเกตได้ 2 ตัวแปร โดยตัวแปรการอนุเคราะห์การแผ่ขยายของสาเหตุมีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากที่สุดเท่ากับ .64 ($p < .01$) สามารถอธิบายความแปรปรวนขององค์ประกอบได้ร้อยละ 41 และตัวแปรการอนุเคราะห์ความคงทนของสาเหตุมีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ .60 ($p < .01$) สามารถอธิบายความแปรปรวนขององค์ประกอบได้ร้อยละ 36

6) องค์ประกอบการอนุเคราะห์ความรับผิดชอบ มีตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร โดยตัวแปรการอนุเคราะห์เจตนาของคู่รักมีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากที่สุดเท่ากับ .93 ($p < .01$) สามารถอธิบายความแปรปรวนขององค์ประกอบได้ร้อยละ 87 รองลงมาได้แก่ตัวแปรการอนุเคราะห์แรงจูงใจที่เห็นแก่ตัวของคู่รักโดยมีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ .88 ($p < .01$) สามารถอธิบายความแปรปรวนขององค์ประกอบได้ร้อยละ 77 และตัวแปรการอนุเคราะห์การรับรู้ว่าคุณคู่รักมีความผิดมีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานน้อยที่สุดเท่ากับ .73 ($p < .01$) สามารถอธิบายความแปรปรวนขององค์ประกอบได้ร้อยละ 53

ตารางที่ 20

แสดงค่าน้ำหนักบรรจุของตัวแปรสังเกตได้ต่อตัวแปรแฝง เฉพาะตัวแปรรูปแบบการอนุมาน (N = 454)

First Order	Inner				Hopel				Respon				R ²
	b	SE	t	B	b	SE	t	B	b	SE	t	B	
partn	0.90	-	-	.72	-	-	-	-	-	-	-	-	.51
self	0.31	0.07	4.70**	.28	-	-	-	-	-	-	-	-	.08
relat	0.89	0.08	10.72**	.66	-	-	-	-	-	-	-	-	.44
stabl	-	-	-	-	0.78	-	-	.60	-	-	-	-	.36
pervs	-	-	-	-	0.87	0.11	7.75**	.64	-	-	-	-	.41
intent	-	-	-	-	-	-	-	-	1.32	-	-	.93	.87
motiv	-	-	-	-	-	-	-	-	1.37	0.07	21.01**	.88	.77
blame	-	-	-	-	-	-	-	-	1.02	0.06	16.43**	.73	.53
Second Order	Attri												R ²
	b	SE	t	B									
Inner	1.60	0.13	12.58**	.86									.74
Hopel	1.76	0.20	8.95**	.95									.90
Respon	1.77	0.12	14.78**	.95									.91

**p < .01, หนึ่งหาง.

ตารางที่ 21

แสดงค่าน้ำหนักบรรจุของตัวแปรสังเกตได้ต่อตัวแปรแฝง เฉพาะตัวแปรรูปแบบความผูกพัน และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ (N = 454)

	AnxFc				AvdFc				RelaFC				R ²
	b	SE	t	B	b	SE	t	B	b	SE	t	B	
anx	1.08	0.04	25.68**	.92	-	-	-	-	-	-	-	-	.82
avd	-	-	-	-	0.94	0.04	24.68**	.90	-	-	-	-	.81
relasat	-	-	-	-	-	-	-	-	0.76	-	-	.86	.74

**p < .01, หนึ่งหาง.

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบอันดับสองของรูปแบบการอนุมานพบว่า ค่าน้ำหนักบรรจุมาตรฐานขององค์ประกอบลำดับหนึ่งของรูปแบบการอนุมานของ องค์ประกอบรูปแบบการอนุมานความรับผิดชอบ และองค์ประกอบรูปแบบการอนุมานด้านความสิ้นหวัง โดยทั้งสององค์ประกอบมีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน คือ .95 ($p < .01$) สามารถอธิบายความแปรปรวนขององค์ประกอบอันดับสองของรูปแบบการอนุมานได้ร้อยละ 91 และ 90 ตามลำดับ ส่วนองค์ประกอบรูปแบบการอนุมานด้านที่มาของสาเหตุจากความสัมพันธ์มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานน้อยกว่าเล็กน้อย คือเท่ากับ .86 ($p < .01$) สามารถอธิบายความแปรปรวนขององค์ประกอบอันดับสองของรูปแบบการอนุมานได้ร้อยละ 74

โดยสรุปแล้วตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์มากที่สุดได้แก่อิทธิพลทางตรงจากรูปแบบความผูกพันด้านหลักหนี้ รองลงมาได้แก่อิทธิพลทางตรงจากรูปแบบการอนุมาน และสุดท้ายคืออิทธิพลทางอ้อมของรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลซึ่งส่งผ่านรูปแบบการอนุมาน ผลการทดสอบสมมติฐานสรุปดังตารางที่ 22

ตารางที่ 22

สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ข้อที่	สมมติฐาน	ผลการทดสอบ		
		สนับสนุน	สนับสนุน บางส่วน	ปฏิเสธ
1	รูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลมีอิทธิพลทางตรงทางลบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ และมีอิทธิพลทางอ้อมทางลบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ส่งผ่านการอนุमान		√	
2	รูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยงมีอิทธิพลทางตรงทางลบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ และมีอิทธิพลทางอ้อมทางลบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ส่งผ่านการอนุमान		√	
3	การอนุमानที่มาของสาเหตุภายในความสัมพันธ์ การอนุमानความสิ้นหวัง และการอนุमानความรับผิดชอบ มีอิทธิพลทางตรงทางลบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์	√		
4	รูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลมีอิทธิพลทางตรงทางบวกต่อการอนุमानที่มาของสาเหตุภายในความสัมพันธ์ การอนุमानความสิ้นหวัง และการอนุमानความรับผิดชอบ	√		
5	รูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยงมีอิทธิพลทางตรงทางบวกต่อการอนุमानที่มาของสาเหตุภายในความสัมพันธ์ การอนุमानความสิ้นหวัง และการอนุमानความรับผิดชอบ			√

บทที่ 4

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของรูปแบบความผูกพันทั้งด้านวิตกกังวล และด้านหลีกเลี่ยงในความสัมพันธ์เชิงคู่รักต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยส่งผ่านรูปแบบการอนุমানสถานการณ์ทางลบเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงคู่รักในมิติของที่มาของสาเหตุ ความคงทนของสาเหตุ การแผ่ขยายของสาเหตุไปยังสถานการณ์อื่น และการอนุমানความรับผิดชอบ ไปยังความพึงพอใจในความสัมพันธ์ การอภิปรายผลจำแนกออกเป็น 4 ตอน เรียงลำดับตามความสัมพันธ์ย่อยระหว่างตัวแปร ไปยังภาพรวมของโมเดลการวิจัย เพื่อความสะดวกในการอธิบายอิทธิพลระหว่างตัวแปรที่ไม่มีอิทธิพลส่งผ่าน ก่อนที่จะอธิบายอิทธิพลในตัวแปรที่ซับซ้อนมากกว่าที่มีอิทธิพลส่งผ่าน

ตอนที่ 1 อิทธิพลของรูปแบบความผูกพันต่อรูปแบบการอนุमानในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก

ตอนที่ 2 อิทธิพลของรูปแบบการอนุमानในความสัมพันธ์เชิงคู่รักต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์

ตอนที่ 3 อิทธิพลของรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์

ตอนที่ 4 อิทธิพลของรูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยงต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์

ตอนที่ 1 อิทธิพลของรูปแบบความผูกพันต่อรูปแบบการอนุमानในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก

จากการวิเคราะห์โมเดลความพึงพอใจในความสัมพันธ์ หรือโมเดลหลักของการวิจัย พบว่าสมมติฐานที่ 4 คือ รูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลมีอิทธิพลทางตรงทางบวกต่อการอนุमानที่มาของสาเหตุภายในความสัมพันธ์ การอนุमानความสิ้นหวัง และการอนุमानความรับผิดชอบ แต่สมมติฐานข้อที่ 5 คือ รูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยงมีอิทธิพลทางตรงทางบวกต่อการอนุमानที่มาของสาเหตุภายในความสัมพันธ์ การอนุमानความสิ้นหวังและการอนุमानความรับผิดชอบ ได้รับการปฏิเสธ

เมื่อพิจารณางานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบความผูกพันในความสัมพันธ์เชิงคู่รักของ Bartholomew (1990 อ้างถึงใน Bartholomew & Horowitz, 1991) ที่เสนอว่า บุคคลที่มีโมเดลของตนเองที่แสดงถึงระดับการยึดติดที่สูง หรือบุคคลที่มีคะแนนรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลสูงตามการวัดของ Brennan, Clark, และ Shaver (1998 อ้างถึงใน Fraley et al., 2000) ที่ใช้ใน

การวิจัยครั้งนี้ จะมีความวิตกกังวลในความสัมพันธ์ว่าตนเองจะมีคุณค่าเพียงพอที่คู่รักจะรักหรือไม่ มีความหวาดระแวงว่าคู่รักจะเลิกรักตนหรือทอดทิ้งตนไป ซึ่งการมองตนเองในลักษณะนี้ทำให้บุคคลขาดความสุขในความสัมพันธ์กับคู่รัก แม้ว่าบุคคลจะไม่ได้ประสบกับเหตุการณ์ที่คู่รักมีท่าทีหรือแนวโน้มที่จะไม่รักตนหรือทอดทิ้งตน หรือทำไม่ดีกับตนอย่างชัดเจน แต่บุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลสูงจะมีกระบวนการทางปัญญาที่ไวต่อเหตุการณ์ทางลบที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ และจะตีความว่าเป็นเพราะความด้อยค่าของตนได้ไวกว่าบุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลต่ำ นอกจากนี้บุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันลักษณะนี้จะเก็บความทรงจำสถานการณ์ที่ตอกย้ำว่าตนไม่มีคุณค่า และมีแนวโน้มที่จะถูกทอดทิ้งได้ชัดเจนกว่า และระลึกถึงความทรงจำนั้นได้ง่ายกว่า (Baldwin, 1995, Baldwin, et al., 1996) ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า บุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลสูง ล้วนมีพื้นฐานที่เอื้อต่อการมองความสัมพันธ์ในแง่ลบ สอดคล้องกับการมองโลกในแง่ร้ายตามทฤษฎีรูปแบบการอธิบายของ Seligman (1990)

เมื่อบุคคลพบกับสถานการณ์ทางลบที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของตนและคู่รัก บุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลสูงจะมองว่าสาเหตุมาจากตนเอง เนื่องจากมองเห็นคุณค่าของตนเองในบริบทของความสัมพันธ์ต่ำ และกังวลว่าตนเองจะทำผิดเมื่ออยู่ในความสัมพันธ์เสมอ หรืออาจมองว่าสถานการณ์มีสาเหตุมาจากคู่รัก หรือมาจากลักษณะความสัมพันธ์ด้วยเช่นกัน เพราะตนมีความหวาดระแวงว่าคู่รักจะทอดทิ้ง หรือเลิกหาความสัมพันธ์ที่มีอยู่ เช่นเดียวกับการมองว่าเรื่องราวไม่ดีนั้นเกิดขึ้นโดยเจตนา โดยแรงจูงใจของคู่รัก และรับรู้ว่าคู่รักมีความผิดที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ไม่ดีขึ้น เนื่องจากมีความคิดว่าตนไม่มีคุณค่าควรต่อการได้รับสิ่งที่ดีจากความสัมพันธ์เป็นพื้นฐาน และจากการที่บุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลมีความไวต่อการระลึกและจดจำสถานการณ์ทางลบด้วย ยิ่งก็ทำให้เชื่อมโยงเรื่องที่ไม่ดีไปยังสถานการณ์อื่น ๆ ได้ง่ายกว่า และมองว่าอนาคตก็มักจะเกิดเรื่องราวไม่ดีขึ้นอีก โดยผลเสียของรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลต่อรูปแบบการอนุมานซึ่งสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 4 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Collins (1996), Collins และคณะ (2006) และ Gallo และ Smith (2001) รวมถึงงานวิจัยในประเทศไทยโดย อรพรรณ ภารพบ (2546)

ส่วนบุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยงสูง หรือโมเดลของผู้อื่นที่แสดงระดับการหลีกเลี่ยงสูง (Bartholomew, 1990 อ้างถึงใน Bartholomew & Horowitz, 1991) จะมองว่าผู้อื่นไม่มีคุณค่าเพียงพอที่ตนเองจะรัก และไม่ควรเชื่อใจ หรือไม่ควรคิดที่จะพึ่งพาผู้อื่น ซึ่งมักจะจดจำและระลึกเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ไม่ดีเกี่ยวกับผู้อื่น และเหตุการณ์ที่ผู้อื่นทำในสิ่งที่ตนเองลดความเชื่อใจ หรือผิดหวังมากกว่าบุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยงต่ำ (Baldwin, 1995, Baldwin, et al., 1996) ซึ่งเป็นที่มาของการตั้งสมมติฐานข้อที่ 5 จากการที่บุคคลมีลักษณะพื้นฐานที่ไม่เชื่อใจและไม่เห็นคุณค่าของผู้อื่น เมื่อพบกับสถานการณ์ทางลบ ก็น่าจะมองว่าสาเหตุมาจาก

ผู้อื่น และผู้อื่นมีความตั้งใจ มีเจตนาที่เห็นแก่ตัว และรับรู้ว่ามีคามผิดที่สมควรถูกกล่าวโทษ เพราะตนไม่เชื่อใจว่าผู้อื่นต้องการจะทำสิ่งที่ดีต่อตน รวมถึงการมองว่าสาเหตุเกิดมาจากตนเอง เพราะไม่คาดหวังว่าจะพบความสัมพันธ์ที่ดี และยอมรับได้มากกว่าที่ตนเองทำเรื่องไม่ดีต่อความสัมพันธ์ และสุดท้ายบุคคลจะมองว่าสาเหตุมีความคงทน และแผ่ขยายไปยังสถานการณ์อื่น เพราะมีแนวโน้มที่จะหลีกเลี่ยงจากความสัมพันธ์ แต่ผลการวิเคราะห์โมเดลปฏิเสณสมมติฐานในส่วนนี้ คือไม่พบอิทธิพลของรูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยงต่อรูปแบบการอนุমান

สาเหตุที่ทำให้สมมติฐานข้อนี้ไม่ได้รับการสนับสนุน ส่วนหนึ่งเป็นผลที่สอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้า โดยในงานวิจัยของ อรพรรณ ภารพ (2546) พบว่ารูปแบบความผูกพันแบบหมางเมินหรือรูปแบบที่มีคะแนนด้านหลีกเลี่ยงสูง และด้านวิตกกังวลต่ำ จะไม่อนุমানที่มาของสาเหตุ ความคงทนของสาเหตุ และการแผ่ขยายของสาเหตุแตกต่างไปจากบุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันแบบอื่น ๆ ในสถานการณ์ทางลบที่มีผลกระทบต่อตน ซึ่ง อรพรรณ ภารพ อธิบายไว้ว่า น่าจะเป็นเพราะบุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันแบบหมางเมินใส่ใจตนเองในบริบทของความสามารถ มากกว่าในบริบทของความสัมพันธ์

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาตารางที่ 19 สังเกตได้ว่าองค์ประกอบรูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยง มีสหสัมพันธ์กับองค์ประกอบรูปแบบการอนุमानในระดับปานกลาง คือ .40 แต่อิทธิพลทางตรงของรูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยงต่อรูปแบบการอนุमानกลับมีค่าเพียง .04 ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมาก โดยความแตกต่างระหว่างทั้งสองค่าสามารถกล่าวได้ว่ารูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยงมีความสัมพันธ์ต่อรูปแบบการอนุमानเช่นเดียวกันกับรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวล แต่ในส่วนของค่าอิทธิพลที่อยู่ในระดับต่ำมาก น่าจะมีสาเหตุมาจากการที่อิทธิพลถูกส่งผ่านโดยเส้นทางอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของความคลาดเคลื่อนในการวัด (measurement error) ซึ่งผลในส่วนนี้ควรได้รับการศึกษา และพัฒนาเพิ่มเติมในการวิจัยครั้งต่อไป

นอกจากนี้ส่วนหนึ่งที่เราควรได้รับความสนใจคือความแตกต่างทางวัฒนธรรม จากการที่ผลที่ได้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยในต่างประเทศ อาจจะเป็นการสะท้อนถึงความแตกต่างของลักษณะของความสัมพันธ์เชิงคู่รักที่เกิดจากความแตกต่างระหว่างสังคมตะวันตก และสังคมตะวันออก เช่น ความแตกต่างในด้านวัฒนธรรมปัจเจกนิยม หรือคตินิยมหมู่ ซึ่งเป็นข้อค้นพบใหม่ที่ น่าสนใจเช่นกัน ดังนั้นผลของรูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยงที่สูงในความสัมพันธ์จึงเป็นประเด็นที่ควรได้รับการศึกษาต่อไป

ตอนที่ 2 อิทธิพลของรูปแบบการอนุมานในความสัมพันธ์เชิงคู่รักต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์

จากการวิเคราะห์โมเดลความพึงพอใจในความสัมพันธ์ หรือโมเดลหลักของการวิจัย พบว่าสมมติฐานข้อที่ 3 คือ การอนุมานที่มาของสาเหตุภายในความสัมพันธ์ การอนุมานความสิ้นหวัง และการอนุมานความรับผิดชอบ มีอิทธิพลทางตรงทางลบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ ได้รับการสนับสนุน

ผลการวิจัยตามสมมติฐานในข้อที่ 3 สอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการอนุมาน และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ เช่นเดียวกับการอนุมานสาเหตุทางลบในสถานการณ์อื่น ๆ คือเมื่อบุคคลมองว่าสาเหตุที่ก่อให้เกิดสถานการณ์ทางลบนั้นไม่ได้มาจากสถานการณ์หรือสิ่งอื่นภายนอก แต่มาจากตนเอง อีกทั้งสาเหตุนั้นจะคงทนและไม่เปลี่ยนแปลงไปง่าย ๆ และสาเหตุนั้นจะแผ่ขยายก่อให้เกิดผลเสียต่อสถานการณ์อื่น ๆ ด้วยแล้ว การอนุมานในลักษณะนี้จะนำไปสู่การมองโลกในแง่ร้าย สิ้นหวังที่จะดีขึ้น หรือแก้ไขสิ่งต่าง ๆ ให้ดีขึ้น (Seligman, 1990) ในบริบทของความสัมพันธ์เชิงคู่รัก เมื่อพบกับสถานการณ์ทางลบที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ หากบุคคลอนุมานว่าสาเหตุของสถานการณ์เกิดจากสิ่งที่อยู่ภายในความสัมพันธ์ได้แก่ ตนเอง คู่รัก และลักษณะความสัมพันธ์ ไม่ได้เกิดจากสิ่งอื่น ๆ ภายนอก ก็จะนำไปสู่ความเศร้าหรือความรู้สึกผิด และความไม่พอใจในคู่รักหรือความสัมพันธ์ที่มีอยู่ และหากบุคคลอนุมานว่าสาเหตุที่ทำให้เกิดสถานการณ์ทางลบนั้นคงทนไม่เปลี่ยนแปลงง่าย ๆ และจะส่งผลแผ่ขยายไปยังสถานการณ์อื่น ๆ ด้วย บุคคลก็จะสิ้นหวังและคิดว่าในอนาคตทั้งในสถานการณ์เช่นนี้และสถานการณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์จะเกิดเหตุการณ์ไม่ดีขึ้นอีกโดยจะไม่สามารถแก้ไขสิ่งใดได้ นอกจากนี้หากบุคคลอนุมานว่าคู่รักมีเจตนา และมีแรงจูงใจที่ทำให้เกิดเหตุการณ์นั้น และรับรู้ว่าคุณามีความผิดก็จะทำให้บุคคลมองคู่รักในแง่ลบ และอาจจะทำให้เกิดความขัดแย้งยิ่งขึ้นภายในความสัมพันธ์ สิ่งที่กำลังมาเหล่านี้นี้ล้วนทำให้บุคคลมีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ต่ำ (Fincham & Bradbury, 1992)

ตอนที่ 3 อิทธิพลของรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์

จากการวิเคราะห์โมเดลความพึงพอใจในความสัมพันธ์ หรือโมเดลหลักของการวิจัย พบว่าสมมติฐานข้อที่ 1 คือ รูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลมีอิทธิพลทางตรงทางลบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ และมีอิทธิพลทางอ้อมทางลบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ส่งผ่านรูปแบบการอนุมาน ได้รับการสนับสนุนเฉพาะอิทธิพลทางอ้อม

บุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลสูง จะมีระดับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ต่ำ ดังที่กล่าวไว้ในตอนที่ 1 ว่าบุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลสูงจะคิดว่าตนเองไม่มีคุณค่าเพียงพอที่จะได้รับความรักจากคนรัก กลัวที่จะถูกคนรักทอดทิ้ง และยังมีกระบวนการทางปัญญาที่จะจดจำ และตีความเหตุการณ์ให้สอดคล้องกับความวิตกกังวลของตนเองว่าคู่รักมีแนวโน้มที่จะเลิกรักตน และทอดทิ้งตน จากการที่ความพึงพอใจในความสัมพันธ์เป็นการรับรู้เชิงอัตนัยซึ่งขึ้นอยู่กับการตีความของบุคคลว่าพึงพอใจความสัมพันธ์ระหว่างตนกับคู่รักหรือไม่ ดังนั้นบุคคลซึ่งมีรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลสูงตีความว่าตนพึงพอใจในความสัมพันธ์ได้ยาก เพราะเกิดความวิตกกังวลในความสัมพันธ์บ่อยครั้ง และรับรู้เหตุการณ์ทางลบได้ไวกว่าเหตุการณ์ทางบวก ซึ่งงานวิจัยของ Cozzarelli, Hoekstra, และ Bylsma (2000) ก็พบว่าบุคคลที่มีโมเดลของตนเองที่ไม่ดี หรือเทียบได้กับผู้ที่ มีรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลสูงในงานวิจัย จะมีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ต่ำกว่าบุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลต่ำ

แม้ผลการทดสอบโมเดลจะพบว่ารูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ แต่เป็นการแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างที่ชัดเจนของกลไกของรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลที่ส่งผ่านรูปแบบการอนุมานไปยังความพึงพอใจในความสัมพันธ์ จากที่ได้กล่าวไปแล้วในการอภิปรายตอนที่ 1 รูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลมีอิทธิพลทางตรงทางลบต่อรูปแบบการอนุมานทางลบ และจากที่ได้กล่าวไปแล้วในการอภิปรายในตอนที่ 2 รูปแบบการอนุมานมีอิทธิพลทางตรงทางลบต่อระดับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ และเมื่อพิจารณาอิทธิพลทางอ้อมดังตารางที่ 19 โดยผลการวิเคราะห์พบอิทธิพลทางอ้อมจากรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลที่ส่งผ่านรูปแบบการอนุมานไปยังความพึงพอใจในความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า การที่บุคคลมองตนเองว่าไม่มีคุณค่าที่จะได้รับความรัก มีความหวาดระแวงว่าคู่รักจะไม่รักตน และวิตกกังวลที่จะถูกทอดทิ้งไม่ใช่สิ่งที่ทำให้บุคคลขาดความพึงพอใจในความสัมพันธ์โดยตรง แต่เมื่อบุคคลประสบเหตุการณ์ทางลบที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ บุคคลจะอนุมานทางลบหรืออนุมานว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเกิดจากตนเอง คู่รัก หรือลักษณะความสัมพันธ์ และอนุมานว่าสาเหตุจะคงทน และแผ่ขยายไปยังสถานการณ์อื่น ๆ อีกทั้งมองว่าสถานการณ์ที่เกิดขึ้นมาจากเจตนา และแรงจูงใจที่เห็นแก่ตัวของคู่รัก และคู่รักควรได้รับการกล่าวโทษสำหรับผลเสียที่เกิดขึ้น ซึ่งการอนุมานในลักษณะนี้คือสาเหตุส่งผลให้ผู้ที่ มีรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลสูงมีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ที่ต่ำลง

อย่างไรก็ตามผลการวิเคราะห์พบความสัมพันธ์บางส่วนกับงานวิจัยของ Sumer และ Cozzarelli (2004) ที่ศึกษาในลักษณะใกล้เคียงกับงานวิจัยครั้งนี้ และพบว่ารูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลส่งอิทธิพลทางอ้อมต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยส่งผ่านการอนุมานสถานการณ์ทางลบในความสัมพันธ์เชิงคู่รักเป็นอิทธิพลหลัก เส้นอิทธิพลของโมเดลของตนเองที่ดี

หรือค่ากลับของคะแนนรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวล ที่ส่งไปยังรูปแบบการอนุมานมีค่าเท่ากับ $-.32$ ($p < .01$) และเส้นอิทธิพลของรูปแบบการอนุมานที่ส่งไปยังความพึงพอใจในความสัมพันธ์มีค่าเท่ากับ $-.56$ ($p < .01$) เมื่อเทียบกับเส้นอิทธิพลของโมเดลของตนเองที่ดีที่สุดที่ส่งไปยังความพึงพอใจในความสัมพันธ์ $.14$ ($p < .05$) แสดงให้เห็นว่ามีอิทธิพลทางอ้อมส่งผ่านรูปแบบการอนุมานมากกว่าอิทธิพลทางตรง

นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวล และด้านหลักหนี ยังคงขาดความชัดเจน และอาจทำให้เกิดผลการวิเคราะห์อิทธิพลของรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลและความพึงพอใจในความสัมพันธ์ที่คลาดเคลื่อน หากอิทธิพลทางตรงของรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลที่มีต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์อาจจะส่งผ่านรูปแบบความผูกพันด้านหลักหนี จากตารางที่ 19 พบค่าสหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบรูปแบบความผูกพันทั้งสองในระดับปานกลาง โดยมีค่าเท่ากับ $.64$ ซึ่งในทางทฤษฎีแล้วทั้งสองมิติควรมีอิสระจากกัน แม้ค่าความสัมพันธ์นี้จะไม่ขัดแย้งกับงานวิจัยก่อนหน้า เช่น งานของ Butzer และ Campbell (2000) และ Gallo และ Smith (2001) ที่พบความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบความผูกพันทั้งสองมิติในระดับปานกลางเช่นกัน นอกจากนี้เมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวล และองค์ประกอบความพึงพอใจในความสัมพันธ์ ที่มีค่าเท่ากับ $-.65$ เมื่อเปรียบเทียบกับค่าอิทธิพลรวมขององค์ประกอบรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวล ต่อองค์ประกอบความพึงพอใจในความสัมพันธ์ ที่มีค่าเพียง $-.14$ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารูปแบบความผูกพันควรจะมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ที่สูงกว่านี้ โดยค่าอิทธิพลที่หายไปอาจจะส่งผ่านไปบนเส้นทางอื่น โดยเฉพาะความคลาดเคลื่อนของการวัด จุดบกพร่องในส่วนนี้อาจยังสามารถแก้ไขได้ในอนาคต เพื่อโมเดลที่แสดงอิทธิพลของรูปแบบความผูกพันต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ที่แม่นยำยิ่งขึ้น

ความแตกต่างในส่วนนี้ที่แตกต่างจากผลการวิจัยในต่างประเทศ ยังสามารถอธิบายได้ว่าเกิดจากผลของความแตกต่างทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นข้อค้นพบใหม่ที่น่าสนใจ โดยรายละเอียดในส่วนนี้ควรจะได้รับการศึกษาต่อไป

ตอนที่ 4 อิทธิพลของรูปแบบความผูกพันด้านหลักหนีต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์

จากการวิเคราะห์โมเดลความพึงพอใจในความสัมพันธ์ หรือโมเดลหลักของการวิจัย พบว่าสมมติฐานข้อที่ 2 คือ รูปแบบความผูกพันด้านหลักหนีมีอิทธิพลทางตรงทางลบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ และมีอิทธิพลทางอ้อมทางลบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ส่งผ่านการอนุมาน ได้รับการสนับสนุนเฉพาะอิทธิพลทางตรง

ผลการวิจัยสนับสนุนในอิทธิพลทางตรงทางลบของรูปแบบความผูกพันด้านหลักหนีต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยบุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันด้านหลักหนีสูง จะมีระดับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ต่ำ ดังที่กล่าวไว้แล้วในตอนที่ 1 บุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันด้านหลักหนีสูงจะมองว่าผู้อื่นไม่มีคุณค่าควรต่อการที่จะได้รับความรักจากตน ขาดความเชื่อใจในผู้อื่น และไม่ต้องการที่จะพึ่งพาผู้อื่น ซึ่งย่อมส่งผลให้ไม่มีความสุขในความสัมพันธ์ใกล้ชิด จากการที่ความพึงพอใจในความสัมพันธ์เป็นการรับรู้เชิงอัตนัยซึ่งขึ้นอยู่กับการตีความของแต่ละคนว่าพึงพอใจความสัมพันธ์ระหว่างตนกับคู่รักหรือไม่ ทำให้บุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันด้านหลักหนีสูงพึงพอใจในความสัมพันธ์ของตนและคู่รักได้ยาก แม้จะได้รับความใกล้ชิดจากคู่รัก หรือมีคู่รักที่คอยให้ตนพึ่งพา และคอยใส่ใจตน ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ Collins และ Read (1990) ซึ่งพบว่า ผู้ชายที่มีรูปแบบความผูกพันด้านใกล้ชิดสูง หรือเทียบได้กับด้านหลักหนีต่ำ จะมีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ที่สูงกว่า

ส่วนสาเหตุที่ทำให้ไม่พบอิทธิพลทางอ้อมของรูปแบบความผูกพันด้านหลักหนีต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์โดยส่งผ่านรูปแบบการอนุমানนั้น อาจเป็นเพราะผู้ที่มีรูปแบบความผูกพันด้านหลักหนีสูงจะใส่ใจในบริบทของความสามารถมากกว่าความสัมพันธ์ และจากการเปรียบเทียบค่าอิทธิพลรวมและค่าสหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ อาจจะสามารถกล่าวได้ว่าอิทธิพลของรูปแบบความผูกพันด้านหลักหนีต่อรูปแบบการอนุমানถูกส่งผ่านไปทางเส้นทางอื่นดังที่กล่าวไว้แล้วในการอภิปรายตอนที่ 1 นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sumer และ Cozzarelli (2004) ที่ศึกษาในลักษณะใกล้เคียงกับงานวิจัยครั้งนี้ ซึ่งพบว่าต้นแบบของผู้คนที่ดี หรือค่ากลับคะแนนของรูปแบบความผูกพันด้านหลักหนีส่งอิทธิพลทางตรงทางบวกกับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยไม่ส่งผ่านรูปแบบการอนุমানในสถานการณ์ทั้งสถานการณ์ทางลบและทางบวก

ผลการวิเคราะห์โมเดลอีกส่วนหนึ่งซึ่งแม้ไม่ได้อยู่ในสมมติฐาน แต่เป็นที่น่าสังเกตได้แก่น้ำหนักบรรจุกของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการอนุমান โดยเฉพาะองค์ประกอบการอนุমানที่มาจากสาเหตุภายในความสัมพันธ์ ดังตารางที่ 20 ซึ่งพบว่าตัวแปรที่มาจากสาเหตุจากตนเองมีค่าน้ำหนักบรรจุกมาตรฐานที่น้อยกว่าตัวแปรอื่น ๆ ในองค์ประกอบเดียวกันอย่างชัดเจน และสามารถอธิบายความแปรปรวนขององค์ประกอบการอนุমানที่มาจากสาเหตุภายในความสัมพันธ์ได้เพียงร้อยละ 8 โดยข้อค้นพบในส่วนนี้สอดคล้องกับการวิเคราะห์องค์ประกอบในโมเดลการวัดเพื่อใช้ในการยืนยันโครงสร้างของรูปแบบการอนุমান ซึ่งค่าน้ำหนักบรรจุกและค่าสัมประสิทธิ์การทำงานนายของตัวแปรที่มาจากสาเหตุจากตนเองในระดับต่ำเช่นเดียวกัน โคนสาเหตุที่ผู้วิจัยคงตัวแปรนี้ไว้ในองค์ประกอบ เนื่องจากงานวิจัยของ Collins (1996), Collins และคณะ (2006) และ Sumer และ Cozzarelli (2004) ที่พบว่าตัวแปรที่มาจากสาเหตุจากตนเองมีความสัมพันธ์ต่อตัวแปรรูปแบบ

ความผูกพัน และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ อย่างไรก็ตามผลการวิเคราะห์โมเดลของการวิจัยครั้งนี้พบว่า ที่มาของของสาเหตุจากตนเองส่งผลต่อตัวแปรอื่น ๆ น้อยมาก ความแตกต่างของผลการวิจัยที่แตกต่างจากผลการวิจัยอื่นของต่างประเทศอาจจะเป็นผลของความแตกต่างทางวัฒนธรรม หรืออาจจะแก้ไขได้ด้วยการพัฒนาเครื่องมือในการวัดรูปแบบการอนุমানเพิ่มเติม โดยข้อสังเกตในส่วนนี้ควรได้รับการศึกษาเพิ่มเติมต่อไปในอนาคต

โดยสรุปแล้วรูปแบบความผูกพันที่ไม่มั่นคงจะส่งผลให้บุคคลนั้นไม่พอใจในความสัมพันธ์ โดยระดับรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลที่สูงจะไม่ส่งผลให้บุคคลนั้นไม่พอใจในความสัมพันธ์โดยตรง แต่เมื่อบุคคลนั้นพบกับสถานการณ์ทางลบในความสัมพันธ์ก็จะอนุমানสาเหตุและความรับผิดชอบในลักษณะที่มีผลเสียต่อความสัมพันธ์ ซึ่งจะทำให้ลดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ ส่วนระดับรูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยงที่สูงจะส่งผลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์โดยตรง

สิ่งที่น่าสนใจจากผลการวิเคราะห์โมเดลของการวิจัยนี้ คือค่าอิทธิพลที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ที่มากที่สุดได้แก่อิทธิพลทางตรงจากรูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยง ซึ่งมีค่าเท่ากับ -0.78 ส่วนอิทธิพลของรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลซึ่งส่งผ่านรูปแบบการอนุमानมีค่าเท่ากับ -0.11 และรูปแบบการอนุमानมีค่าอิทธิพลเท่ากับ -0.39 ผลการวิเคราะห์นี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญอย่างมากของรูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยงต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ และเป็นข้อค้นพบใหม่สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบความผูกพัน และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ จากเดิมที่ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบความผูกพันในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก (Hazan & Shaver, 1987, Bartholomew & Horowitz, 1991) ต่างแสดงให้เห็นถึงผลเสียของรูปแบบความผูกพันทั้งด้านวิตกกังวลและด้านหลีกเลี่ยงต่อความสัมพันธ์โดยไม่เน้นมิติใดมิติหนึ่ง ตัวอย่างเช่น Cozzarelli, Hoekstra, และ Bylsma (2000) รายงานปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลและด้านหลีกเลี่ยงซึ่ง เฉพาะบุคคลมีคะแนนที่ต่ำในทั้งด้านวิตกกังวล และด้านหลีกเลี่ยงเท่านั้นที่จะมีคะแนนความพึงพอใจในความสัมพันธ์ที่สูงกว่าบุคคลในรูปแบบอื่น นอกจากนี้งานวิจัยของ Sumer และ Cozzarelli (2004) ซึ่งพิจารณาอิทธิพลของรูปแบบความผูกพันที่มีต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยส่งผ่านรูปแบบการอนุमानทั้งในสถานการณ์ทางบวกและทางลบ ผลการวิเคราะห์พบว่าค่าอิทธิพลของรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลสูงกว่าค่าอิทธิพลของรูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยงเช่นกัน สาเหตุที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้น่าจะเป็นผลมาจากความแตกต่างทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจและน่าศึกษาเพิ่มเติมต่อไปในอนาคต

ในภาพรวมของงานวิจัยนี้ ตัวแปรความพึงพอใจในความสัมพันธ์ได้รับการทำนายโดยตัวแปรรูปแบบความผูกพัน และรูปแบบการอนุमानถึงร้อยละ 83 ซึ่งตัวแปรต้นทั้งสองตัวแปรที่ศึกษา

นี้มีความสำคัญอย่างมากต่อตัวแปรความพึงพอใจในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก ผลการวิจัยนี้นอกจากจะเป็นประโยชน์ในเชิงทฤษฎีโดยชี้ให้เห็นโครงสร้างของอิทธิพลของตัวแปรดังกล่าวแล้ว ยังมีประโยชน์อย่างยิ่งในการนำไปประยุกต์ในชีวิตประจำวันที่ความสัมพันธ์เชิงคู่รักเป็นบริบทที่มีบทบาทสำคัญในชีวิตของบุคคลทั่วไปตั้งแต่วัยรุ่นจนถึงวัยผู้ใหญ่ โดยเป็นการทำให้ตระหนักถึงความสำคัญของบุคลิกภาพของคู่รัก ซึ่งเป็นสิ่งที่หล่อหลอมในตัวบุคคลมาเป็นระยะเวลานานว่าส่งผลอย่างมากต่อความสัมพันธ์เชิงคู่รัก และการทำความเข้าใจในความเป็นมาของรูปแบบความผูกพันของตนเองและคู่รัก ประกอบกับการมีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบการอนุमानอาจช่วยให้คู่รักสามารถปรับตัว และรับรู้กันและกันในทางที่ดีขึ้น และเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ราบรื่นของคู่รักได้ ซึ่งเป็นเรื่องที่ควรมีการศึกษาต่อไปในอนาคตเช่นกัน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาอิทธิพลของรูปแบบความผูกพันทั้งมิติด้านวิตกกังวลและด้านหลีกเลี่ยง ในความสัมพันธ์เชิงคู่รักต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยส่งผ่านรูปแบบการอนุมานสถานการณ์ทางลบเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในมิติของที่มาของสาเหตุ ความคงทนของสาเหตุ การแผ่ขยายของสาเหตุไปยังสถานการณ์อื่น และการอนุมานความรับผิดชอบ และการกล่าวโทษ

สมมติฐานการวิจัย

- สมมติฐานข้อที่ 1 รูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลมีอิทธิพลทางตรงทางลบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ และมีอิทธิพลทางอ้อมทางลบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ส่งผ่านรูปแบบการอนุมาน
- สมมติฐานข้อที่ 2 รูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยงมีอิทธิพลทางตรงทางลบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ และมีอิทธิพลทางอ้อมทางลบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ส่งผ่านรูปแบบการอนุมาน
- สมมติฐานข้อที่ 3 การอนุมานที่มาของสาเหตุภายในความสัมพันธ์ การอนุมานความสิ้นหวัง และการอนุมานความรับผิดชอบ มีอิทธิพลทางตรงทางลบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์
- สมมติฐานข้อที่ 4 รูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลมีอิทธิพลทางตรงทางบวกต่อการอนุมานที่มาของสาเหตุภายในความสัมพันธ์ การอนุมานความสิ้นหวัง และการอนุมานความรับผิดชอบ

สมมติฐานข้อที่ 5 รูปแบบความผูกพันด้านลึกหนึ่มีอิทธิพลทางตรงทางบวกต่อการ
 อนุมาณที่มาจากสาเหตุภายในความสัมพันธ์ การอนุมาณความสิ้นหวัง
 และการอนุมาณความรับผิดชอบ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ร่วมการวิจัยทั้งหมดมีจำนวน 454 คน เป็นชาย 168 คน หญิง 286 คน อายุ 18-24 ปี
 ทั้งหมดเป็นนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. มาตรฐานวัดรูปแบบความผูกพันในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก พัฒนาจากมาตรของปารณีย์
 อิมธนาวนิช (2545) และมาตร Experiences in Close Relationships-Revised หรือ ECR-R
 ของ Fraley และคณะ (2000) ซึ่งปารณีย์ อิมธนาวนิช ใช้เป็นต้นแบบ โดยเลือกข้อกระทงที่
 ได้รับการแปลอย่างเหมาะสมแล้ว ผนวกกับข้อกระทงที่แปลเพิ่มเติมจากมาตรเดิม รวมทั้งสร้างข้อ
 กระทงเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบความผูกพัน โดยรวมแล้วได้มาตรวัดที่ประกอบด้วยข้อกระทง
 จำนวน 30 ข้อ เป็นมาตรวัดรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวล 15 ข้อ และมาตรวัดรูปแบบความ
 ผูกพันด้านลึกหนึ่ 15 ข้อ เป็นมาตรวัดประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 7 ระดับ ตั้งแต่ 1 คือ ไม่เห็นด้วย
 อย่างย้ง ไปจนถึง 7 คือ เห็นด้วยอย่าง ทั้งสองมิติมีค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องภายในเท่ากับ
 .91 และ .87 ตามลำดับ

2.มาตรวัดรูปแบบการอนุมาณในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์เชิงคู่รัก
 ประกอบด้วย

2.1 สถานการณ์ทางลบในความสัมพันธ์ที่สำรวจมาจากการแจกแบบสอบถาม
 แบบปลายเปิดซึ่งมีคำถามเกี่ยวกับสถานการณ์ที่ทำให้ตนรู้สึกแย่ให้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 79 คน
 แล้วคัดเลือกคำตอบที่บรรยายสถานการณ์ตรงกับบริบทที่ศึกษาและมีผู้ตอบในความถี่สูงสุด เป็น
 สถานการณ์ทางลบ 8 สถานการณ์

2.2 ข้อกระทงในมาตรวัดการอนุมาณสถานการณ์ พัฒนาจากมาตรของ Fincham
 และ Bradbury (1992), Collins (1996) และ Collins และคณะ (2006) โดยในแต่ละสถานการณ์มี
 การวัดมิติการอนุมาณ 3 มิติ ได้แก่ 1) มิติที่มาของสาเหตุ ประกอบด้วย 4 ข้อกระทง คือ สาเหตุจาก
 คู่รัก จากตนเอง จากความสัมพันธ์ และจากสถานการณ์ 2) มิติการอนุมาณความสิ้นหวัง

ประกอบด้วย 2 ข้อกระทง คือ ความคงทนของสาเหตุ และการแผ่ขยายของสาเหตุ และ 3) การอนุมานความรับผิดชอบ ประกอบด้วย 3 ข้อกระทง คือ เจตนาของคู่รัก แรงจูงใจที่เห็นแก่ตัวของคู่รัก และการรับรู้ว่าคุณรักมีความผิด

2.3 ทดสอบโครงสร้างของรูปแบบการอนุมานด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบ และการวิเคราะห์องค์ประกอบอันดับสอง โดยผลการวิเคราะห์องค์ประกอบและการเปรียบเทียบโมเดล พบว่าโมเดลที่ประกอบด้วยตัวแปรที่มาจากสาเหตุจากสถานการณ์ไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งทำให้ตัวแปรดังกล่าวถูกตัดออก และโมเดลที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สุด ได้แก่โมเดลที่ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบอันดับสอง ซึ่งมีองค์ประกอบอันดับสอง ได้แก่ รูปแบบการอนุมาน และองค์ประกอบอันดับหนึ่ง 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบการอนุมานที่มาจากสาเหตุภายในความสัมพันธ์ องค์ประกอบการอนุมานความลึ้นหวัง และองค์ประกอบการอนุมานความรับผิดชอบ ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ตามตารางที่ 23

ตารางที่ 23

ค่าแอลฟาของครอนบาคของแต่ละมิติการอนุมานสาเหตุ ของมาตรวัดการอนุมานในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก

มิติในการวัด	α
องค์ประกอบการอนุมานที่มาจากสาเหตุภายในความสัมพันธ์	
ที่มาจากสาเหตุจากคู่รัก	.80
ที่มาจากสาเหตุจากผู้ตอบ	.72
ที่มาจากสาเหตุจากความสัมพันธ์	.84
ที่มาจากสาเหตุจากสถานการณ์*	.80
องค์ประกอบการอนุมานความลึ้นหวัง	
ความคงทนของสาเหตุ	.87
การแผ่ขยายของสาเหตุ	.88
องค์ประกอบการอนุมานความรับผิดชอบ	
เจตนาของคู่รัก	.85
แรงจูงใจที่เห็นแก่ตัวของคู่รัก	.91
การรับรู้ว่าคุณรักมีความผิด	.90

*มิตินี้ไม่ถูกนำมาใช้ในโมเดลหลักของการวิจัย

โดยสรุปแล้ว มาตรวัดรูปแบบการอนุมานในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์เชิงคู่รักนี้ประกอบด้วย 8 สถานการณ์ทางลบ แต่ละสถานการณ์มีการวัด 9 ด้าน รวมแล้วมีจำนวน 72 ข้อกระทง เป็นมาตรวัดประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 7 ระดับ ตั้งแต่ 1 คือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไปจนถึง

7 คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง การทดสอบคุณภาพของมาตรกระทำโดยเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวกับเครื่องมือในข้อ 2.1 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องภายในในแต่ละมิติย่อยดังตารางที่ 23

3. พัฒนาจากมาตรวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของ วาริน เทพยายน (2542) และมาตร Relationship Assessment Scale (RAS) ของ Hendrick (1988) ซึ่ง วาริน เทพยายนใช้เป็นต้นแบบ ผู้วิจัยพัฒนามาตรนี้ร่วมกับ สิริภรณ์ ระวังงาน นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยา สังคม คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยเลือกข้อกระทงที่ได้รับการแปลอย่างเหมาะสมแล้ว ผนวกกับข้อกระทงที่แปลเพิ่มเติมจากมาตรเดิม รวมทั้งเพิ่มเติมข้อกระทงที่คิดว่ามีความเกี่ยวข้องในการวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ รวมแล้วได้มาตรที่ประกอบด้วยข้อกระทง 18 ข้อ เป็นมาตรวัดประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 7 ระดับ ตั้งแต่ 1 คือ ไม่ตรงเลย ไปจนถึง 7 คือ ตรงมาก โดยมาตรมีค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องภายในเท่ากับ .91

4. มาตรวัดซึ่งใช้ในการเติมเต็มสำหรับบุคคลที่ไม่ตรงเงื่อนไข ได้แก่

- 4.1 มาตรวัดลักษณะนิสัยการให้อภัยต่อตนเองซึ่งพัฒนาโดย วิตา ระย้านิล (2553) จำนวน 11 ข้อ
- 4.2 มาตรวัดรูปแบบความผูกพันในความสัมพันธ์ทั่วไปซึ่งพัฒนาโดย วิตา ระย้านิล (2553) จำนวน 35 ข้อ
- 4.3 มาตรวัดรูปแบบการอนุমানในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กับเพื่อนสนิท ซึ่งพัฒนาต่อจากมาตรวัดรูปแบบการอนุমানในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์เชิงคู่รักที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ โดยผู้วิจัยปรับเปลี่ยนสถานการณ์ทางลบให้เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ระหว่างเพื่อนสนิทแทน มาตรนี้มีจำนวนสถานการณ์และข้อกระทงเท่ากับมาตรวัดรูปแบบการอนุমানที่ใช้จริง คือ 8 สถานการณ์ และข้อคำถามการอนุমানสถานการณ์ละ 9 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจัดพิมพ์แบบสอบถามที่พัฒนาและตรวจสอบคุณภาพแล้ว และนำไปแจกให้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนิสิตปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในช่วงเวลาทำคาบเรียนของวิชาต่าง ๆ ในคณะจิตวิทยา โดยผู้วิจัยแจ้งกลุ่มตัวอย่างว่าเป็นการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หลังจากทีกลุ่มตัวอย่างตอบข้อมูลทั่วไปในส่วนแรกสุดของแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่มีคู่รักในปัจจุบันหรือเคยมีคู่รักได้ทำแบบสอบถามชุด A ซึ่งประกอบด้วยเครื่องมือที่กล่าวไว้ข้างต้น

ในข้อ 1-3 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยมีคู่รักจะทำแบบสอบถาม ชุด B ซึ่งประกอบด้วยเครื่องมือในข้อ 4 เมื่อกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเสร็จแล้ว ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามทุกชุดคืน และใช้ข้อมูลเฉพาะจากกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะความสัมพันธ์ คือ มีคู่รักในปัจจุบัน หรือไม่มีคู่รักในปัจจุบัน แต่เคยมีคู่รักเท่านั้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้ทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (structural equation modeling: SEM) ด้วยโปรแกรม LISREL

ผลการวิจัย

โมเดลของการวิจัย ที่แสดงอิทธิพลของรูปแบบความผูกพันส่งผ่านรูปแบบการอนุমানสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 15.10$, $df = 15$, $p = .38$, $GFI = .99$, $RMSEA = .01$, $RMR = .02$) โดยตัวแปรรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวล และด้านหลีกเลี่ยง รวมถึงตัวแปรรูปแบบการอนุমানสามารถทำนายความพึงพอใจในความสัมพันธ์ได้ร้อยละ 83 โดยรายละเอียดของโมเดลสรุปผลตามสมมติฐาน ดังนี้

1. สมมติฐานข้อที่ 1 ได้รับการสนับสนุนในบางส่วน โดยรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลมีอิทธิพลทางอ้อมทางลบผ่านรูปแบบการอนุমান โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ $-.11$ ($p < .01$) แต่ไม่พบอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก
2. สมมติฐานข้อที่ 2 ได้รับการสนับสนุนในบางส่วน โดยรูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยงมีอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ $-.78$ ($p < .01$) แต่ไม่พบอิทธิพลทางอ้อมซึ่งส่งผ่านรูปแบบการอนุমান
3. สมมติฐานข้อที่ 3 ได้รับการสนับสนุน โดยรูปแบบการอนุমানมีอิทธิพลทางตรงทางลบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ $-.39$ ($p < .01$)
4. สมมติฐานข้อที่ 4 ได้รับการสนับสนุน โดยรูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวลมีอิทธิพลทางตรงทางบวกไปยังรูปแบบการอนุমান โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ $.27$ ($p < .01$)
5. สมมติฐานข้อที่ 5 ได้รับการปฏิเสธ โดยไม่พบอิทธิพลทางตรงของรูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยงที่มีต่อรูปแบบการอนุमान

ข้อเสนอแนะ

1. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะในกลุ่มตัวอย่างอายุ 18-24 ปี และเฉพาะในกลุ่มนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเท่านั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปควรจะแผ่ขยายไปยังกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ ที่มีความหลากหลายทางเพศ อายุ และอาชีพ เพื่อจะได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมในทุกระดับของประชากร หรืออาจจะพบผลที่แตกต่างออกไป
2. การวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ที่ผู้ตอบต้องระลึกถึงเหตุการณ์สมมติและเหตุการณ์ในอดีต ซึ่งอาจจะส่งผลต่อคำตอบที่ได้รับ ในการศึกษาต่อไปอาจมีการใช้วิธีการวัดตัวแปรที่หลากหลายเช่น การวัดรูปแบบความผูกพันโดยการสัมภาษณ์เพื่อผลการวิจัยที่แม่นยำยิ่งขึ้น
3. การวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลจากผู้รักเพียงคนเดียว ในการวิจัยครั้งหน้าหากใช้การวัดตัวแปรในคูรักรทั้งคู่เพื่อได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมมากขึ้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

ปารณีย์ อิมธนาวนิช. (2545). แรงจูงใจของความรักที่ไม่ได้รับการตอบสนองและรูปแบบความผูกพันในฐานะตัวทำนายระดับความรุนแรงและประสบการณ์ความรักที่ไม่ได้รับการตอบสนอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาสังคม คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รวिता ระย้านิล. (2554). อิทธิพลของรูปแบบความผูกพันต่อลักษณะนิสัยการให้อภัย : ทวิโมเดลแข่งขันโดยมีตัวแปรการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกของผู้อื่นและการหมกมุ่นครุ่นคิดเป็นตัวแปรส่งผ่าน. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาสังคม คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วาริน เทพยายน. (2542). ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะบุคลิกภาพ ความพึงพอใจในความสัมพันธ์ กับรูปแบบความรักของคู่รัก. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาสังคม คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรพรรณ ภากรพบ. (2546). รูปแบบความผูกพันกับการอนุมานสาเหตุการกระทำของตนเองและผู้อื่นในสถานการณ์ทางลบ. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาสังคม คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

Abramson, L. Y., Seligman, M. E., & Teasdale, J. D. (1978). Learned helplessness in human: Critique and reformulation. *Journal of Abnormal Psychology, 71*, 94-109.

Baldwin, M. W., (1995). Relational schemas and cognition in close relationship. *Journal of Social and Personal Relationship, 12*, 547-552.

- Baldwin, M. W., Keelan, J. P. R., Fehr, B., Enns, V., & Rangarajoo, E. K. (1996). Social-cognitive conceptualization of attachment working models: Availability and accessibility. *Journal of Personality and Social Psychology, 71*, 94-109.
- Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology, 61*, 226-224.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: Vol. 1. Attachment*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss: Vol. 2. Separation, anxiety, and anger*. New York: Basic Books.
- Bradbury, T. N., & Fincham, F. D. (1990). Attribution in marriage: Review and critique. *Psychological Bulletin, 107*, 3-33.
- Bunce, S. C., & Peterson, C. (1997). Gender differences in personality correlates of explanatory style. *Personality and Individual Differences, 23*, 639-646.
- Burns, M. O., & Seligman, M. E. P. (1989). Explanatory style across the life span: Evidence for stability over 52 years. *Journal of Personality and Social Psychology, 56*, 471-477.
- Butzer, B., & Campbell, L. (2000). Adult attachment, sexual satisfaction, and relationship satisfaction: A study of married couples. *Personal Relationships, 15*, 141-154
- Collins, N. L. (1996). Working models of attachment: Implication of explanation, emotion, and behavior. *Journal of Personality and Social Psychology, 71*, 810-832.

- Collins, N. L., Ford, M. B., Guichard, A. C., & Allard, L. M. (2006). Working models of attachment and attribution processes in intimate relationships. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 32, 201-219.
- Collins, N. L., & Read, S. J. (1990). Adult attachment working models, and relationship quality in dating couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58, 644-663.
- Corr, P. J., & Gray, J. A. (1996). Attributional style as a personality factor in insurance sales performance in the UK. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 69, 83-87.
- Cozzarelli, C., Hoekstra, S. J., & Bylsma, W. H. (2010). General versus specific mental models of attachment: Are they associated with different outcomes? *Personality and Social Psychology Bulletin*, 26, 605-618.
- Feeny, B. C., & Cassidy, J. (2008). The generalization of attachment representations to new social situations: Predicting behavior during initial interactions with strangers. *Journal of Personality and Social Psychology*, 95, 1481-1498.
- Feeney, J., & Naller, P. (1996). *Adult attachment*. Thousand Oak: Sage.
- Fincham, F. D., & Bradbury, T. N. (1992). Assessing attributions in marriage: The relationship attribution measure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 62, 457-468.
- Fraley, R. C. (2002). Attachment stability from infancy to adulthood: Meta-analysis and dynamic modeling of developmental mechanism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 6, 123-151.

- Fraley, R. C., Brumbaugh, C. C., & Marks, J. J. (2005). The evolution and function of adult attachment: A comparative and phylogenetic analysis. *Journal of Personality and Social Psychology, 89*, 731-746.
- Fraley, R. C., & Shaver, P. R. (2000). Adult romantic attachment: Theoretical Development, emerging controversies, and unanswered question. *Review of General Psychology, 4*, 132-154.
- Fraley, R. C., Waller, N. G., & Brennan, K. A. (2000). An item response theory analysis of self-report measures of adult attachment. *Journal of Personality and Social Psychology, 78*, 350-365.
- Gallo, L. C., & Smith, T. W. (2001). Attachment style in marriage: Adjustment and responses to interaction. *Journal of Social and Personal Relationship, 18*, 263-289.
- Griffin, D. & Bartholomew, K. (1994). Model of self and other: Fundamental dimensions underlying measures of adult attachment. *Journal of Personality and Social Psychology, 67*, 430-445.
- Halat, M. I., & Hovardaoglu, S. (2010). The relations between the attachment styles, causality and responsibility attributions and loneliness of the married couples in the context of the investment model. *Procedia Social and Behavioral Sciences, 5*, 2332-2337.
- Hazan, P., & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology, 52*, 511-524.
- Hendrick, S. S. (1988). A generic measure of relationship satisfaction. *Journal of Marriage and Family, 50*, 93-98.

- Hendrick, S. S. (1995). *Close relationship: What couple therapists can learn*. Pacific Grove: Brooks/Cole.
- Hendrick, S. S. (2004). *Understanding close relationship*. Borton: Pearson Education.
- Hendrick, S. S., Dicke, A., & Hendrick, C. (1998). The relationship assessment scale. *Journal of Social and Personal Relationship, 15*, 137-142.
- Hewitt, A.K., Foxcroft, D. R., & MacDonald, J. (2004). Multitrait-multimethod confirmatory factor analysis of the attributional style questionnaire. *Personality and Individual Differences, 37*, 1483-1491.
- Holmes, J. (1993). *John Bowlby and attachment theory*. London: Routledge.
- Holtzworth-Munroe, A., & Jacobson, N. S. (1985). Causal attribution of married couple: When do they search for causes? What do they conclude when they do? *Journal of Personality and Social Psychology, 48*, 1398-1412.
- Kurdek, L. A. (1992). Dimensionality of dyadic adjustment scale: Evidence from heterosexual and homosexual couples. *Journal of Family Psychology, 6*, 22-35.
- Larsen, R. J., & Buss, D. M. (2008). *Personality psychology: Domains of knowledge about human nature*. New York: McGraw-Hill.
- Passer, M. W., Kelley, H. H., & Michela, J. L. (1978). Multidimensional scaling of the causes for negative interpersonal behavior. *Journal of Personality and Social Psychology, 36*, 951-962.
- Peterson, C., Semmel, A., Baeyer, C., Abramson, L. Y., Metalsky, G. I., & Seligman, M. E. P. (1982). The attributional style questionnaire. *Cognitive Therapy and Research, 6*, 287-300.

- Pierce, T., & Lydon, J. E. (2001). Global and specific relational models in the experience of social interactions. *Journal of Personality and Social Psychology, 80*, 613-631.
- Poropat, A. (2002). The relationship between attributional style, gender and the five-factor model of personality. *Personality and Individual Differences, 33*, 1185-1201.
- Ravitz, P., Maunder, R., Hunter, J., Sthankiya, B., & Lancee, W. (2010). Adult attachment measures: A 25-year review. *Journal of Psychosomatic Research, 69*, 419-432.
- Rotter, J. B. (1990). Internal versus external control of reinforcement: A case history of a variable. *American Psychologist, 45*, 489-493.
- Schulman, P., Seligman, M. E. P., & Amsterdam, D. (1987). The attributional style questionnaire is not transparent. *Behaviour Research and Therapy, 25*, 391-395.
- Seligman, M. E. P. (1990). *Learned optimism*. New York: Pocket Books.
- Sibley, C. G., & Overall, N. C. (2008). Modeling the hierarchical structure of attachment representations: A test of domain differentiation. *Personality and Individual Differences, 44*, 238-249.
- Sibley, C. G., & Overall, N. C. (2010). Modeling the hierarchical structure of personality-attachment associations: Domain diffusion versus domain differentiation. *Journal of Social and Personal Relationships, 27*, 47-70.
- Spanier, G. B. (1976). Measuring dyadic adjustment: New scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. *Journal of Marriage and Family, 38*, 15-28.
- Stackert, R. A. & Bursik, K. (2003). Why am I unsatisfied? Adult attachment style, gendered irrational relationship beliefs, and young adult romantic relationship satisfaction. *Personality and Individual Differences, 34*, 1419-1429.

Sumer, N., & Cozzarelli, C. (2004). The impact of adult attachment on partner and self-attributions and relationship quality. *Personal Relationships, 11*, 355-371.

Vaughn, M. J., & Baier, M. E. M. (1999). Reliability and validity of the relationship assessment scale. *American Journal of Family Therapy, 27*, 137-147.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ตัวอย่างมาตรฐานในขั้นพัฒนาเครื่องมือ

(ตัวอย่าง)

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เรียน ผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยในระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาจิตวิทยาสังคม คณะจิตวิทยา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากท่าน โปรดตอบแบบสอบถามนี้ทุกข้อ และตอบตามความรู้สึกที่ตรงกับตัวท่านมากที่สุด ไม่มีคำตอบใดที่ถูกหรือผิด โดยคำตอบที่ได้จากท่านจะถูกเก็บเป็นความลับ และจะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อท่านทั้งสิ้น ผลการวิจัยจะไม่แสดงข้อมูลให้เห็นเป็นรายบุคคล แต่จะแสดงข้อมูลเป็นภาพรวมและนำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาต่อไป

ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงในความ

ร่วมมือของท่าน

คณะผู้วิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หรือเติมคำตอบที่ตรงกับตัวท่านลงในที่ว่าง

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ _____ ปี _____ เดือน
3. ระดับชั้นปี ปี1 ปี2 ปี3 ปี4 อื่น ๆ โปรดระบุ _____
4. คณะ _____ สาขาวิชา _____
5. มหาวิทยาลัย _____
6. สถานะความสัมพันธ์ มีคู่รักในปัจจุบัน
 ปัจจุบันไม่มีคู่รัก แต่เคยมีคู่รัก
 ไม่เคยมีคู่รัก (โปรดข้ามไปทำในตอนที่ 3 หน้า 3 เป็นต้นไป)

คู่มือในการตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง

โปรดอ่านข้อความในแบบสำรวจ แล้วเลือกคำตอบที่ตรงกับตัวคุณมากที่สุดโดยใช้เครื่องหมาย ○ บนตัวเลขใน ส่วนที่ให้เลือกในแต่ละข้อเพียงตัวเลือกเดียว โปรดตอบให้ตรงกับตัวคุณ หรือความรู้สึกของคุณมากที่สุดโดย ไม่ต้องคำนึงว่าบุคคลส่วนใหญ่ควรจะตอบอะไร โปรดทำเรียงตามลำดับ และทำทุกข้อ คำตอบในแต่ละข้อมีให้เลือกดังนี้

1. = ไม่ตรงเลย	หมายถึง ข้อความนี้ไม่ตรงกับตัวฉันเลย
2. = ไม่ตรงปานกลาง	หมายถึง ข้อความนี้ไม่ตรงกับตัวฉันปานกลาง
3. = ไม่ตรงเล็กน้อย	หมายถึง ข้อความนี้ไม่ตรงกับตัวฉันเล็กน้อย
4. = ตรงและไม่ตรงพอ ๆ กัน	หมายถึง ข้อความนี้ตรง และไม่ตรงพอ ๆ กันกับตัวฉัน
5. = ตรงเล็กน้อย	หมายถึง ข้อความนี้ตรงกับตัวฉันเล็กน้อย
6. = ตรงปานกลาง	หมายถึง ข้อความนี้ตรงกับตัวฉันปานกลาง
7. = ตรงมาก	หมายถึง ข้อความนี้ตรงกับตัวฉันมาก

ตัวอย่างการตอบ

ข้อความ	ไม่ตรงเลย	ไม่ตรงปานกลาง	ไม่ตรงเล็กน้อย	ตรงและไม่ตรงพอ ๆ กัน	ตรงเล็กน้อย	ตรงปานกลาง	ตรงมาก
	1	2	3	4	5	6	7
1. ฉันควบคุมอารมณ์ตัวเองได้ดี	1	2	3	4	5	6	7

หากคุณเห็นว่าประโยค “ฉันควบคุมอารมณ์ตัวเองได้ดี” ไม่ตรงกับตัวคุณในระดับปานกลาง ให้คุณทำเครื่องหมาย ○ ในแถวของ “ไม่ตรงปานกลาง” บนตัวเลข 2 ดังตัวอย่าง

ข้อความ	ไม่ตรงเลย	ไม่ตรงปานกลาง	ไม่ตรงเล็กน้อย	ตรงและไม่ตรงพอ ๆ กัน	ตรงเล็กน้อย	ตรงปานกลาง	ตรงมาก
	1	2	3	4	5	6	7
1. ฉันควบคุมอารมณ์ตัวเองได้ดี	1	○ 2	3	4	5	6	7

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของคุณต่อความสัมพันธ์ (มาตรวจวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์)

* **หมายเหตุ** ในการตอบคำถามส่วนนี้ โปรดคิดถึง “คนรัก” ของคุณคนใดคนหนึ่งเพียงคนเดียว

ข้อความ	ไม่ตรงเลย 1	ไม่ตรงปานกลาง 2	ไม่ตรงเล็กน้อย 3	ตรงและไม่ตรงพอ ๆ กัน 4	ตรงเล็กน้อย 5	ตรงปานกลาง 6	ตรงมาก 7
1. คนรักของฉันมีลักษณะตามที่ฉันต้องการ	1	2	3	4	5	6	7
2. โดยทั่วไป ฉันพึงพอใจในความสัมพันธ์ระหว่างฉันกับคนรัก	1	2	3	4	5	6	7
3. เมื่อเปรียบเทียบกับคู่อีกส่วนใหญ ฉันคิดว่าความสัมพันธ์ของฉันกับคนรักดี	1	2	3	4	5	6	7
4. ฉันคิดเสียใจที่ได้มีความสัมพันธ์กับคนรักคนนี้	1	2	3	4	5	6	7
5. ความสัมพันธ์ระหว่างฉันกับคนรักตรงตามที่ฉันคาดหวัง	1	2	3	4	5	6	7

หมายเหตุ มาตราฉบับที่ใช้ในการพัฒนามีจำนวน 18 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับตัวคุณเมื่ออยู่ในความสัมพันธ์ (มาตรวจวัดรูปแบบความผูกพัน)

* **หมายเหตุ** ในการตอบคำถามส่วนนี้ โปรดคิดถึง “คนรัก” ของคุณคนใดคนหนึ่งเพียงคนเดียว

(หากคุณไม่เคยมีคนรัก โปรดคิดถึงเพื่อนที่คุณใกล้ชิดที่สุดคนคนหนึ่ง แทนที่ “คนรัก” ในคำถามส่วนนี้ และระบุว่าบุคคลนั้นเป็น

เพื่อนเพศเดียวกัน เพื่อนต่างเพศ)

ข้อความ	ไม่ตรงเลย 1	ไม่ตรงปานกลาง 2	ไม่ตรงเล็กน้อย 3	ตรงและไม่ตรงพอ ๆ กัน 4	ตรงเล็กน้อย 5	ตรงปานกลาง 6	ตรงมาก 7
1. ฉันพบว่าคู่อีกไม่ต้องการใกล้ชิดฉันเท่าที่ฉันอยากให้เป็น	1	2	3	4	5	6	7
2. ฉันชอบเก็บความรู้สึกที่แท้จริงของฉัน ไม่ให้คู่อีกรู้	1	2	3	4	5	6	7

ข้อความ	ไม่ตรงเลย	ไม่ตรงปานกลาง	ไม่ตรงเล็กน้อย	ตรงและไม่ตรงพอ ๆ กัน	ตรงเล็กน้อย	ตรงปานกลาง	ตรงมาก
	1	2	3	4	5	6	7
3. ฉันไม่กังวล หากเราต้องอยู่ห่างกันเป็นบางครั้ง	1	2	3	4	5	6	7
4. ฉันรู้สึกดี หากคู่รักคอยถามและเอาใจใส่	1	2	3	4	5	6	7
5. ฉันมักกังวลว่าคู่รักจะไม่ต้องการจะอยู่กับฉัน	1	2	3	4	5	6	7

หมายเหตุ มาตรฐานที่ใช้ในการพัฒนามีจำนวน 40 ข้อ

ตอนที่ 4 ตอบความรู้สึกของคุณต่อสถานการณ์ในความสัมพันธ์

โปรดอ่านสถานการณ์สมมติในแต่ละข้อ โดยแต่ละสถานการณ์จะเกี่ยวข้องกับคุณและคนรัก และขอให้คุณจินตนาการว่าคุณกำลังอยู่ในสถานการณ์นั้น จากนั้นโปรดอ่านประโยคในแต่ละข้อ และทำเครื่องหมาย ○ ลงบนตัวเลข เพื่อแสดงว่าคุณเห็นด้วยกับประโยคแต่ละประโยค ในแต่ละสถานการณ์เพียงใด

(หากคุณไม่เคยมีคนรัก โปรดคิดถึงเพื่อนที่คุณใกล้ชิดที่สุดคนคนเดียวเท่ากับที่คุณใช้ตอบคำถามในตอนที 3 แทนที่ “คนรัก” ในสถานการณ์ และคำถามส่วนนี้)

ข้อคำถามแต่ละข้อมีความหมายดังนี้

ตัวอย่างสถานการณ์ : คนรักของคุณไม่ค่อยปลอบโยนคุณเมื่อคุณรู้สึกไม่ดี

- สาเหตุที่คนรักเป็นเช่นนี้มีมาจากตัวเขา หมายถึง สิ่งที่คนรักทำหรือเป็นเช่นนี้มีสาเหตุมาจากความต้องการของคนรักของคุณ หรือบุคลิก ลักษณะนิสัยของคนรักของคุณ เช่น เขาเป็นคนเย็นชาจึงไม่มาปลอบโยนคุณ
- สาเหตุที่คนรักเป็นเช่นนี้มีมาจากตัวฉัน หมายถึง สิ่งที่คนรักทำหรือเป็นเช่นนี้มีสาเหตุมาจาก ความต้องการของคุณ หรือบุคลิก ลักษณะนิสัยของคุณ เช่น คุณชอบอยู่คนเดียวเมื่อพบปัญหา คนรักจึงไม่กล้ามาปลอบโยนคุณ
- สาเหตุที่คนรักเป็นเช่นนี้มีมาจากความสัมพันธ์ของเรา หมายถึง สิ่งที่คนรักทำหรือเป็นเช่นนี้มีสาเหตุมาจากลักษณะของความสัมพันธ์ว่าคุณและคนรักคบกันในลักษณะใด เช่น คุณและคนรักคบกันอย่างไม่เปิดเผย คนรักจึงไม่กล้าเข้ามาปลอบโยนใกล้ชิดคุณในขณะนั้น
- สาเหตุที่คนรักเป็นเช่นนี้เป็นสาเหตุอื่น ๆ ที่มาจากสถานการณ์ หมายถึง สิ่งที่คนรักทำหรือเป็นเช่นนี้มีสาเหตุมาจากสิ่งอื่น ๆ ภายนอก เช่น คนรักกำลังมีธุระติดพันอย่างมาก จนไม่มีเวลาว่างที่จะปลอบโยนคุณในขณะนั้น
- สาเหตุที่คนรักเป็นเช่นนี้ จะคงทน ไม่เปลี่ยนแปลง หมายถึง สาเหตุโดยรวมที่คนรักทำหรือเป็นเช่นนี้จะคงอยู่ และเปลี่ยนแปลงได้ยาก เช่น การที่คุณหรือคนรักหรือสาเหตุอื่น ๆ ดังที่ระบุมาเป็นสิ่งที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้

6. สาเหตุที่คนรักเป็นเช่นนี้จะมีผลกระทบต่อเรื่องราวอื่น ๆ ในชีวิตของเรา หมายถึง สาเหตุใดโดยรวมที่คนรักทำหรือเป็นเช่นนี้จะส่งผลไปยังเหตุการณ์อื่นนอกเหนือจากเหตุการณ์นี้ด้วย เช่น การที่คุณและคนรักคบกันอย่างไม่เปิดเผย หรือสาเหตุอื่น ๆ จะส่งผลต่อสถานการณ์อื่น ๆ ในความสัมพันธ์ระหว่างท่านและคนรัก

7. คนรักมีเจตนาที่จะเป็นเช่นนี้หมายถึง สิ่งที่คุณรักทำหรือเป็นเช่นนี้มาจากการเจตนาหรือตั้งใจที่จะทำ ไม่ได้มาจากความบังเอิญ (ไม่ว่าสาเหตุคืออะไรก็ตาม)

8. คนรักมีแรงจูงใจที่เห็นแก่ตัวในเหตุการณ์นี้ หมายถึง สิ่งที่คุณรักทำหรือเป็นเช่นนี้ แสดงถึงความเห็นแก่ตัวหรือความต้องการของคนรักเพียงฝ่ายเดียว (ไม่ว่าสาเหตุคืออะไรก็ตาม)

9 เหตุการณ์นี้เป็นความผิดของคนรัก หมายถึง สิ่งที่คุณรักทำหรือเป็นเช่นนี้เป็นความผิดของคนรัก และคนรักควรเป็นฝ่ายรับผิดชอบความผิดนั้น (ไม่ว่าสาเหตุคืออะไรก็ตาม)

โปรดตอบความรู้สึกของคุณต่อสถานการณ์ในความสัมพันธ์

สถานการณ์ที่ 1 คนรักของคุณเป็นชู้ และเห็นห่าง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วยปานกลาง	ไม่เห็นด้วยเล็กน้อย	เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยพอ ๆ กัน	เห็นด้วยเล็กน้อย	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ข้อความ	1	2	3	4	5	6	7
1. สาเหตุที่คนรักเป็นเช่นนี้มาจากตัวเขา	1	2	3	4	5	6	7
2. สาเหตุที่คนรักเป็นเช่นนี้มาจากตัวฉัน	1	2	3	4	5	6	7
3. สาเหตุที่คนรักเป็นเช่นนี้มาจากความสัมพันธ์ของเรา	1	2	3	4	5	6	7
4. สาเหตุที่คนรักเป็นเช่นนี้เป็นสาเหตุอื่น ๆ ที่มาจากสถานการณ์	1	2	3	4	5	6	7
5. สาเหตุที่คนรักเป็นเช่นนี้จะคงทน ไม่เปลี่ยนแปลง	1	2	3	4	5	6	7
6. สาเหตุที่คนรักเป็นเช่นนี้จะมีผลกระทบต่อเรื่องราวอื่น ๆ ในชีวิตของเรา	1	2	3	4	5	6	7
7. คนรักมีเจตนาที่จะเป็นเช่นนี้	1	2	3	4	5	6	7
8. คนรักมีแรงจูงใจที่เห็นแก่ตัวในเหตุการณ์	1	2	3	4	5	6	7
9. เหตุการณ์นี้เป็นความผิดของคนรัก	1	2	3	4	5	6	7

หมายเหตุ มาตรฐานที่ใช้ในการพัฒนามี 8 สถานการณ์

ภาคผนวก ข
ตารางสถิติในชั้นพัฒนามาตร

ตารางที่ ข1

ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างในชั้นการสร้างมาตรความพึงพอใจในความสัมพันธ์

ตัวแปร	ลักษณะจำแนก	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	53	40
	หญิง	127	60
อายุ	ต่ำกว่า 17 ปี	1	.6
	17-20 ปี	34	18.9
	21-24 ปี	77	42.8
	25-28 ปี	32	17.8
	29-32 ปี	20	11.1
	33-35 ปี	16	8.9
ระยะเวลาของ	น้อยกว่า 3 เดือน	13	7.2
ความสัมพันธ์	3 เดือน - 6 เดือน	18	10.0
	ตั้งแต่ 6 เดือน - 1 ปี	26	14.4
	ตั้งแต่ 1 ปี - 2 ปี	34	18.9
	ตั้งแต่ 2 ปี - 4 ปี	35	19.4
	มากกว่า 4 ปีขึ้นไป	54	30.0
รวม		180	

ตารางที่ ข2

แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจากคะแนนที่ได้จากมาตรวัดความพึงพอใจใน
ความสัมพันธ์เชิงคู่รักในขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือ (N = 180)

ข้อกระทง	M	S.D.	ข้อกระทง	M	S.D.
ras01	3.55	0.95	ras10	4.32	0.82
ras02	3.98	0.76	ras11	4.17	0.81
ras03	4.06	0.79	ras12	4.32	0.70
ras04	4.23	0.96	ras13	4.09	0.89
ras05	3.63	0.85	ras14	3.65	0.95
ras06	4.35	0.67	ras15	3.94	0.93
ras07	3.41	1.03	ras16	4.16	0.81
ras08	4.44	0.73	ras17	3.70	0.97
ras09	4.26	0.81	ras18	3.78	1.19
คะแนนเฉลี่ย	4.00	0.55			

ตารางที่ ข3

ผลการวิเคราะห์ข้อกระทงรายข้อของความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยการเปรียบเทียบความ
แตกต่างระหว่างคะแนนรายข้อ ระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ด้วยการทดสอบค่าที (t-test) และหา
ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกับคะแนนรวมข้ออื่น ๆ ในมาตร (Corrected Item-Total Correlation,
CITC) (N = 180)

ข้อ ที่	ทิศ ทาง	การวิเคราะห์ข้อกลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ						CITC 18 ข้อ	ข้อที่ ผ่านการ วิเคราะห์	
		กลุ่มสูง (n = 52)		กลุ่มต่ำ (n = 48)		t	p			ผ่าน ค่า t
		M	SD	M	SD					
1	+	4.25	0.71	2.77	0.69	10.53***	.000	√	.58	√
2	+	4.48	0.50	3.33	0.83	8.24***	.000	√	.63	√
3	+	4.75	0.44	3.42	0.71	11.20***	.000	√	.63	√
4	-	4.87	0.34	3.44	1.01	9.32***	.000	√	.50	√

ตารางที่ ๓3 (ต่อ)

ข้อ ที่	ทิศ ทาง	การวิเคราะห์ข้อกลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ						CITC 18 ข้อ	ข้อที่ ผ่านการ วิเคราะห์	
		กลุ่มสูง (n = 52)		กลุ่มต่ำ (n = 48)		t	p			ผ่าน ค่า t
		M	SD	M	SD					
5	+	4.37	0.56	2.75	0.64	13.49***	.000	√	.73	√
6	+	4.77	0.43	3.83	0.72	<u>7.80</u> ***	.000	√	.52	√
7	-	4.23	0.73	2.71	0.82	9.79***	.000	√	.53	√
8	+	4.77	0.51	4.08	0.87	<u>4.76</u> ***	.000	√	.40	√
9	-	4.73	0.45	3.67	1.10	<u>6.25</u> ***	.000	√	.56	√
10	+	4.79	0.41	3.69	1.03	<u>6.88</u> ***	.000	√	.58	√
11	-	4.90	0.30	3.38	0.79	<u>12.62</u> ***	.000	√	.78	√
12	+	4.85	0.36	3.79	0.68	<u>9.52</u> ***	.000	√	.59	√
13	-	4.77	0.43	3.33	0.97	<u>9.41</u> ***	.000	√	.60	√
14	+	4.21	0.78	3.06	1.00	6.46***	.000	√	.44	√
15	-	4.46	0.80	3.35	0.89	6.55***	.000	√	.42	√
16	+	4.69	0.51	3.52	0.90	<u>7.94</u> ***	.000	√	.57	√
17	-	4.50	0.54	2.90	0.95	10.46***	.000	√	.61	√
18	-	4.75	0.48	2.71	1.07	<u>12.13</u> ***	.000	√	.59	√
α									.91	

หมายเหตุ : ค่าวิกฤตของ $t(178) \approx .134, p = .05$ (หนึ่งหาง)

ค่า t ที่ขีดเส้นใต้ วิเคราะห์โดยแยกความแปรปรวน

** $p < .01$, หนึ่งหาง. *** $p \leq .001$, หนึ่งหาง.

ตารางที่ ๗4

สถิติบรรยายข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนามาตรรูปแบบความผูกพันใน
ความสัมพันธ์เชิงคู่รัก และรูปแบบการอนุমান ในขั้นตอนการทดสอบกลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ และความ
สอดคล้องภายใน (กลุ่มตัวอย่างทุกคนศึกษาที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

ตัวแปร	ลักษณะจำแนก	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	61	30.5
	หญิง	139	69.5
อายุ	17	1	.5
	18	31	15.5
	19	50	25.0
	20	49	24.5
	21	40	20.0
	22	28	14.0
	23	1	.5
	M	19.92	
	SD	1.31	
ระดับการศึกษา (ปริญญาตรี)	ปี 1	68	34.0
	ปี 2	66	33.0
	ปี 3	20	10.0
	ปี 4	46	23.0
คณะที่กำลังศึกษา	จิตวิทยา	69	34.5
	นิเทศศาสตร์	39	19.5
	วิทยาศาสตร์	18	9.0
	วิศวกรรมศาสตร์	16	8.0
	พาณิชยศาสตร์และการบัญชี	13	6.5
	สหเวชศาสตร์	9	4.5
	อักษรศาสตร์	9	4.5
	รัฐศาสตร์	7	3.5
	เศรษฐศาสตร์	7	3.5
	ครุศาสตร์	5	2.5
	เภสัชศาสตร์	3	1.5
	ศิลปกรรมศาสตร์	3	1.5
	วิทยาศาสตร์การกีฬา	2	1.0
	สถานะความสัมพันธ์	มีคู่รักในปัจจุบัน	102
ปัจจุบันไม่มีคู่รัก (แต่เคยมีคู่รัก)		98	49.0
รวม		200	

ตารางที่ ๗5

แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติ t แบบหนึ่งกลุ่มตัวอย่าง ด้วยค่าทดสอบเท่ากับ 3 ในการทดสอบทิศทางของสถานการณ์ ในขั้นตอนการพัฒนามาตรรูปแบบการอนุมาณในสถานการณ์ความสัมพันธ์เชิงคู่รัก ($N = 200$)

ลำดับ	สถานการณ์ (ตัวอย่าง)	M	SD	t	สถานการณ์ที่ใช้
1	คนรักของคุณไม่ไปลอบโยนคุณเมื่อคุณกำลังรู้สึกแย่	1.69	0.61	-22.38***	√
2	คนรักของคุณต้องการอยู่คนเดียวตลอดทั้งช่วงเย็นและค่ำวันนั้น	2.58	0.78	-5.71***	√
3	คนรักของคุณต้องการอยู่คนเดียวตลอดทั้งช่วงเย็นและค่ำวันนั้น	2.21	0.80	-10.45***	
4		1.87	0.70	-16.90***	√
5		1.86	0.72	-16.64***	
6		1.37	0.63	-27.21***	√
7		2.14	0.79	-11.51***	
8		2.31	0.78	-9.32***	√
9		1.76	0.86	-15.32***	√
10		1.93	0.73	-15.37***	
11		1.59	0.85	-17.50***	√
12		2.78	1.06	-2.16*	
13		1.88	0.74	-16.01***	√
14		1.83	0.72	-17.03***	

* $p < .05$, หนึ่งหาง. *** $p \leq .001$, หนึ่งหาง.

ตารางที่ ๖6

แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติ t แบบหนึ่งกลุ่มตัวอย่าง ด้วยค่าทดสอบเท่ากับ 3 ในการทดสอบความต้องการในการอนุมานสาเหตุ ในขั้นตอนการพัฒนามาตรรูปแบบการอนุมานในสถานการณ์ความสัมพันธ์เชิงคู่รัก ($N = 200$)

ลำดับ	สถานการณ์ (ตัวอย่าง)	M	SD	t	สถานการณ์ที่ใช้
1	คนรักของคุณไม่ไปลอบโยนคุณเมื่อคุณกำลังรู้สึกแย่	3.68	0.93	7.72***	√
2	คนรักของคุณต้องการอยู่คนเดียวตลอดทั้งช่วงเย็นและค่ำวันนั้น	3.83	1.03	8.51***	√
3	คนรักของคุณต้องการอยู่คนเดียวตลอดทั้งช่วงเย็นและค่ำวันนั้น	3.64	1.04	6.43***	
4		4.21	0.90	14.20***	√
5		3.58	0.95	6.40***	
6		4.53	0.70	23.11***	√
7		3.56	0.96	6.13***	
8		3.68	0.91	7.89***	√
9		4.45	0.87	17.54***	√
10		3.40	1.13	3.70***	
11		4.44	0.89	17.04***	√
12		2.82	1.08	-1.76	
13		3.95	0.89	11.22***	√
14		3.46	1.09	4.46***	

* $p < .05$, หนึ่งหาง. *** $p \leq .001$, หนึ่งหาง.

ตารางที่ ๗7

แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจากคะแนนที่ได้จากมาตรวัดรูปแบบความผูกพันใน
ความสัมพันธ์เชิงคู่รักในขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือ (N = 200)

ข้อกระทง (ด้านวิตกกังวล)			ข้อกระทง (ด้านหลักหนี)		
	M	S.D.		M	S.D.
athmt01	2.61	1.66	athmt02	3.44	1.69
athmt03	3.08	1.77	athmt04	1.59	0.98
athmt05	3.34	1.86	athmt06	3.26	1.65
athmt07	2.50	1.68	athmt08	2.62	1.42
athmt09	3.33	2.03	athmt10	2.15	1.50
athmt11	2.05	1.40	athmt12	2.12	1.52
athmt13	2.71	1.82	athmt14	2.63	1.52
athmt15	2.94	1.81	athmt16	2.32	1.39
athmt17	4.43	1.75	athmt18	3.38	1.67
athmt19	4.14	1.91	athmt20	3.64	1.60
athmt21	4.47	1.96	athmt22	5.02	1.45
athmt23	3.49	1.88	athmt24	3.11	1.92
athmt25	2.78	1.67	athmt26	3.20	1.73
athmt27	3.17	1.89	athmt28	2.86	1.55
athmt29	4.20	1.97	athmt30	3.47	1.78
athmt31	3.57	1.73	athmt32	3.37	1.47
athmt33	3.42	1.87	athmt34	2.59	1.49
athmt35	2.51	1.34	athmt36	2.85	1.67
athmt37	3.85	1.93	athmt38	2.92	1.55
athmt39	2.68	1.38	athmt40	3.00	1.79
คะแนนเฉลี่ย	3.26	0.82	คะแนนเฉลี่ย	2.98	0.85

ตารางที่ ข8

ผลการวิเคราะห์ข้อกระทงรายข้อของมาตรรูปแบบความผูกพันด้านกังวลในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนรายข้อ ระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ด้วยการทดสอบค่าที (*t*-test) และหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกับคะแนนรวมข้ออื่น ๆ ในมาตร (*Corrected Item-Total Correlation, CITC*) (*N* = 200)

ข้อ ที่	ทิศ ทาง	การวิเคราะห์ข้อกลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ							CITC				ข้อที่ ผ่านการ วิเคราะห์
		กลุ่มสูง (<i>n</i> = 48)		กลุ่มต่ำ (<i>n</i> = 46)		<i>t</i>	<i>p</i>	ผ่าน ค่า <i>t</i>	20 ข้อ	19 ข้อ	16 ข้อ	15 ข้อ	
		<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>								
1	+	4.25	1.59	1.28	0.54	12.20***	.000	√	.64	.64	.64	.65	√
3	-	4.04	1.91	2.02	1.36	5.92***	.000	√	.34	.32			
5	+	5.10	1.43	1.70	1.03	13.28***	.000	√	.69	.69	.68	.68	√
7	+	4.21	1.43	1.20	0.54	13.62***	.000	√	.66	.67	.68	.69	√
9	+	4.83	1.67	1.78	1.32	9.82***	.000	√	.51	.51	.51		
11	+	3.33	1.58	1.17	0.64	8.76***	.000	√	.52	.54	.56	.56	√
13	+	4.21	1.53	1.17	0.38	13.32***	.000	√	.57	.57	.57	.54	√
15	+	4.91	1.19	1.48	0.86	15.96***	.000	√	.68	.70	.70	.71	√

ตารางที่ ข8 (ต่อ)

ข้อ ที่	ทิศทาง	การวิเคราะห์ข้อกลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ							CITC				ข้อที่ ผ่านการ วิเคราะห์
		กลุ่มสูง (n = 48)		กลุ่มต่ำ (n = 46)		t	p	ผ่าน ค่า t	20 ข้อ	19 ข้อ	16 ข้อ	15 ข้อ	
		M	SD	M	SD								
17	+	5.35	1.59	3.33	1.78	5.83***	.000	√	.32	.32			
19	-	5.27	1.67	2.61	1.77	7.50***	.000	√	.41	.38			
21	-	4.81	1.86	3.28	1.75	4.10***	.000	√	.20				
23	+	5.10	1.48	1.63	0.88	<u>13.93</u> ***	.000	√	.62	.61	.57	.56	√
25	+	4.19	1.67	1.65	1.14	<u>8.62</u> ***	.000	√	.60	.61	.64	.64	√
27	+	4.75	1.63	2.02	1.45	8.55***	.000	√	.55	.57	.60	.59	√
29	+	5.71	1.20	2.33	1.62	11.53***	.000	√	.57	.56	.51	.50	√
31	+	5.02	1.39	2.07	1.39	10.30***	.000	√	.60	.61	.63	.63	√
33	+	5.15	1.47	1.70	0.99	<u>13.40</u> ***	.000	√	.67	.67	.66	.67	√
35	-	3.79	1.34	1.63	0.85	<u>9.39</u> ***	.000	√	.55	.55	.56	.56	√

ตารางที่ ข8 (ต่อ)

ข้อ ที่	ทิศทาง	การวิเคราะห์ข้อกลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ							CITC				ข้อที่ ผ่านการ วิเคราะห์
		กลุ่มสูง (n = 48)		กลุ่มต่ำ (n = 46)		t	p	ผ่าน ค่า t	20 ข้อ	19 ข้อ	16 ข้อ	15 ข้อ	
		M	SD	M	SD								
37	+	5.27	1.50	2.22	1.30	10.54***	.000	√	.57	.59	.61	.61	√
39	-	3.96	1.32	1.94	1.04	8.20***	.000	√	.55	.57	.59	.61	√
α									.91	.91	.91	.91	

หมายเหตุ : การตัดจำนวนข้อที่เหลือ 15 ข้อ เพื่อวัตถุประสงค์ของผู้วิจัย เพื่อให้ได้มาตราที่ลดลง

ค่าวิกฤตของ $r(198) \approx .116, p = .05$ (หนึ่งหาง)

ค่า t ที่ขีดเส้นใต้ วิเคราะห์โดยแยกความแปรปรวน

*** $p < .001$, หนึ่งหาง.

ตารางที่ ๑๙

ผลการวิเคราะห์ข้อกระทงรายข้อของมาตรรูปแบบความผูกพันด้านหลักหนีในความสัมพันธ์เชิงคู่รัก โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนรายข้อระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ด้วยการทดสอบค่าที (t-test) และหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกับคะแนนรวมข้ออื่น ๆ ในมาตร (Corrected Item-Total Correlation, CITC) (N = 200)

ข้อ ที่	ทิศ ทาง	การวิเคราะห์ข้อกลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ							CITC						ข้อที่ ผ่านการ วิเคราะห์
		กลุ่มสูง (n = 49)		กลุ่มต่ำ (n = 49)		t	p	ผ่าน ค่า t	20 ข้อ	19 ข้อ	18 ข้อ	17 ข้อ	16 ข้อ	15 ข้อ	
		M	SD	M	SD										
2	+	4.43	1.59	2.06	1.34	7.95***	.000	√	.49	.49	.49	.49	.49	.49	√
4	-	2.08	1.13	1.20	0.50	4.97***	.000	√	.30	.30					
6	+	4.20	1.54	1.88	1.22	8.29***	.000	√	.49	.48	.48	.46	.48	.49	√
8	-	3.86	1.41	1.37	0.57	11.44***	.000	√	.61	.61	.60	.60	.59	.49	√
10	+	3.55	1.77	1.24	0.75	8.40***	.000	√	.52	.52	.52	.51	.53	.49	√
12	+	3.67	1.57	1.16	0.87	9.76***	.000	√	.59	.59	.59	.59	.59	.49	√
14	-	3.94	1.52	1.45	1.00	9.58***	.000	√	.56	.55	.55	.54	.52	.49	√

ตารางที่ ข9 (ต่อ)

ข้อ ที่	ทิศทาง	การวิเคราะห์ข้อกลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ							CITC						ข้อที่ ผ่านการ วิเคราะห์
		กลุ่มสูง (n = 49)		กลุ่มต่ำ (n = 49)		t	p	ผ่าน ค่า t	20 ข้อ	19 ข้อ	18 ข้อ	17 ข้อ	16 ข้อ	15 ข้อ	
		M	SD	M	SD										
16	-	3.43	1.72	1.53	0.92	<u>6.82</u> ***	.000	√	.48	.47	.47	.46	.47	.49	√
18	+	4.73	1.25	2.16	1.42	<u>9.50</u> ***	.000	√	.56	.56	.56	.56	.58	.49	√
20	+	4.25	1.33	2.57	1.55	<u>5.73</u> ***	.000	√	.36	.34	.34				
22	+	5.47	1.28	4.41	1.80	<u>3.36</u> ***	.001	√	.20						
24	+	4.18	1.78	1.61	1.24	<u>8.31</u> ***	.000	√	.43	.44	.44	.46	.46	.44	√
26	+	4.71	1.37	1.94	1.27	<u>10.42</u> ***	.000	√	.52	.53	.53	.53	.54	.54	√
28	-	3.73	1.44	1.73	1.09	<u>7.74</u> ***	.000	√	.40	.41	.40	.40			
30	+	4.96	1.44	2.02	1.22	<u>10.90</u> ***	.000	√	.51	.51	.52	.52	.52	.52	√
32	-	4.45	1.34	2.29	1.35	<u>7.95</u> ***	.000	√	.50	.50	.50	.51	.51	.50	√
34	-	3.55	1.43	1.65	1.36	<u>6.73</u> ***	.000	√	.51	.52	.52	.53	.51	.49	√

ตารางที่ ข9 (ต่อ)

ข้อ ที่	ทิศทาง	การวิเคราะห์ข้อกลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ							CITC						ข้อที่ ผ่านการ วิเคราะห์
		กลุ่มสูง (n = 49)		กลุ่มต่ำ (n = 49)		t	p	ผ่าน ค่า t	20 ข้อ	19 ข้อ	18 ข้อ	17 ข้อ	16 ข้อ	15 ข้อ	
		M	SD	M	SD										
36	+	4.12	1.62	1.45	0.87	10.21***	.000	√	.55	.55	.55	.55	.55	.56	√
38	-	3.65	1.52	1.73	1.40	6.50***	.000	√	.38	.40	.40	.41	.36		
40	+	4.14	1.74	1.67	1.07	8.45***	.000	√	.46	.46	.45	.46	.47	.48	√
α									.87	.88	.88	.87	.87	.87	

หมายเหตุ : การตัดจำนวนข้อให้เหลือ 15 ข้อ เพื่อวัตถุประสงค์ของผู้วิจัย เพื่อให้ได้มาตราที่ลดลง

ค่าวิกฤตของ $r(198) \approx .116, p = .05$ (หนึ่งหาง)

ค่า t ที่ขีดเส้นใต้ วิเคราะห์โดยแยกความแปรปรวน

*** $p < .001$, หนึ่งหาง.

ตารางที่ ๗10

สถิติบรรยายข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนามาตร (กลุ่มตัวอย่างทุกคนเป็นนิสิตคณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

ตัวแปร	ลักษณะจำแนก	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	27	24.3
	หญิง	84	75.7
อายุ	19	9	8.1
	20	31	27.9
	21	45	40.5
	22	24	21.6
	23	2	1.8
	M	20.81	
	SD	0.93	
ระดับการศึกษา (ปริญญาตรี)	ปี 2	20	18
	ปี 3	58	52.3
	ปี 4	33	27.7
สถานะความสัมพันธ์	มีคูรักรในปัจจุบัน	37	33.3
	ปัจจุบันไม่มีคูรักร (แต่เคยมีคูรักร)	43	38.7
	ไม่เคยมีคูรักร	31	28
รวม		111	100

ตารางที่ ข11

แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจากคะแนนที่ได้จากมาตรวัดรูปแบบการอนุมานใน
ความสัมพันธ์เชิงคู่รักแยกตามด้าน ในขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือ (N = 200)

ข้อกระทง (ที่มาของ สาเหตุจาก คู่รัก)	M	S.D.	ข้อกระทง (ที่มาของ สาเหตุจาก ผู้ตอบ)	M	S.D.	ข้อกระทง (ที่มาของ สาเหตุจาก ความ สัมพันธ์)	M	S.D.
atb201	4.81	1.76	atb202	4.00	1.73	atb203	4.22	1.82
atb301	5.25	1.63	atb302	4.08	1.74	atb303	4.08	1.66
atb401	4.76	1.67	atb402	4.43	1.65	atb403	4.41	1.84
atb501	5.00	1.82	atb502	3.64	1.84	atb503	3.95	1.80
atb601	5.17	1.77	atb602	3.92	1.76	atb603	3.97	1.75
atb701	4.34	1.86	atb702	4.14	1.84	atb703	3.92	1.72
atb801	4.46	1.78	atb802	5.46	1.55	atb803	4.06	1.65
คะแนน	4.77	1.14	คะแนน	4.27	0.99	คะแนน	4.13	1.20

ข้อกระทง (ที่มาของ สาเหตุจาก สถานการณ์)	M	S.D.	ข้อกระทง (ความ คงทนของ สาเหตุ)	M	S.D.	ข้อกระทง (การแผ่ ขยายของ สาเหตุ)	M	S.D.
atb204	5.37	1.47	atb205	2.89	1.54	atb206	4.60	1.67
atb304	5.16	1.51	atb305	3.26	1.59	atb306	4.65	1.58
atb404	5.37	1.42	atb405	3.21	1.56	atb406	4.58	1.74
atb504	5.19	1.60	atb505	3.16	1.67	atb506	4.46	1.64
atb604	5.22	1.48	atb605	2.82	1.57	atb606	3.99	1.64
atb704	4.54	1.71	atb705	3.11	1.65	atb706	4.30	1.61
atb804	4.60	1.46	atb805	3.54	1.69	atb806	4.58	1.51
คะแนนเฉลี่ย	5.04	0.97	คะแนน	3.11	1.16	คะแนน	4.47	1.20

ตารางที่ ๑๑ (ต่อ)

ข้อกระทง (การรับรู้ เจตนาของ คู่รัก)			ข้อกระทง (การรับรู้ แรงจูงใจที่ เห็นแก่ตัว ของคู่รัก)			ข้อกระทง (การ ประเมินว่า เป็น ความผิด ของคู่รัก)		
	<i>M</i>	<i>S.D.</i>		<i>M</i>	<i>S.D.</i>		<i>M</i>	<i>S.D.</i>
atb107	3.56	1.71	atb108	3.36	1.73	atb109	2.93	1.58
atb207	3.64	1.80	atb208	3.50	1.80	atb209	3.31	1.77
atb307	4.61	1.72	atb308	3.99	1.77	atb309	3.72	1.84
atb407	3.82	1.77	atb408	3.54	1.79	atb409	3.26	1.75
atb507	3.55	1.80	atb508	3.77	1.76	atb509	3.79	1.85
atb607	4.60	1.73	atb608	3.71	1.80	atb609	3.32	1.77
atb707	3.65	1.61	atb708	3.22	1.63	atb709	3.19	1.72
atb807	3.81	1.74	atb808	3.35	1.62	atb809	2.98	1.63
คะแนน	3.90	1.21	คะแนน	3.55	1.36	คะแนน	3.31	1.34

ตารางที่ ข12

ผลการวิเคราะห์ข้อกระทงรายข้อของมาตรวัดการอนุमानในความสัมพันธ์เชิงคู่รักด้านที่มาจากสาเหตุจากคู่รัก โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนรายข้อจาก 8 สถานการณ์ที่แตกต่างกัน ระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ด้วยการทดสอบค่าที่ (t -test) และหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกับคะแนนรวมข้ออื่น ๆ ในมาตร (*Corrected Item-Total Correlation, CITC*) ($N = 200$)

ข้อ ที่	ทิศ ทาง	การวิเคราะห์ข้อกลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ						CITC 8 ข้อ	ข้อที่ ผ่านการ วิเคราะห์	
		กลุ่มสูง ($n = 47$)		กลุ่มต่ำ ($n = 55$)		t	p			ผ่าน ค่า t
		M	SD	M	SD					
1	+	5.94	0.87	3.15	1.73	<u>10.53</u> ***	.000	✓	.45	✓
2	+	6.34	0.67	2.96	1.53	<u>14.82</u> ***	.000	✓	.68	✓
3	+	6.36	0.99	3.91	1.66	<u>9.22</u> ***	.000	✓	.50	✓
4	+	6.13	1.10	3.33	1.35	<u>11.57</u> ***	.000	✓	.55	✓
5	+	6.47	0.72	3.56	1.73	<u>11.36</u> ***	.000	✓	.52	✓
6	+	6.36	1.07	3.69	1.98	<u>8.63</u> ***	.000	✓	.50	✓
7	+	5.85	1.14	2.67	1.50	<u>12.11</u> ***	.000	✓	.54	✓
8	+	5.74	1.26	3.40	1.65	<u>8.12</u> ***	.000	✓	.38	✓
α									.80	

หมายเหตุ : ค่าวิกฤตของ $t(198) \approx 1.116$, $p = .05$ (หนึ่งหาง)

*** $p < .001$, หนึ่งหาง.

ตารางที่ ข13

ผลการวิเคราะห์ข้อกระทงรายข้อของมาตรวัดการอนุमानในความสัมพันธ์เชิงคู่รักด้านที่มาจากสาเหตุจากผู้ตอบ โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนรายข้อจาก 8 สถานการณ์ที่แตกต่างกัน ระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ด้วยการทดสอบค่าที่ (t -test) และหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกับคะแนนรวมข้ออื่น ๆ ในมาตร (*Corrected Item-Total Correlation, CITC*) ($N = 200$)

ข้อ ที่	ทิศทาง	การวิเคราะห์ข้อกลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ						CITC 8 ข้อ	ข้อที่ ผ่านการ วิเคราะห์	
		กลุ่มสูง ($n = 50$)		กลุ่มต่ำ ($n = 48$)		t	p			ผ่าน ค่า t
		M	SD	M	SD					
1	+	5.54	1.01	3.38	5.54	<u>8.58</u> ***	.000	√	.43	√
2	+	5.28	1.25	2.69	5.28	<u>8.88</u> ***	.000	√	.43	√
3	+	5.48	1.09	2.90	5.48	<u>8.42</u> ***	.000	√	.38	√
4	+	5.76	1.20	2.94	5.76	<u>9.52</u> ***	.000	√	.52	√
5	+	4.90	1.50	2.23	4.90	8.34***	.000	√	.33	√
6	+	5.18	1.66	2.69	5.18	7.65***	.000	√	.36	√
7	+	5.38	1.64	2.48	5.38	8.66***	.000	√	.42	√
8	+	6.28	1.13	4.25	6.28	<u>5.93</u> ***	.000	√	.40	√
α									.72	

หมายเหตุ : ค่าวิกฤตของ $t(198) \approx 1.116, p = .05$ (หนึ่งหาง)

ค่า t ที่ขีดเส้นใต้ วิเคราะห์โดยแยกความแปรปรวน

*** $p < .001$, หนึ่งหาง.

ตารางที่ ข14

ผลการวิเคราะห์ข้อกระทงรายข้อของมาตรวัดการอนุมาณในความสัมพันธ์เชิงคู่รักด้านที่มาจากสาเหตุจากความสัมพันธ์ โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนรายข้อจาก 8 สถานการณ์ที่แตกต่างกัน ระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ด้วยการทดสอบค่าที (t-test) และหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกับคะแนนรวมข้ออื่น ๆ ในมาตร (Corrected Item-Total Correlation, CITC) ($N = 200$)

ข้อ ที่	ทิศทาง	การวิเคราะห์ข้อกลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ							CITC 8 ข้อ	ข้อที่ ผ่านการ วิเคราะห์
		กลุ่มสูง ($n = 51$)		กลุ่มต่ำ ($n = 52$)		t	p	ผ่าน ค่า t		
		M	SD	M	SD					
1	+	5.82	1.59	2.95	1.16	<u>10.50</u> ***	.000	✓	.53	✓
2	+	5.86	1.55	2.50	0.94	<u>13.33</u> ***	.000	✓	.66	✓
3	+	5.35	1.74	2.87	1.28	<u>8.29</u> ***	.000	✓	.50	✓
4	+	6.04	1.60	2.54	0.98	<u>13.41</u> ***	.000	✓	.65	✓
5	+	5.45	1.49	2.21	1.25	11.94***	.000	✓	.57	✓
6	+	4.88	1.70	2.52	1.60	7.28***	.000	✓	.47	✓
7	+	5.22	1.60	2.29	1.43	9.77***	.000	✓	.58	✓
8	+	5.67	1.58	2.65	1.01	<u>11.53</u> ***	.000	✓	.60	✓
α									.84	

หมายเหตุ : ค่าวิกฤตของ $t(198) \approx .116$, $p = .05$ (หนึ่งหาง)

ค่า t ที่ขีดเส้นใต้ วิเคราะห์โดยแยกความแปรปรวน

*** $p < .001$, หนึ่งหาง.

ตารางที่ ข15

ผลการวิเคราะห์ข้อกระทงรายข้อของมาตรวัดการอนุमानในความสัมพันธ์เชิงคู่รักด้านที่มาจากสาเหตุจากสถานการณ์ โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนรายข้อจาก 8 สถานการณ์ที่แตกต่างกัน ระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ด้วยการทดสอบค่าที่ (t -test) และหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกับคะแนนรวมข้ออื่น ๆ ในมาตร (Corrected Item-Total Correlation, CITC) ($N = 200$)

ข้อ ที่	ทิศทาง	การวิเคราะห์ข้อกลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ						CITC 8 ข้อ	ข้อที่ ผ่านการ วิเคราะห์	
		กลุ่มสูง ($n = 51$)		กลุ่มต่ำ ($n = 52$)		t	p			ผ่าน ค่า t
		M	SD	M	SD					
1	+	5.63	1.42	4.00	1.35	5.98***	.000	√	.36	√
2	+	6.35	0.83	4.04	1.54	<u>9.58</u> ***	.000	√	.58	√
3	+	6.41	0.67	3.80	1.26	<u>13.24</u> ***	.000	√	.55	√
4	+	6.69	0.51	4.02	1.17	14.75***	.000	√	.58	√
5	+	6.49	0.65	3.67	1.52	<u>12.47</u> ***	.000	√	.62	√
6	+	6.35	1.09	3.98	1.45	9.29***	.000	√	.53	√
7	+	6.06	1.23	3.37	1.52	<u>9.91</u> ***	.000	√	.50	√
8	+	5.65	1.30	3.74	1.07	8.19***	.000	√	.35	√
α									.79	

หมายเหตุ : ค่าวิกฤตของ $t(198) \approx 1.16$, $p = .05$ (หนึ่งหาง)

ค่า t ที่ขีดเส้นใต้ วิเคราะห์โดยแยกความแปรปรวน

*** $p < .001$, หนึ่งหาง.

ตารางที่ ข16

ผลการวิเคราะห์ข้อกระทงรายข้อของมาตรวัดการอนุมานในความสัมพันธ์เชิงคู่รักด้านความคงทนของสาเหตุ โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนรายข้อจาก 8 สถานการณ์ที่แตกต่างกัน ระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ด้วยการทดสอบค่าที (*t*-test) และหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกับคะแนนรวมข้ออื่น ๆ ในมาตร (*Corrected Item-Total Correlation, CITC*) ($N = 200$)

ข้อ ที่	ทิศทาง	การวิเคราะห์ข้อกลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ						CITC 8 ข้อ	ข้อที่ ผ่านการ วิเคราะห์	
		กลุ่มสูง ($n = 51$)		กลุ่มต่ำ ($n = 52$)		<i>t</i>	<i>p</i>			ผ่าน ค่า <i>t</i>
		<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>					
1	+	4.43	1.50	1.49	0.96	<u>11.36</u> ***	.000	√	.58	√
2	+	4.47	1.27	1.58	0.74	<u>13.53</u> ***	.000	√	.63	√
3	+	4.68	1.25	1.54	0.71	<u>14.97</u> ***	.000	√	.61	√
4	+	4.74	1.28	1.65	0.86	<u>13.84</u> ***	.000	√	.68	√
5	+	4.89	1.32	1.42	0.68	<u>16.07</u> ***	.000	√	.68	√
6	+	4.24	1.38	1.42	0.79	<u>12.18</u> ***	.000	√	.58	√
7	+	4.53	1.32	1.60	1.05	12.01***	.000	√	.58	√
8	+	4.91	1.28	2.00	1.29	11.05***	.000	√	.58	√
α									.87	

หมายเหตุ : ค่าวิกฤตของ $t(198) \approx 1.16$, $p = .05$ (หนึ่งหาง)

ค่า *t* ที่ขีดเส้นใต้ วิเคราะห์โดยแยกความแปรปรวน

*** $p < .001$, หนึ่งหาง.

ตารางที่ ข17

ผลการวิเคราะห์ข้อกระทงรายข้อของมาตรวัดการอนุมานในความสัมพันธ์เชิงคู่รักด้านการแผ่ขยายของสาเหตุ โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนรายข้อจาก 8 สถานการณ์ที่แตกต่างกัน ระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ด้วยการทดสอบค่าที (*t*-test) และหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกับคะแนนรวมข้ออื่น ๆ ในมาตร (*Corrected Item-Total Correlation, CITC*)

(*N* = 200)

ข้อ ที่	ทิศทาง	การวิเคราะห์ข้อกลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ						CITC 8 ข้อ	ข้อที่ ผ่านการ วิเคราะห์	
		กลุ่มสูง (<i>n</i> = 51)		กลุ่มต่ำ (<i>n</i> = 52)		<i>t</i>	<i>p</i>			ผ่าน ค่า <i>t</i>
		<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>					
1	+	6.00	0.96	2.91	1.63	11.16***	.000	√	.57	√
2	+	6.08	0.81	2.76	1.49	13.34***	.000	√	.66	√
3	+	6.04	0.79	2.80	1.49	13.14***	.000	√	.70	√
4	+	6.08	0.86	2.61	1.39	14.52***	.000	√	.74	√
5	+	5.90	0.98	2.50	1.41	13.54***	.000	√	.71	√
6	+	5.29	1.41	2.70	1.53	8.57***	.000	√	.52	√
7	+	5.45	1.35	2.76	1.64	8.74***	.000	√	.55	√
8	+	5.78	1.18	2.98	1.39	10.61***	.000	√	.64	√
<i>α</i>									.88	

หมายเหตุ : ค่าวิกฤตของ *t*(198) \approx 1.16, *p* = .05 (หนึ่งหาง)

ค่า *t* ที่ขีดเส้นใต้ วิเคราะห์โดยแยกความแปรปรวน

****p* < .001, หนึ่งหาง.

ตารางที่ ข18

ผลการวิเคราะห์ข้อกระทงรายข้อของมาตรวัดการอนุมานในความสัมพันธ์เชิงคู่รักด้านการรับรู้
เจตนาของคู่รัก โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนรายข้อจาก 8 สถานการณ์ที่
แตกต่างกัน ระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ด้วยการทดสอบค่าที (*t*-test) และหาค่าสหสัมพันธ์
ระหว่างข้อกับคะแนนรวมข้ออื่น ๆ ในมาตร (*Corrected Item-Total Correlation, CITC*)
(*N* = 200)

ข้อ ที่	ทิศ ทาง	การวิเคราะห์ข้อกลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ						ผ่าน ค่า <i>t</i>	CITC 8 ข้อ	ข้อที่ ผ่านการ วิเคราะห์
		กลุ่มสูง (<i>n</i> = 51)		กลุ่มต่ำ (<i>n</i> = 52)		<i>t</i>	<i>p</i>			
		<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>					
1	+	4.79	1.42	2.13	1.47	9.24***	.000	√	.48	√
2	+	5.29	1.25	1.85	1.17	14.23***	.000	√	.63	√
3	+	5.84	1.12	2.85	1.83	<u>9.70</u> ***	.000	√	.59	√
4	+	5.34	1.42	1.93	1.12	13.23***	.000	√	.66	√
5	+	5.04	1.48	1.74	1.27	11.93***	.000	√	.61	√
6	+	5.59	1.36	2.93	1.93	<u>7.88</u> ***	.000	√	.48	√
7	+	4.80	1.17	2.07	1.39	10.82***	.000	√	.57	√
8	+	5.09	1.34	2.00	1.28	11.82***	.000	√	.61	√
<i>α</i>									.85	

หมายเหตุ : ค่าวิกฤตของ $t(198) \approx 1.16$, $p = .05$ (หนึ่งหาง)

ค่า *t* ที่ขีดเส้นใต้ วิเคราะห์โดยแยกความแปรปรวน

*** $p < .001$, หนึ่งหาง.

ตารางที่ ข19

ผลการวิเคราะห์ข้อกระทงรายข้อของมาตรวัดการอนุมานในความสัมพันธ์เชิงคู่รักด้านการรับรู้แรงจูงใจที่เห็นแก่ตัวของคู่รัก โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนรายข้อจาก 8 สถานการณ์ที่แตกต่างกัน ระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ด้วยการทดสอบค่าที (*t*-test) และหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกับคะแนนรวมข้ออื่น ๆ ในมาตร (*Corrected Item-Total Correlation*, *CITC*) ($N = 200$)

ข้อ ที่	ทิศทาง	การวิเคราะห์ข้อกลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ						CITC 8 ข้อ	ข้อที่ ผ่านการ วิเคราะห์	
		กลุ่มสูง ($n = 51$)		กลุ่มต่ำ ($n = 52$)		<i>t</i>	<i>p</i>			ผ่าน ค่า <i>t</i>
		<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>					
1	+	4.94	1.23	1.55	0.96	15.41***	.000	√	.68	√
2	+	5.33	1.06	1.37	0.67	<u>22.58</u> ***	.000	√	.76	√
3	+	5.62	1.21	1.88	1.13	16.04***	.000	√	.74	√
4	+	5.25	1.33	1.33	0.59	<u>19.38</u> ***	.000	√	.77	√
5	+	5.21	1.21	1.67	1.14	15.08***	.000	√	.69	√
6	+	5.40	1.18	1.69	1.08	16.46***	.000	√	.70	√
7	+	4.31	1.57	1.69	1.37	8.90***	.000	√	.61	√
8	+	4.75	1.38	1.61	1.04	<u>12.94</u> ***	.000	√	.69	√
α									.91	

หมายเหตุ : ค่าวิกฤตของ $t(198) \approx 1.16$, $p = .05$ (หนึ่งหาง)

ค่า *t* ที่ขีดเส้นใต้ วิเคราะห์โดยแยกความแปรปรวน

*** $p < .001$, หนึ่งหาง.

ตารางที่ ข20

ผลการวิเคราะห์ข้อกระทงรายข้อของมาตรวัดการอนุมานในความสัมพันธ์เชิงคู่รักด้านการประเมิน
ว่าเป็นความผิดของคู่รัก โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนรายข้อจาก 8
สถานการณ์ที่แตกต่างกัน ระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ด้วยการทดสอบค่าที่ (t -test) และหาค่า
สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกับคะแนนรวมข้ออื่น ๆ ในมาตร (Corrected Item-Total Correlation,
CITC) ($N = 200$)

ข้อ ที่	ทิศ ทาง	การวิเคราะห์ข้อกลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ						CITC 8 ข้อ	ข้อที่ ผ่านการ วิเคราะห์	
		กลุ่มสูง ($n = 51$)		กลุ่มต่ำ ($n = 52$)		t	p			ผ่าน ค่า t
		M	SD	M	SD					
1	+	4.53	1.20	1.42	0.90	<u>-14.36</u> ***	.000	✓	.71	✓
2	+	5.04	1.33	1.33	0.72	<u>-16.79</u> ***	.000	✓	.71	✓
3	+	5.49	1.25	1.42	0.79	<u>-18.92</u> ***	.000	✓	.72	✓
4	+	5.11	1.26	1.38	0.94	<u>-16.39</u> ***	.000	✓	.74	✓
5	+	5.47	1.10	1.77	1.28	<u>-15.11</u> ***	.000	✓	.67	✓
6	+	5.19	1.35	1.33	0.78	<u>-17.05</u> ***	.000	✓	.71	✓
7	+	4.53	1.67	1.33	0.66	<u>-12.25</u> ***	.000	✓	.64	✓
8	+	4.43	1.56	1.46	0.94	<u>-11.20</u> ***	.000	✓	.63	✓
α									.90	

หมายเหตุ : ค่าวิกฤตของ $t(198) \approx 1.16$, $p = .05$ (หนึ่งหาง)

ค่า t ที่ขีดเส้นใต้ วิเคราะห์โดยแยกความแปรปรวน

*** $p < .001$, หนึ่งหาง.

ตารางที่ ข 21

ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของค่าเฉลี่ยจากมาตรในแต่ละตัวแปรในขั้นตอนการพัฒนามาตรรูปแบบความผูกพัน และรูปแบบการอนุมาณ (N = 200)

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1 ความพึงพอใจในความสัมพันธ์	1											
2 รูปแบบความผูกพันด้านวิตกกังวล	-.61**	1										
3 รูปแบบความผูกพันด้านหลีกเลี่ยง	-.73**	.50**	1									
4 ที่มาของสาเหตุจากคู่รัก	-.24**	.30**	.26**	1								
5 ที่มาของสาเหตุจากผู้ตอบ	-.07	.15*	.16*	.29**	1							
6 ที่มาของสาเหตุจากความสัมพันธ์	-.31**	.35**	.26**	.43**	.51**	1						
7 ที่มาของสาเหตุจากสถานการณ์	.04	.05	-.07	.34**	.28**	.24**	1					
8 ความคงทนของสาเหตุ	-.50**	.47**	.46**	.35**	.17*	.40**	-.01	1				
9 การแผ่ขยายของสาเหตุ	-.20**	.24**	.10	.41**	.24**	.42**	.29**	.42**	1			
10 เจตนาของคนรัก	-.41**	.39**	.36**	.61**	.27**	.52**	.17*	.58**	.52**	1		
11 แรงจูงใจที่เห็นแก่ตัวของคนรัก	-.45**	.43**	.38**	.54**	.06	.42**	.09	.57**	.47**	.70**	1	
12 คนรักควรถูกกล่าวโทษ	-.40**	.36**	.33**	.54**	.00	.30**	.11	.51**	.49**	.63**	.77**	1
M	5.20	3.26	2.98	4.77	4.27	4.13	5.04	3.11	4.47	3.90	3.55	3.31
SD	0.91	1.05	0.85	1.14	0.99	1.20	0.97	1.16	1.20	1.21	1.36	1.34

* $p < .05$, สองหาง. ** $p < .01$, สองหาง.

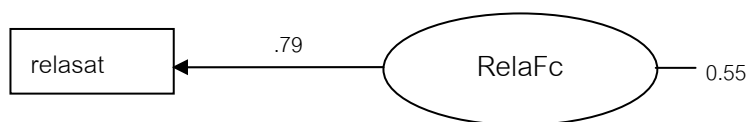
ภาคผนวก ค

ผลการแทนที่ข้อมูลขาดหายในการวิเคราะห์ข้อมูลโมเดลหลัก
โมเดลการวัด

ตารางที่ ค1

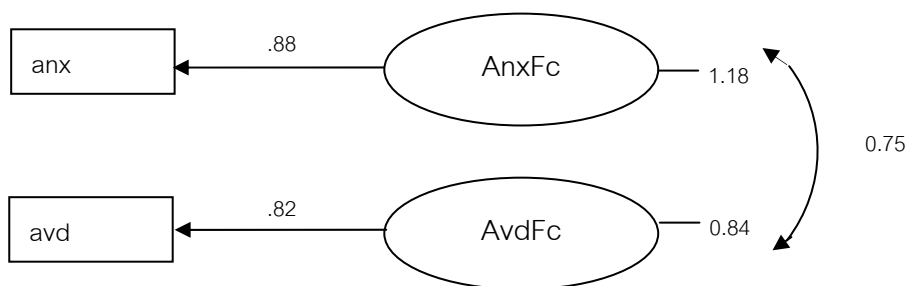
จำนวนข้อมูลที่ขาดหายในขั้นตอนการทดสอบสมมติฐาน (N = 454)

ข้อกระทง	จำนวน ข้อมูลที่ ขาดหาย	ข้อกระทง	จำนวน ข้อมูลที่ ขาดหาย	ข้อกระทง	จำนวน ข้อมูลที่ ขาดหาย
anx04	4	pervs3	2	relasat 15	2
anx08	1	pervs4	1	relasat 16	3
anx09	2	pervs7	2	relasat 17	1
anx11	3	pervs8	1	relasat 18	1
anx13	4	relasat 01	4	relat1	1
avd03	2	relasat 02	4	relat2	1
avd04	2	relasat 03	1	relat3	2
avd08	1	relasat 04	1	relat4	1
avd11	1	relasat 05	4	relat6	1
blame2	1	relasat 08	1	relat7	1
intent2	1	relasat 09	2	relat8	1
intent5	1	relasat 10	1	self4	1
intent8	1	relasat 11	1	stabl3	1
partn1	2	relasat 12	2	stabl6	2
pervs2	2	relasat 14	2	stabl7	1

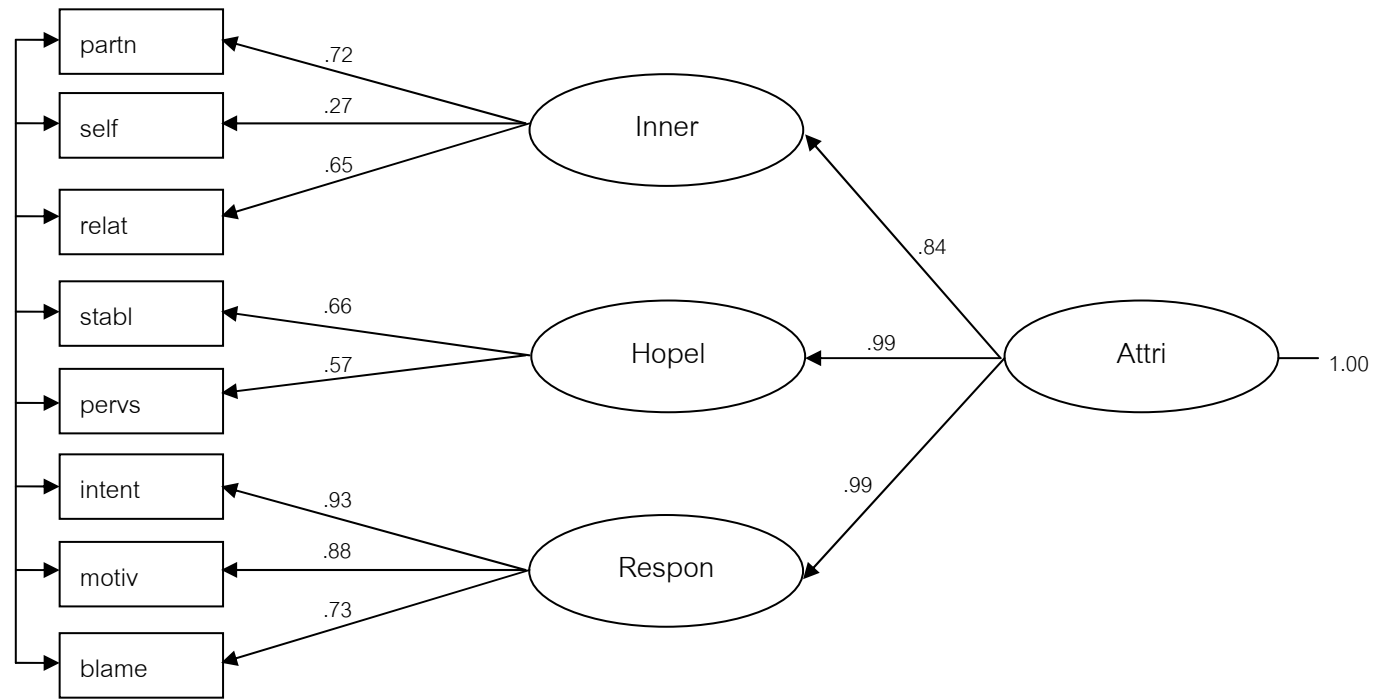
$$\chi^2 = 0.00, df = 0, p = 1.00, RMSEA = 0.00$$

ภาพที่ ค1 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของความพึงพอใจในความสัมพันธ์
(N = 454)

$$\chi^2 = 0.00, df = 0, p = 1.00, RMSEA = 0.00$$

ภาพที่ ค2 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของรูปแบบความผูกพัน (N = 454)

$\chi^2 = 11.41, df = 6, p = .08, GFI = 0.99, RMSEA = 0.05, RMR = 0.03$

ภาพที่ ค3 โมเดลการวิเคราะห์หองค์ประกอบอันดับสองเชิงยืนยันของรูปแบบการอนุมาน (N = 454)

ภาคผนวก ง

คำสั่งที่ใช้ในการวิเคราะห์โมเดลหลักด้วยโปรแกรม LISREL

TI ras model

DA NI=11 NO=454 MA=CM

LA

'rs' 'atb1' 'atb2' 'atb3' 'atb4' 'atb5' 'atb6' 'atb7' 'atb8' 'ax' 'av'

KM

1.000

-0.183 1.000

-0.224 0.333 1.000

-0.296 0.476 0.543 1.000

-0.406 0.348 0.245 0.451 1.000

-0.210 0.397 0.248 0.481 0.381 1.000

-0.360 0.621 0.253 0.508 0.605 0.504 1.000

-0.402 0.512 0.186 0.459 0.609 0.503 0.817 1.000

-0.338 0.446 0.149 0.391 0.521 0.415 0.677 0.743 1.000

-0.528 0.286 0.162 0.337 0.437 0.299 0.455 0.453 0.315 1.000

-0.697 0.145 0.243 0.245 0.358 0.092 0.299 0.307 0.262 0.545 1.000

SD

0.893 1.253 1.124 1.348 1.295 1.360 1.416 1.562 1.402 1.167 1.044

MO NX=2 NY=9 NK=2 NE=5 BE=FU GA=FI PS=SY TE=SY TD=SY PH=SY

LE

Ras Attri Int Hopl Resp

LK

Anx Anv

FR LY(1,1) LY(2,3) LY(3,3) LY(4,3) LY(5,4) LY(6,4) LY(7,5) LY(8,5)

FR LY(9,5) LX(1,1) LX(2,2) BE(3,2) BE(4,2) BE(5,2) GA(1,1) GA(1,2)

FR GA(2,1) GA(2,2)

FI BE(1,2)

ST -.3 BE(1,2)

FI TE(1,1) TD(1,1) TD(2,2) PS(2,2)

ST .2 TE(1,1)

ST .2 TD(1,1)

ST .2 TD(2,2)

ST .2 PS(2,2)

FR TE(4,3) TE(9,8) TE(6,4) TE(3,2) TE(1,2) TH(2,3) TH(2,6) TE(5,4) TE(3,1) TE(7,1) TE(5,3) TE(6,3)

TE(7,3) TH(2,5) TE(9,5) TH(2,2) TE(8,5) TE(1,5) TE(7,6) TE(6,1)TH(1,5) TH(1,4) TE(7,2) TE(5,7)

PD

OU SE TV EF SS SC MI FS AD=off

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายพงศมนัส บุศยประทีป เกิดเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2528 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจากโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2547 และสำเร็จการศึกษาวិทยาศาสตร์บัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับสอง) สาขาจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2551 จากนั้น ศึกษาต่อในหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาสังคม คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2552